

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 27 november justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Fredrik Schulte* (M) skulle tjänstgöra som ersättare för *Ida Drougge* (M) under tiden för hennes ledighet den 11 februari–9 september 2019.

§ 3 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2018/19:28 till försvarsutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

2018/19:SfU2 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

2018/19:SfU3 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2018/19:AU1 Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering

Trafikutskottets betänkande

2018/19:TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

§ 5 Rättelse i lagar om ändring i offentlighets- och sekretesslagen

Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU17
Rättelse i lagar om ändring i offentlighets- och sekretesslagen
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 10.)

Kultur, medier,
trossamfund och fritid

§ 6 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Kulturutskottets betänkande 2018/19:KrU1
Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (prop.
2018/19:1 delvis)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 1 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! Den här veckan är något av de refuserades salong, det vill säga att riksdagens kammare går igenom alla de motioner och ekonomiska förslag som har refuserats i den första rundan.

Som bekant har det funnits en annan salong för de refuserade. Den uppstod i Paris på 1800-talet. I drygt hundra år, mellan ungefär 1780 och 1890, var Parissalongen helt dominerande i den internationella konstvärlden. Det var där det nyaste och finaste visades, det var där samtidskonsten definierades, och det var där man skulle bli representerad för att bli någon. Juryn som avgjorde vilka som skulle få plats hade naturligtvis en väldig makt att definiera vad som var rätt men också en väldig makt att definiera vad som vackert och vilken riktning konsten skulle ta framöver.

Det är kanske lite märkligt att det var just Napoleon III som till sist bröt Parissalongens makt och dominans. Han blev dock mer liberal med åren, får man säga, men på 1860-talet tog han ett initiativ, förmodligen påskynad av många andra, till en konkurrerande salong till Parissalongen – de refuserades salong. De som inte fick plats på Parissalongen fick där en ny chans. De som inte föll juryn i smaken fick ytterligare en möjlighet att visa upp sin konst.

Den första utställningen var 1863, och där fanns rätt så många numera kända konstnärer som hade blivit refuserade, bland annat Cézanne och Manet. Manets *Frukost i det gröna* blev en stor skandal men är också ett av få verk vi känner till från den tiden. Därmed öppnades också dörren för nya konstriktningar, inte minst impressionismen.

Detta, fru talman, tycker jag är riktigt bra kulturpolitik: en ledande politiker, som man får kalla Napoleon III, som öppnar upp för någonting helt annorlunda och skapar en möjlighet för dem som inte får plats i det nuvarande. Jag tror att vi kan lära av det både i vår tid och i vårt land.

Fru talman! Jag tror nämligen att det är ett allmänmänskligt drag att det är svårt att tänka nytt. Man säger förvisso ofta att man kan lära sig nya

saker, men det är ännu svårare att glömma det gamla man kunde. Det gäller för oss människor liksom för samhället som helhet. Kanske behöver vi var och en av oss en liten salong för refuserade tankar där vi ges plats och tid att tänka efter, tänka nytt och möta sådant som vi inte visste att vi var intresserade av.

Den bildningssträvan som var så otroligt avgörande för att Sverige växte fram som ett land av frihet, demokrati och utveckling handlade om just detta: att fler människor tog sig tid att öppna sig för nya tankar och lära sig att växa både i bredd och i djup. Denna bildningssträvan behövs också i dag, kanske mer än på mycket, mycket länge.

Goda villkor för folkbildning, bra bibliotek med mycket litteratur och lugn för att lära och läsa samt en mediepolitik som gör det möjligt för fler att bli nyfikna och lära mer är några av de saker som jag tror behövs för att stärka bildningen i samhället. Därför innehåller Liberalernas kulturbudget en satsning på biblioteken på 200 miljoner kronor mer, dels för att öka inköpen, dels för att få ordning och reda på de bibliotek som i dag är utsatta för stök.

Vi satsar på kulturbonus som handlar om att institutioner som får offentliga bidrag ska sträva efter att nå nya publikgrupper. Det är så viktigt att nå ut ur sin bubbla och in i andra människors bubblor.

Det är därför vi gillar Skapande skola och vill utveckla den ytterligare. Det är därför vi i grunden gillar tanken att det är så låga trösklar som möjligt in på museer och gärna ser fri entré på så många museer som möjligt.

Fru talman! Vi behöver också salonger för de refuserade i det svenska kulturlivet. Vi måste slå vakt om kulturens frihet och hålla politiska pek-fingrar borta. Vi måste se till att det finns en mångfald av möjligheter att finansiera sin kulturutövning och sin gärning.

I Liberalernas budgetmotion lägger vi också fram förslag om att skapa en bredare och friare finansiering av kulturen, dels genom att ha fler breda och långsiktiga satsningar i de offentliga stöden i stället för riktade små påsar, dels genom bättre villkor för donationer, stiftelser och privat kultursponsring. Man ska inte behöva vara beroende av en enda finansiär. När man har blivit refuserad ska det finnas möjlighet att söka pengar också på andra håll, och därför behövs en mångfald av möjligheter till finansiering.

Det här tror jag är någonting som kulturpolitiken har underskattat under lång tid. Visst behövs pengar för kulturpolitik, men inte vilka pengar som helst. Det behövs pengar som driver kvalitet, pengar som står upp för mångfald och frihet och pengar för dem som behöver söka någonting annat, den som visar någonting annat som i dag inte är på modet och som i dag inte kan finansieras på det vanliga sättet.

Fru talman! Jag tror att kulturpolitiken är viktigare än på mycket länge. Det beror inte minst på den politiska utvecklingen. Det pågår en motreaktion runt om i världen mot det radikala nytänkandet. Människor tycker att det har gått för långt och att det är för jobbigt att bli provocerade. Politiker tycker att de ska använda den tröttheten inför provokation och nyheter som många människor känner i eget syfte och kontrollera samhället på ett tydligare sätt. De vill kontrollera vad som syns och får finnas i medierna och vad som får visas i konsten. Vi ser det i land efter land och tyvärr, fru talman, obehagligt nära oss själva.

Samtidigt är vi mitt uppe i en snabb och omfattande teknisk förändring. Till följd av en globaliserad ekonomi och många andra förändringar som

Prot. 2018/19:32
18 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

skett i vår världsekonomi översköljs vi nu av intryck av olika slag. Behovet av att bilda sig är viktigare än någonsin, samtidigt som det är svårare än någonsin att orientera sig.

Kulturpolitiken verkar mitt i denna skärningspunkt som är så viktig för samhällets utveckling nu och framöver. Vilken avvägning ska man göra i politiken kring de här frågorna? Hur mycket ska man skydda det som finns? Hur mycket ska man våga utmana det som finns och öppna för det nya i stället? Hur gör man det utan att peka alltför tydligt med handen?

Jag tycker att man ska ha armlängds avstånd, ännu längre armlängd än vad man har i dag. Samtidigt har vi alla en önskan om att på något sätt lyfta fram det nya och ändå bevara det gamla. Den avvägningen blir till sist väldigt svår att göra.

På lång sikt avgör kulturaktörer, kulturutövare, konstnärer och författare tillsammans med bland annat forskare mycket av vad som går att tänka i ett samhälle. Det är därför kulturens frihet är så viktig. Det är därför kulturpolitik är så väldigt svårt. Ska man nöja sig med att undanröja hinder? Ska man nöja sig med att stå upp för friheten? Eller ska man också skapa bättre förutsättningar, och hur ska det i så fall ske? Det är frågor som är viktigare att ställa än på mycket länge.

Fru talman! Vi är i en situation som inte alls liknar den Napoleon III var i när han bröt Parissalongens dominans. Nu blir vi översköljda av intryck från alla håll. Nu kan vi välja och vraka mellan konst från alla tider och alla världens hörn. Nu är det svårt att veta vad som är värt att ägna tid åt.

Den initierade smakdomaren som förr i tiden exakt kunde berätta vad som var värt att veta är i dag utmanad av influencers och algoritmer, och det är på både gott och ont. Var och en av oss och samhället som helhet behöver ibland fundera på hur vi tar oss ur detta, hur vi skapar en salong för refuserade tankar och konst, och hur vi som samhälle ökar friheten.

Fru talman! Det är bland annat mot denna bakgrund som Liberalerna har skrivit sin budgetmotion. Eftersom den inte vunnit kammarens gehör deltar jag inte i beslutet på den punkten utan hänvisar till vårt särskilda yttrande. Jag yrkar däremot bifall till reservation 2 om målen för kulturpolitiken.

Anf. 2 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Christer Nylander talar om att skapa rum för det och dem som inte får plats i dag. Samtidigt noterar vi att Liberalerna är ett av de partier som säger nej till samtliga nya anslag som Sverigedemokraterna förespråkat ska föras in under utgiftsområde 17.

Det handlar om välbehövliga reformer som skulle stärka civilsamhällets engagemang och tro på kulturpolitikens kraft. Det handlar om ett ROT-avdrag för kulturfastigheter, skapande äldreomsorg för kulturell stimulans för äldre och kulturlotsar i landets kommuner som kan vitalisera både samtidskultur och kulturarvets former.

Man säger också nej till nya kulturpolitiska mål som kan bredda och visa kulturens betydelse på fler tvärssektoriella områden såsom inom vården och samhällsbyggnaden. Det har betydelse för medborgarnas engagemang för kulturell hänsyn och för att vi är kulturella varelser.

Jag skulle vilja fråga hur Christer Nylander motiverar alla dessa nej till det som just är nytänkande när man samtidigt slår sig för bröstet och vill

skapa rum för det som inte får plats i dag. Man säger själv att det behövs en kulturpolitik för det som inte är på modet. Där ser vi otroligt många välbehövliga reformer för inte minst det svenska kulturarvets former.

Prot. 2018/19:32
18 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 3 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Det är inte särskilt svårt att svara på den frågan. Liberalerna säger nej till Sverigedemokraternas kulturpolitik, och Sverigedemokraterna säger nej till de förslag som Liberalerna har. Det är inte så konsigt. Vi står ganska långt ifrån varandra i kulturpolitiken. Vi har lite olika definitioner av vad nytänkande är. Därför lägger vi fram helt andra förslag än de som Sverigedemokraterna lägger fram.

Anf. 4 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja höra hur Christer Nylander ser på en fråga. Man säger att man vill hålla politiken fri från kulturlivet. Man vill hålla kulturens och då inte minst vårt utgiftsområdes olika institutioner fria från olika politiska pekpinnar.

Där såg vi för inte alltför länge sedan hur denna övergångsregering och tidigare fullt fungerande regering inte minst politiserade museiväsendet. Det väckte stora reaktioner hos inte minst liberala debattörer. De menade på att man här går in med politiska pekpinnar och pekar på hur museer ska vara önskvärda integrationsmotorer för en utpekad önskvärd samhällsutveckling utifrån ett visst politiskt perspektiv.

Man såg också hur de fick snäva politiska uppdragsbeskrivningar snarare än uppdraget att verka på den fria bildningens grund, som Christer Nylander också talar sig varm för. Nu ser jag att man har köpt mycket av det. Jag ser också att man har köpt mycket av regeringens reform om fri entré i stället för att gå mot öppna museer för hela landet.

Anf. 5 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Det är väl alltid så att vi ser andras pekpinnar men inte våra egna. Det blev väldigt uppenbart när Sverigedemokraterna skulle ställa ut någonting som påminde om deras politik och värderingar på Fotografiska museet. Där valde de att placera ett verk av Lars Vilks, en konstnär som jag gillar och vars provokation jag gillar.

Är man för provokationer kan man inte i ena stunden säga att den provokationen är fel och min provokation är rätt. För er handlar det om att provocera rätt människor, Aron Emilsson. Jag vill ha en frihet som gör att alla konstnärer som så vill har frihet att provocera precis hur de vill.

Jag vill ha den friheten. Därför lägger vi fram en lång rad förslag om att öka friheten för konstnärer, öka friheten för kulturen, öka friheten för litteraturen och se till att fler människor kan möta kvalitetskultur i frihet. (Applåder)

Anf. 6 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Kl. 10.00 den 17 december 1918 inledde den liberale statsministern Nils Eden sitt anförande i Förstakammarsalen. Han tackade riksdagen för att den hade enats till en befriande handling. Ideologiska motsättningar hade fått ge vika för landets bästa. Han sa: Vi har infört den fulla demokratin – i stat och kommun – på samförståndets fasta grund.

Men sanningen är den att den svenska högern varken stod på fast grund eller hade samförstånd i frågan. För när det var dags för Ernst Trygger, ledare för förstakammarhögern och sedermera statsminister, att ta till orde skrädde han inte orden över bakslaget utan sa att man nu hade öppnat portarna för det han trodde var en fullskalig samhällsupplösning. Han sa: Hörnstenarna i vårt samfundsskick kommer att brytas sönder. Jag har aldrig under mina 24 riksdagar känt en grämlse så stor som den jag hyser, då jag nu måste biträda detta förslag.

Ernst Tryggers tal riktade sig förstås inte till den socialdemokratiska riksdagsledamoten Hjalmar Branting, som hade varit en nyckelförhandlare under dessa förutsättningar. Det riktade sig till liberalerna som hade accepterat avskaffandet av de parlamentariska klassprinciperna samt att kvinnor skulle ges samma inflytande över samhällsutvecklingen som männen.

Fru talman! Liberalernas insats i denna fråga är historisk. Det är den inte främst för att de gick emot den övriga högern och tillsammans med Socialdemokraterna införde rösträtten i Sverige. Det är den för att de gjorde det trots att rösträttsreformen var impopulär bland deras egna väljare och trots att frågan riskerade att splittra deras eget parti.

Nu är det visserligen så att den fulländade rösträtten för alla kom långt senare. Men mot slutet av kvällen den 17 december 1918 avslutades debatten i Förstakammarsalen, och i Andrakammarsalen röstades förslaget igenom med stor majoritet.

Fru talman! Kanske är det just ödets ironi att vi exakt 100 år senare återigen iaktar den svenska högerns skiljelinje. Trots att jag har stor respekt inför att allmänhetens tålmod börjar sina är det just denna skiljelinje som gör att vårt land just nu står utan regering.

Därmed är vi ett av de sista länderna i Europa som använder de parlamentariska verktygen för att stoppa ett nationalistiskt parti från politiskt inflytande och maktutövning. Den pågående ideologiska konflikten inom högern handlar precis om det här: Vilken väg ska de ta?

Jag kan tänka mig att man har ägnat mycket tid och reflektion åt vad ett budgetsamarbete kunde tänkas innebära, eller om vi alla andra överdriver Sverigedemokraternas nationalism för egen vinning. Vissa representanter från högern hävdar att Sverigedemokraternas partiledning har tagit avstånd från partiets nazistiska historia och därmed måste prövas liksom alla andra partier.

Fru talman! Om man har ägnat lite tid åt kulturen och kulturpolitiken blir det svårt att förhålla sig till en sådan enkel formulering och en sådan prövning. Ett sverigedemokratiskt regeringssamarbete eller budgetinflytande skulle innebära en så radikal förändring och inriktning av kulturpolitiken att jag näst intill måste vädja till konservativa och liberala meningsmotståndare att inte stå naiva inför det här.

Låt mig ge några exempel. Framför er har ni Sverigedemokraternas budgetmotion för 2019. Där anges att

- de fastställda kulturpolitiska målen ska slopas
- den kulturella mångfalden ska ge vika för en selektiv politiskt styrd kulturarvsagenda
- bidraget till den allmänna kulturverksamheten och det internationella kulturutbytet ska minska med 309 miljoner kronor

- biblioteksverksamhetens anslag ska minska med 225 miljoner kronor
- anslaget till den regionala kulturverksamheten ska minska med 68 miljoner kronor
- den ökade satsningen på den fria scenkonsten i sin helhet ska slopas
- anslaget till litteratur- och kulturtidskrifterna ska minska med 30 miljoner kronor
- ersättningar och bidrag till konstnärer ska minska med 93 miljoner kronor
- filmstödet ska minska med hela 106 miljoner kronor
- anslaget till idrottsrörelsen ska minska med 84,5 miljoner
- anslaget till folkbildningen ska minska med hela 770 miljoner kronor.

Vad skulle det här innebära för den som vill läsa en kurs på folkhögskolan för att få behörighet till gymnasiet eller för konstnärerna och kulturskaparna i vårt land, för de unga i storstädernas miljonprogramsområden som inte får ta del av idrottsrörelsens verksamheter i nuläget eller för de glesbygder som inte längre ska få en fortsatt bibliotekssatsning? Vad innebär det att så kraftigt minska på folkbildningen, på filmen, på samtidskonsten, på idrotten, på mötet mellan människor och på det internationella kulturutbytet? Vilka blir effekterna i samhället?

Fru talman! Hur illa och allvarligt jag än tycker att offentlig nedskärning på kulturområdet är ska jag vara ärlig och säga att det inte är bristen på kultursatsningar som är vägskälet för högern. Det är snarare Sverigedemokraternas kultursyn. De har själva kallat den en antropologisk dimension av kulturen, något som inget annat parti representerar. Den antropologiska dimensionen av kulturen handlar om den folkliga identiteten, vilket är orsaken till att Sverigedemokraterna vill dra ned på anslag till samtidskonsten och öka pengar till det som de själva betecknar som kulturarv.

Att man ger uttryck för en essentialistisk och förlegad kultursyn, som inte på något sätt representerar forskning inom ramen för vare sig antropologi eller kultur, är förstås inget man ger sken av. Men så här är det: Sverigedemokraternas kulturpolitik baseras på övertygelsen om att det finns en ursprungligt given identitet som inte är föränderlig.

Faran ligger i att det är fel i sak, eftersom kulturen i sig är föränderlig. Allt vi gör i mötet med varandra, i vår kommunikation med varandra och genom våra olika uttryckssätt med varandra är väl att vidga och utmana våra perspektiv? Men det värsta är ändå innebörden av den här övertygelsen, för om identiteten är ursprunglig och inte kan förändras, hur många är vi då som inte har en plats?

Fru talman! Det är just därför som jag menar att vi återigen befinner oss vid ett vägskäl. Hur impopulärt det än må vara för stunden har vi förtroendevalda fått uppgiften att ta ansvar för det som blir den fortsatta vägen.

Fru talman! Sverige har ju en övergångsregering till dess att en ny regering tillträder. I nuläget behöver vi inte göra sakernas tillstånd svårare än vad de redan är. Därför har vi uppmanat samtliga partier att acceptera

Prot. 2018/19:32
18 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

en övergångsbudget som upprätthåller nödvändiga samhällsfunktioner till dess att en regering tillträder som sedan får lägga grunden för sin ekonomiska politik.

Moderaterna och Kristdemokraterna har med stöd av Sverigedemokraterna gått emot den här ordningen, vilket gjorde att riksdagen i onsdags fattade beslut om andra utgiftsramar än de som övergångsregeringens budget innebar. Processen är slarvig och enligt min mening det absolut sista Sverige nu behöver. För kulturens del innebär det att man drar ned 100 miljoner kronor på barnens kulturskola och att man utan någon som helst beredskap skulle införa entré på de statliga museerna efter årsskiftet. Turligt nog har man lyssnat på den skarpa kritiken, vilket gör att museerna i vart fall får lite tid till omställning. Men så här blir det om man inte arbetar enligt den ordning som parlamentarismen föreskriver.

Fru talman! Allt det här gör att vi socialdemokrater inte deltar i dagens beslut under punkt 1. Våra synpunkter finns formulerade i ett särskilt yttrande. Vår politik för kulturen får helt enkelt vänta i avvaktan på en ny regering.

(Applåder)

Anf. 7 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Tack, Lawen Redar, för ett intressant anförande!

I går påbörjade vi firandet av demokratin 100 år. Den är verkligen värd att nämna och slå vakt om.

Däremot blir jag ganska frustrerad av den brunmålning som Lawen Redar smetar på oss moderater. Det känns väldigt märkligt och konstigt, dessutom i en debatt om en budget från Moderaterna och Kristdemokraterna som är endast 213 miljoner mindre än övergångsbudgeten. Det är en ganska liten skillnad i en budget med en omslutning på 15,9 miljarder.

Jag skulle vilja ta upp frågan om kulturskolan. Det är väldigt bullrigt i debatten, och det förs en röd skräckpropaganda om att barn kommer att bli utan sin kulturskola.

Jag har låtit titta på ett antal kommuner och hur stor procentandel som dessa statliga ettåriga bidrag tillför kommunernas kulturbudgetar avseende kulturskolan, och det ligger någonstans mellan någon promille och upp till 2 procent. Jag kommer att återkomma till detta i mitt anförande.

Det jag undrar över är det kommunala självstyret. Jag upplever ofta att socialdemokrater inte har tillit till sina kommunala företrädare att fördela budgeten så att den når barn och unga, till exempel i det här fallet med kulturskolan.

Vi tillför ju ett extra tillskott till kommunerna på 3 ½ miljard. Varför skulle inte kommunerna vilja stärka sina kulturskolor med delar av de pengarna?

Anf. 8 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Det är inte min avsikt att på något sätt brunmåla Moderaterna. Vad jag i mitt anförande sa är att jag tror att vi står inför ett vägskäl, i dag liksom tidigare. Det handlar om den kultursyn och den samtid Sverige i dag befinner sig i, och det är det främsta skälet till att vi för närvarande inte har en regering.

För att gå tillbaka till utvecklingsbidraget till kulturskolan bottnar det i en statlig offentlig utredning som handlar om den insats man behöver

göra för kulturskolan, det vill säga analysera den på nationell nivå. Vi menar att kulturskolan har en sådan prägel och gör en sådan insats för det svenska kulturutbudet för våra barn och unga att det behövs ett utvecklingsbidrag. Det är särskilt som ett stöd för att nå barngrupper i socioekonomiskt svaga bostadsområden och syftar till att vidga utbudet för unga med funktionsnedsättning.

Ni menar i er motion att utvecklingsbidraget är kostsamt och ineffektivt, Lotta Finstorp, men 85 procent av våra kommuner använder sig av utvecklingsbidraget. Varför vill man då skära ned på det?

Anf. 9 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Ja, 85 procent av kommunerna har någon gång sökt detta bidrag. Alla bidrag som kommer från staten måste naturligtvis sökas utifrån parametrar som är statligt satta. Vi tror att det kommunala självstyret måste värnas mycket mer, för det är därute i kommunerna, som ser så väldigt olika ut, som man vet exakt hur man ska prioritera användningen av pengarna.

Kulturskolan har en fantastisk verksamhet – det vet jag som förälder till tre barn som har gått i kulturskola. Jag vet också att det ser väldigt olika ut i landet. Med de 3 ½ miljarder som vi nu tillför är jag inte orolig för att kommunerna inte kommer att prioritera barn och unga.

Helt kort: Vuxna människor måste kunna betala entré till statliga museer. Däremot ska det vara gratis för barn och unga upp till 19 år.

Anf. 10 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Kulturskoleutredningen visade att 40 000 barn och unga står i kö för att få en kulturskoleplats. Jag hör ingenting från Moderaterna som skulle innebära att man på något sätt ska bidra till att öka antalet platser på kulturskolan i vårt land. Det kräver kompetensförsörjning och ökat anslag, och förmodligen är det skälet till att över 85 procent av våra kommuner just har ansökt om att få det utökade anslaget.

Vad gäller de statliga museerna är det så att när vi i socialdemokratin genomför reformer gör vi dem generella. Vi tror inte på någon form av allmosepolitik där man ska få fritidspeng för att över huvud taget kunna få en fritid när man inte kan bekosta en sådan på grund av ens ekonomiska förutsättningar.

När vi genomför våra reformer gör vi dem generella. Det var också ett av skälen till att vi genomförde fri entré till våra statliga museer. Vi gick även till val på att utöka den här politiken med att införa fri entré till våra läns museer. Det är ett arbete som vi vill fortsätta att utveckla.

Anf. 11 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Men vad intressant och vad roligt att det för en gångs skull blir lite diskussion! Det är faktiskt inte alltid som det blir det vid de här utgiftsområdesdebatterna.

Först och främst kan man konstatera att det kanske inte kommer från rätt parti, Socialdemokraterna, att brunmåla i kammaren. Man kan ibland använda uttrycket ”att sopa rent framför egen dörr”, och det är få partier som har den historia som Socialdemokraterna har när det handlar om hemskheter längre tillbaka i tiden.

Jag tycker att det är mer intressant att prata samtid och framtid. Lawen Redar hävdar att vi har en antropologisk kultursyn inom Sverigedemokraterna. Den som studerar kultur och kulturvetenskap vet att det finns två definitioner av kultur. Den ena handlar om de sköna konsterna, yttre kulturmarkörer och liknande. Den andra handlar om det antropologiska, och inte minst det socialantropologiska – sådana vi är och sådant vi utövar, det vill säga seder, bruk, högtider och ritualer som finns i alla kulturer och alla olika grupper av människor.

Det jag reagerar på är den enorma vantolkning som Lawen Redar gör av synen att den antropologiska dimensionen spelar roll. Det är väldigt tydligt i Sverigedemokraternas principprogram och också i våra kulturpolitiska utgångspunkter att vi står för en öppen svenskhet, det vill säga en inkluderande kultursyn. Alla som har möjlighet och som konstruktivt vill bli en del av kulturgemenskapen har möjlighet att bli det. Vi ska ge verktygen, möjligheterna och infrastrukturen för att det också ska bli möjligt. Det är vad det handlar om. Alla får plats, det kan jag lugna Lawen Redar med.

Vi ligger på ett basanslag till folkbildning och biblioteken, och inte minst stärker vi glesbygden med öppna-museer-reformen, kulturlotsar till hela Sveriges kommuner och så vidare. Det är reformer som Socialdemokraterna säger nej till. Lawen Redar hänvisar till forskning, och det här är reformer som enligt vår omvärldsanalys, när vi talat med folk ute i kommunerna, är nödvändiga och behövs. Det är det som de här förslagen är ett resultat av.

Anf. 12 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Hänvisningen jag gör är till ett citat från Aron Emilsson själv i en DN-artikel från 2014. Den var författad av journalisten Niklas Orrenius, som gav honom tillfälle att ge uttryck för den kulturpolitik som Sverigedemokraterna genomför och vill bedriva. Detta möttes av ett stort forskarlag som sa att den synen på antropologi och kultur inte överensstämmer med forskningen. Det är precis det jag har gett uttryck för i mitt anförande.

På tal om historia vill jag ändå hävda att Socialdemokraterna konsekvent bidrar till den demokratiska utvecklingen genom att säga att vi har felat. Vi har begått misstag, och vi ska rätta till dem. Men när Sverigedemokraterna bildades år 1988 gjorde man det av ett annat skäl. Anders Klarström sa det tydligt: Det handlar om att formulera en ny politik som ska gå hem hos väljarna. Men grunden till att man existerar är de nazistiska rötterna, och det kommer man inte ifrån.

Jag menar att den här kultursynen är djupt farlig för Sveriges utveckling. Jag menar att det är ett nationalistiskt parti vi har att göra med här, och det är också grundorsaken till att Sverige i dag inte har en regering.

Anf. 13 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Grundorsaken till att vi inte har en regering är att det finns en större förmåga och möjlighet att tala med varandra i Sveriges klassrum och på arbetsplatser än vad det gör mellan vuxna människor i landets högsta beslutande organ. Det är naturligtvis beklagligt. Jag är den förste att välkomna en konstruktiv diskussion och ett konstruktivt samtalsklimat.

Att det var ett femtiotal socialantropologer som angrep betydelsen av att lyfta fram den antropologiska kultursynen tror jag har mycket att göra med den åsiktskorridor som har funnits i Sverige den senaste tiden. Lyssnar man på vad socialantropologer runt om i Norden och i vår omvärld säger hör vi att bedömningen inte är likadan. Om man studerar kommunikation och etnologi och ägnar sig åt folklivsforskning är det fullt rimligt att ta spjärn därifrån när man visar på att kulturen räknas och har betydelse. Det har vi sett i vår verklighet. Normer, värderingar, moraliska system för vår rättsuppfattning och så vidare har betydelse. Det har vi sett i vår närmaste samtid, så jag vänder mig mot den här beskrivningen.

Anf. 14 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Aron Emilsson kan såklart kritisera forskarna, och det är inget fel i det. Det får man gärna göra. Men faktum är att de entydigt sa att den politik man ger uttryck för har en politisk agenda och inte en forskningsagenda.

Avslutningsvis skulle vi med Sverigedemokraternas budgetmotion för 2019 ha en drastisk avveckling av kulturpolitiken i Sverige, med anslags-sänkningar på hela 770 miljoner för folkbildningen, 84,5 miljoner för idrottsrörelsen, 106 miljoner för filmstödet och så vidare. Jag tror inte att man får en så stark offentlig kulturpolitik av det som Sverigedemokraterna ger uttryck för.

(Applåder)

Anf. 15 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 1 och understryka att vi står bakom våra särskilda meningar och då särskilt till förmån för våra budgetramar.

Så har han sett dem, far och son,
ren genom många leder
slumra som barn; men varifrån
kommo de väl hit neder?
Släkte följde på släkte snart,
blomstrade, åldrades, gick – men vart?
— — —

Tyst är skogen och nejden all,
livet där ute är fruset,
blott från fjärran av forsens fall
höres helt sakta bruset.
Tomten lyssnar och, halvt i dröm,
tycker sig höra tidens ström,
undrar, varthän den skall fara,
undrar, var källan må vara.

Så går några strofer i Viktor Rydbergs *Tomten*, som ju passar bra nu när det lackar mot jul.

Ja, vart är vi på väg, och var kommer vi ifrån? Det är inte bara en fråga som ställs i *På spåret* eller i dikten *Tomten* så här års, utan det är också en högst relevant fråga under dagens linjedebatt där vi stakar ut riktningen för kommande år och debatterar vilka mål och medel som ska sätta ramarna

och villkoren för detta breda kulturpolitiska fält som rör kultur, medier, trossamfund och civilsamhället. Vi räknar, fördelar och prioriterar. Vi tar ställning till var politikens uppgift och ansvar är som störst och var det fria kulturlivet ska flyga fritt.

Fru talman! Det råder inga tvivel om att det är tid att modernisera svensk kulturpolitik, vars färdriktning i stor utsträckning legat fast sedan 1960-talet och vars mål varit oförändrade sedan 2009. Det har de varit trots en alltmer föränderlig omvärld och ett allt större behov av att erkänna det svenska kulturarvets former, de fria bildningsinstitutionernas roll och inte minst att kultur räknas inom vården, inom samhällsbyggnaden och för oss som kulturella varelser.

Mot den bakgrunden går vi sverigedemokrater återigen fram med nya kulturpolitiska mål som breddar och fördjupar kulturpolitikens tvärsektoriella roll och en budgeterad reformagenda som tar kulturen till nya användningsområden, eller som man också kan uttrycka det, nya områden till kulturen.

Vid en hastig överflygning över årets utgiftsområdesmotioner kan vi konstatera att det svänger. De rödgröna visar genom övergångsbudgeten inga större om- eller nyprioriteringar, som sig bör, men däremot bjuder Centerpartiet och Liberalerna på tvåra kast i en slalombacke mot ny terräng. I allians med de rödgröna partierna nollar C anslagen, och man verkar nöjd med regeringens politik och prioriteringar. Liberalerna går längre och baxar in ännu större statliga resurser, dessvärre inte för ändamål som är eftersatta utan i den rödgröna tangentens riktning. Anmärkningsvärt är att båda dessa partier gör det mot en falnande fond av tidigare kritik mot centralisering och politisering.

Sverigedemokraterna ägnade förra mandatperioden åt ambitiös kulturpolitisk idéutveckling och analys av välbehövliga reformförslag. Nyheter i årets budget är framför allt medel för att arbeta fram en svensk motsvarighet till Danmarkskanon för skolundervisningen samt ett accentuerat behov av ökade möjligheter för parasporten och för döva, blinda och dövstumma att genom ett nytt resurscentrum tillgängliggöra sig arv, miljö och historia som alltför ofta hamnar i skuggan i brist på specialmuseer och direktiv från beslutsfattare.

Jag vill också understryka de nya anslag vi vill införa, vars behov konstaterats i rubriker och ingresser under året som gått. Det gäller inte minst satsningar på skapande äldreomsorg och öppna museer och stimulansstöd för kulturmiljökompetens i landets kommuner. Målbilder här är kulturell stimulans och friskvård från vaggan till graven, tillgänglighet till kulturarvet oavsett om man bor i Sorsele eller på Södermalm och resursstöd att ta antikvarisk hänsyn vid planprocesser om kommunen själv inte förfogar över den kompetensen.

I utgiftsområdet i stort gör vi, utifrån vår socialkonservativa förvaltar-skapstanke, inga radikala eller drastiska förändringar utan omprioriterar resurser med hänsyn till sektorn i stort mot förändrat fokus och eftersatta behov successivt. Det är tydligt att vi står för ett paradigmskifte i synen på mål och det offentliga ansvar, inte sällan med utblick och inspiration från våra nordiska grannländer, men med hänsyn tagen till svenska förhållanden och med omdöme om vårt beredningsområdes förutsättningar och villkor.

Kultur är det vi möter på museer och på bibliotek, det vi ställs inför vid utställningar, på teatrar och i konserthallar. Det kan krävas särskild begåvning för att utöva konst och särskild kunskap för att som mottagare tillägna sig densamma. Det kan skilja individ från individ och befästa höga trösklar och glapp mellan det som åtminstone tidigare har kallats finkultur respektive fulkultur. Samtidigt råder, i alla fall i teorin, stor konsensus om att kulturens former bör vara tillgängliga för dem som söker dem oavsett omständigheter och förmågor – portarna höga och dörrarna vida.

Fru talman! Den ambitionen till trots kan man med fog påstå att det råder ett sällan skådat kulturellt glapp i vårt land. Sprickan rör sig mellan stad och land, mellan invandrare och svenskar, mellan unga och äldre och inte minst mellan traditionsbärare och relativister. De senare hävdar med en dåres envishet att all kultur är bra, lika och formbar i alla kontexter, och inte sällan med det omedelbara tillägget att det egentligen inte finns någon svensk kultur eller svenska särdrag. De hävdar att Sverige är ett av få länder som saknar kulturell personlighet och att all utveckling kommit utifrån.

Mot den bakgrunden blir det svårt att skapa gemenskap och sammanhållning. Mot den bakgrunden förbiser man nödvändigheten av ett samhälle som håller ihop och där kulturpolitiken spelar roll, kanske den största rollen.

Integrationen åläggs vårt utgiftsområde, men inte med intentionen att skapa sammanhållning utan snarare att med stöd och infrastruktur upprätthålla segregation eller separation. Det är en statlig uppmuntran att upprätthålla avlägsna kulturella normer och lagar för moraliska system som förvisso visat sig vara inkompatibla med normer och värderingar i Norden. Men eftersom alla bedöms kunna anpassa sig efter varandra och uppgå i en ännu oidentifierad kultur med ännu oidentifierade konsekvenser – mer än de vi redan har sett – anses inte heller någon riktningssivare behövas.

På det sättet tolkar jag somliga partiets respons på de mål och anslagshöjningar som Sverigedemokraterna lägger fram i det betänkande som vi debatterar i dag.

Fru talman! Så kan man med all respekt resonera, och så bör man få resonera i ett land som firar mer än 250 år av tryckfrihet, som har en lång yttrandefrihetstradition och som alldeles häromdagen firade demokratijubileum. Sverige har för oss självklara värden som vi här i kammaren borde enas om ska vårdas lika ömt som julrosen under snödrivan.

Samtidigt borde vi kunna enas om att inte bara den relativistiska och i någon mån elitistiska kultursynen, som i mångt och mycket präglar rådande åsiktskorridor, är den allena rådande. Också så här i tider av demokratis uppmärksammande behövs det mötesplatser, såsom här i kammaren, där kultursynen även ställs mot en mer folkligt förankrad förvaltningsorienterad kultursyn där sammanhållning och gemenskap är ett tydligt och inkluderande mål. Det är i högre grad kompatibelt med de liberala grundvärden som är statuerade i vår regeringsform, även om det ibland låter anorlunda från vänsterliberala debattörer.

Inte sällan fördunklas en viktig diskussion om att kultur räknas. Vår värld rymmer en global kulturell mångfald, och världen blir så mycket mer intressant om den konstitueras av nationer som erkänner sin kulturella särprägel för den som är född och uppvuxen där, för den som vill bli en del av den och för den som är på besök för att vidga sina vyer.

Inte sällan angrips viljan att belysa en erkänd svensk kultur med bildning i fokus av en pseudodebatt präglad av retoriska halmgubbar. Man målar upp en bild av vad man vill angripa, och sedan angriper man den snarare än argumenten och anslagen i sig.

Inte sällan är det tydligt i den kulturpolitiska debatten att skiljelinjen går mellan dem som värdesätter globalism, internationalism och modernitet och dem som värdesätter trygghet, hemort och tradition. Cirka en fjärdedel av befolkningen bedöms tillhöra de förstnämnda och cirka hälften de sistnämnda. Det återspeglas inte i dagens utgiftsområdesmotioner. Hur vi prioriterar har dock betydelse för social tillit mellan medborgare och oss beslutsfattare och för måluppfyllelse.

Kultur kan liknas vid en osynlig lins genom vilken vi både ser och organiserar intrycken av omvärlden. Mitt intryck är att det är tid för ett kulturpolitiskt spårbyte. Jag yrkar därför bifall till reservation 1 och ställer mig fullt och fast bakom vårt särskilda yttrande.

(Applåder)

Anf. 16 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Nu har Aron Emilsson stått i talarstolen och talat varmt om Sverigedemokraternas kulturpolitik och de nya satsningar och kulturpolitiska mål som ska införas. Ändå har vi ett intressant faktum. Det är att Sverigedemokraterna stödde Moderaternas och Kristdemokraternas budgetförslag då kammaren skulle fatta beslut i onsdags.

Varför gjorde man det?

Anf. 17 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Det är riktigt. Vi kommer alltid att ställa oss bakom och rösta på våra egna budgettramar och vår egen budget, ända in i kaklet, så länge det är möjligt att rösta på den och tills den har fallit. Det har vi alltid gjort.

Vårt budgetförslag vann inte gehör i riksdagen. Det beklagar jag. Men därefter fanns det ett dåligt och ett mindre dåligt förslag att ta ställning till. Det är ändå tydligt att Moderaternas och Kristdemokraternas budgetförslag går i en riktning som ligger närmare vår än vad övergångsregeringens förslag gör. På det sättet är det. Sedan finns det reformer som vi kritiserar och ser annorlunda på. Men man får välja mellan ett mindre bra och ett ännu sämre förslag.

Det finns delar där vi ser att övergångsregeringen och den tidigare fullt fungerande regeringen har gjort felprioriteringar. Jag tänker på fri-entré-reformen med det storstadscentrerade fokuset. Jag tänker på politiseringen av museiväsendet. Jag tänker också på förstatligandet av filmpolitiken. Där vill vi se helt nya branscher och egentligen en helt ny utredning.

Jag tänker även på att man öste in det man kallar integrationsinsatser inom folkbildningen. Det är egentligen inte breda anslag till folkbildningsverksamhet utan öronmärkta, politiskt orienterade och styrda uppdrag för att arbeta med integration där andra sektorer misslyckats, såsom det ordinarie utbildningsväsendet och liknande. Det är inte god folkbildningspolitik.

Moderaterna och Kristdemokraterna gör delvis samma analys och går i samma riktning som vi. De ser att anslagen inte är väl motiverade och bör prövas.

Det är resonemanget bakom.

Anf. 18 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Det är intressant att man först kan redogöra för sin egen politik och i andra hand stötta någon annans. Det är en ny parlamentarisk hantering av budgetprocesser som jag inte tror var vanligt förekommande innan Sverigedemokraterna kom in i riksdagen.

Vi går tillbaka till frågan om folkbildningen. Jag och Aron Emilsson satt faktiskt på samma möte där Folkbildningsrådets representanter redogjorde för de generella anslagen till folkbildningen. Stora delar av regeringens utökning av budgeten till folkbildningen är generella anslag som går till de allmänna kurserna. För det mesta handlar det om att unga eller äldre människor som inte har läst in kurser för att ha möjlighet att gå vidare till studier på gymnasial nivå ska få den möjligheten.

I Sverigedemokraternas budget minskar man anslaget till folkbildningen med hela 770 miljoner kronor. Varför då?

Anf. 19 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Allt är relativt. Om man bara säger 770 miljoner kan en åhörare inte sätta det i relation till något annat, om man inte ger hela bilden. Folkbildningsanslaget är i vårt utgiftsområde långt över 4 miljarder, och även inom utbildningsutskottets utgiftsområde finns anslag som har bäring på folkbildningsväsendet.

Jag menar att vi behåller huvuddelen, en betydande del, av folkbildningsanslaget och stärker det genom andra insatser. Man får titta på hela området. Vi har insatser inom yrkeshögskoleutbildningar. Vi har andra utbildningsinsatser som också borde underlätta för behovet av folkbildning.

Bara för att det finns ett högt stöd till allmänna kurser är det dessutom inte givet att det är den delen av folkbildningen som behöver utvecklas. Precis som vi hörde Folkbildningsrådet säga har den delen svällt under lång tid. Det började redan i början av 90-talet då man hade satt en nivå på 15 procent allmän kurs. Det övriga skulle vara särskild kurs. Men sedan har det blivit mer och mer. Vi tror att det finns ett större behov av att stärka de särskilda kurserna.

Anf. 20 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Jag blev inspirerad av Aron Emilssons uppläsning av Viktor Rydbergs *Tomten*. Det är klart att den passar jättebra i den årstid som vi befinner oss i just nu. Men det finns en annan berättelse av Viktor Rydberg som kanske mer beskriver den svenska kulturpolitiken och den debatt som vi borde ha, nämligen *Singoalla*. Om jag minns rätt utspelar den sig under svenskt 1300-tal. Riddare Erland ger sig ut på ridning och träffar en mystisk kvinna, Singoalla. I första upplagan tror jag att det slutade olyckligt. Men sedan skrevs berättelsen om och slutade lyckligt.

Fru talman! Jag skulle så gärna vilja att Aron Emilsson använde lite tid till att prata om lyckliga slut när människor från helt olika kulturer möts och ger varandra styrka, till och med kärlek ibland. Men Aron Emilsson

Prot. 2018/19:32
18 december

Kultur, medier,
trossamfund och fritid

använde hela sitt anförande till att i stället peka ut grupper och ställa dem emot varandra. Jag tycker att det är så tråkigt.

Men det är inte så att det finns en knivskarp gräns där 25 procent gillar internationell samverkan och 75 procent är mer traditionalister. En kulturbudget kan inte utformas så att 25 procent stöder dem som vill ha global samverkan och 75 procent bara dem som vill syssla med sådant som finns nära hemmet. Människor är annorlunda och olika. Människor kan inte fångas in i statistik. Människor behöver ibland möta saker som de inte ens visste fanns.

Fundera lite grann på hur man skapar en bra historia för riddare Erland i *Singoalla* när han träffar en okänd kvinna ute på den svenska landsbygden! Fundera på hur det kan formuleras också i kulturpolitiken! Det är ju därför som det är så viktigt att man läser böcker och ser konst som man inte visste fanns. Det är därför som man i kulturpolitiken måste fundera på hur människor kan mötas i stället för att hela tiden nöta på varandra.

Anf. 21 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Då kan jag glädja Christer Nylander med att vi nog är rörande överens i den delen. Vi reser båda ganska mycket runt om i världen och upptäcker andra kulturer. I den mån vi kan tar vi intryck och ger avtryck i vårt samhälle.

Jag tror inte att jag vid ett enda tillfälle pekade ut någon grupp, tvärtom talade jag om att det behövs en kulturell sammanhållning. Det behövs ett kitt som läker det här landet. Vårt land är dessvärre av olika skäl polariserat i dag, och det vet också Christer Nylander. Verkligheten visar att vi har en kulturell splittring över landet som inte är sund för något demokratiskt samhälle. Vi har helt olika värderingssystem i många områden. Vi har olika synsätt på normer och värderingar och i synen på hur vi bemöter varandra, kvinnor och män på allmänna platser, och det är tragiskt.

När det gäller diskussionen om *somewheres* och *anywheres*, som jag refererade till i mitt anförande, finns det naturligtvis ingen svartvit skala, utan det är egentligen en flytande gråskala. Det har också gjorts undersökningar där man anger vad kulturpolitiken borde prioritera, vilket ger oss ett stort mandat att stärka resurserna och prioritera där det finns eftersatta behov, inte minst inom kulturarvet. Det gäller både materiella och immateriella former över hela Sverige.

Detta har Liberalerna tidigare närmat sig, till exempel när de mer eller mindre kopierade vår öppna-museer-reform, fast de gjorde det bara till 10 procent av anslaget. När man läser Liberalernas tidigare budget finns insikten och analysen där, men de drar en helt annan slutsats.

Jag vill snarare säga: Ja, vi behöver se varandra. Vi behöver mötas och föra en intellektuell diskussion kring kulturpolitiken, kring vilka vi är, vad vi har att ge och vilka forum vi kan mötas på. Det gör jag gärna vid vilka tillfällen som helst.

Anf. 22 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Då kan jag börja med att avslöja att det fanns kulturpolitik innan Sverigedemokraterna kom in i riksdagen. Det fanns människor som i den här kammaren funderade på hur fler ska söka sig till museerna innan Aron Emilsson blev riksdagsledamot. Den här diskussionen har funnits länge. Hur gör man så att fler människor söker sig till kulturarvet? Hur gör

man så att fler människor söker sig till museer? Hur sänker man trösklarna för nya grupper att ta sig till museerna?

Det är ju det som är det centrala, att man blir mer nyfiken på det som inte är det självklara, inte ens för oss själva. Det är därför jag hela tiden pratar om att kulturpolitiken är en förlängning av skolan. Där ges nya chanser att hela tiden möta det som man inte annars hade mött.

Det är därför det är så tragiskt att Aron Emilsson och Sverigedemokraterna hela tiden funderar på: Hur ska man definiera vad som är den svenska essensen? Hur ska man se till att riddare Erland aldrig träffar någon okänd människa på den svenska landsbygden? Hur ska man se till att de aldrig kan föras samman och skapa nya saker?

Ibland är det faktiskt så, fru talman, att det är i sprickan som det nya skapas.

Anf. 23 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Då kan vi konkret titta på en av våra största kulturpolitiska reformer. Jag har full respekt för tidigare generationers kulturpolitiska debatter och den kulturpolitiska debatt som har förts här i kammaren innan jag kom in i riksdagen.

Däremot menar jag att den reformagenda som vi har presenterat under de senaste fyra åren har stor betydelse för vad som behövs i landets kommuner. Det är något som vi måste kunna göra även om det har förts kulturpolitiska debatter tidigare.

När det gäller den konkreta reformen om kulturlotsar är det ett sätt att få nya grupper att mötas, att få möjlighet för samtidskulturen och kulturarvet att hitta en syntes, att hitta verksamhet inom välfärdens alla verksamheter, att bredda kulturbegreppet och att få nya grupper att möta varandra, precis som du nämnde. Det gäller infödda svenskar, invandrare, unga, äldre generationer där generationsmöten inte är lika vanliga och så vidare. Den reformen skulle ha effekt eftersom det finns en önskan om den.

Anf. 24 PER LODENIUS (C):

Fru talman! I Centerpartiet strävar vi efter att alla, oavsett bostadsort, bakgrund, funktionsnedsättning eller livssituation, ska ha möjlighet att delta i ett kulturliv som rymmer såväl professionellt burens kultur som amatörers skapande. Då ges det också utrymme för ett brett kulturliv som rymmer såväl nya digitala uttryck som traditionella kulturformer. Då skapas också en bred grogrund för bildning.

Civilsamhället där kulturföreningar, idrotten, friluftslivet och folkbildningen finns spelar en stor roll för att hålla samman vårt samhälle och är ett stort och viktigt bidrag för en fortsatt utveckling. Därför ser vi också från Centerpartiet att vi måste ge civilsamhället bättre förutsättningar på en bred front.

En viktig del för ett fungerande civilsamhälle är den frihet som behövs för att kunna utveckla och bidra. Folkbildningen har en viktig roll där vi från politiken inte får gå in och styra för mycket. Vi kan sätta upp mål för folkbildningen, men hur man uppnår målen måste folkbildningen själv få utveckla.

Det är också civilsamhällets aktörer som ofta är snabbt på plats när det uppstår behov av samarbete mellan människor. Vi kunde bland annat se det när det under en period var många människor som sökte skydd i vårt

Prot. 2018/19:32
18 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

land. Då fanns civilsamhällets organisationer först och snabbast på plats. Och vi ser det nu när det behövs stöd för att komma in i vårt samhälle. Då finns idrottsklubben, bygdegårdsföreningen och hembygdsföreningen på plats. Där finns också folkbildningen och kulturföreningen – för att bara nämna några av alla civilsamhällesaktörer. Men det är viktigt att vi från det offentliga uppmärksammar och ger stöd till civilsamhällets viktiga insatser.

Det finns problem som behöver tas på allvar. Det finns till exempel problem med projektbidrag på bekostnad av grundstöd som gör verksamheten svårstyrd och kan innebära hinder för utveckling av verksamheten. Det måste också bli enklare att inte bara vara beroende av medel från det offentliga. Man ska också själv kunna skapa sina egna intäkter.

Fru talman! Vi ser hur Sverige riskerar att klyvas än mer genom att förutsättningarna för ett bra liv försämras på mindre orter. Från Centerpartiet kämpar vi emot denna klyvning.

Ett tydligt exempel är höjningen av momsen på biobiljetten som genomfördes under förra mandatperioden. Redan då markerade vi tydligt mot detta från Centerpartiet, och riksdagen gav också ett tillkännagivande till regeringen att återställa momssatsen på biobiljetten. Höjningen av momsen på biobiljetten hotar kulturen på landsbygden och på mindre orter då biografen på många orter inte längre kan fortsätta med sin verksamhet. Momsen på biobiljetten måste självklart återställas, men under den tid som det tar att göra det måste effekterna av den höga momsen snabbt bromsas.

Det uppdrag som regeringen gett till Svenska Filminstitutet har i detta sammanhang inte fungerat. Från Centerpartiets sida vill vi i stället använda denna resurs direkt till biograferna på landsbygden via kultursamverkansmodellen. Det är i kommunerna, på plats, som man ser effekten av regeringens biografpolitik och förstår hur den kan lindras. Den kan inte lindras av Svenska Filminstitutet på Gärdet i Stockholm.

För oss i Centerpartiet är kultur något som ska vara tillgängligt för alla. Därför vill vi att de statliga kulturinstitutionerna ska sprida sin verksamhet i hela landet. Vi vill också utveckla samverkansmodellen för den regionala kulturen och bland annat inrätta ett system för ett nationellt kulturhuvudstadsår.

Även ett större stöd till samlingslokaler är viktigt, främst på landsbygden och i utanförskapsområden. Det öppnar möjligheten för fler att ta del av och delta i olika typer av kulturarrangemang. Tillgång till bredband i hela landet är också en högst betydelsefull faktor för möjligheten att både ta del av och själv skapa kultur var man än bor.

Effekterna av Centerpartiets politik blir att fler får tillgång till kultur. Det bidrar också till delaktighet och ett samhälle som håller ihop. Därtill ges bättre förutsättningar för en större kulturell mångfald och kreativitet.

Fru talman! Det engagemang som frodas inom kulturlivet och i civilsamhällets föreningar är viktigt för att foga samman vårt samhälle. I Centerpartiets vision har alla, oavsett bostadsort, bakgrund, funktionsnedsättning eller livssituation, möjlighet att delta i ett kulturliv som rymmer både professionellt skapande och amatörers skapande. Kultur, idrott och föreningsengagemang stärker människors självförtroende och gör också att fler tar till vara yttrandefriheten. Det stärker kort sagt delaktigheten och demokratin i vårt samhälle.

Fru talman! Jag vill i och med detta hänvisa till Centerpartiets särskilda yttrande.

Prot. 2018/19:32
18 december

Anf. 25 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! Den här hösten har verkligen varit ovanlig på det politiska planet, och många för svensk politik ovanliga händelser har ägt rum. Frågan är dock om inte budgetprocessen just nu toppar konstighetslistan.

Det rimliga hade varit att låta regeringsbildningen bli klar innan man slår fast den ekonomiska politiken. Därför har Vänsterpartiet valt att inte lägga fram en egen budget utan röstade i förra veckan på övergångsbudgeten, inte för att den innehöll vår önskepolitik utan för att det var det rätta för att undvika att spä på det besvärliga läge landet befinner sig i.

Vi kommer nu att få ett läge där övergångsregeringen med Socialdemokraterna och Miljöpartiet ska försöka styra utifrån Moderaternas och Kristdemokraternas budget. Det kommer inte att bli helt lätt då de som själva lagt fram budgetförslaget knappt vet vad förslagen innebär och hur de ska genomföras.

En månad efter att M:s och KD:s statsministerkandidat, och i och med det deras regeringsalternativ, blev nedröstad ser de ändå till att kunna börja lägga ned myndigheter och säga upp folk. De stoppar klimatinsatser och byggnation av billiga hyresrätter. Tydligen kan det inte vänta.

Det handlar inte om att visa sin politik för väljarna. Det hade man kunnat göra med egna budgetmotioner. Nej, när man går ihop på detta sätt gör man det i förvisning om att Sverigedemokraterna skulle kunna stödja dem. Någon annan anledning ser jag inte. Det är en ren maktdemonstration.

Nu kan svenska folket visserligen se att delar av den forna Alliansen kan få igenom en budget, men ville de visa att de är ansvarsfulla, statsbärande partier har de helt gjort bort sig.

På departement, i myndigheter, i kommunhus och på regionkontor sitter nu anställda och förtroendevalda och kliar sig i huvudet. Likadant är det på många privata företag. Hur länge ska de här besluten egentligen gälla? Ska man utannonsera nya tjänster? Är det någon idé att börja varsla? Ska man säga upp folk? Ska man säga upp kontrakt? Ska man våga investera?

Att Sverigedemokraterna tar chansen att ställa till oreda förvånar mig inte, men jag trodde nog att det fanns fler ansvarsfulla politiker på annat håll, om än med många dåliga politiska förslag.

Vi debatterar nu utgiftsområde 17, som innefattar anslag på en mängd olika områden, såsom kultur, idrott, trossamfund, ideella föreningar, folkbildning och medier. Sett till pengar är det inte ett särskilt tungt område, men när man ser till hur mycket glädje, kunskap, samhällsnytta, hopp, spänning och bildning det ger människor i vårt land varje dag är det ovärderliga satsningar.

Varken kultursektorn eller föreningslivet i stort vältrar sig som sagt i pengar. Trots det vill Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna skära i utgifterna. Det blir från den 1 januari 213 miljoner kronor mindre. Det är tydligt att de har mycket små ambitioner på kulturområdet.

I de enskilda motionerna skär Moderaterna ned 228 miljoner, Sverigedemokraterna nästan 419 miljoner och Kristdemokraterna hela 872,5 miljoner jämfört med det förslag som lades fram i övergångsbudgeten.

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Kanske ska man i Kultursverige vara glad att det i slutändan bara blev nedskärningar på 213 miljoner. Idrotten får dock en liten anslagshöjning.

Självklart måste något utgiftsområde stryka på foten när man vill göra stora skattesänkningar. Så är det. De borgerliga partierna lägger fram traditionell högerpolitik: mer till dem som redan har det bäst ställt. Tydligen behöver de som tjänar över 42 000 kronor i månaden lite till.

Blir skillnaden bara ännu lite större mellan dem som har ett jobb och dem som står utan kommer de arbetslösa och sjuka att inse att det vore sjyst att ha ett jobb i stället för försörjningsstöd, a-kassa eller ersättning från Försäkringskassan. Och de som bara är timanställda eller jobbar halvtid kommer att lyfta luren och ringa till sina chefer och säga: "Du, jag har kommit på att det vore kul att jobba lite mer nu. Tydligen lönar det sig i och med det senaste jobbskatteavdraget i den nya budgeten." Tror verkligen någon att detta fungerar i verkligheten?

Fru talman! Samtidigt som man öser pengar över höginkomsttagarna försöker man i denna debatt hävda att man behöver plocka bort 100 miljoner från kulturskolan och i slutändan 80 miljoner från museerna för att det är satsningar som mest gynnat rika kommuner och familjer med höga inkomster. Detta är minst sagt konstigt. Absurt är det ord som kommer till mig.

Fru talman! Bland de största kulturkonsumenterna i Sverige återfinns faktiskt de högutbildade och i stor utsträckning även de högavlönade. Ska Vänsterpartiet som ett jämlikhetssträvande parti då strunta i kultursatsningarna? Det verkar ju ändå bara gå till helt fel grupper. Det är inte våra väljare. Ska vi agera så?

Nej, vi säger inte att rika människor ändå har råd att betala sina teater- och museibesök själva. Vi ser att en aktiv kulturpolitik behövs. Vänsterpartiets politik handlar om att möjliggöra för fler att ta del av kultur. Vi tror att det är viktigt för människor och för samhället i stort. Det ligger också i linje med de nationella målen för kulturpolitiken som säger att vi ska främja allas möjlighet till kulturupplevelser, till bildning och till att utveckla sina skapande förmågor. Detta har riksdagen slagit fast.

Av just detta skäl gjorde Vänsterpartiet tillsammans med regeringen en satsning på kulturskolorna under förra mandatperioden. Vi såg att de behövde jobba mer aktivt för att få in barn och ungdomar med olika bakgrund. Kommunerna har verkligen uppskattat detta tillskott. Vi har i tidigare inlägg hört att 85 procent av kommunerna har sökt detta stöd.

Eftersom kulturskolorna ser olika ut i olika delar av landet har stödet utformats för att möjliggöra kommunernas egna olika satsningar. Några har sänkt avgifterna. Andra har jobbat för att kunna välkomna barn med funktionsnedsättningar, eftersom de har varit starkt underrepresenterade i verksamheten.

En tredje kategori är kommuner som har öppnat filialer eller förlagt verksamhet till nya platser, till exempel till grundskolor eller bostadsområden där få barn har kommit i kontakt med kulturskolan tidigare. Ett annat sätt att locka nya grupper har varit ett utökat utbud av kurser.

Totalt har 5 400 nya platser kommit till. Min förhoppning står nu till att kommunerna lyckas behålla dessa platser så att alla de tusentals barn det här berör slipper få ett nej på nästa terminsansökan.

Fru talman! Den andra stora nedskärningen på kulturområdet rör de statliga museerna. Även på detta område gjorde Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet gemensam sak under förra mandatperioden för att fler skulle kunna ta del av kultur. Det är för mig en viktig princip att vårt gemensamma kulturarv görs tillgängligt för alla. Precis som det är gratis att besöka landets bibliotek och ta del av kunskap där har vi alla, oavsett tjockleken på plånboken, rätt till den kunskapsbank som museerna utgör. Digitalisering är en del, och fri entré är en annan viktig beståndsdel för tillgängligheten.

När alliansregeringen tog bort den fria entrén senast minskade antalet besökare med 1,7 miljoner. Självklart drabbas även barn och ungdomar när de vuxna ska börja betala eftersom de sällan går själva. Det säger sig självt.

Det faktum att de flesta statliga museer finns i Stockholm kan inte hjälpas. När nya museer planeras är det förstås viktigt att fundera på lokaliseringar på annat håll i landet. Det är också viktigt att betona att staten genom kultursamverkansmodellen skjuter till pengar till regionala museer som underlättar deras möjlighet att ha fri entré.

Hade Moderaterna och Kristdemokraterna varit allvarligt oroad för att dessa två satsningar inte skulle nå rätt målgrupper hade de kunnat utforma egna nya satsningar som de tror på ett bättre sätt skulle nå dessa grupper, och de kunde ha omfördelat pengarna i stället för att skära ned. Har de inga egna idéer skulle till exempel de 40 miljonerna till kultur i socioekonomiskt svaga områden kunna få vara kvar, men dem plockar de också bort.

Nej, jag får tyvärr konstatera att inte ens när det ligger en tunn övergångsbudget som är tänkt att bara hålla igång de redan existerande eller beslutade verksamheterna lyckas man från M, KD och SD matcha siffrorna när det gäller kulturbudgeten. Det visar med all tydlighet att vi snarast behöver en regering med helt andra partier som kan axla ansvaret för landets kulturpolitik.

Vi i Vänsterpartiet avstår i dag från att delta i beslutet om anslagsramarna och hänvisar till vårt särskilda yttrande, men vi yrkar bifall till utskottets förslag på övriga punkter.

Anf. 26 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Tack, Vasiliki Tsouplaki, för ditt anförande! Jag hade hoppats på att få höra vad Vänsterpartiet vill med kulturen i Sverige och i kommunerna, men det var tyvärr väldigt bittert. Det var tråkigt att höra, tycker jag.

Jag skulle vilja kommentera detta med kulturskolan, precis som jag gjorde efter Lawen Redars anförande. Detta bygger egentligen på att de röda partierna inte har förtroende för sina kommunala företrädare. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att basunera ut att barn och unga är förlorare i vår budget. Det är ren röd skräckpropaganda.

Vi tillför 3 ½ miljard kronor till Kommunsverige. Då kan kommunerna själva prioritera sina barn och unga, sina äldre eller precis de behov som finns i kommunen. Ni målar upp en skräckbild: att barn som går i kulturskola i Sverige inte kommer att få behålla sina platser. Det kommer ju att bli tvärtom. Nu kan kommunerna satsa på det som de själva vill och göra det utifrån sina förutsättningar.

Det ser väldigt olika ut i Sverige. I min kommun, Flens kommun, ser det annorlunda ut än i Nacka kommun. Att ha styrda statliga bidrag är någon sorts von oben-tänk: att vi som står i denna kammare vet bäst vad människor ute i kommunerna behöver.

Ni har alltid haft en förkärlek för styrda statliga bidrag, för då kan ni också styra politiskt mot sådana mål som ni har satt upp. Det är precis så med de statliga bidragen till kulturskolan. Jag kommer att återkomma till det i mitt anförande. De styrs mot mål som gör att man måste lägga verksamheten på ett speciellt sätt ute i kommunerna för att kunna ta del av pengarna. Det finns naturligtvis en politisk tanke i det. Men vi ser det inte på det sättet. Vi har stort förtroende för våra kommunala företrädare och kommer så att ha också fortsättningsvis.

Anf. 27 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! När det gäller Vänsterpartiets ambitioner har vi förstås en omfattande förslagskatalog på kulturområdet. Men jag försökte säga att det inte är läge just nu. Det är detta jag beklagar. Det kanske låter bittert, men vi har nu hållit på länge med processen kring regeringsbildningen. Vi vädjade – det var många partier som var inblandade i diskussionerna – om att man skulle låta övergångsbudgeten rulla på, så att myndigheter kan fortsätta att jobba, och om att man inte skulle strula till det på det sätt som vi menar att ni nu gör.

Jag förstår att man är ivrig att visa sin politik, men det hade man kunnat göra från Moderaternas sida utan att gå ihop med Kristdemokraterna. Det var det jag var ute efter. Jag tycker att vi visade vår politik i valrörelsen ganska nyligen. Då hade vi chansen att prata om vår politik. Nu gäller det att vi får en regering på plats. Sedan får den regeringen lägga fram sin politik, och är man i opposition visar man sin kulturpolitik i en oppositionsbudget och så vidare. Det är det vi menar.

Sedan gäller det riktade statsbidrag. Jag har varit kommunpolitiker i många år. Jag har suttit på den stolen och tycker inte alltid att det behövs riktade statsbidrag. Generella statsbidrag kan vara jättebra. Men frivillig verksamhet, som kulturskolorna, har i många år varit eftersatt. När jag lyssnar på dig, Lotta Finstorp, låter det som att du inte vill att staten och de nationellt tillsatta politikerna ska vara med och styra. Men varför ska vi då ha nationella mål på något område över huvud taget?

Det är klart att riksdagens politiker ska se till hela landet och se till att vi får en likvärdighet när det gäller utbudet av kultur. Det är vår roll. Och man behöver absolut inte söka dessa bidrag om man inte vill, om man inte tycker att man behöver det. Som jag beskrev i mitt inlägg fanns det en stor öppenhet för kommunerna att själva utforma sina insatser, men ambitionen från staten – från regeringen och Vänsterpartiet – har varit att få in fler barn i kulturskolan.

Anf. 28 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Det är en viss skillnad. Kulturskolan är ju en frivillig verksamhet. Hade det varit en obligatorisk verksamhet i kommunerna hade man, tycker jag, kunnat ha nationella mål. Det har vi för annan skolverksamhet. Men att sätta nationella mål för en frivillig verksamhet blir konstigt, och det blir svårt för dem som har den frivilliga verksamheten ute i sina kommuner.

Jag skulle också vilja säga någonting om fri entré för vuxna till statliga museer, som ni värnar och som ni införde 2016. Vi tog bort den 2007. Politiskt måste man prioritera de pengar man har att hantera. Vi tycker att vuxna människor måste kunna betala sin entré till de 18 statliga museer som finns i Sverige, varav 14 finns i Stockholms län. Det är alltså turister, och det är vuxna. De måste kunna betala detta själva.

Prot. 2018/19:32
18 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 29 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Vi kan börja med museerna. Uppenbarligen är entréavgifterna en tröskel för många människor. När den fria entrén togs bort minskade antalet besökare. Statistiken från Kulturanalys visar att det inte bara är stockholmare och turister det handlar om, utan det är besökare från hela landet, även om det naturligtvis är lättare för dem som bor närmast.

Men självklart är det så här när det gäller en familj som ska gå på ett museum: Entrékostnaden för de vuxna kan göra att man ställer in besök eller att man gör besök mer sällan. Man missar utställningar, för man kan kanske inte gå mer än en gång om året. Särskilt om man har en större familj har man många andra utgifter, och då kanske man inte kan prioritera ett museibesök. Det är det vi ser i statistiken. Det är de välbeställda i Sverige som utnyttjar våra kulturinstitutioner i högst grad.

Vi har en politik för att bryta detta. Vi vill få in en bredd av ungdomar i kulturskolan och på kulturutbildningarna som vänder sig till äldre barn. Det är det som hela vår politik bygger på.

Anf. 30 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Vasiliki Tsouplaki är en av de vänsterpartister som jag menar har en otroligt trevlig och konstruktiv debattstil, och det tror jag att alla har glädje av här inne.

Jag skulle vilja börja med att kommentera frågan om tillgänglighet när det gäller kulturarvet, som Vasiliki nämnde i sitt anförande.

Man har tidigare gått fram med en fri-entré-reform för vuxna i fråga om 18 statliga museer, primärt i Stockholm. Oavsett hur man tittar på det är det mycket som tyder på att det är samma grupper som går dit oavsett om detta finns eller inte. Det har vi hört alldeles nyss. Detta var grunden och skälet till att också Sverigedemokraterna sa nej till just fri-entré-reformen.

Men Tsouplaki nämnde, i alla fall gentemot Moderaterna och Kristdemokraterna, att om man säger nej till fri-entré-reformen bör man komma med något annat, någon matchande reform eller liknande. Därför skulle jag vilja höra hur Vänsterpartiet ser på den reform som Sverigedemokraterna presenterade för ett par år sedan som just matchade fri-entré-reformen. Den heter Öppna museer och finns bland nya anslag i utgiftsområdesmotionen.

Hjälper det att presentera andra reformer? Detta är ju en reform som ska komma museer till del oavsett huvudman, oavsett landsända och oavsett behov. Det behöver inte alltid handla om entréer. Det kan finnas andra viktiga behov ute i landet. Varför säger Vänsterpartiet nej till Öppna museer?

Anf. 31 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Tack, Aron Emilsson, för din fråga! Jag tycker inte att avgifter är allt – det kan vi faktiskt slå fast. Det ser vi till exempel på kulturskoleområdet. Det har inte hjälpt att bara sänka avgifter, utan man måste också göra andra saker.

Jag tror att en hel del av våra museer också behöver jobba med att hitta nya grupper och bjuda in nya grupper på olika sätt. Det tror jag är viktigt. Men man kan inte bortse från att avgifterna ändå utgör en tröskel.

Då är frågan om vi ska nöja oss med de statliga museerna. Jag förstår att det är det du är ute efter. Behöver vi göra mer? Jag tror att vi behöver göra mer och att kultursamverkansmodellen är en bra och inarbetad modell att jobba vidare med. Det gäller att se till att det finns mer pengar i den modellen, så att regionerna kan prioritera fri entré i sina kulturplaner när de har möjlighet. För att återknyta till den diskussion vi hade i det förra replikskiftet om självstyret för kommuner och regioner tycker jag att man kan fundera på det när man gör den regionala kulturplanen. Ska vi ha fri entré i vår region? Då lägger vi in det i planen, och staten kan skjuta till pengarna.

Jag tror att detta är en bra väg att gå. Sedan kan det vara så att inte tillräckligt många prioriterar det, och då får man ta en diskussion. Men jag är inte främmande för att på olika sätt öppna för att även kommunala och regionala museer i ännu högre utsträckning inför fri entré. Det tror jag skulle vara väldigt bra.

Anf. 32 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret, som i någon mån gläder mig.

Som Vasiliki själv nämnde finns det ett problem i kultursamverkansmodellen, oavsett om man stoppar resurser där. Problemet, som har hängt med sedan tidigare, är att det kan bli lite av ett svartepetterspel om resurserna. Olika regioner prioriterar olika, och intentionen från den nationella nivån blir lidande, om det är just det perspektivet vi vill komma åt.

Sedan tror jag att det inte riktigt handlar bara om fri entré, så att säga, för behoven ser väldigt olika ut. Det kan vara en stiftelse som driver ett litet museum eller har en liten samling. Det kan vara regionala, kommunala eller i någon utsträckning privata huvudmän. Det kan handla om att man behöver klimatinsatser för förvaring, arkiv etcetera. Det kan handla om att man behöver utveckla museipedagogiken genom att vända sig till skolor, bjuda in skolor, finnas i klassrummen och så vidare. Vad jag reflekterar över är om det kanske behövs en bredare reform oavsett ändamål.

Anf. 33 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet har motionerat om att utreda hur man skulle kunna jobba ännu närmare mellan museerna och skolverksamheten. Jag tror att det vore jättebra. Jag såg fina exempel i Danmark när jag var där på studiebesök för några år sedan. Man hade en myndighet som särskilt jobbade med att ta fram pedagogiskt material till museernas utställningar. Det var ett väldigt intressant arbete. Där finns absolut mer att göra.

Jag tror att vi kommer att få anledning att diskutera de här frågorna mer framöver för att verkligen se till att kulturarvet blir tillgängligt. Jag tycker som sagt att det är en principiellt viktig fråga att det är öppet och gratis. Det är vårt gemensamma kulturarv, och det behöver vara tydligt för våra

invånare att det är fritt att besöka våra museer. Det här pingpongandet fram och tillbaka, med fri entré varannan mandatperiod, tror jag är skadligt för museernas verksamhet. De har svårt att fokusera på sitt uppdrag när de hela tiden måste ställa om på det här sättet.

Anf. 34 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ledamöterna om att vi använder både förnamn och efternamn och inte duar varandra i talarstolarna.

Anf. 35 ANNA SIBINSKA (MP):

Fru talman! Sverige befinner sig i ett svårt parlamentariskt läge. Trots flera försök finns ingen regering på plats än. Till råga på allt röstades i onsdags Moderaternas och Kristdemokraternas katastrofbudget igenom med aktivt stöd från Sverigedemokraterna. Den hastigt framtagna budgeten slår hårt mot miljön och klimatet, jämställdheten och kulturen. Det blir allt tydligare hur högerpartiernas politik ser ut: att sänka skatterna för de rika. Konsekvenserna blir allt större klyftor i samhället, fler barn som växer upp i fattigdom, sämre villkor för kvinnor och mindre kultur till barn och unga samt människor med svag ekonomi. Det gör mig mycket oroad.

I dag ska vi debattera kulturutskottets betänkande. Utskottet avgjorde ärendet trots att det gått kortare tid än två dagar från den dag det behandlades. De församlingar som föreslogs av Moderaterna och Kristdemokraterna avvisar vi förstås från Miljöpartiets sida. Vi deltar inte i beslutet om utgiftsramar utan hänvisar till vårt särskilda yttrande.

Det är vid det här laget allmänt känt att den fria entrén till statliga museer dras in. Frågan är varför man ska införa avgifter igen när vi vet att antalet besök ökade med 32 procent redan det första året. Man lockade till sig fler besökare som inte haft för vana att gå på museum. Att kunna ta del av vårt gemensamma kulturarv och se samlingar och utställningar är bara en del av upplevelsen. Tack vare fri entré har museerna blivit ett slags öppna rum som allmänheten kan använda på olika sätt.

Det räcker att gå till Nationalmuseum för att se vilken inspirerande och livlig miljö det har blivit. Besökarna vallfärdar dit dagligen. De kan välja mellan att se på fantastiska konstsamlingar i världsklass, delta i workshoppar, fika i kaféet och botanisera i butiken. Efter årsskiftet kommer det att kosta åtskilliga hundralappar för en familj att komma på besök, vilket självklart kommer att utestänga dem med svagare ekonomi.

Enligt Kulturdepartementet kommer det här beslutet med största sannolikhet att leda till färre besökare. När fri entré avskaffades 2007 minskade antalet besök med närmare 1,7 miljoner. Det finns också praktiska konsekvenser. Det kommer att krävas ombyggnationer, nya kassa- och biljettsystem och personal som kan sköta dem. De ökade kostnaderna kommer troligen att påverka andra delar av verksamheten, exempelvis möjligheten till nya utställningar. Det är inte seriöst av högerpartierna att i all hast och utan dialog med museerna förändra förutsättningarna på det sättet.

Fru talman! Vad värre är dras hela det statliga stödet på 100 miljoner till kulturskolan in. De nationella kulturpolitiska målen pekar ut en grupp som särskilt viktig: barn och unga. Det vet både moderater och kristdemokrater. Ändå väljer de att skära ned. Det är otroligt kortsiktigt att skära ned på barns kultur.

Prot. 2018/19:32
18 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Redan det första året med statligt stöd, 2016, skapades drygt 5 000 platser i kulturskolorna runt om i landet. Utan tvivel har kulturskolan gjort stor skillnad för många människor i vårt land. Ofta sägs det att just kulturskolan bidragit starkt till den framgångsrika svenska musikexporten. Men det viktigaste är att fler barn, inte färre, ska få bättre förutsättningar att få testa sina vingar, stå på scen, spela ett instrument, måla eller filma.

Vi vet att tillgång till och deltagande i kulturskolans verksamhet ser olika ut beroende på var i landet man bor och vilka föräldrar man har. En nyligen publicerad rapport från Göteborgs universitet bekräftar återigen bilden att det främst är barn med socioekonomiskt gynnsam bakgrund som hittar till kulturskolan. Den typiska deltagaren är en flicka med välutbildade föräldrar som är kulturellt aktiva.

För att öka jämlikheten har Miljöpartiet i regeringsställning sedan 2016 satsat 100 miljoner per år på kulturskolan. Det är ett flexibelt stöd som kommunerna ges möjlighet att använda utifrån sina egna behov. De kan nå nya grupper, satsa på insatser för unga med funktionsvariationer, utöka utbudet eller bygga ut verksamheten.

Moderaterna och Kristdemokraterna hävdar att reformen har varit dyr och ineffektiv, men det stämmer inte. 85 procent av de svenska kommunerna söker och använder bidraget. Behovet är stort, och nu riskerar tiotusentals nya elevplatser i landet att försvinna. Det är inget annat än ett dräp-
slag mot barns och ungas kultur. Jag befarar att ojämlikheten kommer att öka och att många barn kommer att gå miste om möjligheten att få pröva sina vingar inom konst- och kulturområdet.

Fru talman! Den här besparingen är bara början. Just nu stannar den på 213 miljoner kronor. Men Kristdemokraterna ville egentligen göra en drastisk neddragning med hela 872 miljoner kronor. De hade tänkt sig att bland annat minska ersättning och bidrag till konstnärer med 60 miljoner, minska filmstödet med 182 miljoner och minska bidrag till folkbildningen med 159 miljoner samt ta bort förstärkningen av biblioteksverksamheten i hela landet.

Det är här den ideologiska skillnaden blir extra tydlig: Den rödgröna regeringen värdesätter bildningsidealet högt medan Kristdemokraterna visar stort ointresse för bildningen.

Det som oroar mig ännu mer är frågan när Moderaterna och Kristdemokraterna börjar ge efter för krav från Sverigedemokraterna på kulturområdet. Sverigedemokraterna är inte som andra partier. De vill förändra Sverige i grunden. Enligt dem själva ska det nya målet för kulturpolitiken vara att stärka den nationella identiteten och sammanhållningen. Målet ska uppnås genom att införa en svensk kulturkanon i skolan, införa särskilda Sverigecenter som ska lära utlandsfödda det svenska kulturarvet och se till att Statens musikverk ska sprida det svenska musikaliska kulturarvet.

Samtidigt vill Sverigedemokraterna försämra förutsättningarna för den fria konsten och avveckla det skattefinansierade stödet till invandrarföreningar samt idrottsstödet som går till regeringens satsning på integrationsåtgärder i utanförskapsområden. Som om det inte räckte motsätter de sig lokalstödet för att skapa mötesplatser som drivs av föreningar i socioekonomiskt utsatta områden.

Det framgår med all tydlighet att kulturen för Sverigedemokraterna är ett verktyg för att fostra barn och unga i nationalistisk anda och styra vuxna i samma riktning. Det är här vi andra måste protestera starkt mot en kulturpolitik som begränsar fritt tänkande och fri åsiktsbildning. Vi kommer att fortsätta kämpa för människors tillgång till kultur, kunskap och bildning eftersom det är en förutsättning för att den liberala demokratin ska kunna upprätthållas.

Jag vill avsluta med att citera Stina Oscarsson: ”Ty människans längtan efter frihet går över gränser och kommer alltid att vara större än institutioner och partier.”

(Applåder)

Anf. 36 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Tack, Anna Sibinska, för anförandet!

Det hade varit intressant att höra vad Miljöpartiet anser om kulturen och vilka satsningar ni skulle vilja göra. Jag har bara hört kritiken mot alla andra partier. Jättesynd! Jag ser verkligen fram emot att få höra vad de rödgröna partierna vill avseende kulturen i Sverige.

Jag vänder mig skarpt mot det Anna Sibinska säger om dråpslag mot barnens kultur. Varför lyfter inte Anna Sibinska upp de extra 3 ½ miljarder som vi kommer att satsa på kommunerna? Om några veckor får kommunerna detta tillskott att själva hantera, att själva prioritera. Varför skulle inte de miljöpartistiska kommunföreträdarna vilja satsa på barns och ungdomars kultur i kommunerna?

Anf. 37 ANNA SIBINSKA (MP) replik:

Fru talman! Jag började med att säga att Sverige befinner sig i ett svårt parlamentariskt läge. Vi har ingen regering på plats än. Vi har haft en övergångsregering, och vi har tagit fram gemensamma riktlinjer för hur vi ska hantera situationen på bästa sätt så att landets viktiga institutioner kan fortsätta fungera.

Det är därför vi har lagt fram en övergångsbudget. Det är ingen önskebudget från vår sida. Det är egentligen en upprepning av alla satsningar som vi gjort 2018. Detta för att ge den regering som tillträder möjlighet att visa vilken politik den kommer att driva och för att ge den nya regeringen möjlighet att lägga fram en ändringsbudget.

Avseende kulturskolan måste jag säga att det *är* ett dråpslag. Det har tillkommit många nya platser i kulturskolan runt om i landet, och även om ni avsätter medel till kommuner och landsting är det inte säkert att de kommer att användas till just kulturskolan eftersom kulturskolan är en frivillig verksamhet i kommunerna.

I min hemkommun Göteborg drog Alliansen ned på kulturskolan med nästan 2 ½ miljon av de 4 miljoner man hade fått som stöd från staten. Det kommer att drabba väldigt många verksamheter i kommunen.

Anf. 38 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Det hade som sagt varit intressant att höra hur Miljöpartiets kulturpolitik ser ut. Men det får vi inte göra här, utan vi får höra allt som är dåligt med alla andra budgetar.

Jag tycker att det finns en misstro som lyser igenom hos de rödgröna partierna: Man tror inte att de kommunala företrädarna vill lyfta fram sin kulturskoleverksamhet. Den är otroligt bra och viktig, och de statligt styrda bidragen har bidragit med mellan 0,25 procent och ungefär 2 procent till den kulturskolebudget som varje kommun har gjort. Varför skulle man inte vilja använda en del av de 3 ½ miljarder som vi avsätter om några veckor?

Om jag vore kommunal företrädare i en rödgrön kommun skulle jag vara mycket upprörd över att ni inte har tilltro till mig utan ska styra från den här kammaren över en frivillig verksamhet som är kommunal.

Anf. 39 ANNA SIBINSKA (MP) replik:

Fru talman! Lotta Finstorp vet lika väl som jag att utredningen om kulturskolan visade på stor ojämlikhet i landet. Det är därför vår regering har tagit initiativ till att stödja kulturskolorna med de extra utvecklingspengarna. Sedan är det upp till kommunerna att bestämma hur de ska använda pengarna.

Vi vet också att kulturskolan i dagsläget inte ens finns i alla kommuner. Jag tror inte att pengarna som ni skickar med kommer just eller enbart kulturskolan till godo. Det finns många andra frågor som kommunerna ska arbeta med. Därför behövs det stöd från nationell nivå för att utveckla kulturskolan så att fler barn ska kunna delta. Det är vår politik – att fler ska kunna delta och skapa.

Anf. 40 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Tack, Anna Sibinska, för ditt anförande!

Jag reagerar på bilden av oss som lagt fram den här budgeten, moderater och kristdemokrater, som dem som inte bryr sig om barn eller unga. Du målar en bild av att vi är nästan lite onda personer som vill illa och så vidare och att vi inte har känsla för barn och unga och deras utveckling.

Jag arbetade innan jag kom till riksdagen tio år i en organisation som heter Göteborgs Räddningsmission. Vi arbetade bland annat med barn och föräldrar som hade anhöriga som satt i fängelse. Vi kallade det Solrosen. Jag kan lova att det satte sina spår i mig att arbeta för barn och unga, framför allt de som lever i socioekonomisk utsatthet.

Jag skulle vilja ställa en fråga till dig om fritidspengen. Det finns ett förslag som vi har, som vi tänker återinföra, och det kallas fritidspeng. Det är 3 000 kronor för barn som lever i familjer med försörjningsstöd. Man ska ha gjort det i sex månader av de senaste tolv månaderna. De här 3 000 kronorna ska kunna användas till exempelvis terminsavgift till kulturskolan, medlemsavgift till en idrottsförening och så vidare.

Detta säger Miljöpartiet och den rödgröna delen av församlingen nej till. Jag undrar vad det är som gör att även Miljöpartiet ställer sig negativt till fritidspengen på 3 000 kronor för barn i utsatta familjer.

Anf. 41 ANNA SIBINSKA (MP) replik:

Fru talman! Först vill jag säga att meningen med mitt anförande var att visa på konsekvenserna av er politik för barn och unga och för dem som vill besöka museer. Också barnen kommer att drabbas. En tioåring kan inte gå på museum själv utan måste ha med sig en vuxen. Har man dålig ekonomi kanske man inte kan följa med. Detta kommer att drabba många familjer med svag ekonomi.

Det är likadant med likvärdigheten i hela landet. Den kommer att för-sämras. Alla våra insatser under mandatperioden har varit avsedda att bland annat öka jämlikheten, utöka utbudet, förbättra för barn och unga med funktionsvariationer och så vidare. Där tror jag att vi kan mötas.

I frågan om en fritidspeng på 3 000 kronor är vi dock för att ha gene-rella bidrag och inte peka ut enskilda personer. Det tror vi inte är rätt väg att gå.

Anf. 42 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Varje gång jag tar upp denna fråga, vilket jag har gjort ett antal gånger här, talas det om den generella välfärden. Det är bra med ge-nerell välfärd, men den når inte de allra mest utsatta barnen: de som lever i familjer med försörjningsstöd. Det handlar om barn i årskurserna 4–9, som skulle kunna få en möjlighet att bland annat betala terminsavgift till kulturskolan.

Det finns mycket att säga om kulturskolan, så jag kanske får åter-komma till den. Men jag vill att du tar en omgång till med ditt parti. Jag tror nämligen att det ändå finns en förståelse för fritidspengen, om man ser på förslaget. Så titta gärna på det, så hoppas jag att vi får återkomma till kulturskolan eftersom tiden inte räcker till.

Anf. 43 ANNA SIBINSKA (MP) replik:

Fru talman! Roland Utbult nämnde Solrosen, som har en fantastisk verksamhet. Jag känner också till den väl. Det civila samhället gör en stor insats för barn och unga som växer upp under svåra förhållanden.

Vi har i Göteborg och Västra Götaland också gjort en stor och generell satsning på El Sistema, där meningen är just att nå barn som inte har mu-sikaliska föräldrar eller som inte har för avsikt att söka plats i kulturskolan. Det handlar om att nå nya grupper, och det har varit väldigt lyckat. Att gå den vägen, att satsa mer på El Sistema och bygga upp liknande infrastruk-tur i hela landet, tror jag kommer att stötta barn och unga mer än fritids-peng.

Anf. 44 TREDJE VICE TALMANNEN:

Med en viss envishet påminner jag ledamöterna om att vi inte använder ”du” utan både för- och efternamn i talarstolen.

Anf. 45 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Konsten och kulturen hjälper oss att förstå oss själva och den vi möter. Detta går inte nog att upprepa. De lär oss att förhålla oss till vår samtid och att hantera vår framtid, som är gemensam. Vi lever i en orolig tid, med motsättningar som växer såväl i Sverige som utanför landets gränser. Det är en tid som är svår att tolka, där gamla politiska sanningar och tanke-mönster ifrågasätts. Det är en tid när själva demokratin ifrågasätts, vår de-mokrati som i dagarna fyller 100 år och som vi måste värna och främja varje dag.

Det är här kulturens bildningsideal, frihet och inneboende kraft kommer in. För kom ihåg en sak: Kunskap och bildning är det bästa vaccin mänskligheten känner mot intolerans, fördomar och lögner.

Fru talman! I den budget som Moderaterna och Kristdemokraterna lägger fram lägger vi en stabil bas för alla olika områden som ingår i utgiftsområde 17. Vår budget omsluter 15,7 miljarder, men vi lovar inte allt till alla utan är ärliga i våra politiska prioriteringar.

Vår satsning på bibliotekens arbete gentemot skolorna för att nå barn från socioekonomiskt svaga miljöer är en sådan sak. Det handlar om barn från hem där varken fyllda bokhyllor, pianon eller regelbundna besök på olika kulturinstitutioner är självklara inslag. Kulturen tillhör alla och förenar alla. Mammas och pappas ekonomiska förutsättningar, eller för den delen kulturella vanor, ska inte hindra unga människor att ta del av kultur i bred bemärkelse. Vår satsning är en förstärkning av skolan och av bibliotekens kompensatoriska uppdrag.

Politik är också att våga och orka prioritera. Vi tar exempelvis bort satsningen på fri entré till statliga museer. Barn och ungdomar upp till 19 år ska fortsatt gå in gratis. Detta kommer Annicka Engblom att tala mer om.

För oss är det viktigare att satsa på barn och unga från mer utsatta miljöer. Kulturen tillhör också dem, och jag vet av egen erfarenhet efter mina år inom socialtjänsten vad kultur och idrott kan betyda i en ung människas liv. De blir särskilt viktiga när den omgivande miljön inte ger, eller inte förmår att ge, tillräckligt bra förutsättningar. Därför måste satsningar på framför allt barns och ungdomars behov alltid utgå från den lokala nivån. Sveriges kommuner har olika utmaningar.

Fru talman! Därför ger vi i vår statsbudget Sveriges kommuner, regioner och landsting extra resurser för att klara av de växande kostnaderna. Vi tillför resurser i ett första steg: Vi ökar resurserna till välfärden med 5 miljarder kronor till Sveriges kommuner, regioner och landsting.

Kommunerna erhåller alltså 3,5 miljarder i tillskott. Detta är pengar som inte är öronmärkta eller styrda av oss på nationell nivå. Nej, detta är pengar som kommunerna får använda till de prioriteringar som de vill och behöver göra, utifrån sina befolkningars behov.

Den kommunala kulturskolan kan vara en sådan verksamhet. Erfarenheten visar att en kulturskola med hög kvalitet är en framgångsvariabel för kommuner som vill stärka social inkludering, inflyttning och tillväxt. Kulturskolorna har en mycket bra verksamhet – det kan jag och många andra föräldrar vittna om.

Vi moderater och kristdemokrater säger nej till reformen med riktat, styrande statligt ekonomiskt stöd till de kommunala kulturskolornas arbete. Detta är en del i den socialdemokratiskt ledda övergångsregeringens ambition att öka den statliga styrningen av de kommunala kulturskolorna, som dessutom är en frivillig verksamhet.

Det tydligaste exemplet på detta är propositionen om en nationell strategi för kulturskolorna, som kom i mars 2018, där regeringen har satt upp statliga mål för något som i grunden är frivillig kommunal verksamhet. Där står att det ska bli tydligare vad statliga bidrag till kommunala kulturskolor ska bidra till. Det är så man toppstyr frivillig kommunal verksamhet.

Moderaterna har varit och är kritiska mot detta. Sveriges 290 kommuner är olika, och deras kulturskolor ser, och ska få se, olika ut. Olikhet är inte ett problem; det är en tillgång. Kulturen ska vara fri från politisk klåfingrighet. Vi tror helt enkelt inte på idén att kulturskolorna i allt större utsträckning ska styras från Stockholm.

Fru talman! Mål och riktade statliga ekonomiska bidrag är alltid per definition styrande. Eftersom debatten om det statliga bidraget är högljudd och inte alltid balanserad vill jag uppehålla mig vid detta, det vill säga de 100 miljoner kronor som kulturskolorna i dag kan söka medel från.

Detta bidrag infördes 2016 av den dåvarande regeringen. Det rör sig om ettåriga bidragsmedel som kulturskolorna kan söka utifrån vissa parametrar. Från början var bidraget avsett att sänka avgifterna för elever i kulturskolorna. Enligt Kulturrådet, som beviljat bidragen under dessa tre år, har bara sex kommuner fått bidrag för att sänka sina avgifter. Därför gjorde man om bidraget. Från 2017 har bidraget i stället framför allt använts för att kulturskolorna ska kunna prova nya konstformer, nå nya målgrupper och arbeta uppsökande. Av landets alla kommuner har 85 procent någon gång sökt kulturskolebidraget.

Sju kommuner har ingen kommunal kulturskola. Detta måste vi också komma ihåg. Om bidragen är så styrda som de har varit från statlig nivå kan det vara hämmande för kommuner som vill starta egna kulturskolor.

Dessutom är bidragen ettåriga, och det finns mycket kritik emot det. Det blir mycket hattigt när man bara kan söka för ett år i taget, som vi har talat om här i kammaren, och det är heller inte säkert att det permanentas, eller man kanske har valt att inte göra det.

Jag har tittat på hur stor del man har tagit del av i förhållande till den egna kulturskolebudgeten. Det har jag nämnt i tidigare replikskiften. Det varierar från mindre än 0,25 procent upp till ungefär 2 procent av kulturskolornas kommunala budget.

Om alla 290 kommuner skulle söka motsvarar de 100 miljonerna ungefär 330 000 kronor per kommun. Det motsvarar en halv pedagogtjänst inklusive sociala avgifter. Om man i stället tar 3 ½ miljard och delar det rakt av på 290 kommuner – som ni vet delar man ju efter invånarantal och så vidare – blir det 12 miljoner per kommun. Detta kan man ställa i relation till den tidigare siffran. Vi bibehåller de 25 miljonerna till kompetensutveckling och forskning för kulturskolornas verksamhet.

Låt mig nämna något om reformen Skapande skola, som alliansregeringen införde och som är en mycket välkommen del i den obligatoriska skolan. Kulturarbetare arbetar på plats. Där finns ju alla barn och ungdomar dagligen. Den når alla barn, och framför allt de barn och unga som inte via föräldrar nås av kulturen. För 2019 anslås 187 miljoner kronor till Skapande skola.

Jag vill också nämna att vi vill bygga upp en satsning på bibliotekens arbete successivt, för att barn och ungdomar i socioekonomiskt utsatta områden ska kunna få del av bibliotekens utbud. Sedan får vi inte glömma att också vår skattepolitik gör att människor med låga inkomster och medelinkomster får mer pengar i plånboken. När man har mindre pengar i plånboken är det ofta kultur och idrott som man inte har råd att satsa på. Nu får människor mer pengar i plånboken, och då kan de också gå på fler kultur- och idrottsaktiviteter.

Jag ser att min talartid börjar rinna ut. Jag hade kunnat tala länge om vår kulturbudget, men jag tackar så mycket så länge.
(Applåder)

I detta anförande instämde Annicka Engblom och Viktor Wärnick (båda M).

Anf. 46 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att gå in på den analys som gjordes av Lotta Finstorp gällande kulturskolan. Det är riktigt att den rödgröna regeringen tog initiativ till en utredning. Kulturskoleverksamheterna hade själva under lång tid efterfrågat en sådan utredning, inte minst i våra egna kommuner. Det stämmer inte att vi inte har stark tillit till våra kommunpolitiker – det är precis tvärtom. Men när de efterfrågar en utredning eller en nationell överblick över hur verkligheten ser ut är det klart att vi försöker efterleva det.

Utredningen kom fram till några intressanta slutsatser: Över 40 000 barn och unga väntar på en kulturskoleplats, kompetensförsörjningsbehovet är stort och omfattande och efterfrågan är stor på utvecklad verksamhet för att nå ännu fler barn och unga. Det är också riktigt att diskussionen om bidraget inte kom att handla om huruvida man ska höja eller sänka anslag, för det fanns ett annat behov som det skulle täcka, nämligen en breddning av konstområdet, inkludering och tillgänglighet för fler grupper och en pedagogisk utveckling som väldigt många har efterfrågat.

Över 85 procent av kommunerna har ansökt om detta bidrag, som har utvecklat och utökat platserna. När då Lotta Finstorp uttrycker att det ändå inte är så kostsamt och att man inte får ut så mycket av det hör man ändå kritiken här utanför. Flera pedagoger har de senaste dagarna talat i medierna om hur många platser som måste stängas och hur betydande de här insatserna har varit.

Hur har man egentligen tänkt med detta, Lotta Finstorp? Om det ändå inte är så kostsamt, varför drar man bort 100 miljoner kronor från alla dessa verksamheter?

Anf. 47 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Lawen Redar! Det är självklart att kommunerna själva måste få bestämma. För oss är det också en ideologisk tanke. Det kommunala självstyret är otroligt viktigt. De som i dag hörs i debatten är, skulle jag vilja säga, uppviglade av påståenden om att kulturskolor kommer att få läggas ned. De som inte hörs är de som säger: Tack och lov för att vi nu kommer att få kommunala pengar till vår kulturskola i större utsträckning, i stället för att ha styrda statsbidrag på ett år i taget!

Det finns också kritik från Kulturskolerådet om att bidragen har varit ettåriga. Ni kunde väl åtminstone ha lagt fram förslag om att de skulle bli treåriga? Men så är det inte. Man har gjort väldigt kortsiktiga insatser. Att folk ska anställas i ettåriga projekt är ju heller inte något som ni rödgröna driver i debatten om arbetsrätt. Kortvariga projektanställningar gynnas ju av detta: Man får halvtider och får lägga ihop olika tjänster, för de statliga bidragen räcker bara under ett år.

Nu har kommunerna möjlighet att göra något bättre av detta. Det hade varit en annan sak om jag hade stått här och sagt: Vi har tagit bort 100 miljoner, that's it! Men vi tillför ju pengar till kommunerna. Vi tillför pengar, och de själva kan bestämma över sina kulturskolor och de pengar de får.

Sedan hör jag nu från de rödgröna i debatten att det finns många andra hål att stoppa pengar i ute i kommunerna. Absolut, men en bra kulturskoleverksamhet är en guldgruva. Att öppna den för fler elever utifrån hur det ser ut ute i kommunerna är det bästa man kan göra.

Anf. 48 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Jag kommer från Stockholm. Där har vi fått en blågrön konstellation som styr, och vi inser att det framför allt är i kulturpolitiken man gör nedskärningar. Denna hyllningssång om att kulturanslagen i kommunerna kommer att öka och att kulturskolan kommer att förstärkas känner jag mig mycket tveksam till, för jag ser en helt annan verklighet, inte minst för de barn och unga som växer upp i Järva, det bostadsområde där jag själv bor.

Kulturskolan kommer att minska platsantalet i Stockholm. Det är den största farhågan. Man har heller inget svar just nu på hur man ska hantera kompetensförsörjningen eller att 40 000 barn och unga i vårt land väntar på att få en kulturskoleplats.

Detta var ju ett sätt att öka antalet platser. Det var ett sätt att hantera kompetensförsörjningen där kommunerna själva fick ansöka om pengar och ange hur de skulle användas. Jag beklagar att detta är något man har tagit bort ur sin budget.

Anf. 49 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! De 25 miljonerna för kompetensförsörjning ligger ju kvar, om det är dem vi pratar om här. Hur kommunerna väljer att prioritera kan vi inte prata om här i kammaren. Vi kan inte skriva någon på näsan att de gör fel. Ute i kommunerna får de själva prioritera hur de vill använda de pengar vi tillför. Jag förväntar mig att man använder dem till barn och unga, för det skulle väl se konstigt ut annars. Det är ju där som det finns mycket hål ute i kommunerna efter de fyra år som ni har styrt landet.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga att jag har fullt förtroende för våra kommunala politiker ute i landet. Alla som har en kulturskola är mycket stolta. Man har öppnat för nya grupper, som man har nått ut till, men det beror inte på att man har fått 0,25 procent av staten. Det är naturligtvis ett arbete som man borde göra i alla fall. Nu får man dessutom tillskottet och kan välja att göra detta permanent.

Anf. 50 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! När vi talade om kulturskolan i valrörelsen var det många företrädare för Kulturskolerådet och andra debattanordnare som ställde frågor till oss politiker och var oroliga när de såg hur bland annat Moderaternas budgetalternativ hade sett ut genom åren. Nu hade satsningarna kommit igång, och de var oroliga: Hur kommer det att gå om ni vinner valet? Vad kommer att hända då? Då sa Moderaterna och andra borgerliga företrädare att de inte behövde oroa sig, för det är skillnad mellan att vara emot ett anslag när det införs och att sedan ta bort det när man får makten. Vi kommer troligtvis inte att göra så, var deras svar på många av de frågor

som kom i valrörelsen. Jag tycker att det är tråkigt att det bara var valretorik och att man nu väljer att ta bort bland annat anslagen till kulturskolorna.

Nu har Lotta Finstorp hört flera talare i dag tala om de 5 400 nya platserna. Vi har talat om hur man har nått nya grupper med kulturskolesatsningen. Då undrar jag om inte Lotta Finstorp och Moderaterna ändå kan tycka att det här har gjort något gott ute i kommunerna.

Min fråga är: Kan Lotta Finstorp se att bidraget till kulturskolorna har varit positivt för barns och ungas kulturutövande runt om i landet?

Anf. 51 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Tack för frågan!

De 100 miljonerna hade inte plockats bort om vi inte hade tillfört så mycket pengar till kommunsektorn. Det är detta som händer nu: Vi tillför pengar så att kommunerna själva kan bestämma. Om man har haft bra uppsökande verksamhet med de procent eller promille som har gått till vissa kulturskolor och kommuner, där man till exempel har haft sådan verksamhet, måste man själv kunna lägga kommunala pengar på detta eftersom man får ett tillskott av pengar från staten som inte är öronmärkta.

När det gäller det som du hörde i valrörelsen, Vasiliki Tsouplaki: Absolut! Pengarna hade legat kvar där om vi inte hade lyckats göra en budget där vi tillför mycket pengar till kommun- och landstingssektorn.

Anf. 52 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Det är intressant när vi pratar om riktade eller inte riktade bidrag till kommunerna. Det som ni har kvar nu, Lotta Finstorp, av de 25 miljoner till biblioteken som jag tror att det var från början är en tydlig riktad satsning till kommunerna på en verksamhet som ni tycker att kommunerna borde prioritera. Nu är det 5 miljoner kvar i denna satsning, och det är en så liten summa att det för de flesta kommuner blir mer jobb och betungande att över huvud taget söka pengarna. Man kan både ha och mista en så liten summa, nästan. Detta tycker jag går lite på tvärs emot vad du säger – att ni inte vill ha riktade statsbidrag. Det var en kommentar om detta.

Sedan undrar jag om du kan se något problem med att det blir en stor osäkerhet hos kommuner, regioner och myndigheter om vad som ska gälla när vi nu har en budget som är satt av ett regeringsalternativ som nyligen blivit nedröstat. Som jag beskrev i mitt tidigare inlägg blir det stor osäkerhet om hur länge den kommer att gälla egentligen.

Hade det inte varit bättre att lägga fram förslag när vi har en regering på plats?

Anf. 53 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Hur länge budgeten kommer att gälla står skrivet i stjärnorna. Det är ingen som vet när vi har en regering på plats och hur denna regering kommer att se ut.

Vi har gått till val på vissa åtgärder, bland annat att stärka kommunernas ekonomi, och det är precis vad vi har i vår budget. Det är bara att gratulera kommunerna till att de får tillskott jämfört med vad övergångsbudgeten ger.

När det handlar om riktade eller inte riktade statsbidrag är kulturskolan en frivillig kommunal verksamhet. Bibliotek måste man ha. Det är samma

sak när det handlar om Skapande skola, som vi är stolta över att alliansregeringen införde. Den tillhör den obligatoriska skolan, och därför har vi riktat pengar till Skapande skola och till satsningar på bibliotek för utsatta grupper. Man kan tycka att det är för lite pengar. Vi vill gärna se mer, men detta är en början. Vi kommer att bygga vidare på att ge biblioteken mer pengar.

Prot. 2018/19:32
18 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 54 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Först vill jag säga något generellt om Kristdemokraternas och Moderaternas budget. Vad är det vi får med den nya budgeten? Vi får bland annat en kömiljard för att minska köerna i vården, sänkt pensionärs-skatt, fler äldreboenden, mindre barngrupper i förskolan och återupprät-tande av LSS. Vi får också ett gåvoskatteavdrag för givande till hjälporga-nisationer, och vi återinför fritidspengen. Detta är några av de reformer som budgeten handlar om.

För att kulturen ska få ökat utrymme bedriver vi alla en kamp, både i och utanför riksdagen. Denna kamp ska vi fortsätta då vi vet hur viktig kulturen och demokratins grundläggande värderingar är.

Det är naturligtvis inte bra att kulturen får stå tillbaka för andra insatser. Det är likadant i alla partier. Kulturen är en mycket liten del av den statliga budgeten oavsett vem som styr. På en kulturbudget på uppemot 8 miljarder skiljer det 163 miljoner mellan regeringens och Moderaternas och KD:s budget. Det är knappt 2 procent. Då bör man tänka på att de rödgröna höjde skatten med 60 miljarder. Om det som i M-KD-budgeten i stället blir skat-tesänkningar för hushållen, som ger människor ökade möjligheter att gå på konserter, utställningar och teater, gynnas kulturen i stort.

Fru talman! Under rubriken ”Insatser för den ideella sektorn” satsar vi 20 miljoner extra på att motverka ensamhet bland äldre. För oss kristde-mokrater är detta viktigt. Vi vill lyfta fram den ofrivilliga ensamheten bland äldre, att det är ett stort problem och att breda reformer måste ge-nomföras för att motverka sådan ensamhet, som har stora hälsokonsekven-ser för äldre människor.

En bild av att fler lever i ensamhet kan man se i samband med begrav-ningar. Antalet deltagare på en begravningsgudstjänst har minskat från i snitt 49 personer 1990 till 24 närvarande 2016. Allt fler begravs också helt utan ceremoni – utan en enda vän eller anhörig närvarande. På bara tio år har andelen som begravs så nära nog tredubblats. Och i Stockholm sker nästan var tionde begravning på detta sätt, utan någon vän eller anhörig närvarande, enligt siffror från Sveriges Begravningsbyråers Förbund.

Det finns i dag fler färger att välja för kistan, fler symboler till dödsan-nonsen och fler sätt att utforma ceremonin än någonsin, men allt färre an-ser sig berörda. Utan sociala relationer är det svårt att finnas till.

Amerikanska forskare visade 2010 i en stor metastudie att ofrivillig ensamhet är en lika stor riskfaktor för att dö i förtid som rökning. Forsk-ning vid Karolinska institutet visar att ensamhet är direkt kopplad till hjär-nans smärtcentrum. Våra kognitiva förmågor kan påverkas redan vid en förväntan om framtida ensamhet. Forskare har beskrivit att ensamheten innebär en kronisk stress som sliter på kroppen och immunförsvaret. Krop-pens kärll drar rent fysiskt ihop sig i sitt försvar mot denna stress, och ökad risk för kärllkramp, hjärtinfarkt och stroke följer i dess spår.

Det civila samhällets verksamheter och inte minst pensionärsorganisationerna gör dock goda insatser för att främja gemenskap och motverka ensamhet och isolering bland äldre. I KD-M-budgeten ökar vi insatsen med 20 miljoner per år 2019–2021. För oss kristdemokrater är civilsamhället en av samhällets grundpelare – familjen, ideella organisationer, byalag, kyrka, idrottsföreningar och annan föreningsverksamhet. De ideella organisationerna är centrala i demokratiarbetet, och genom sitt arbete upprätthåller de demokratiska värden och traditioner.

Fru talman! Vi har också ett äldrelyft där fysisk träning för äldre lyfts fram. Idrott innebär gemenskap och stärker människors fysiska hälsa. Insatsen ökas också här i vår gemensamma budget med 20 miljoner kronor per år 2019–2021. Äldrelyftet ska syfta till att ge fler äldre chansen till fysisk aktivitet och träning och därigenom förbättra livskvaliteten, stärka hälsan, minska risken för fallolyckor och ge möjlighet att få känslan av ett sammanhang.

Jag låter en av mina favoritförfattare, Alf Henrikson, beskriva ett perspektiv av äldres hälsa:

För den som förr var yngre blir alla backar tyngre.

För den som varit smärre blir alla backar värre.

För den som blir bastantare blir alla backar brantare.

Folk som fått år på nackarna får streta hårt i backarna.

Fru talman! Det är ett enormt bekymmer att många barn i socioekonomiskt utsatta familjer inte nås av kulturens rika utbud. En kvarts miljon barn i Sverige lever i fattigdom. Jag ser det som en av våra absolut gemensamt största utmaningar att nå dessa barn. Vi har i vår budget en satsning på interventioner, alltså riktad verksamhet, bland annat genom biblioteken till barn och unga. Jag vill säga att det som vi kristdemokrater känner allra starkast för är barns och ungas väl och ve.

Anf. 55 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Detta blir lite grann en favorit i repris. Jag och Roland Utbult har talat om fritidspengen flera gånger under det år som jag har suttit här i riksdagen. Jag undrar vilken kristdemokratisk kulturpolitik vi ska tala om nu när du har fått igenom fritidspengen, Roland Utbult. Det blir inte så jättemycket kvar på listan.

När vi har talat om detta förut har jag sagt att jag egentligen inte har så starka invändningar mot fritidspengen, om den kombineras med en generell välfärd och bra satsningar på barns och ungas fritid. Problemet är att Roland Utbult har en övertro på denna reform. Den når en mycket liten del av de barn som lever i familjer i ekonomisk utsatthet. Vi har tidigare talat om statistiken från Rädda Barnen som visar att omkring 12 procent av barnen i Sverige finns i dessa familjer, och jag tror att det är 7 procent av barnen som finns i familjer med försörjningsstöd – det var den siffra som jag tog fram senast som vi talade om detta. Du missar därför en mycket stor del av den målgrupp som du vill gynna med din politik, Roland Utbult. Det är synd.

Jag skulle vilja fråga dig om du vet hur många familjer som faktiskt utnyttjade fritidspengen senast som den fanns. Min uppfattning är att den inte har fått ett så stort genomslag och att pengarna kan användas på ett bättre sätt med generella insatser för att sänka avgifterna eller för att till

och med, som Vänsterpartiet vill, ta bort avgifterna helt i kulturskolan, så att alla barn oavsett föräldrarnas ekonomi kan del av verksamheten.

Jag återkommer i nästa replik med min andra fråga.

Anf. 56 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Vasiliki Tsouplaki för detta. Jag upplever att du inte riktigt lyssnade, eftersom jag beskrev ganska mycket av vår politik. Det är inte bara fritidspengen som vi har i vår meny. Det finns så mycket annat. Du får läsa Kristdemokraternas och Moderaternas budget, så får du se hela skalan. Vi har ett utgiftsområde som ska fyllas med innehåll och pengar.

Jag letar i mitt minne efter siffror när det gäller fritidspengen. Men jag måste erkänna att jag inte har detta riktigt uppdaterat precis nu. Det kan vara så med siffror ibland att de faller bort. Men det viktiga för mig är att de familjer med barn som har sökt fritidspengen har levt med försörjningsstöd under minst sex månader under de senaste tolv månaderna och har barn i årskurs 4–9. Det betyder att det är familjer med mycket ansträngd ekonomi som kanske inte har ekonomiska möjligheter att låta barnet följa med på en skolresa. Föräldrarna kanske inte ens öppnar kuvertet som kommer från kommunen som gäller den kulturskola som man har i kommunen därför att de har en ekonomi som innebär att de inte kan låta barnen delta i den. Detta är alltså verkligheten för många familjer. Som jag sa lever en kvarts miljon barn i fattigdom.

Om det nu är så att man inte har lyckats helt och fullt med detta – det kan ta tid med reformer – handlar detta också om information, att kommunen informerar bättre om vad fritidspengen handlar om.

Anf. 57 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Det problem som jag försöker belysa är att det är väldigt många familjer med barn som lever i ekonomiskt utsatthet men som inte har försörjningsstöd utan lever på marginalerna. De får kanske precis ihop ekonomin eller knappt det. De har inte försörjningsstöd, men de har en mycket tuff situation ändå. Då hjälper inte fritidspengen, utan det behövs generella satsningar för att få bort avgifterna i kulturskolan, få ned avgifterna till exempel i idrottsföreningarna och inom kultursektorn för att barnen ska få en rik fritid.

Det är lite bekymmersamt med denna debatt. Den har sina utmaningar. Vi jämför egentligen äpplen och päron när vi talar om övergångsbudgeten och partimotionerna samtidigt. Ni kan strösla med reformer och pytsa pengar hit och dit och 3 miljarder kronor till kommunerna, eftersom ni inte behöver följa principerna för övergångsbudgeten. I övergångsbudgeten utnyttjas inte detta reformutrymme. Ni slår fast en ekonomisk politik som gör det mycket svårt för en ny regering. Hur ser du på det?

Anf. 58 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Vasiliki Tsouplaki för detta. Nästan varje gång som vi har dessa debatter talas det om generell välfärd. Ett argument skulle vara att det är många som är fattiga men att alla inte nås när det bara är barn i familjer med försörjningsstöd som kan få fritidspeng. Jag kan inte förstå varför man sätter dessa grupper mot varandra. Det som vi arbetar för när det gäller fritidspengen är att det är de som har försörjningsstöd

Prot. 2018/19:32
18 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

inom socialtjänsten som ska få denna möjlighet. Vi kan inte ta bort denna möjlighet. Vi måste återinföra fritidspengen så att denna möjlighet i alla fall finns tillsammans med många andra åtgärder.

Det stämmer att vi inte har fått igenom allt i vår gemensamma budget. Jag kommer tyvärr inte ihåg den andra frågan.

Anf. 59 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Jag betvivlar verkligen inte Roland Utbults engagemang för barn och unga som växer upp i socioekonomiskt utsatta bostadsområden. Problemet är att den politik som nu drivs igenom knappast kommer att vara till gagn för de barn och unga som växer upp där. Därför tänker jag faktiskt ställa min ganska provocerande fråga, som jag tror att Roland Utbult kan ta. Är inte detta en budget för främst höginkomsttagare i vårt land, eller riktas den verkligen till barn och unga som växer upp i socioekonomiskt utsatta bostadsområden?

Anf. 60 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Vad bra att jag får möjlighet att säga att vi inte får igenom allt i vår budget. Vi har väldigt många förslag som vi naturligtvis inte får igenom. Men vi har hittat en bra väg, och det är en väl genomarbetad budget som vi har.

När vi talar om höginkomsttagare, barn och unga, fattiga och så vidare skulle jag ändå vilja rikta in mig på det stöd som vi ger till kommunerna, alltså kommunbidragen. Vi har diskuterat kulturskolan här. De kommunala bidragen från staten är 3,5 miljarder kronor, vilket vi tidigare har hört från Lotta Finstorp. Det är ett mycket viktigt stöd för att kommunerna ska arbeta bland annat med kulturskolan och få en bredd i den, oavsett vilken inkomst människor har. Det är inte bara 3,5 miljarder kronor i kommunalt stöd, utan det är också mer än en halv miljard kronor som går till bidrag till allmän kulturverksamhet, och vi talar ju om kultur i dag. Jag menar att det är oerhört viktigt att vi tar upp det statliga bidraget till kommunerna. Ska man få ordning på detta och i kommunerna skapa jämlikhet mellan människor med olika inkomster måste man nämligen ha det här stödet.

När det gäller kulturskolan tror jag att detta är väldigt viktigt att ta med, precis som vi har hört tidigare.

Anf. 61 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Under den förra mandatperioden ökade vi anslagen till kommuner och landsting med hela 40 miljarder kronor. Det var den typen av omfördelning som vi gjorde med vår ekonomiska politik, och pengarna gick inte till skattesänkningar för de höginkomsttagare vi har i vårt land.

Den typen av prioritering kan man göra för att säkerställa bättre äldreomsorg och sjukvård och för att se till att fördelningen görs särskilt till kvinnor och barn i vårt land. Vi gjorde den genusgenomlysningen av vår egen budget, vilket skulle säkerställa att pengarna inte minst gick till de barn och unga som växer upp i dessa områden. Därför såg vi också till att arbetslösheten skulle minska och att 18–25-åringar skulle garanteras möjligheten att träda in på arbetsmarknaden. Framför allt gav vi förutsättningar för dem över 15 år att få ett sommarjobb i kommunerna.

Jag hävdar bestämt att den ekonomiska politik man nu genomför främst ger pengar till höginkomsttagare – de som tjänar över 42 000 kronor i månaden – och att den inte alls riktas till barn och unga. Det tycker jag är ett problem.

Anf. 62 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Jag vänder mig mot detta att vi riktar oss till höginkomsttagare. Det är inte Kristdemokraternas politik. Det är riktigt att vi i den här budgeten sänker skatten för hushållen, framför allt. När vi talar om kulturen – för jag tycker att vi ska hålla oss till kulturen här – talar vi naturligtvis om fri entré och att man nu alltså får betala lite mer när man går på museer. Men faktum är att när vi sänker skatten på hushållens inkomster betyder det att man också har större möjlighet att besöka utställningar, konserter och liknande.

Nu hamnade vi i en ekonomisk diskussion – nästan en skattediskussion – men jag hävdar att vi jobbar utifrån alla människors möjlighet att ta del av kulturen, framför allt.

Anf. 63 ANNICKA ENGBLOM (M):

Fru talman! ”Du kan ingenting ta med dig dit du går” lyder början på en refräng som bland annat Edvard Persson svängde sig med i mitten av 40-talet. Och visst är det så: Allt det vi samlar på oss under ett liv kan vi inte ta med oss när vi vandrar in i evigheten. Men de föremål vi lämnar efter oss berättar sin historia – om historiska händelser, svunna levnadsvanor, kulturer och de människor som levde i dessa berättelser. Om man inte känner sitt förflutna kan man inte heller ha grepp om framtiden, och i det arbetet har landets museiverksamhet en otroligt viktig uppgift att bevara, berätta och föra vidare vårt kulturarv.

Har fru talmannen någon som helst aning om hur många varianter av yxor det finns? Det hade inte jag heller, kan jag säga med handen på hjärtat, förrän jag år 2016 var ute och vandrade med Veteranmarschen mellan Hudiksvall – fru talmannens hemtrakter – och Sundsvall. Vi passerade då Gränsfors yxmuseum. Där finns nästan 2 000 olika varianter av yxor för de flesta göromål: rotyxor, knutyxor, pikyxor, stämpelyxor och dubbel-eggade kastyxor, för att nämna några. Faktiskt finns det en som går så långt tillbaka som 3 500 år och som man har hittat vid åkanten. Det är lite fler än de fyra varianter jag har hemma i min vedbod.

Fru talman! I mitt hemlän Blekinge, i Olofströms kommun, finns det ett galgmuseum. Det handlar alltså om klädhängare, inte den andra sortens galge. Vem får för sig att samla på galgar? Men galgarna berättar ju också en historia. De har ungefär hundra år på nacken och har olika design, utformning och funktion. Dessutom berättar de om en svunnen tid då de flesta samhällen hade sina egna kläd- och konfektionsbutiker. När jag tittar i min egen garderob, som har funnits i ungefär tio år, och försöker göra den lite enhetlig och snygg kommer jag på mig själv med att behålla klädhängare från min gamla hemstad Västerås och till och med från tiden då mina föräldrar bodde i Stockholm och Göteborg. Jag håller kvar i dem, för de är också kulturföremål och har sin historia.

Fru talman! Vi ska tacka alla de entusiaster och det engagemang för vårt kulturarv som finns runt om i vårt land. Vi har ungefär 1 600, plus

Prot. 2018/19:32
18 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

några hundra, olika museer runt om i vårt land, och majoriteten av dem är faktiskt ideellt eller privat ägda.

År 2016 införde den dåvarande regeringen, nuvarande övergångsregeringen, fri entré på museer. Det gällde statliga museer, vill jag understryka – och inte alla statliga museer heller, för den delen. Reformen kan ju anses vara vällovlig vad gäller syftet, det vill säga viljan att öppna för grupper som av olika ekonomiska skäl normalt kanske inte kan tänka sig att lägga den där hundralappen som det ungefär kostar, i genomsnitt, att gå på museum. Det är vällovligt.

När man tittar på analysen av hur reformen har slagit kan man dock, bland annat i slutsatserna från Myndigheten för kulturanalys, se att detta främst har gynnat storstäder. De flesta statliga museer ligger faktiskt i Stockholm och andra storstäder. Det har företrädesvis gynnat invånare i Stockholms innerstad – sådana som är vana museibesökare har valt att gå ännu en gång – och turister. Vi har nämligen under en tid glädjande nog haft ökande besöksiffror i det här landet, och det omfattar även våra museer. Jag skulle snarare vilja säga, fru talman, att den här reformen trots sin vällovlighet ändå har inneburit en snedfördelning. Det är en politisk slutsats.

Det är därför vi moderater, tillsammans med Kristdemokraterna, väljer att ta bort den fria entrén på museerna – just för att stärka den egna ekonomin vad gäller våra skattesänkningar till framför allt låg- och medelinkomsttagare och för att stärka möjligheten att ta del av de olika museer som finns tillgängliga i *hela* landet, inte bara i storstadsområdena. Även bruksmuseet i Skultuna, där Vasiliki Tsouplaki bor, ska kunna ta del av ökade besöksmöjligheter.

Fru talman! En museiverksamhet innebär som sagt så mycket mer än att bara visa upp föremål från svunna tider. Det innebär också att kunna förmedla berättelser och historia.

Ett alldeles utmärkt exempel är Marinmuseum i min hemstad Karlskrona. Det är ett statligt museum som har fri entré, det vill säga fick ta del av den reformen, men som gör så mycket mer än att bara visa upp marina föremål och det marina arvet. Det är en levande verksamhet, som bland annat mina barn älskar och är uppvuxna i. Det är väl helt fantastiskt att Marinmuseum var det första besöksmålet barnen ville gå på när de var små och var lediga på loven. Där fanns nämligen fantastiskt spännande berättelser, och favoriten var att gå in i det lilla rummet där man visade hur fältskären, som ju var den tidens läkare, sågade av benet på en stackars sjöman. Det förstår man ju att det drog stora skaror. Så kunde det också vara ombord, tillsammans med skörbjugg och annat, och barnen lärde sig mycket om det marina livet en gång i tiden.

Fru talman! Moderaterna lovar inte allt åt alla, men vi vill stödja verksamhet i hela landet. Vi vill inte att det bara är ett fåtal museer som ska få stöd utan att detta ska gälla alla museer genom inkomstförstärkningar.

Jag yrkar bifall till förslaget i kulturutskottets betänkande 1 och avslag på reservationerna.

I detta anförande instämde Viktor Wärnick (M).

Anf. 64 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Jag kunde inte låta bli – när min hemort Skultuna nämndes lockade Annicka Engblom upp mig för en replik.

På vilket sätt menar du, Annicka Engblom, att ni med ert budgetförslag stöder museer i hela landet? Ni plockar bort fri-entré-pengarna på först 60 och sedan 80 miljoner, men jag ser inte att ni tillför något vare sig i kultursamverkansmodellen eller på annat sätt för att se till att museer i hela landet kan införa fri entré.

När vi häromdagen hade Kulturdepartementet på utskottet för att bereda er budget var de väldigt tydliga med att även museiovana i större utsträckning har kommit till museerna efter att reformen infördes och att besöksantalet minskade drastiskt förra gången fri-entré-reformen togs bort av alliansregeringen.

Jag är väldigt funderad på hur ni ser att er politik ska gynna museerna. Du, Annicka Engblom, talar dig varm för vårt kulturarv och för museerna, men ditt anförande om vad som finns i samlingarna kanske är det enda sättet för en del människor att över huvud taget ta del av vad som finns på museerna när det nu kan bli för dyrt för många familjer att gå dit.

På vilket sätt stöder er politik tillgängligheten till vårt kulturarv?

Anf. 65 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Fru talman! Jag är jätteglad att Vasiliki Tsouplaki nappade på min invit från talarstolen. Jag råkar nämligen också komma från Västerås och känner väl till Skultuna. Jag har varit där väldigt mycket, även på museet.

Som svar på frågan från Vasiliki Tsouplaki kan jag säga att det som gynnas med avgiftsfria entréer är storstaden. Man ska bo i Stockholm – man kan inte ens bo utanför Stockholm, utan man ska ta sig till Stockholm eller till de stora statliga museerna. Det är ju till statliga museer entréavgiften är avskaffad, inte till alla museer runt om i hela landet.

Våra skattesänkningar för landets låg- och medelinkomsttagare samt när det gäller den kommunala budgeten, som kan ge bidrag till alla sorters museer – till privata, ideella och icke-statliga museer samt till regionala och lokala museer – gör att man har möjlighet att lägga mer pengar på bland annat kultur i den prioritering som man gör.

Besökssiffrorna gick upp något efter entréavgiftens avskaffande – efter 2016 – men är nu tillbaka på ungefär samma nivåer som tidigare. Man måste se detta över tid, för besökssiffror måste sättas i relation till turistsatsningar och så vidare. Mellan 2011 och 2017 – det vill säga med entréavgifter och utan entréavgifter – skiljer det ungefär 200 000 besökare.

Det är innehållet i museiverksamheten som avgör. Det är besökssiffrorna för alla museer – inte bara de statliga – som vi kan höja genom de skattesänkningar som vi bidrar till.

Anf. 66 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Ni gjorde samma typ av omfördelning förra gången det var en alliansbudget som gällde, Annicka Engblom – det var väl 2007 som ni tog bort avgiften förra gången. Det var ju samma politik då: Ni gjorde stora skattesänkningar för höginkomsttagare och tog bort fri-entré-reformen. Då såg vi att besöksantalet gick ned. Den effekt du är ute efter – att människor skulle kunna lägga mer av sina egna pengar på entréavgifter – verkar alltså

inte ha fungerat den gången. Jag hade hoppats att man kunde titta på historiken och dra de slutsatser som jag drar.

När vi hör från departementet att fri-entré-reformen har lockat museiovana blir jag väldigt oroad för hur tillgängligheten till vårt gemensamma kulturarv kommer att se ut framöver. Det är, i alla fall för mig, självklart att fri entré betyder lägre trösklar än entréer. Så enkelt är det; att det kostar är en tröskel för väldigt många. När era skattesänkningar främst går till dem som tjänar över 42 000 kronor i månaden tror jag inte att detta kommer att locka de museiovana som vi faktiskt vill tillgängliggöra kulturarvet för.

Anf. 67 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Fru talman! Jag väljer att titta på siffrorna och analyserna från den oberoende Myndigheten för kulturanalys, som har påpekat precis det motsatta till vad Vasiliki Tsouplaki framför här. Avskaffandet av entréavgifterna har gått till storstäderna, till vana besökare som bor i storstäder och framför allt till turister. Syftet var vällovligt, men det har inte fått den effekt som avsågs. Det har dessutom koncentrerats till storstäderna.

Jag tycker att jag brukar höra från Vänsterpartiet i debatten att man vill ha en levande landsbygd och att man vill ha en fördelningspolitik som ska nå alla. Varför lägger man då fram förslag som träffar väldigt få och som framför allt träffar storstadsbor vad gäller möjligheten att besöka vår viktiga kulturarvsverksamhet?

Med våra förslag stärker vi familjernas budget – främst när det gäller låg- och medelinkomsttagare – och kommunernas budget. På detta sätt ökar vi också möjligheten till kulturutövande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

§ 7 Allmän miljö- och naturvård

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2018/19: MJU1
Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård (prop. 2018/19:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 68 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Koldioxidutsläppen i världen fortsätter att öka. Under några år såg ökningarna ut att komma av sig, men till min och mången annans besvikelse ser vi nu hur utvecklingen åter går åt helt fel håll. Även i Sverige ser vi att den nedgång vi haft har stannat upp. Högkonjunkturen har stannat upp en nedgång vi varit stolta över.

Det säger oss bara en sak: Det vi gjort hittills räcker inte. Vi måste ytterligare öka våra ansträngningar, politiskt besluta om fler åtgärder, öka våra investeringar för klimatet och se hur vi kan göra det enklare för människor att göra rätt. Hållbarhet får aldrig vara en klassfråga, utan alla måste kunna komma ombord i omställningsarbetet. Svaret på den utmaning vi står inför kan aldrig vara det som Moderaterna och Kristdemokraterna föreslår: minskade investeringar och färre åtgärder för det gemensamma.

FN:s klimatpanel IPCC har förstärkt allvaret i budskapet. Vi vet nu att konsekvenserna redan vid två graders global temperaturökning är förödande. Vi måste radikalt bryta trenden och minska utsläppen omgående.

Vad vi gör i Sverige betyder någonting på riktigt. Vi kan visa att världens första fossilfria välfärdsland är möjligt. Vi kan visa att den nya tekniken kan ge både minskade utsläpp och fortsatt välbefinnande.

Sverige måste agera på ett stabilt och trovärdigt sätt. Det är först när vi i Sverige visar att vi samtidigt kan minska utsläppen och klara tillväxt och jobb som vi kan övertyga andra att ta steget mot till exempel koldioxidskatt, flygskatt, reduktionsplikt, klimatinvesteringar, miljöbilsbonusar eller vilka styrmedel de nu finner bäst.

Men, fru talman, som jag inledde med att säga: Allt det vi har gjort, alla de investeringar som leder till stora utsläppsminskningar, räcker inte. Det är en enorm uppgift vi står inför, och för att lösa den krävs en handlingskraftig regering. Det krävs en regering som håller klimatförnekarna i Sveriges riksdag borta från inflytande. Om klimatförnekarna ges utrymme blir det inget av med världens första fossilfria välfärdsland. Då ska vi vänta tills andra har gjort något, och då backar vi in i framtiden. Ytterligare andra kommer då att peka på oss och fråga: Men varför gör ni ingenting? Klimatförnekarna kan då svara: Men vi är ett så litet land, så det vi gör påverkar inte så mycket.

Resultatet blir lätt att ingen gör något. Alla bara står och tittar och väntar, vilket är precis den situation vi har haft i 20 år. Vi har alla vetat vad som väntar. Det är en dyrköpt väntan som vi inte har råd med. År 1972 sa Olof Palme i öppningstalet på FN:s miljökonferens: Det är mycket, mycket bråttom. Att det varit mycket, mycket bråttom sedan 1972 är faktiskt något som är mänsklighetens stora sorg. Vi har vetat, och vi har väntat.

Fru talman! Vi har 16 miljö kvalitetsmål som denna riksdag har beslutat om. Vi kan inte unna oss lyxen att helt fokusera på klimatfrågan. Samtidigt påverkas vårt sätt att leva av en mängd andra hot och utmaningar. Om den biologiska mångfalden utarmas hotas den känsliga balans som finns i naturen.

Jag vet att det kan vara svårt att förstå varför vi måste värna mossarter eller svampar, insekter, fåglar eller ibland rovdjur. Den mat vi äter, den luft vi andas, det sötvatten vi så väl behöver, byggnadsmaterial, energi och så vidare produceras i ekosystem som är komplexa nät av arter som agerar tillsammans och bearbetar, cirkulerar och uppgraderar grundämnen till näringsämnen. Utan denna mångfald av arter fungerar inte systemen.

När arter försvinner sluter sig detta nät igen, anpassar sig och fungerar till synes som tidigare. Men för varje gång en art försvinner blir nätet tunnare, och systemets motståndskraft minskar. Slutligen kraschar det, och produktionen upphör.

I Sverige har vi en naturtyp som är minst lika globalt viktig som regnskogen i Sydamerika eller savannen i Afrika. Den kallas för det boreala barrskogsbältet eller, som många av oss säger, taigan. Det är planetens syrefabrik. Men det är också en kolinsamlare som bromsar klimatförändringarna.

Vi har i Sverige utvecklat ett skogsbruk som bygger på en balans mellan utnyttjande och bevarande av denna resurs. Skogsbrukets dubbla mål har varit en framgångsfaktor för Sverige, och självklart måste vi strängt bevaka att de naturvårdskrav vi har efterföljs. Självklart måste en del av

skogen sparas som genbanker för den biologiska mångfalden. Men de politiska principerna och vår grundlag om äganderätten gör att vi såklart också måste se till att det finns budgetmedel för att ersätta den skogsägare vars skog inte kan brukas som han eller hon hade tänkt på grund av denna genbanksstatus. De här skogsägarna gör någonting som är till för allas bästa och för allas vår framtid. Att i det läget göra som Moderaterna och Kristdemokraterna och kraftigt dra ned på de statliga medlen är allvarligt och därtill ologiskt.

Fru talman! Låt oss åter blicka tillbaka till 1972. Vi kan konstatera att vi i dag har mycket mer kunskap om alla de miljöproblem vi står inför. Vi har ny teknik, och vi har innovationer för att ta nästa steg. Men tyvärr har också problemen vuxit till sig.

På ett område ser jag att vi ligger långt efter, och även om medvetenheten har ökat står vi inför viktiga politiska vägval. Det handlar om den cirkulära ekonomin. Jag ser det som en viktig uppgift för oss under innevarande mandatperiod, både i Sverige och i EU, att utveckla politik på området. Det handlar om att se hur vi kan styra materialflöden, hur vi kan utnyttja avfallet som en resurs och hur vi kan minska påverkan på miljö och klimat.

Fru talman! Jag vill avsluta med att tala om havet. Då handlar det åter om de kretslopp som jag var inne på och som naturen själv har skapat. Två otroligt viktiga ämnen i kretsloppen är fosfor och kväve. Det är två ämnen som är grundläggande byggstenar i allt levande, i vårt DNA och i våra näringsämnen.

Det vi människor tyvärr har gjort är att vi har satt dessa kretslopp ur spel. Obalanser som vi ser i dag, i till exempel i mitt hemmahav Östersjön, är i grunden orsakade av hur vi storskaligt har påverkat kretsloppet för kväve och för fosfor. Det är ett sjukt hav vi ser. Det finns stora områden med döda bottenar. Det sker kraftiga svängningar i bestånd av fisk, som drabbar näringen, och av alger som förstör våra kuster.

Regeringen efter regering har tagit fram åtgärder i olika omfattning. Det har gjorts tillfälliga insatser, som ibland har blivit alltför kortvariga på grund av omprioriteringar eller för att en ny regering tillträtt. Därför är jag glad att vi nu har gett i uppdrag till Miljömålsberedningen att försöka samla partierna för att dammsuga de uppslag till lösningar som står till buds. Vi behöver en långsiktig kraftfull politik för haven som står sig över regeringsskiftet och mandatperioder. Jag hoppas att alla partier i beredningen kan bidra med en lösningsorienterad inställning.

Fru talman! I dag behandlar vi utgiftsområde 20. Det skulle kunna ha rubriken FRAMTID, med versaler. Utgiftsområdet handlar om politiska åtgärder för att våra barn och barnbarn ska ha en framtid.

Den oerhört anmärkningsvärda nedskärning av politiken för klimat och miljö som är resultatet av budgetomröstningen den 12 december kommer att få långtgående konsekvenser. Klimatlagen – välkänd för denna kammar – kräver att regeringen redovisar hur målen i det klimatpolitiska ramverk som riksdagen har beslutat om ska nås. Att Moderaterna och Kristdemokraterna har tagit bort åtgärder, investeringar och styrmedel utan att tydligt redovisa hur utsläppen i stället ska minska är fruktansvärt oansvarigt gentemot denna riksdags beslut. Det är också oansvarigt gentemot nästa generation, mot de andra länderna i EU och mot de förhandlare i

Katowice som med stor förvåning såg hur förebilden på klimatområdet plötsligt vände tvärt och gick bakåt i stället för framåt.

Vi socialdemokrater kommer att lägga ned våra röster i detta ärende eftersom vårt förslag till ramar redan har fallit i denna kammare. Jag sätter i stället mitt hopp till att en ny handlingskraftig regering inom kort kan tillträda och förstärka detta utgiftsområde genom en ändringsbudget – en ändringsbudget som stärker framtidsutsikterna men också återigen stärker vår internationella trovärdighet.
(Applåder)

Anf. 69 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Sverige saknar fortfarande en riktig regering, men Sverige får nu i alla fall en miljöbudget. Jag vill säga att det är en miljöbudget som går i sverigedemokratisk riktning. Det är något som vi får för att Sverigedemokraterna tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna i praktiken nu har formerat ett konservativt block, i alla fall när det kommer till budgetbehandlingen.

Vi får mindre av socialistisk och liberal politik på miljöområdet. Den ineffektiva klimatpolitiken börjar skäras ned, och mer effektiva satsningar på forskning och internationella investeringar införs. Vi bromsar den expansiva politik på skogsområdet som hotar svensk industri och tillväxt. Åter kan vi börja ta stegen mot en skogspolitik som lever upp till den inriktning mot frihet under ansvar som har rätt. Vi har världens bästa skogsbrukare i det här landet, och de är förtjänta av mer förtroende och mindre klåfingrighet från myndigheternas sida.

Fru talman! Vi är särskilt glada att vi även kan ta ett steg mot en mer effektiv klimatpolitik, där de ineffektiva satsningarna på klimatinvesteringarna kraftigt skärs ned. Klimatpolitik ska inte bedrivas genom ineffektiva subventioner i kommuner och landsting till verksamheter som i alla fall skulle ha fått stöd någon annanstans ifrån.

Vi är nöjda med att elfordonspremien nu avskaffas. Detta har varit lite av typexemplet på de socialistiska partiernas symbolpolitik. Man räddar inget klimat genom att låta skattebetalarna stå för en stor del av kostnaden när storstadsbor ska köpa elcyklar. Elcykelmarknaden växte explosionsartat före subventionerna, och på sikt kommer den att fortsätta att växa helt utan statlig inblandning.

Fru talman! Det talas om en slakt på miljöbudgeten från kammarens socialistiska ledamöter. Det är en märklig verklighetsbild. Den miljöbudget som vi nu klubbar är på ungefär samma nivå som den budget den tidigare rödgröna regeringen beslutade om 2016. Man kan undra om det var ett katastrofalt år för svensk miljö. Jag tror inte det.

Fru talman! Det finns naturligtvis mycket på miljöområdet där vi skulle behöva ännu mer sverigedemokratisk miljöpolitik. Världen är i dag fullkomligt beroende av fossil energi. Mer än 80 procent av all energi är fossil i dag, och det förväntas inte bli någon större förändring de närmaste åren. Vind- och solkraft växer långsamt, och kolkraften fortsätter att växa.

Det är inte så att människor bränner fossila drivmedel och bränslen för att det är kul. Man gör det för att det är kostnadseffektivt och ändamålsenligt och för att fullgoda alternativ saknas. Skulle man i dag helt sluta bränna fossila bränslen skulle det få allvarliga konsekvenser för världsekonomin och därmed allvarliga konsekvenser för människor – människor

Prot. 2018/19:32
18 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

skulle dö. Det är alltså inte så enkelt som att bara upphöra med detta, utan det måste finnas alternativ.

Då krävs det satsningar på ny teknologi. I Sverige har vi varit förskonade från just fossil energi. Tack vare kärnkraft och vattenkraft har vi ännu inte detta problem, även om den svenska fossilfria energiproduktionen på sikt hotas av den förtida avvecklingen av kärnkraften, som genom politisk påverkan på energimarknaden rycker allt närmare.

Många forskare, inklusive IPCC, har varnat för att tillväxten av kärnkraft i världen ligger på en alltför låg nivå. Vi borde ta detta på större allvar, och därför vill jag nämna Sverigedemokraternas förslag om att inrätta en ny forskningsreaktor för nästa generations kärnkraft och att genom nya ägardirektiv förmå Vattenfall att avbryta nedstängningen av reaktorerna i Ringhals.

Fru talman! Ett annat område jag vill lyfta upp är transportpolitiken, som i dag inte håller ihop. Vi har ineffektiva åtgärder i form av klimatbonus för utsläppssnåla bilar. Det gynnar företag och välbärgade människor samtidigt som barnfamiljer, som kanske har råd med en ny Dacia, har fått fördubblad skatt.

Dessa subventioner hamnar hos företag och biltillverkare som kan öka sina marginaler och hålla högre priser på grund av skattesubventionerna. Företag leasar ut dessa bilar, och när leasingperioden avbryts hamnar bilarna i Norge. Nästan alla våra elbilar hamnar där, så genom skattesubventioner förser vi den norska marknaden med nästan nya elbilar. Det är ett ganska dumt sätt att använda skattemedel, och det borde upphöra omedelbart.

Fru talman! Vi har också en drivmedelspolitik som motverkar sitt syfte. Den svenska reduktionsplikten är på dagens nivå direkt skadlig för klimatet. Världens forskare är tämligen överens om att storskalig användning av biodrivmedel inte fungerar och inte är hållbar. Räknar vi med indirekta effekter är utsläppen från grödobaserade biodrivmedel alltför stora och i regel större än från fossila drivmedel. På senare tid har även svenska forskare uppmärksammat detta, vilket vi kunde läsa om på DN Debatt i förra veckan.

Detta är egentligen mittfåran inom forskningen. Samma forskare som avslöjade dieselbluffen hos Volkswagen har talat om detta i åtskilliga år.

Vad som framstår som bra i våra svenska kalkyler har alltså direkt negativa följder på global nivå. Jag är därför oförstående till att man fortsätter med denna skadliga politik. Det är en politik som också leder till höjda drivmedelspriser, framför allt för diesel. Det återspeglas i priserna vid tank i dag, där vi kan se en ökad prisskillnad mellan diesel och bensin, vilket delvis beror på just att inblandningen i diesel är betydligt högre. Allt pekar dessutom på att priserna kommer att fortsätta att öka till följd av att reduktionsplikten årligen skruvas upp.

Fru talman! Vi behöver fortsätta på den inslagna vägen, med mer effektiv miljöpolitik och ökade satsningar på forskning och utveckling. Årets miljöbudget är ett steg på vägen, men det finns mer att göra.
(Applåder)

Anf. 70 MAGNUS EK (C):

Fru talman och ärade riksdagskollegor! Jag ska inte hymla med att det har varit något av en dröm att få stå i just denna talarstol i just denna debatt

och representera just mitt parti. Miljö- och klimatfrågorna är i grunden anledningen till att jag engagerade mig politiskt, precis som för många andra i min generation. Jag ville få mer politisk kraft bakom att lösa ödesfrågan för vårt samhälle och för min generation.

Men jag ska också vara ärlig med att det hade varit skönare om vi hade sluppit stå i just denna debatt, om vi inte hade sett de hot vi ser mot hav och sjöar, mot ekosystemen och odlingsförutsättningarna och mot själva grunden för den globala ekonomin och människans möjlighet att försörja både sig själv och vårt moderna samhälle. Att stoppa den globala uppvärmningen och minska vår negativa påverkan på ekosystem, naturliga kretslopp och naturmiljöer är verkligen en ödesfråga.

Centerpartiets ambition i denna budgetprocess liksom under detta riksdagsår och mandatperioden är att möta dessa utmaningar. Vi vill använda politikens kraft för att skapa ett ramverk som styr mot ett hållbart samhälle, mot lägre utsläpp och en cirkulär ekonomi. Vi vill styra individens skaparkraft och marknadsekonomins hela styrka in bakom processen mot detta hållbara samhälle.

Vi vill ta fasta på miljöhoten och lösningarna, men vi vill också visa på ett hållbart samhälle. Det handlar inte bara om att undvika en katastrof utan faktiskt också om att bygga ett bättre samhälle.

Fru talman! Jag är övertygad om att ett samhälle där kvinnor i Bangladesh slipper dö i lungsjukdomar orsakade av koleldade spisar är ett bättre samhälle. Jag är övertygad om att ett samhälle där inte kolbrytning, regnskogsskövling och oljeutsläpp i våra hav raderar ut unika arter och ekosystem är ett bättre samhälle.

Jag är också övertygad om att ett samhälle där energin till våra transporter och de material vi konsumerar inte kommer från oljeindustrin i korrupta diktaturer utan snarare från svensk solenergi eller småländsk tall är ett bättre samhälle – och ett samhälle som är rikare, mer hälsosamt och bättre för de väljare vi företräder.

Ambitionen att styra mot detta bättre samhälle uttrycks i Centerpartiets budgetmotion och i de motioner vi har väckt i kommittéer och som partimotioner. Vi föreslår ett brett reformprogram med kraftfulla styrmedel för att minska utsläppen. Vi vill ställa om fordonsflottan, minska utsläppen från flyget, öka den förnybara energiproduktionen och minska gifterna i vår vardag. Vi vill skydda haven, säkra dricksvattenförsörjningen och värna den biologiska mångfalden.

Vi tror att viktiga förslag för att uppnå detta är precis de förslag vi lägger fram om en grön bilbonus, om miljölastbilspremie, om reduktionsplikt för att få ned koldioxidutsläppen, om förbättrade förutsättningar för såväl storskalig som småskalig produktion av förnybar energi. Vi tror att det handlar om ökade investeringar i både laddinfrastruktur och energilagring och om styrmedel som avfallsförbränningsskatt och kemikalieskatter.

Låt mig särskilt ta upp några av de utmaningar som vi ser och som vi har tagit fasta på i vår motion. Det handlar om miljön i våra hav och sjöar. Även om Sverige jämfört med många av sina grannländer har kommit långt i arbetet för att minska utsläppen av miljögifter och gödningsämnen i Östersjön har vi fortfarande ett stort arbete kvar att göra.

Det gäller att ta itu med de läkemedel vi inte kan rena ut i dag och att snara in de stora punktutsläpp som vi inte har kommit åt. Det handlar också om att vidta åtgärder och skapa system som gör att vi tar oss an utmaningen

att styra vattnets väg genom landskapet och se till att vi inte bara styr ut det i våra hav och sjöar, utan att det får flyta mer naturligt.

Detta är inte bara bra för miljön, utan jag tror att många insåg under den extremt torra sommar vi hade vilken fördel det är med stående vatten, för både boskap och brandbekämpning.

Detta är ett typexempel på en miljöpolitik som är bra för samhället, individen och miljön.

Det handlar också om utsläppen från transporter, kanske inte minst flyget. Centerpartiet vill att det införs ett nytt forskningsprogram för att få till en grön omställning av flyget. Ett sådant forskningsprogram ska syfta till att få igång dels demonstrationsanläggningar för bioflygbränsle, med fokus på att starta en storskalig produktion i Sverige, dels forskning kring tekniska lösningar för att ställa om flygsektorn. För detta ändamål avsätter vi 250 miljoner kronor per år i vårt budgetförslag.

Med styrmedel, ny teknik, företagsamhet och innovationer kan vi få ned utsläppen från flyget samtidigt som vi inte tappar bort att verka internationellt för att kunna lägga fram mer effektiva styrmedel.

Kanske inte minst för att uppnå nollutsläpp 2045 handlar det om att fånga in de utsläpp som vi inte kan undvika. Här vill vi i Centerpartiet jobba med vad vi kallar för minusutsläpp, det vill säga att plocka ned koldioxid från atmosfären och försöka lagra in den koldioxid som avsätts från biobränslen för att faktiskt få negativa utsläpp. Mycket tyder på att det här kommer att vara avgörande både för att sänka våra utsläpp i rätt och för att uppnå netto noll.

En bärande del i Centerpartiets miljöpolitik är som sagt att värna om naturvärden som hotas. Men det gäller också att se till att de som ska bygga det gröna samhället har rätt förutsättningar att göra det. Låt mig vara tydlig, fru talman, med att de förslag som vi lägger fram, till exempel om anslag för skyddsvärd natur, inte handlar om att förstöra förutsättningarna för jord- och skogsbrukssektorn att ta sitt ansvar för att ställa om Sverige.

Våra ambitioner på miljö- och klimatområdet är som sagt att öka takten, att ta ett ansvar här i Sverige och internationellt och inte minst att bygga ett bättre samhälle. Med det, fru talman, vill jag hänvisa till Centerpartiets särskilda yttrande.

(Applåder)

Anf. 71 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag uppskattar att höra ledamotens engagemang i talarstolen. Jag hörde också ett engagemang angående regnskogsskövling. Då är min fråga: Varför blir man som bilist i Sverige, på grund av Centerpartiets politik med reduktionsplikt, tvingad att tanka bränslen som leder till just regnskogsskövling?

När man tankar sin dieselbil i dag kommer nämligen en stor del av det bränslet från palmoljebaserade bränslen, alltså bränslen som leder till just utrotning av biologisk mångfald, regnskogsskövling och att arter dör ut. Det är också bränslen som leder till ökad klimatpåverkan jämfört med fossila drivmedel.

Om vi gör en utblick kan vi se att man i mittfåran bland forskarna i världen är tämligen överens om att en storskalig biodrivmedelsinblandning inte är hållbar. Det är samma ledande forskare på ICCT som avslöjade

dieselbluffen. De är väldigt tydliga med att den drivmedelspolitik som Sverige för i dag inte är hållbar.

Frågan är varför vi ska ge bilberoende människor höjda drivmedelspriser, minska statens skatteintäkter och försämra för klimatarbetet. Är det för att de svenska kalkylerna ska se bättre ut på papperet, eller vad handlar det om?

Anf. 72 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Då tackar jag för komplimangen angående mitt engagemang. Det engagemanget saknas inte, kan jag säga, och därför är jag också medveten om att vi här i Sverige måste få till en omställning av vår transportsektor. Det är de absolut viktigaste och mest bärande delarna.

Ska vi dessutom klara av att göra det här till 2030, när vi har satt upp ett delmål om att kapa majoriteten av de här utsläppen, är de flytande biobränslena en integrerad och helt nödvändig del.

För min del är målet att det här ska vara bränslen som produceras i Sverige, som sänker utsläppen och som gör att vi kan ta stora steg i detta. Men vi ser också att vi lever i en globaliserad värld där en del av bränslet i dag kommer från till exempel restprodukter från palmoljeproduktion.

Vi som har varit engagerade i detta vet också att det här är någonting som vi på olika vis har försökt att adressera i Sveriges riksdag. Vi har försökt att lägga fram förslag för att komma åt det här. I den processen har jag saknat Sverigedemokraterna, liksom jag har saknat er i engagemanget för att ersätta fossila bränslen med förnybara. Det handlar inte om en miljöbluff; det handlar om att vi måste få ned våra utsläpp.

Därför blir jag också lite bekymrad när detta delvis beskrivs som att man försämrar skatteunderlaget, för det sista jag tycker att det här ska handla om är skatteunderlag. Det är därför jag är så besjälad av att det i Centerpartiets motion finns förslag för att få upp vår egen produktion av flytande biobränslen. Vi ska se till att det här kommer från svensk skogsproduktion, där vi har de bästa resultaten i världen och där vi har möjligheter att skala upp. Det är precis det som jag tror saknas i Sverigedemokraternas beskrivning av frågan.

Nej, inte heller jag vill ha kvar restprodukten PFAD på lång sikt, och det är därför vi lägger fram förslag till hur vi ska komma från det. Vad har Sverigedemokraterna för förslag angående detta annat än att använda fossil diesel, som dessutom till stor del produceras i länder med mycket bristfälligt demokratisk infrastruktur?

Anf. 73 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag får tacka ledamoten för frågan. Sverigedemokraterna vill ha en hållbar biodrivmedelspolitik. Biodrivmedel har definitivt en roll att spela inom transportpolitiken, men den rollen är alltför stor i Sverige i dag, vilket leder till att vi får en ohållbar biodrivmedelspolitik.

Forskarna i mittfåran är överens: Den här politiken är inte hållbar. Den ökar utsläppen snarare än minskar dem, och det är att minska utsläppen vi ska syssla med här i Sveriges riksdag. Varför ska vi då ha en politik som enligt forskarna ökar utsläppen?

Det finns heller inga förslag för att få bort palmoljebaserade bränslen, bara förslag om att ursprungsmärka dem. Jag har frågat forskare vilken konsekvens detta får. Ingen alls, säger de, eftersom det är samma marknad

Prot. 2018/19:32
18 december

Allmän miljö- och
naturvård

i alla fall. Det är också ytterst svårt att säkerställa att det har varit fråga om något slags hållbar produktion.

Det här är alltså en politik som leder till höjda utsläpp men som ser snyggare ut i de svenska kalkylerna. Det är inte snyggt.

Anf. 74 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Vi kanske ska gå tillbaka till just kalkylerna. Vi kan ta ned konfliktläget lite, för internationellt kan man inte ha samma mål för flytande biodrivmedel som vi har i Sverige. Det är tyvärr en effekt av att resten av världen inte har vårt hållbara skogsbruk. Man har inte de skogsresurser vi har.

Om vi skulle slå ut Sveriges mål och Sveriges tänkande på det här området till hela världen får vi därför inte en kalkyl som håller. Men för att vi i Sverige ska klara våra mål till 2030 är den helt avgörande. Det är viktigt, för vi har ett ansvar att sänka utsläppen på alla sätt vi kan, men jag tror också att det handlar om två andra saker.

Det handlar dels om att ta just det globala ansvaret och visa att man kan sänka utsläppen utan att det drabbar de enskilda medborgarna och tillväxten, dels om att ta ett internationellt ansvar och vara ett föredöme när det gäller utveckling av teknik som kan ersätta dessa bränslen.

Vi har diskuterat fram och tillbaka vad man gör med just de restprodukter som vi pratar om. Vi i Centerpartiet har lagt våra förslag till hur vi tycker att det här skulle se ut. Vad jag hoppas på nästa år är just en offensiv politik från Sverigedemokraterna för att nå 2030-målen. Det ser jag inte i dag.

(Applåder)

Anf. 75 ELIN SEGERLIND (V):

Fru talman! Efter valet fick inget block egen majoritet. Därför fick vi en övergångsregering som tillfälligt skulle styra så att myndigheternas arbete kunde fortsätta.

Övergångsregeringen lade fram en budget som skulle förvalta det arbetet. I det läget väljer de högerkonservativa att motionera på den, och M och KD lyckas med hjälp av sin budget ta makten bakvägen i en situation där vi inte har någon regering.

Detta ställer oss i en situation där vi har en övergångsregering som ska driva igenom en politiskt färgad budget som ingen egentligen behöver ta ansvar för och där vi inte har någon som kan ställas till svars. Nu står vi alltså här med en statsbudget på 28 sidor och försöker förstå vad det är de högerkonservativa vill att Sverige ska bli, förutom ett bättre samhälle för de redan rika och välbeställda.

I dag talar vi om utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, ett område som minskar med över 2 miljarder i förhållande till övergångsbudgetens förslag. Det är en minskning som betyder färre arbetstillfällen, till exempel 1 450 gröna jobb, mindre resurser för att nå våra miljömål och mindre resurser till våra myndigheter för att genomföra den svenska miljöpolitiken. Det är klart att 2 miljarder får konsekvenser.

Neddragningarna görs främst inom skogsområdet. Det handlar där om minskade anslag för åtgärder och skydd av värdefull natur med över 1,3 miljarder kronor – en halvering. En sådan stor minskning av anslaget kommer att försämra möjligheterna till naturvårdande åtgärder, minska

tillgängligheten till friluftsliv och naturområden och ta bort insatser för att skydda hotade arter.

Den biologiska mångfalden handlar om variationsrikedom bland alla levande organismer av alla ursprung, inom och mellan arter och i ekosystem. Biologisk mångfald är en förutsättning för allt liv på planeten. Här är läget akut – det vet vi. Bestånden av vilda ryggradsdjur har minskat med 60 procent sedan 70-talet. Fortsätter det så kommer två tredjedelar att vara borta till 2020.

Hela vår ekonomi bygger på naturens ekosystemtjänster. Vi drar nytta av dem varje dag. Naturen tar upp koldioxid, jämnar ut temperaturen och bidrar till att blommor pollineras och att frön sprids. Detta vet vi.

Vi får mat, rent vatten, syre och energi. Vår användning av jordens resurser sätter hårt tryck på våra ekosystem. Det är hög tid att vi sköter om och reparerar ekosystemen för att säkerställa vår framtida överlevnad.

Minskade satsningar på åtgärder för värdefull natur ger mindre resurser för att bromsa utarmningen av biologisk mångfald och försvårar möjligheterna att uppnå flera av våra miljömål, som till exempel ett rikt växt- och djurliv, levande skogar och ett rikt odlingslandskap.

I anslaget till skydd av värdefull natur, som Moderaterna och KD nu har halverat, ingår ersättningen för de markägare som har skyddsvärd natur på sina marker. Ersättningen till dem som har nyckelbiotopsrika marker tas nu bort med hänvisning till att man stoppar just nyckelbiotopsinventeringen. Men även om den stoppas finns det många markägare som fortsatt kommer att ha behov av ersättningen när nyckelbiotoper ska skyddas.

För Vänsterpartiet är det självklart att de som har skog och mark som behöver skyddas, till exempel på grund av sin artrikedom, i ökad utsträckning också ska få ersättning för det. Därför är det djupt beklagligt att den ersättningen nu kommer att ges till allt färre skogsägare.

En annan post som fått stryka på foten är klimatinvesteringar, som minskat till mer än hälften. Därmed drar man undan mattan för flertalet företag och kommuner som vill göra klimatinvesteringar och bidra till den nödvändiga klimatomställningen.

Genom Klimatklivet har Naturvårdsverket sedan 2015 och fram till mitten av 2018 beviljat investeringsstöd för närmare 2 000 åtgärder. Det har handlat om transporter, produktion av biogas och energikonvertering. Totalt har Naturvårdsverket fördelat 3,2 miljarder under perioden, skapat över 2 500 nya arbetstillfällen och åstadkommit en minskning av växthusgaser motsvarande 885 000 ton koldioxid per år.

Moderaterna och KD anför gärna att de åtgärder som den förra regeringen vidtog inte hade några effekter, och därför är det bortkastade pengar. Men vad väljer då M och KD att göra i stället? Deras budget är befriad från större visioner om hur vi i stället ska kunna nå våra nationella och internationella miljömål, som vi vet att vi behöver nå.

Tusentals forskare står bakom FN:s klimatrappport som säger att det är bråttom. I det ljuset är den konservativa budgeten ingenting annat än en katastrof. Vi behöver ytterligare satsningar och styrmedel inom klimat- och miljöområdet. Det krävs för att nå våra målsättningar för kommande generationer.

M och KD tillsammans med SD väljer nu att göra precis tvärtom. Flyget ska fortsätta att ha gräddfil och slippa betala för sin klimatpåverkan. Det ska bli billigare att använda fossila drivmedel. Mindre resurser ska

satsas på att skydda natur och hotade arter. Kortsiktighet och stimulanser till dem med högst inkomster prioriteras framför långsiktiga åtgärder som minskar klyftorna och fördelar våra resurser rättvist och hållbart. Vi ställer oss därför bakom det särskilda yttrande som vi har lämnat.
(Applåder)

Anf. 76 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag, det vill säga Moderaternas och Kristdemokraternas gemensamma förslag inom utgiftsområde 20.

Klimatutmaningen är som vi hört tidigare global. Det innebär att vi i Sverige måste möta den på både ett internationellt och ett nationellt plan. Efter fleråriga förhandlingar är det mycket glädjande att världens länder 2015 enades om ett klimatavtal i Paris. Ett gott internationellt samarbete är helt avgörande för att vi ska nå framsteg.

Nu efter två veckors förhandlingar har klimatmötet i Katowice äntligen gått i mål. Klimatet kräver att världens länder agerar gemensamt. Därför är det oerhört glädjande att länderna har kunnat enas om en regelbok för hur utsläppsminskningarna ska gå till så att Parisavtalets mål kan nås. Sedan skulle vi förstås alltid kunna önska mer.

Vi ser i dag hur de svenska företagen aktivt och utan statliga pekpinnar jobbar för att minska sina egna spår i miljö och klimat. De gör det i dag för att det är en stor konkurrensfördel. De måste ligga i framkant. Det är alltså i många lägen ett eget medvetet val.

Jag kan till exempel nämna hur Stora Enso nu har beslutat om utbyggnad och förbättring av en reningsanläggning på Skoghalls Bruk hemma i Värmland för närmare en kvarts miljard kronor. Investeringarna ska ge bättre kvalitet på returvattnet till Väneren, och slammet kan användas som biobränsle.

Man strävar ständigt efter att använda så stor del av trädet som möjligt och hitta nya användningsområden för sina restprodukter, samtidigt som man minimerar sin miljöpåverkan. Därför tycker vi att det är viktigt att satsa pengar på ytterligare klimatforskning för att stödja företagen i de miljöutmaningar de står inför.

Vi tillför 300 miljoner kronor de kommande tre åren för ökad miljöforskning för att bland annat stimulera forskning om biobränsle för flyget.

Vi vill också avsätta 250 miljoner kronor på tre år för utbyggnad av teknikneutral laddinfrastruktur längs Sveriges vägar. Att det finns möjligheter att ladda elfordon är väldigt viktigt för att skapa förtroende för elfordon och för att möjliggöra laddning när fordonet ska röra sig lite längre. Sverige har mer än bara stadstrafik. Stödet kan användas till att medfinansiera investeringar i publik laddinfrastruktur upp till 50 procent och kommer att fasas in under 2019.

För att snabbt klara av att minska CO₂-halten i atmosfären måste vi göra mer än så. Tyvärr riskerar Sverige nu att fasa ut väl fungerande kärnkraftsreaktorer som absolut skulle kunna vara med och ge ett stort bidrag till minskade koldioxidutsläpp. Om vi tittar i IPCC:s rapport som släpptes för några veckor sedan är det tydligt att om vi på en global nivå ska klara målet om minskat CO₂-utsläpp bör antalet kärnkraftsreaktorer öka rejält för att kunna möta efterfrågan på el.

I Tyskland lägger man i dag ned kärnkraftverk, och då blir det tyvärr kolkraftsreaktorer som får ersätta en stor del av bortfallet. Jag kan bara exemplifiera lite grann. Om alla kolkraftverk i Danmark, Tyskland, Polen och Finland skulle läggas ned skulle vi behöva 80 nya kärnkraftsreaktorer för att kunna ersätta all den elektricitet som de kraftverken skickar ut på nätet. Här har vi otroliga miljövinster att hämta hem. Sedan är det helt klart så att kärnkraftverk inte är den bästa lösningen i alla avseenden, men vad är alternativen nu när vi ska ställa om? Vi behöver ställa om nu!

Fru talman! Ett annat viktigt område är våra hav. Vi har i sommar sett många aktioner där människor boende längs våra kuster är ute och plockar skräp, inte minst plast som flyter i land i otroliga mängder. Tyvärr kan inte all plast plockas upp för hand. Vi har mikroplaster. Därför vill vi satsa på att minska mikroplasterna genom bland annat rening av dagvatten, men också genom nya material och tekniker för att minska mikroplasterna från exempelvis bildäck. Därför avsätter vi mer pengar under åren 2019–2021 för att stödja just investeringar i reningsteknik. Det gäller även läkemedelsrester, som vi absolut måste få bort.

Utöver detta vill Kristdemokraterna och Moderaterna lägga 600 miljoner kronor under de kommande tre åren för att förbättra situationen i Östersjön. Östersjön är ett av världens mest känsliga hav, och det utsätts i dag för stora miljöhot. Övergödning från näringsläckage och miljögifter rubbar havets ekosystem, med algbloomning och stora områden med döda havsbottnar som följd. Vi tillför därför resurser för att stävja det.

Vi fördjupar LOVA-bidraget som Alliansen införde i regeringsställning. Det är en statlig medfinansiering av lokala vattenvårdsprojekt som minskar mängden kväve och fosfor eller miljögifter i haven. LOVA-bidraget har visat sig vara effektivt.

Fru talman! Som jag sa i min inledning är klimatutmaningen global. Således måste även arbetet för en bättre miljö ske globalt. Vi i Sverige kan inte få bukt med allt själva. Därför vill vi förbättra det gemensamma Östersjöarbetet. Moderaterna och Kristdemokraterna satsar på att förstärka det regionala arbetet för Östersjön och Västerhavet och avsätter därför pengar för det under kommande år.

För att stärka det internationella klimatarbetet ytterligare vill vi satsa på ökat klimatbistånd med 3 miljarder extra på tre år. Biståndet ska få tydligare klimatfokus med syfte att sänka utsläppen globalt. Att vi lägger mer pengar på ökat klimatbistånd ger oss en större utsläppsminskning per skattekrona.

Dessutom måste klimatinvesteringar utomlands öka. Därför satsar vi 300 miljoner kronor på detta de kommande tre åren.

Flera rapporter pekar på att ett av de mest kostnadseffektiva verktygen inom klimatpolitiken är internationella klimatinvesteringar genom exempelvis Clean Development Mechanism. Dessa mekanismer har gett goda resultat på flera plan, såsom klimatpåverkan, luftkvalitet och hälsa samt inte minst tekniköverföring och teknikutveckling i andra länder.

Fru talman! I den övergångsbudget som regeringen har lagt fram är det flera satsningar som vi vill ta bort i vår budget. Upprepade gånger har det av forskare och remissinstanser slagits fast att flera av dessa är symbolåtgärder som är ineffektiva ur både miljö- och klimatsynpunkt.

Miljön och klimatet är för viktigt för att inte ta på allvar. Därför vill vi lägga pengar där de faktiskt gör mest nytta för miljön och klimatet. Kristdemokraterna och Moderaterna har därför valt att prioritera bland annat internationella insatser, forskning, fossilfria persontransporter samt havsmiljö.
(Applåder)

Anf. 77 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Tack för ditt anförande, Kjell-Arne Ottosson! Du talade om många frågor, men jag tänker ta upp en annan fråga som du inte har tagit upp.

Ni halverar stödet till åtgärder för värdefull natur. Jag vet ju hur engagerad du är i naturfrågor och inte minst rovdjursfrågor, som du ofta talar om. Faktum är att halveringen av åtgärder för värdefull natur kommer att innebära att ersättningen för rovdjursstängsel också kommer att halveras och även stöden till slåtter- och betesmarker och restaurering av vandringsleder i fjällen och runt om i hela Sverige.

Ni brukar ganska ofta tala om att landsbygden ska leva. Här halverar ni alltså stödet till den typ av åtgärder som gagnar näringsverksamheter och jobb på landsbygden.

Ett anslag handlar också om myggbekämpning. Jag vet att Kristdemokraterna i Uppsala län är väldigt engagerade i att inte sänka det stöd som finns till myggbekämpning, men här halverar ni det rakt av.

Jag undrar därför om ni har varit tillräckligt noggranna med ert budgetunderlag när ni har lagt fram det här förslaget.

Anf. 78 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Maria Gardfjell ställde flera frågor. Vi får se om jag kommer ihåg alla, annars får jag återkomma i min andra replik.

Vi kan börja bakifrån. På anslagsområdet myggbekämpning har vi 650 miljoner kronor kvar. Det handlar om prioriteringar. Vi behöver inte bara vara i Uppsala, utan vi kan åka hem till Värmland där vi har stora myggproblem vid delar av Klarälven, bland annat i Forshaga. Det finns alltså pengar kvar. Det handlar om prioritering.

När det gäller halveringen av pengarna till bland annat skydd av natur vill vi bromsa detta just nu, därför att det går alldeles för fort och för långt när vi ser att personer måste avsätta skog och inte får betalt för skogen. Därför vill vi bromsa det hela nu. Vi vill få en utredning för att vi ska kunna säkerställa att vi får en rättssäkerhet värd namnet, för tyvärr har vi inte det i dag.

När vi har diskuterat de här frågorna har vi kollat upp att den här neddragningen inte innebär att de som redan har ingått avtal kommer att drabbas. De får sina pengar. Men vi väntar med nya avtal tills vi får en rättssäker hantering av det hela.

När det gäller vår debatt om vad som gör verkan, Maria Gardfjell, tycker vi att flera av de här sakerna inte ger den verkan som de faktiskt borde ge. Och jag misstror inte Miljöpartiets vilja att göra gott för naturen; det är inte det som det handlar om. Jag tror att ni gör det för att ni vill väl, självklart, men det måste ändå vara åtgärder som faktiskt ger verkan.

Frågan om rovdjursstängsel får jag komma tillbaka till i nästa replik.

Anf. 79 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Effektiviteten i miljöpolitiken ska jag gå in på i mitt anförande.

Jag vill kommentera det du, Kjell-Arne Ottosson, säger om skydd av natur. Det var ju inte en av mina frågor, men det är en viktig fråga. Är man mån om att skogsägarna ska få ersättning för skydd av natur ska man inte halvera stödet. Då ska man göra som Centerpartiet gjorde och öka stödet.

Jag har en annan fråga, fru talman, och den gäller plasten, som Kjell-Arne Ottosson nämnde i sitt anförande.

Du säger att det är viktigt att rensa plast från haven och stränderna, men ni sänker anslaget, som bland annat går till Håll Sverige Rent för att städa stränderna från plastskräp, med 150 miljoner årligen. Vad är din kommentar till det?

Anf. 80 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! När det gäller skogen vill vi, som jag sa, ta en paus. När vi har en rättssäker hantering kan vi mycket väl vara med och öka stödet. Regeringen som sitter nu, där Miljöpartiet är med, har ju till och med här i kammaren sagt att man vill avsätta skog. Men det finns inte pengar – det har till och med miljöminister Karolina Skog sagt – när det gäller de fjällnära skogarna.

Vi vill införa ett skogsbytesprogram för att markägare som blir drabbade ska få ersättningsmark att kunna använda, för som skogsägare vill du ha din mark för att använda den av flera skäl.

När det gäller plasten avgör ju inte ett bidrag till en organisation hur vi hanterar plasten i våra världshav. Där har vi betydligt mer att göra internationellt.

Anf. 81 TINA ACKETOFT (L):

Fru talman! I detta ärende behandlar utskottet regeringens budgetproposition för 2018/2019 i de delar som gäller utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård samt motionsyrkanden från den allmänna motionstiden.

I propositionen anförts särskilda principer som har tillämpats vid utformningen eftersom den har beslutats av en så kallad övergångsregering. Men som vi alla vet har vi nu dessutom en budget signerad M och KD att förhålla oss till. Och eftersom Liberalernas budgetmotion, som naturligtvis hade varit bäst för Sverige, har fallit avstår vi från ett ställningstagande i ärendet.

Men, fru talman, vi står på okänd mark i och med den parlamentariska situation vi nu befinner oss i. Det kan skapa oro och oreda hos såväl medborgare som våra myndigheter, och kanske skulle de myndigheter som står detta utskott särskilt nära behöva det motsatta. De behöver tydlighet, långsiktighet och arbetsro för att möta de stora utmaningar som Sverige och världen står mitt i, inte inför: de klimatförändringar som leder till extremväder och naturkatastrofer.

Även om vi kan konstatera att sommaren bara hade väder, inget klimat – det brukar forskarna säga – är det ändå en tydlig fingervisning om vart vi är på väg. De som tror att de 60 miljoner flyktingar som i dag befinner sig runt omkring i världen inte påverkas av kommande klimatförändringar och att de inte kommer att öka flyktingströmmarna låter sig luras.

Liberalerna har en tydlig grön liberal miljö- och klimatpolitik, som vi dessutom hyllas för av miljörörelsen. Det tackar jag naturligtvis för, och jag avser att fortsätta leva upp till den. Jag tror att en av orsakerna till detta är att man ser att den bästa miljö- och klimatpolitiken inte enbart handlar om vem som har högst budgetanslag och högst subventioner. Liberalerna utgår från principen att det är förorenaren som ska betala, och vi vill ha en ekonomisk styrning som sker på ett kostnadseffektivt och långsiktigt sätt. Vi föreslår en bred grön skatteväxling där skatter på miljö- och klimatpåverkande verksamheter höjs. Det är mer verkningsfullt att beskatta det som ska bort än att subventionera och rabattera det som ska gynnas.

I vårt budgetförslag värnar vi hav och stränder, vattendrag, skyddsvärd skog, den viktiga så kallade gammelskogen och den biologiska mångfalden, som är grunden för allt levandes existens. Liberalerna satsar därför på särskilda åtgärder för havs- och vattenmiljö för renare stränder och åtgärder mot stranderosionen. De av oss som bor i Skåne och särskilt på östkusten känner stranderosionen varenda vår och höst.

Vi har åtgärder för värdefull miljö för att utveckla biologisk mångfald och för att bekämpa invasiva arter. Vi satsar också på sanering och återställande av förorenade områden och på Kemikalieinspektionens fortsatta arbete.

Fru talman! Det spenderas i dag mycket skattemedel på det så kallade Klimatklivet, som tydligt har kritiserats av Konjunkturinstitutet. Klimatinvesteringar behövs, men vi behöver inga snedvridande subventioner. Liberalerna avsätter därför 1 500 miljoner kronor årligen till ett nytt anslag med benämningen nationella klimatinvesteringar. Samhället måste ställa om, och då behövs klimatinvesteringar som är långsiktiga och kommer många till del.

Fokus ska vara på att få ned utsläppen, och stöd ska inriktas mot insatser där investerade medel har störst nytta och långsiktig effekt, till exempel inom transport och industri samt jord- och skogsbruket. Det kan handla om biogasanläggningar och metangasreducering inom jordbruket eller cykelinfrastruktur för att underlätta cykelpendling. Det kan vara eldrivna stadsbussar för hållbara städer och en utbyggd laddinfrastruktur runt om i vårt land.

Alltför ofta, fru talman, finns en övertro på att politiken kan subventionera fram de nya lösningarna. Men politiker är dåliga på att förutse vilken teknik som bär framtiden med sig. Den misslyckade satsningen på etanolbränsle är bara ett sådant exempel. Det är nog tyvärr oftast misshushållning med skattepengar att ge subventioner till det som politiker hoppas ska ge miljövänlig effekt. I stället är det mycket bättre att lägga högre skatter på det som vi tycker är miljöskadligt. Då får vi effektiva ekonomiska styrmedel som gör att det miljöskadliga gradvis fasas ut.

Till detta kommer ytterligare ett argument, nämligen att miljösubventioner är fördelningspolitiskt felaktiga eftersom det största bidraget går till den som har störst köpkraft redan från början. Det är helt enkelt inte rimligt att använda skattepengar till att subventionera höginkomsttagares inköp av elbilar, elcyklar och utombordare. Skattepengar ska inte gå till ineffektiva klimatprojekt, privata inköp av båtmotorer och så vidare med ökad administration och byråkrati som följd.

Fru talman! I dag är det inte helt glasklart hur Sverige kommer att styras eller hur budgeten kommer att se ut framöver, men jag och Liberalerna

avser att fortsatt leva upp till de löften vi har gett våra barn och föra en miljö- och klimatpolitik som satsar på det som ger effekt på riktigt.

Jag hänvisar till den liberala budgetmotionen, till vår miljömotion och till det särskilda yttrandet i dagens betänkande.
(Applåder)

Prot. 2018/19:32
18 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

Anf. 82 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Tack för ditt anförande, Tina Acketoft!

Du skryter lite grann om att Liberalerna har lyfts upp av miljörörelsen som en grön kraft i Alliansen. Samtidigt gör ni nu stora nedskärningar i miljöbudgeten på ungefär 2 miljarder kronor. Ni gör faktiskt större nedskärningar av förvaltningsanslaget till Naturvårdsverket än vad Moderaterna och KD gör.

Du talar om grön skatteväxling, men min fråga är väldigt enkel. Har ni släppt idén om grön skatteväxling? Du talar om att ni vill ha högre skatter på det som är miljöskadligt, men nu tar Liberalerna helt plötsligt bort flygskatten.

Anf. 83 TINA ACKETOFT (L) replik:

Fru talman! Nej, jag skryter inte om att miljörörelsen har utsett oss till en grön röst i riksdagen. Det är något som jag tackar för och tar emot, för det är de som har gått före mig i den här kampen som har gjort det gedigna arbetet, och det är någonting som jag avser att leva upp till, som jag sa. Det är inte skryt, utan det är fakta. Så är det. Vi har utsetts till partiet med den bästa gröna politiken – visserligen inom Alliansen i vissa fall men även rent generellt i andra fall.

Grön skatteväxling är något som vi tror på i alla högsta grad, och det är precis som jag säger att vår filosofi, vår vision, är att vi har ett samhälle där det ska kosta att förorena och inte ska kosta att vara en god aktör både på marknaden och som privatperson.

Låt mig säga när det gäller flygbränsle att vi inte är emot en beskattning av CO₂, men vi är emot en kategorisk beskattning av flyget oavsett hur mycket CO₂ man släpper ut. Den som förorenar mest – den flygplanstyp, den aktör som förorenar mest – ska betala mest också. Men man ska inte straffa flygplan som faktiskt i dag flyger med mindre CO₂-skadliga drivmedel. Det är vår syn på hur flygskatten ska utformas, och dessutom anser vi att den bör utformas på EU-basis för att få verklig effekt. Det här är bara en del av vår politik, och vi väljer att se EU som en tydlig aktör där. Sverige är fantastiskt duktigt och ska fortsätta att vara ett föregångsland i EU, men EU ska också vara ett föredöme för resten av världen.

Anf. 84 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiet stöder naturligtvis också tanken att få fram en EU-skatt på flyget, men vi vet att det kan ta väldigt lång tid att få fram en sådan. Därför är den flygskatt som Sverige nu har infört en parallell till flygskatter som har införts i många andra EU-länder.

Du säger, Tina Acketoft, att du hellre skulle vilja ha en differentierad flygskatt. Men varför har inte Liberalerna föreslagit det? Ni föreslår ju att flygskatten ska tas bort helt.

Anf. 85 TINA ACKETOFT (L) replik:

Fru talman! Ja, vi väljer att ta bort flygskatten som den ser ut i dag; det är helt rätt. Men det är viktigt att vi inte straffar de aktörer som faktiskt gör ett gott arbete i dag, utan det är de som förorenar mer som ska betala mer. Det är viktigt att vi lyfter upp och driver frågan aktivt på EU-basis. Jag är tacksam för att Miljöpartiet är den aktör som vi liberaler kan hålla i handen när vi går ut i den kampen.

Ska vi göra någon verklig skillnad för miljön måste vi se till att de som kan verkligen nyttjar det minst CO₂-aggressiva drivmedlet och att det här görs på EU-basis och får verklig effekt för miljön.

Anf. 86 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Den miljöbudget som M och KD tillsammans med SD nu tvingar igenom i riksdagen innebär stora ingrepp i Sveriges miljö- och klimatpolitik. Många viktiga satsningar som regeringen har genomfört de senaste åren stryks i denna sotbudget, och utvecklingen vänds till en nedåtgående trend i stället för en positiv utveckling. Det påverkar naturligtvis situationen i Sverige men riskerar även att urholka Sveriges roll som pådrivande inom det internationella och globala klimat- och miljöområdet. Det är mycket allvarligt. Det är nu vi måste ta vårt ansvar. Klimatet kan inte vänta.

Den vetenskapliga klimatpanelen IPCC har meddelat att det är bråttom. Inom den närmaste tioårsperioden måste vi vända utvecklingen. Sedan behöver vi bli klimatpositiva, alltså få negativa utsläpp för att utsläppsbudgeten ska gå ihop. Ju mindre klimatpolitik vi får de närmaste åren, desto svårare kommer det att bli att nå klimatmålen i tid.

En av forskarrepresentanterna för IPCC, Markku Rummukainen, talade på ett seminarium här i riksdagen om 1,5-gradersmålet. En halv grad spelar roll. Skillnaden mellan en uppvärmning med en och en halv grad och två grader är alarmerande: Hundratals miljoner fler människor utsätts för vattenbrist, och vi får oåterkalleliga förluster av ekosystem.

Fru talman! De ekonomiska ramarna för statsbudgeten fastställdes förra onsdagen, mitt under pågående klimattoppmöte i Katowice. Det är nästan en ödets ironi att det är en budget med de största nedskärningarna på klimatområdet vi någonsin har skådat.

Jag hade gärna stått här i dag och talat om övergångsbudgeten och de särskilda principer som har tagits fram för utformningen, om avstämningen med partiernas finanspolitiska talespersoner och med KU. Ändå respekteras inte denna ordning. Låt vara att SD inte vill vara politiskt korrekta, det vill säga hålla sig till spelreglerna. Men nu har två partier till anslutit sig till SD:s kaoslinje.

Fru talman! Jag är stolt över det Miljöpartiet har åstadkommit under fyra år i den rödgröna regeringen. Vi har en klimatlag på plats, vi har ett klimatpolitiskt ramverk och vi har stärkt budgeten för miljö, klimat och natur. Vi har satt fart på klimatomställningen och visat att även ett litet land kan vara en stor förebild. Det är tack vare våra starka gröna klimat- och miljöministrar.

Nu skulle vi dock behöva öka takten. Många kommuner, företag och enskilda har tagit viktiga initiativ för att kunna bli fossilfria, ofta i kombination med de insatser som den rödgröna regeringen har initierat. Ekonomiska styrmedel, investeringsstöd och högt uppsatta mål har betydelse.

Att bli världens första fossilfria välfärdsland är ett fantastiskt bra mål. Klimatutvecklingen kommer att göra Sverige till ett ännu bättre land att leva i.

Klimatinvesteringarna har tagit fart. Klimatklivet är ett övergripande nationellt program för att ställa om Sverige från fossilberoende till ett hållbart och klimatvänligt samhälle. Det består av stöd till en mängd olika åtgärder. För närvarande leder programmet till en minskning av Sveriges klimatutsläpp med ca 1,6 miljoner ton koldioxid per år. Det motsvarar utsläppen från 750 000 personbilar, ca 3 procent av Sveriges utsläpp.

Det handlar om stöd till

- laddstationer
- fjärrvärmenät, fjärde generationens fjärrvärme
- omställning av uppvärmning av lokaler och industrier
- omställning från fossila bränslen till biobränslen i jordbruket
- utbyggnad av tankstationer för biodrivmedel till bilar, bussar och arbetsfordon
- utbyggnad av gång- och cykelvägar och cykelgarage
- utbyggnad av biogasnät
- omställning av tunga fordon
- värmeåtervinning
- anläggningar som producerar biogas
- information och klimatdriven affärsutveckling.

De exempel jag nu nämnde kommer att tas bort eller skäras ned kraftigt i och med M-KD-SD-budgeten. En ny satsning på teknikneutral laddinfrastruktur på 50 miljoner kronor väger inte upp för den stora minskningen i Klimatklivet, där 840 miljoner kronor tas bort.

Fru talman! Som politiker är jag intresserad av styrning och ledning. Jag är intresserad av politisk genomslagskraft. Effektivitet är ett ord som används i debatten om klimatinvesteringsstöden. Jag vill påminna om att när man pratar om effektivitet handlar det om två saker: att uppnå målen inom utsatt tid och att använda resurser effektivt.

Effektiv klimat- och miljöpolitik är den politik som faktiskt genomförs och som bidrar till minskade utsläpp. Genom att dra ned på vissa av anslagen i miljöbudgeten med 2,7 miljarder kronor minskar man drastiskt möjligheterna för Sverige att nå miljömål och klimatmål. Det är oansvarigt.

Det är relevant att jämföra med andra politikområden. Hur många i den här kammaren tror att antalet brott minskar eller att vi ökar möjligheten att lösa brott om vi halverar budgeten till polisen? Ingen. Det är likadant på miljöområdet.

Jag befarar att M, KD och SD har lyssnat sig döva på nationalekonomerna på Konjunkturinstitutet. De har ett mycket snävt synsätt. De räknar inte in nyttor eller dynamiska effekter. Det behövs stöd för att sporra innovation och utveckla företag. Miljöpartiet välkomnar en seriös diskussion om effektivitet, företagsutveckling och hur vi ska bygga Sverige grönare.

Prot. 2018/19:32
18 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

Fru talman! I dag är det 100 dagar sedan riksdagsvalet. Under valrörelsen ville alla partier vara miljöpartier. I dag vet vi att det inte stämmer. Nu ser vi tydligt att det är stora skillnader mellan partierna när det gäller miljö, klimat och natur. Det gör det naturligtvis enklare för Miljöpartiet att i nästa val vinna tillbaka alla de väljare som vill att Sverige ska vara ledande i klimatpolitiken, miljöpolitiken och naturpolitiken.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga två saker. Jag vill nämna Industrikivet. Det är ett stöd som går till satsningar på teknikskiften inom industrin. Det främsta exemplet är SSAB:s, LKAB:s och Vattenfalls projekt Hybrit. Där jobbar man med att utveckla en teknik för att kunna skapa stål utan kol.

I sotbudgeten skärs dock möjligheterna att satsa på fler projekt ned kraftigt, och större satsningar blir omöjliga. Varför vill inte högerpartierna satsa på klimatinnovation i fler tunga svenska industriföretag? Utsläppshandeln kommer inte ensam att leda till den teknikförnyelse som behövs i industriföretagen.

Fru talman! Naturvårdsverket drabbas av stora nedskärningar. Inklusive projektbidragen motsvarar nedskärningarna 40 procent jämfört med 2018 års budget. Det toppar Donald Trumps förslag när han tillträdde som president 2017. Han föreslog då att skära ned den amerikanska miljömyndigheten EPA med 30 procent. Som tur var stoppade den amerikanska kongressen den neddragningen. I vårt fall gör riksdagen direkt en värre och större neddragning utan mer fördjupad beredning.

Fru talman! Miljöpartiet tar skarpt avstånd från den budget som M och KD har lagt fram med stöd från SD. Jag hänvisar till vårt lika skarpa yttrande. Därmed avstår vi från ställningstagande.
(Applåder)

Anf. 87 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Fru talman! Man använder ord som sotbudget, kaoslinje och slakt samtidigt som man säger sig vilja ha en seriös diskussion. Det är svårt att få ihop det.

Man kallar vår budget för en slakt. Därför vill jag ställa en fråga. Den miljö- och klimatbudget som vi har lagt på riksdagens bord ligger högre än samtliga andra miljöbudgetar som har passerat denna kammare, förutom valbudgeten nu senast.

Maria Gardfjell vill kalla vår budget för slakt. Vad vill hon då kalla den rödgröna budget som gällde för bara två år sedan och som låg 2 miljarder under Moderaternas och Kristdemokraternas budget, eller för den delen den budget som gällde så sent som för ett år sedan och som låg 1,3 miljarder under Moderaternas och Kristdemokraternas budget?

Anf. 88 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Tack, Maria Malmer Stenergard, för frågan!

Vad vill jag kalla den budgeten? Det är intressant med en övergångsbudget. Det är ju inte någon önskebudget. Övergångsbudgeten är en avskalad och ganska tråkig historia som bara handlar om att upprätthålla myndigheternas möjlighet att fungera när vi har en övergångsregering. En Miljöpartibudget i regeringsställning skulle naturligtvis innebära kanske 2 miljarder extra till miljöbudgeten.

Det har hänt väldigt mycket under de senaste åren, inte bara för att Miljöpartiet har suttit i den rödgröna regeringen utan också för att kunskapen om läget på många områden har ökat dramatiskt. Vi vet att det är bråttom med klimatomställningen. Läget för de hotade arterna är minst lika allvarligt, om inte allvarligare. Vi kan inte titta på när mänskligheten på jorden hotas. Vi måste agera.

Därför behövs det en ökad satsning på miljö- och klimatområdet. Det är tydligt att det som ni bidrar med i arbetet är en risk för utvecklingen framöver.

Jag kan återkomma med några av de stora risker som finns.

Anf. 89 MARIA MALMER STENERGÅRD (M) replik:

Fru talman! Tack, Maria Gardfjell, för svaret som tyvärr var ett svar på en fråga som jag inte ställde!

Jag nämnde inte övergångsbudgeten, utan jag nämnde de budgetar som den rödgröna regeringen tidigare har presenterat och som man har varit stolt över. Vår budget, som nu förhoppningsvis går igenom i kammaren, ligger alltså betydligt högre än era budgetar.

I slutet kom Maria Gardfjell in på det som hon i sitt huvudanförande kallade för kaoslinje, det vill säga att demokratiskt valda medlemmar av vårt parlament har fått igenom ett annat budgetförslag än det som regeringen har presenterat. Att kalla det för en kaoslinje är att håna vårt demokratiska system. Det finns människor som lever i andra delen av världen som inte kan åtnjuta vårt demokratiska system. De skulle nog ha synpunkter på det uttalandet. Sota inte ned vårt demokratiska system, Maria Gardfjell!

Anf. 90 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Det är självklart att om man har kommit överens i konstitutionsutskottet, om finansministern har kommit överens med ekonomisk-politiska talespersoner om hur en övergångsbudget ska se ut, varför ska man då driva igenom en illa beredd M-KD-budget i riksdagen?

Ni slaktade anslagen till skydd och skötsel av värdefull natur, och det innebär ett ökat hot mot arterna. Men de gröna neddragningarna i sotbudgeten innebär också att väldigt många gröna jobb och även enkla jobb försvinner. Många aktörer i den gröna näringen drabbas.

I själva verket är den här budgeten illa framtagen. Ni har inte sett efter vilka konsekvenser den får. Du brukar vara väldigt varsam och fråga om alla möjliga konsekvenser när vi träffar ministrar i olika sammanhang. Här har ni tagit fram siffror tagna ur luften som ni inte vet vad de kommer att innebära.

Anf. 91 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag har stor respekt för att ledamoten Gardfjell företräder en övergångsbudget. Jag har stor respekt för att det inte är något av budgetförslagen som jag och ledamoten företräder som ser ut att gå igenom i riksdagen. Jag tänker därför inte fördjupa mig alltför mycket i de budgetförslagen.

Jag tänker inte heller lägga tid på det som vi brukar debattera om och som vi inte brukar vara överens om. Det gäller skyddet av värdefull natur och hur vi ser på skogens roll i omställningen. Jag har en ganska rak och

enkel fråga med anledning av den kritik som ledamoten riktar mot en annan av våra kolleger från Liberalerna, nämligen om en bristande grön skatteväxling.

När jag ser tillbaka på de senaste fyra åren ser jag att den förra regeringen övergivit idén om grön skatteväxling, idén om att man höjer skatterna på det som är skadligt för miljön medan man sänker skatterna på det som är bra. Man sänker också skatten på arbete.

Den förra regeringen har höjt skatten på arbete mångdubbelt mer än på det som är miljöfarligt. Skatterna har dessutom höjts på förnybar energi. Det kanske tydligaste exemplet är det förslag till bonus–malus-system som den förra regeringen har genomfört och Centerpartiets förslag om en grön bilbonus som egentligen är samma tekniska modell. I stället för att maximera miljönyttan genom en så effektiv grön skatteväxling som möjligt plockade den förra regeringen ut pengar ur systemet. Därmed tappar vi i miljöeffekt.

Min fråga till ledamoten är: Kommer Miljöpartiet under kommande mandatperiod att driva på för en så effektiv grön skatteväxling som möjligt?

Anf. 92 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Ja, det är en bra fråga, Magnus Ek. Inledningsvis vill jag säga att jag tycker att det var rekorderligt av Centerpartiet att höja anslagen i er miljöbudget och inte sänka dem.

Vi behöver arbeta mycket hårdare med en grön skatteväxling nu och framöver. Då kan man fråga sig: Varför har det inte hänt någonting under de fyra åren? Svaret är ganska enkelt. Vi hade åtta år med borgerligt styre då man under den perioden sänkte både skatt på arbete och miljöskatter väldigt dramatiskt.

Det som behövde göras var att få en balans i den gröna skatteväxlingsmodellen och inte bara fortsätta sänkningarna av skatten på arbete, utan att få denna balans till stånd.

Nu är vi i ett sådant läge där vi behöver ta ett starkt grepp kring grön skatteväxling. Vi har ett gemensamt arbete framöver för att kunna säkerställa att vi får detta på plats.

Anf. 93 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Det var intressant. Idén om balans i den gröna skatteväxlingen vet jag inte att ni har företrätt med någon större iver tidigare. Det kan inte vara så att ni helt enkelt ville ta ut pengar ur systemet. Pengarna flyttades ju också till helt andra delar i budgetarna. Även om vi inte kan följa en budget såg det inte ut som att det var grön skatteväxling som var prioriterat, utan det gjordes andra prioriteringar som mycket väl kan vara värda att göra. För min del har vårt parti prioriterat andra saker. Men jag har inte hört något om idén om balans i den gröna skatteväxlingen tidigare.

Det gläder mig ändå att Miljöpartiet verkar vilja arbeta för en så effektiv grön skatteväxling som möjligt under åren som kommer där man inte tappar bort att sänka skatten när man höjer miljöskatterna. Det finns utrymme att höja miljöskatterna. Det är en av de delar som vi i Centerpartiet hade velat se i vår budgetmotion.

Även om jag inte tycker om att söka konflikt – tro det eller ej – vill jag säga att jag inte är helt säker på att vi är överens om vad som ska göras

med anslaget om att skydda värdefull natur. Det är nu en speciell situation. Vi har inte en fullt ut sifferfatt budget. Om ledamoten Gardfjell läser den ser hon att vi har lite olika tankar om vad man ska göra med just skogsmarken.

Prot. 2018/19:32
18 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

Anf. 94 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Jag var ju inte riksdagsledamot under den förra mandatperioden. Men jag är politiskt intresserad, och jag vet hur diskussionen då fördes både inför valet 2014 och efter valet 2014. Det är klart att det hade väldigt stor betydelse.

Nu har vi en situation där M, KD och SD i sin budget också sänker skatterna mycket, bland annat på arbete. Man höjer inte miljöskatterna, utan dessutom tar man bort dem.

I arbetet framöver behöver vi framför allt ha fokus på höjda miljöskatter. Jag hoppas att vi kan arbeta tillsammans med Centerpartiet när det gäller detta.

Anf. 95 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! I helgen avslutades klimatmötet i Katowice i Polen, där världens länder samlats för att diskutera en av vår tids stora ödesfrågor, klimatet.

Några veckor dessförinnan kom en ny rapport från FN:s klimatpanel IPCC, och den var tydlig: Det kommer att krävas enormt mycket om vi ska klara de klimatmål som sattes upp i Paris, och inte som nu gå mot en uppvärmning på tre grader. Samtidigt duggar Jarmen tätt när det gäller våra hav och vatten, med utbredda problem med plast, övergödning och botten-död.

Visst kan det kännas dystert, men det finns hopp. Människan har i alla tider funnit lösningar på svåra problem. Jag är helt övertygad om att hon kan göra det igen.

Det är för mycket som är dystert i klimatdebatten och som inte speglar det som faktiskt händer utanför det här huset. Svante Axelsson, samordnaren för Fossilfritt Sverige, har sagt: "I stället för att fastna i problemen måste vi börja fokusera på lösningarna. Ser man inte ljuset i tunneln får man ingen handlingskraft." Och det finns verkligen ljus, även i klimatfrågan.

Fråga Göteborgsföretaget Powercell! Det levererar bränslestackar till Nikola Motors vätgaslastbilar. Det är lastbilar som har en räckvidd på 120 mil, och deras enda utsläpp är vattenånga. Lastbilarna kommer att rulla på de norska vägarna redan år 2020.

Fråga Agroetanol i Norrköping! På deras fabriksoutlet kan man tanka spannmålsbaserad etanol som får ned utsläppen med upp till 80 procent. Den koldioxid som trots allt genereras leder man in till Åga, som håller till på grannfastigheten. Där omvandlas den till kolsyra till läsk.

Fråga ABB och Scandlines! De har sett till att man kan tura mellan Helsingborg och Helsingör på världens första högintensiva färjelinje med batteridrift.

Fråga SSAB, LKAB och Vattenfall! De har bestämt sig för att göra världens första fossilfria stål.

Det sjuder av vilja att ställa om. Det finns hopp. Nu är det upp till oss – sju svenska riksdagspartier, som har ställt sig bakom världens kanske mest ambitiösa klimatmål – att tillvarata viljan och hoppet.

Vi kan verkligen vara ett grönt föredöme. Men då måste vi klara av framför allt tre saker:

För det första måste vi minska de egna utsläppen samtidigt som vi låter ekonomin växa.

För att minska utsläppen och bejaka tillväxten säger Moderaterna och Kristdemokraterna nej till symbolåtgärder som saknar klimatnytta, men ja till åtgärder som gör skillnad på riktigt. Under de senaste åren har utsläppen dessvärre ökat. Så var det inte under alliansregeringen. Då ökade tillväxten med 10 procent, medan utsläppen minskade med 19 procent. Dit måste vi tillbaka. Då krävs det att vi satsar på att få ned utsläppen från våra stora utsläppskällor. Det handlar framför allt om transportsektorn och basindustrin.

I vår budget föreslår vi exempelvis utbyggnad av laddinfrastruktur för elbilar och vätgasbilar, för att det ska bli lättare att välja en elbil i hela landet. Man ska inte heller glömma att många viktiga klimatåtgärder ligger utanför budgeten, såsom bonus–malus och krav på inblandning av biodrivmedel. Här är jag glad att vi har bred politisk uppslutning.

I vår budget satsar vi också på industrins omställning. Vi vill på sikt se ett mer effektivt klimatavdrag för dem som investerar i revolutionerande teknik som drastiskt kan minska utsläppen. Men fram till dess matchar vi varje krona som den tidigare regeringen avsatt för omställningen inom basindustrin. Det är pengar som exempelvis kan gå till att fånga och lagra koldioxid, vilket FN:s klimatpanel också har sagt är nödvändigt om vi ska klara klimatmålen.

För det andra ska vi bidra till tekniksprång för global klimatnytta.

Därför satsar vi mycket i vår budget på miljöforskning, betydligt mer än de rödgröna har gjort. I kommande forskningsproposition vill vi också se ökade anslag, även för tillämpad forskning, för att minska utsläppen i just basindustrin. Här kan Sverige göra verklig global nytta.

För det tredje ska vi hjälpa andra länder att göra en mer hållbar tillväxtresa än den vi själva har gjort.

Genom vår budget tar vi ett större globalt ansvar genom att satsa mer på de internationella klimatinvesteringarna och utöka klimatbiståndet med 1 miljard kronor. Det senare är en satsning som inte syns i just detta utgiftsområde men som ändå är en viktig del av vår klimatpolitik.

I en annan del av budgeten ligger också frågor som rör våra gröna näringar. Moderaterna och Kristdemokraterna satsar över 1 miljard mer än vad som görs i övergångsbudgeten på de gröna näringarna, som är så viktiga i vårt klimatarbete.

Denna budget handlar inte bara om klimat. Som bekant hänger dock miljö och klimat ofta ihop. Våra hav har fått ta stor stryk på grund av de ökade koncentrationerna av koldioxid. På miljösidan gör vi stora investeringar i havs- och vattenmiljön. Vi vill bland annat intensifiera Östersjö-samarbetet och rena avloppsvattnet från läkemedelsrester och mikroplaster.

Moderaterna och Kristdemokraterna har lagt en ambitiös miljö- och klimatpolitik på riksdagens bord. Vi gör nu precis det vi sa före valet att vi skulle göra: Vi gör upp med symbolpolitiken och satsar på det som gör

verklig nytta, för klimatet kan inte vänta. Klimatet har inte tålamod med experiment som präglas mer av välvillighet än av effektivitet. Klimatet ställer krav på precision.

Med den här budgeten tar vi viktiga steg mot just detta. Därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 96 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Fru talman! Som jag ser det finns det miljarder skäl att oroa sig för svensk miljö- och klimatpolitik de närmaste åren. Apropå ett tidigare replikskifte vill jag understryka att det som förordades 2016 helt enkelt inte räcker 2018, sett till det vi vet.

Maria Malmer Stenergard adresserar själv en del av de utmaningar som vi står inför. Jag kan inte låta bli att fundera över hur ni då kan kasta de satsningar överbord som Naturvårdsverket har gjort transparenta och seriösa beräkningar om. De skulle kunna göra stor klimatnytta. Dessa har man helt kastat överbord. Ni har även kastat resurser för miljötillsyn liksom för sanering av förorenad mark åt sidan.

Hur bidrar detta till att uppfylla svenska klimatåtaganden, som jag hoppas och tror att Maria Malmer Stenergard är väl förtrogen med och också vill sträva mot?

Anf. 97 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Fru talman! Tack, Hanna Westerén, för frågorna, som är väldigt viktiga!

Det är otroligt bråttom. Därför säger vi nu att vi måste göra upp med den symbolpolitik som tyvärr har präglat den rödgröna regeringens politik.

Hanna Westerén nämner Klimatklivet. Flera bedömare, bland andra Konjunkturinstitutet, har sagt att det handlar om pengar till åtgärder som ändå hade genomförts. Vi menar att dessa pengar kan göra bättre nytta någon annanstans.

Jag vill betona att budgeten är en helhet. Vi minskar anslagen på det utgiftsområde vi debatterar i dag, då vi säger nej till ineffektiva klimatsatsningar, till exempel bidrag till elcyklar. Men vi höjer samtidigt anslagen på andra ställen som verkligen skapar klimatnytta. Det handlar om 1 miljard mer till biståndet. Detta öronmärker vi för att minska koldioxidutsläppen globalt. Det handlar även om 1 miljard mer till de gröna näringarna, som använder sina gröna fingrar varje dag för att binda koldioxid.

Anf. 98 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Fru talman! Det är tydligt att Moderaterna och Socialdemokraterna inte lyssnar till samma expertis. Moderaterna kanske ändå kan låna industrin sitt öra. I Dagens industri kan vi i dag läsa en kommentar från Gert Nilson, som är teknisk direktör vid Jernkontoret. Han är väldigt orolig över att incitamenten till omställning försvinner och säger: ”Det är inte bra. Det finns väldigt få affärsmässiga skäl att ställa om till ett fossilfritt samhälle. Det gör vi för samhällets skull, då behöver samhället vara med och stödja processen.”

Klimathotet finns här och nu. Det sa också Maria Malmer Stenergard. Behovet av åtgärder för att säkra en gemensam framtid är akut. Även det

verkar vi på något märkligt sätt vara överens om. Men hur kan då de skattesänkningar som nu ligger för handen vara så fruktansvärt brådslande att klimatet får stå tillbaka?

Anf. 99 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Fru talman! När det gäller Industriklivet har vi varit extremt tydliga. Jag står fast vid det. Vi vill på sikt göra om det till ett avdrag, vilket vi tror är betydligt mer träffsäkert. Vi har från början sagt att vi vill göra detta i samarbete med industrin. Vi kan behöva komplettera det med satsningar på till exempel demonstrationsanläggningar och liknande. Men fram till att vi har utrett det här på ett noggrant sätt och berett förslaget matchar vi varje krona som regeringen har avsatt till Industriklivet. Det gör vi för att vi vill skapa långsiktighet och bättre förutsättningar för branschen. Det här är väldigt viktigt för oss.

I sammanhanget kan man nämna att de satsningar som regeringen gör på hela industrins omställning är lägre än de som man har gjort på att subventionera elcyklar.

Anf. 100 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Maria Malmer Stenergard för hennes anförande.

Du påstår att ni satsar på havet, Maria Malmer Stenergard. Men samtidigt gör ni i er budget stora nedskärningar på åtgärder som gynnar haven. Ni tar bort totalt 150 miljoner kronor från de anslag som bland annat används till Håll Sverige Rent och sanering av miljögifter till havs.

Ingen verkar vilja ta ansvar för de 23 000 tunnor kvicksilver som ligger på botten av Sundsvallsbukten. Det står klart efter att länsstyrelsen fått in yttranden från de företag som länsstyrelsen ansåg kunde vara ansvariga för dumpningen. Under perioden 1945–1968 tillverkades vinylklorid i Stockvik söder om Sundsvall. En restprodukt som uppstod vid produktionen var kvicksilverhaltig katalysatormassa, som först grävdes ned på fabriksområdet men från 1951 till 1964 dumpades till havs.

Det här är inte direkt någon ny upptäckt. Men det är först med den rödgröna regeringen som statsbudgeten haft dedikerade medel till att sänka föroreningar i havet. Nu tar ni bort de här medlen ur budgeten.

Vad säger du till Sundsvallsborna? Kommer gifttunnorna att bärgas?

Anf. 101 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Fru talman! Miljösituationen i våra hav är oerhört kritisk. Det krävs stora insatser för att rädda de marina ekosystemen. Östersjön, ett av världens känsligaste hav, utsätts i dag för stora miljöhot. Övergödning från näringsläckage samt miljögifter rubbar havets ekosystem. Algbloomning och stora områden med död havsbotten blir följden.

Det krävs nu kraftfulla åtgärder för att gradvis kunna vända utvecklingen. Därför föreslår vi – ser man om man läser budgeten noga – att anslaget till våra havs- och vattenmiljöer ökar med 200 miljoner kronor. Det här är alltså en prioriterad uppgift för oss moderater och kristdemokrater i budgeten.

En av de viktigare delarna är att satsa på de internationella samarbetena. Maria Gardfjell nämnde plasten. 80 procent av den plast som kommer till västkusten kommer från andra länder. Det är alldeles uppenbart att

Anf. 102 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Ökningen av anslagen till havet är i själva verket en minskning. Ni anger att 25 miljoner ska hindra övergödningen av Östersjön. Men samtidigt tar ni bort satsningen på 200 miljoner kronor på våtmarker, våra naturliga filter. Det är kanske den viktigaste delen i arbetet mot övergödningen av Östersjön. Det blir sammantaget minus 175 miljoner kronor i satsning mot övergödning av havet. Är inte det en ganska klen satsning?

Allmän miljö- och naturvård

Anf. 103 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Det känns lite som att Maria Gardfjell läser den här budgeten som fan läser Bibeln. Det står klart och tydligt under anslag 1:11, Åtgärder för havs- och vattenmiljö, att vi utökar den satsningen med 200 miljoner kronor. Det är dessutom en prioritering som vi har haft med i våra budgetar under väldigt lång tid. Vi satsar på att utöka LOVA-bidraget, som skapades under alliansregeringen och som visade sig vara en effektiv åtgärd för att komma till rätta med övergödning, spridning av giftiga ämnen och förlust av biologisk mångfald. Ytterligare en del går till kraftfulla investeringar i modern reningsteknik i syfte att rena vårt avloppsvatten från läkemedelsrester, mikroplaster och andra gifter. Är inte det åtgärder som Miljöpartiet och Maria Gardfjell kan ställa sig bakom?

Anf. 104 ELIN SEGERLIND (V) replik:

Fru talman! Tack för ditt anförande, Maria Malmer Stenergard!

Jag kan börja med att säga att jag håller med dig när du säger att det finns hopp, för det gör det verkligen. Det finns väldigt mycket som görs väldigt bra och som skulle kunna leda till att vi tar oss ur den här krisen, även om det också ser väldigt dystert ut på många håll. Men därför skulle jag vilja fråga: Med alla de här hoppfulla satsningarna, finns det verkligen ingenting mer ni skulle kunna tänka er att lägga de dryga 2 miljarder det handlar om på för att stärka den hoppfulla utveckling du pratar om? Det känns ju som att det finns mycket man skulle kunna göra där.

Sedan vill jag också stanna upp lite vid skogen. Det känns konstigt att som vänsterpartist behöva påminna Moderaterna och Kristdemokraterna om värdet av det egna ägandet, men jag tänker göra det ändå. För många är skogen en livsinvestering. Det är en investering som många vårdar hela livet för att kunna leva på som pension, bland annat. Enligt Naturvårdsverket är det många skogsägare som i dag står på tur för att få ersättning för sina skyddsvärda skogar. Det är en kö av skogsägare. Därför undrar jag hur ni tänker er att ersättningen ska kunna fortsätta betalas ut och hur fler som i dag ännu inte får den här ersättningen ska kunna få den framöver.

Anf. 105 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Elin Segerlind, inte minst för att hon lyfter fram äganderätten.

Den första frågan var om det inte finns 2 miljarder mer man kan stoppa in i hoppfulla åtgärder. Jag skulle vilja säga att man ska se budgeten som en helhet där vi lägger ytterligare 1,1 miljarder på de gröna näringarna,

som verkligen visar att de kan vara ett väldigt vackert internationellt exempel på hur man minskar miljöutsläppen och klimatutsläppen. Där kan vi verkligen tjäna som ett föredöme.

När det gäller biståndssidan har jag tidigare sagt att vi satsar 1 miljard mer än övergångsbudgeten på att minska koldioxidutsläppen internationellt, det vill säga komma till rätta med sjukdomen.

Och så till favoritfrågan, äganderätten! Här vill jag vara extremt tydlig. Om staten ianspråktar mark och förhindrar brukande ska det utgå ersättning. Tyvärr har vi under den gångna mandatperioden sett hur regeringens politik lett till en osäkerhet för dem som gör ett så otroligt viktigt arbete för både klimatet och den biologiska mångfalden i våra skogar. Det är långsiktigt brukande av familjer i flera generationer som har skapat de fina värden som så många nu vill skydda. Vi stoppar därför nyckelbiotopsinventeringarna till dess att de kan ske på ett rättssäkert sätt. Jag vill också påminna om att det finns flera sätt att utge ersättning till dem som inte fullt ut kan bruka sin mark. Det kan till exempel handla om skogsbytesprogram, som Alliansen har lanserat att man vill återinföra.

Anf. 106 ELIN SEGERLIND (V) replik:

Fru talman! Det var lite det jag ville komma till, för det är detta man har att välja mellan: antingen att sluta skydda skogen som vi har och som vi behöver skydda eller att sluta ge ersättning till dem som har skyddsvärd skog. Ni verkar välja det första alternativet. Jag hoppas då att vi hittar en lösning på detta så snart det bara går.

Ni pratar om budgeten som en helhet. Jag undrar hur skattesänkningar som det sjätte jobbskatteavdraget på något vis skulle kunna hjälpa miljön. Jag kan inte se det.

Jag funderar också på det scenario vi nu går mot, när vi ser att vi bara kommer att nå 2 av våra 16 nationella miljömål. Det är en väldigt kortfattad budget ni har lagt fram. På vilket sätt ser ni att vi ska nå de målen, eller ser ni helt enkelt att vi inte ska ha kvar de nationella miljömålen?

Anf. 107 MARIA MALMER STENERGÅRD (M) replik:

Fru talman! Vi ska självklart ha väldigt ambitiösa miljömål och sträva efter att leva upp till dem, även om vi har sett en oroväckande utveckling under de senare åren. Vi ska inte sluta skydda, men vi måste ha lite sans i debatten. Vi kan konstatera, utifrån regeringens egna skrivningar i strategin för skogsprogrammet, att 31 procent av Sveriges skogsmark redan i dag är undantagen från bruk. Frågan är: Hur mycket vill man egentligen undanta?

I förra veckan landade i våra fack här i riksdagen en ny utredning från Riksrevisionen, som har konstaterat att arbetet med skydd av skog hittills till stor del har varit fokuserat på kvantitet i stället för kvalitet och att det behövs en ändring där.

Slutligen: Det sjätte jobbskatteavdraget ger mer pengar i plånboken för konsumenter. Mer pengar i plånboken tillsammans med större kunskap och medvetna val kan verkligen göra stor skillnad i klimatarbetet.
(Applåder)

Jag vill än en gång påminna ledamöterna om att vi inte duar varandra i talarstolen och att vi använder förnamn och efternamn vid tilltal.

Anf. 109 MAGNUS MANHAMMAR (S):

Fru talman! I området kring Gangesdeltat i Bangladesh bygger befolkningen sina hus på höga pålar. Det området har under årtusenden varit utsatt för svåra översvämningar. Det är inget konstigt. Det ligger vid Ganges, som rinner från Himalaya hela vägen ned till Indiska oceanen. Men de senaste åren har översvämningarna blivit mycket värre. Det har blivit mer oväder, och vattnet har stigit från år till år. Det blir i princip högre varje gång tidvattnet stiger. De landområden som finns där och de öar som finns i deltat försvinner bit för bit i havet och i deltat. Lokalbefolkningen säger att deras hem äts upp av havet.

Det här är en utveckling som har gått ganska snabbt. Det är under de senaste årtiondena som detta börjat ske. Tusen och åter tusen människor har tvingats fly just från dessa områden. Man räknar med att det är ungefär 100 000 människor om året som flyr från Gangesdeltat och området där omkring på grund av klimatet. Vattnet kommer från två håll till Gangesdeltat. Det ökar och stiger från Indiska oceanen. Samtidigt kommer det alltmer smältvatten från glaciärerna i Himalaya. Människor tvingas fly redan i dag – 100 000 människor om året bara i Bangladesh – på grund av klimatförändringarna.

Detta är saker som vi mycket väl ska diskutera även i vårt parlament, för klimatet och förändringarna i världen hänger ihop. Det är inte bara ett lands ansvar, utan det är allas vårt ansvar. Det är mänsklighetens framtid det handlar om.

Vi ser samtidigt hur det är extrem torka på många håll i världen. Sverige har nämnts här, men det är ännu värre på många andra håll i världen. På Afrikas horn hotas miljoner människor av svält i dag.

Vi ser – det säger jag till dem som är intresserade av natur, miljö och artrikedom – hur världens korallrev just nu håller på att dö ut. År 2016 kunde vi se hur 29 procent av Stora barriärrevet dog – på ett år. Redan nu har mer än 50 procent av de korallrev som fanns för 40 år sedan dött.

Vi ser alltså oerhörda konsekvenser. Vi kommer att få svårt att förklara för våra barn och barnbarn vad som hände och varför vi inte gjorde tillräckligt mycket för att stoppa detta.

Ban Ki Moon, den före detta generalsekreteraren i FN, beskriver situationen för världen ungefär så här: Jorden är som en båt på ett väldigt stort hav i universum. Jorden är en ensam liten planet, och vi finns där. Men om båten sjunker finns det inga livbåtar. Det finns inte heller någon annan båt eller någon annan planet vi kan flytta till. Ansvar för den här planeten är vårt gemensamma, och vi behöver ta det nu.

Det har nämnts en hel del i dag om IPCC-rapporten, alltså FN:s klimatpanels rapport. Det har nämnts flera gånger även tidigare här i riksdagen hur viktig den rapporten är. Den visar hur allvarlig situationen i världen just nu är och framför allt hur allvarlig situationen är för kommande generationer om vi inte gör någonting.

IPCC-rapporten visar att vi har ungefär tio år på oss att klara målet om en och en halv grad. Annars kommer jorden att bli ännu varmare, och det kommer att få extrema konsekvenser för stora delar av jorden. Vi kan se

det som händer just nu i Bangladesh. Enligt de beräkningar som redan finns kommer ungefär en femtedel av Bangladeshs yta förmodligen att försvinna på bara några årtionden. Vi ser att de andra konsekvenserna, som jag nämnde, finns redan i dag. Hur kommer det då att vara om vi inte lyckas möta detta inom tio år?

Detta gör mig väldigt orolig, och jag förstår och hoppas att det gör alla här inne i detta rum och alla i Sverige väldigt oroliga. Man känner att man har ett ansvar att möta dessa utmaningar. Vi kan göra någonting på riktigt som också spelar roll.

Då blir man ledsn av att se den budget som nu har gått igenom, som kommer från moderater och kristdemokrater som fått stöd av sverigedemokrater. Den slår verkligen ned på miljö- och klimatområdet. I synnerhet skulle jag vilja säga att man blir extra ledsn när man ser på Sverigedemokraternas förslag. Det är ingen nyhet att jag brukar bli besviken när jag läser Sverigedemokraternas förslag, och det blir väl de flesta här i Sverige. Men Sverigedemokraternas förslag är mycket mer långtgående än vad KD:s och M:s förslag är.

Sverigedemokraterna föreslog i sin budget att man skulle skära ned med ungefär 4 miljarder i miljö- och klimatanslagen – 4 miljarder. Det är mer än en tredjedel av de miljö- och klimatanslag som vi har här i riksdagen. Det skulle få oerhört allvarliga konsekvenser att skära ned på det sättet. Någon nämnde Trump här. Det Trump gjorde är absolut en katastrof, men en hel del av det stoppades. Sverigedemokraterna vill göra precis samma sak här, fast mycket värre.

Jag tog faktiskt med mig en Ipad – jag har SD:s budget där – för jag vill läsa upp några av alla de neddragningar som Sverigedemokraterna gör. Det är ganska viktigt att det nämns i riksdagens kammare. Det är inte så många som läser Sverigedemokraternas budget. Vad vill de egentligen? Det är viktigt att det nämns här. Jag vet också att det kommer att skrivas ned för omvärlden. Jag vill nämna detta, för det är trots allt bland annat budgeten som vi diskuterar här i dag.

Sverigedemokraterna vill till exempel dra ned på Naturvårdsverket med 206 miljoner. Man vill dra ned på miljöövervakningen med 53 miljoner. Åtgärder för värdefull natur vill man minska med 200 miljoner. Man vill minska klimatbonussystemet med över 1 miljard – 1 240 000 000. SMHI får också en attack. Sverigedemokraterna har ju tidigare ogillat SMHI, för de tycker att SMHI när de pratar om klimatförändringarna bedriver politik. Det kan jag knappast tycka. SMHI gör det de ska. De ser det som händer och informerar oss som bor i landet om det. Värdefull miljö får också minus på över 1 miljard. Klimatinvesteringar får minus på över 1 ½ miljard.

Sammanlagt är det alltså strax under 4 miljarder som Sverigedemokraterna drar ned.

Jag skulle vilja fråga Martin Kinnunen: Hur tänker Sverigedemokraterna här? Framför allt har jag två ganska viktiga frågor som jag till och med har skrivit upp här och som jag faktiskt vill ha svar på av Sverigedemokraterna.

När jag läser om Sverigedemokraternas politik blir jag väldigt konfunderad. Å ena sidan hör man Martin Kinnunen säga här att de brinner för miljöfrågor. De ska slåss för havet, och klimatet är en viktig fråga. Å andra

sidan drar de ned katastrofmycket på dessa satsningar och vill egentligen förstöra det klimat vi har.

Jag vill fråga Martin Kinnunen och Sverigedemokraterna om två saker. Jag vill verkligen att vi ska få klarhet i detta.

Den första frågan är: Står Sverigedemokraterna bakom Parisavtalet? Jag har nämligen väldigt svårt att tolka det av Sverigedemokraternas politik och de uttalanden man hör av Sverigedemokraterna. Står Sverigedemokraterna bakom Parisavtalet?

Den andra frågan är: Anser Sverigedemokraterna att klimatfrågan är vår tids ödesfråga, som vi andra gör? Tycker Sverigedemokraterna det? Är det vår tids ödesfråga?

(Applåder)

Anf. 110 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Det är positivt att Magnus Manhammar läser Sverigedemokraternas budgetmotion. Jag är glad att det funkade med koden till slut.

”Katastrof!” Det var många hårda ord här. Jag tycker att vi kan tala lite om vad det är vi vill ändra på.

Det vi vill ändra på i vår budgetmotion är den förra rödgröna regeringens miljöpolitik, som överlever i övergångsbudgeten så som det fungerar.

Vad är det vi drar ned på? Jo, bland annat på skogspolitiken. Men det är för att den är kontraproduktiv. Den bidrar till att beslagta skog från svenska skogsbrukare, som i dag tar väl hand om sin skog. Den har klimatbonusar som går till att subventionera elbilar för de rikaste människorna och för företag som leasar ut bilarna och sedan tar tillbaka dem och säljer dem till Norge så att det blir det norska folket som får ta del av denna miljardsatsning. Den har klimatsatsningar ute i kommuner och landsting som bland annat går till klimatångestkurser.

Ja, det här slaktar vi. Vi vill slakta sådana ineffektiva satsningar, för vi behöver inga klimatångestkurser. Det är ingenting som räddar klimatet eller bidrar till att sänka CO₂-utsläppen.

Vi står naturligtvis bakom Parisavtalet. Det har jag sagt många gånger här i kammaren. Ledamoten är ny i utskottet, så jag kan tydliggöra det för sakens skull.

Vi behöver en mer effektiv klimatpolitik. Vi kan inte tro att vi minskar utsläppen genom att blanda in sämre bränslen i våra biltankar. Det är det vi gör i dag – vi tankar palmolja och andra biodrivmedel som är sämre ur klimatnyttoperspektiv samtidigt som det kostar mer och minskar skatteintäkterna. Det är en dålig politik som vi måste dra ned på.

Anf. 111 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Fru talman! Tack för svaret, Martin Kinnunen! Jag är glad att jag fick ett svar, och jag är tacksam att Martin Kinnunen berättade lite om politiken och faktiskt svarade på en av mina frågor. Det uppskattas mycket.

Sverigedemokraterna står, enligt Martin Kinnunen här, bakom Parisavtalet. Det känns i så fall lovvärt, men det är lite synd att politiken som Sverigedemokraterna driver inte alls lever upp till det som vi behöver för att ens komma i närheten av de åtgärder som vi har sagt att vi ska göra enligt klimatavtalet som vi slöt i Paris.

Jag har sett tidigare att Martin Kinnunen tycker så här. Jag kollade i Aftonbladet, och där står det den 9 augusti i år att just Martin Kinnunen

säger att Sverigedemokraterna står bakom Parisavtalet. Det kan kännas lite lustigt att se om man följer vad Sverigedemokraterna annars säger om klimatpolitiken.

Jag har med mig en utskrift från DN, där Åkesson berättar hur han ser på klimatpolitiken. Åkesson säger till DN att det är bättre om Sverige lämnar klimatavtalet. Det här sa han i Almedalen 2017. Det finns flera andra företrädare för Sverigedemokraterna som uttrycker sig väldigt negativt om klimatavtalet och som tycker att Parisavtalet inte verkar vara någon god idé. Är det något särskilt för Martin Kinnunen att han är för Parisavtalet medan Sverigedemokraterna inte är det?

Om Sverigedemokraterna nu är för Parisavtalet, som Martin Kinnunen säger, varför har man inte en politik som på något sätt försöker göra att vi kan leva upp till de åtaganden som vi tagit på oss i klimatavtalet?

Det jag egentligen undrar är vad det är som gäller. Är det det som Martin Kinnunen säger eller det som Jimmie Åkesson säger?

Anf. 112 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Det som gäller är den politik vi företräder här i riksdagen. Man kan läsa olika citat i olika tidningar. Man kan fundera på hur det lät egentligen och om journalisten citerat korrekt. Det kan man göra.

Men vi kan tydliggöra saken genom att luta oss mot den följdmotion som vi hade när vi behandlade Parisavtalet, där det var tydligt att vi stod bakom avtalet men inte hur man gick till väga när man antog det eftersom man antog avtalet innan man förhandlade fram villkoren i EU.

Sverigedemokraterna står för en effektiv miljö- och klimatpolitik. Det är därför vi har en miljardsatsning på klimatinvesteringar utomlands, på ny forskning och utveckling och på ny kärnkraft. Det är vad vi behöver. Problemet i världen att vi har så höga CO₂-utsläpp, att vi bränner så mycket kol och olja, beror på att det inte finns ändamålsenlig teknik för att få fram ren energi.

Anf. 113 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är intressant att Sverigedemokraterna säger att de satsar på klimatet samtidigt som de vill skära ned miljö- och klimatbudgeten med en tredjedel. Det talar sitt tydliga språk i fråga om vad Sverigedemokraterna verkligen vill med klimat- och miljöfrågorna här i riksdagen.

Martin Kinnunen säger att Sverigedemokraterna är för Parisavtalet och till och med var det vid omröstningen här i riksdagen fast man hade någon typ av annan åsikt – det var inte tillräckligt berett, eller det var inte färdigt.

Vi kollar hur Sverigedemokraterna sedan röstade. Jag tycker att det är viktigt att inte föra väljarna bakom ljuset. Hur röstade Sverigedemokraterna här i kammaren? Jag har med mig röstningsresultatet. Alla partier röstade ja utom Sverigedemokraterna – 39 stycken nej. Här står det hur alla personer röstade. Här har vi till och med Martin Kinnunen. Det står tydligt att han röstade nej till klimatavtalet. Jag tycker att det är viktigt att svenska folket vet det.

Sverigedemokraternas klimatpolitik är inte vi, inte här, inte nu. Det är någon annan, någon annanstans, någon annan gång. Det är inte ansvarsfullt.

(Applåder)

Fru talman! Jag vill komplettera lite grann i fråga om skogsbruk och skydd av skog.

Jag vill också börja positivt. Sverige har tillsammans med Finland antagligen världens bästa skogsbruk. Vi har på hundra år kunnat öka skogsarealen och volymen växande virke och samtidigt avverkningsvolymerna och volymen av alltmer avancerade produkter som vi gör av skogen.

Inom skogen är vi tillsammans med Finland också ledande inom bioekonomi. Sveriges koldioxidutsläpp har minskat ända sedan 70-talet, som Hanna Westerén talade om. De har minskat från 70-talets tio ton per capita och år till dagens fyra ton per capita och år. De viktigaste skälen till detta är för det första utbyggnaden av kärnkraften runt 1980 och för det andra skogsindustrins arbete med att effektivt tillvarata energi från skogens produkter i alla led.

Nu handlar det om bioekonomi. Nu handlar det om att utveckla nya produkter i form av textilier, byggmaterial och bränslen. Dessa material ersätter andra som lett till mer koldioxidutsläpp än vi kommer att få från skogsprodukterna. Staten kan göra stor nytta genom att stödja sådan teknikutveckling, som sedan också kan spridas till andra länder och hjälpa till internationellt med koldioxidutsläppsminskningar och förbättrat klimat.

Samtidigt som vi gjort allt detta har vi varit duktiga på att bevara våra sällsynta arter. I motsats till i tropiska områden pågår inget utdöende i svenska skogar. Vår vardagshänsyn i skogsbruket har utvecklats länge nu och blivit allt bättre, liksom vår kunskap om vilka arter som är mest i behov av hänsyn.

Det finns tre huvudskäl till denna framgångssaga.

Ett skäl är att staten äger skog, men det gör också företag och enskilda. Denna mångfald av ägare bidrar till en mosaik av skogar med olika skötsel, vilket är bra för biologisk mångfald och ger oss större möjligheter att flexibelt möta förändringar i marknadens efterfrågan.

Ett annat skäl är engagerad skogsskötsel av privata ägare som vill lämna vidare en bättre skog till sina barn än de själva en gång ärvde.

Det tredje skälet är att vi sedan 1900-talets början har haft ett förtroendefullt samarbete mellan skogsägare och Skogsstyrelsens fältorganisation, där man försökt undervisa varandra och lösa problemen tillsammans. Den här funktionen är oerhört viktig och måste värnas. Den är en förklaring till den långsiktighet och stolthet som präglar svensk skogsskötsel.

I de flesta andra länder gör man skogsplaner för kanske tio år framåt. I Sverige jobbar vi med minst hundra år när vi planerar hur skogsresurserna ska handhas.

Fru talman! Staten har under föregående mandatperiod lagt mycket pengar på att snabbt öka arealerna formellt totalskyddad skog. Men mellan frivillighet och statliga ingripanden finns en viktig förtroendegräns som inte kan passeras utan allvarliga konsekvenser. Bara om vi här i kammaren hanterar den frågan ansvarsfullt kan skogsbruket fortsätta att vara en framgångssaga.

Det är sant som sagts av många här att vi i vårt budgetförslag vill sänka anslaget för Utgiftsområde 20 till 8 miljarder. Det ligger mitt emellan vad regeringen anslog för åren 2016 respektive 2017.

En stor skillnad är att vi vill ta bort anslag för nytt skydd av skog tills hela systemet har gått igenom.

I stället för en snabb ökning av arealer som är undandragna från ägar-
nas brukande vill vi lägga mer fokus på fortsatt utveckling av frivillig mil-
jöhänsyn i skogsbruket. Vi vill att Skogsstyrelsen ska få tillbaka sin roll
som uppmuntrande organisation, som betalar ut bidrag för naturvänligt
brukande av speciellt ovanliga biotoper. Men Skogsstyrelsens viktiga
funktion ska i första hand vara dialogen med skogsägarna.

Vi har också hört att 25–30 procent av Sveriges skogar redan i dag är
undanhållna från skogsbruk. Vi tycker inte att den arealen behöver öka.
Det kan behövas en fortsatt omfördelning, och detta ska vi jobba med till-
sammans under lång tid framöver.

Förutom att de arealer som är undanhållna ökar väldigt snabbt nu ökar
tyvärr också arealerna i gråzonen mellan formellt skyddade och icke for-
mellt skyddade. Markägare vägras tillstånd att avverka, men ersättningen
släpar efter under den tid som utredningen av vad som ska ske med marken
pågår.

En annan gråzon berör nyckelbiotoper. Staten har gett Skogsstyrelsen
i uppdrag att inventera fler nyckelbiotoper, trots att man vet att detta leder
till att markägare varken kan avverka eller få ersättning. Det är ett cyniskt
sätt att utnyttja ett missförhållande, där nyckelbiotoper och skogscertifie-
ring leder till att markägare inte kan sälja sitt virke.

Därför vill vi nu sluta inventera nyckelbiotoper. Vi vill att staten ska
bidra till att parterna kommer fram till en vettig lösning av den här knuten.
När skog inte får eller kan avverkas ska ersättning utgå. Detta är inget litet
problem. Nyckelbiotoperna uppgår redan till 470 000 hektar, vilket är en
stor del jämfört med hur mycket gammal, slutavverkningsmogen skog vi
har. Det är där nyckelbiotoperna finns.

Fru talman! Effektiv naturvård är inte maximal areal; det är maximal
nytta av de insatser vi gör. Vi har redan hört en referens till Riksrevision-
ens kommentar om kvalitet kontra kvantitet.

Den brådska som verkar råda leder till märkliga beslut. LRF har påtalat
fall där avverkning nekats eller begränsats med mycket tveksamma moti-
iveringar. Olika lantbrukstidningar svämmas över av sådana fall. Många av
dessa avverkningsstopp har blivit rättsfall.

Regeringen har – det ska sägas – före valet lyssnat på den här kritiken
på ett par viktiga punkter. Artskyddsförordningen ska nu ses över. Den
används i dag för att stoppa avverkningsstopp, ibland på tveksamma grunder
och utan reell naturvårdsnytta. Det kan röra sig om förekomst av vanliga
arter som tjäder eller lavskrika.

Förvaltningslagen har nyligen omarbetats för att tydliggöra proportio-
nalitetsprincipen. Den innebär att tjänstemän ska beakta att samhällsnyttan
av en åtgärd ska överstiga skadan för den enskilde. Vi hoppas att detta ska
bidra till bättre respekt för skogsägarnas arbete.

Tyvärr finns det också ändringar i negativ riktning. Kammarkollegiet
har drivit ett fall till domstol, där man hävdar att stoppad avverkning inte
ska ge ersättning eftersom skogsbruket inte räknas som pågående mark-
användning. Det beror i sin tur på att det rör sig om lågproduktiva skogar
med långa intervall mellan avverkningsarna. Grundsituationen ska dock
vara att skogsbruk i skog som inte är skyddad anses som pågående mark-
användning.

I en utredning som regeringen beställt föreslås också att expropriering
av viss mark ska kunna ske utan ersättning till markägaren.

Jag tror inte att dessa två historier kommer att leda till förändrad praxis. Jag är övertygad om att regeringen kommer att skydda äganderätten. Låt oss hoppas och se till att det verkligen blir så.

Fru talman! Vi vill ha ett stopp för ökade arealer formellt skyddad mark tills nuvarande situation klarats ut. Det är viktigt för att återskapa förtroendefull samverkan mellan skogsägare och myndigheter. Vi vill ha mer fokus på att stödja markägare i deras arbete med att åstadkomma vardagshänsyn i skogsbruket.

Miljövård handlar om att hitta den mest effektiva avvägningen mellan olika intressen: ekologi, ekonomi och landsbygdsbornas väl och ve. Avvägningen behöver återupprättas. Vi behöver en halvhalt. Vi är redo att diskutera lösningar med alla som så vill. Vi är redo att, som det nu verkar heta, ge aktivt stöd till goda förslag från alla som har sådana.

Anf. 115 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Mats Nordberg, det är bara någon månad sedan Världsnaturfonden lade fram sin *Living Planet Report* här i riksdagshuset. Man sa då bland annat att utrotningen av vilda djur måste upp på den politiska agendan. För att rädda naturen och vår framtid behövs kraftfulla politiska överenskommelser. Man uppmanade alla beslutsfattare i politiken att agera nu. I ett pressmeddelande samma dag sa man att anslagen för skydd och skötsel av natur borde öka till 4 miljarder per år.

Artutrotningen pågår som sagt runt om i världen, och för att skydda arter och viktiga livsmiljöer behövs satsningar. Men genom att kapa i naturskyddet drar man inte bara undan mattan för den biologiska mångfalden och människors möjlighet att komma ut i naturen. Man gör det dessutom svårare för de skogsägare som har värdefull natur på sina marker.

Vi menar från Miljöpartiets sida att det är viktigt med den svenska traditionen i naturvården och att arbeta både med skydd av värdefull natur och med naturvårdsåtgärder i skogsbruket. Vi menar att skogsägarna, precis som lantbrukarna, i större utsträckning än nu borde kunna få ersättning för det arbete man utför när det gäller naturvårdsinsatser.

Vi menar också att de lantbrukare som tar ett särskilt ansvar för naturvården ska kunna kombinera detta med god ekonomi för sin näringsverksamhet. Men, Mats Nordberg, då behövs de resurser som finns i statens budget för att man ska kunna ersätta skogsägarna.

Anf. 116 MATS NORDBERG (SD) replik:

Fru talman! Jag tror att jag kan skriva under på i stort sett alla dessa punkter. För det första: Ja, det pågår ett utdöende eller försvinnande av skogar i stora delar av världen, och ibland görs i det avseendet en olycklig sammankoppling med den svenska situationen.

När det gäller till exempel Nagoya talar man om att vi ska skydda mer skog. I den tropiska delen av världen handlar det verkligen om att se till att skogen blir kvar. Den tas bort och ersätts med till exempel oljepalmer, som vi alla vet. De arter som finns där har ofta levt på samma ställe i hundratals miljoner år, har utvecklats där och är endemiska.

I vårt fall är all skog skyddad såtillvida att vi har skydd för markanvändning; detta är svårt att ändra. Faktum är att skogsarealen ökar i Sve-

rige. Den minskar inte alls som på Nya Guinea eller i Brasilien. Och mellan 25 och 30 procent av skogen är som sagt redan i dag undantagen från skogsbruk.

Det bästa sättet att hjälpa markägare att skydda natur är att låta dem sköta sin skog som de vill, men i dialog med Skogsstyrelsen. Naturligtvis vill vi också öka ansträngningarna för att hitta sätt att med EU-bidrag hjälpa dem att sköta sina marker för ökad naturvård.

Om man jämför de oerhört få, om ens några, arter som har försvunnit i skogsbruket med antalet arter som har försvunnit på jordbruksmark ser man att jordbruksmarken har ungefär tio gånger så många försvunna arter per arealenhet. Det är alltså där vi framför allt behöver göra insatser, gärna med EU-medel. Då gäller det till exempel att betesmarker med fler träd eller mindre betesgräs också ger EU-bidrag. Ersättningarna till bönder som kanske sköter marken lite mindre effektivt än med de modernaste metoderna men som bevarar arter behöver vara så höga att det faktiskt lönar sig för lantbrukarna att göra detta.

Anf. 117 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Det är ganska ofta man hör argumentet att vi får mer skog i Sverige. Faktum är att igenväxningen av Sverige ökar och de öppna landskapen försvinner, vilket gör att vi får mer skog. Detta är en av faktorerna, och det är olyckligt att välkomna den utvecklingen.

Mats Nordberg, du säger att du vill stoppa inventeringen av så kallade nyckelbiotoper. Att säga nej till nyckelbiotoper är att säga nej till ett kunskapsunderlag som kan vara väldigt värdefullt också för den enskilde skogsägaren. Att ta bort satsningarna på nyckelbiotoper, som ju ska gå till skogsägare, eller satsningarna på skydd, som ska gå till skogsägare med nyckelbiotoper, påverkar också de skogsägare som redan har inventerade marker i dag.

Det som är viktigt för skogsägarna är möjligheten att få ut ett merpris på marknaden för de produkter som är producerade med ett naturvårdsinriktat skogsbruk med FSC-märkning. Vill du stoppa FSC-märkningen?

Anf. 118 MATS NORDBERG (SD) replik:

Fru talman! Nej, vi är inte emot vare sig nyckelbiotopsinventering eller certifiering. Men det som har hänt är att det har blivit en knut här. När vi i Sverige startade detta med mikrobiotoper och certifieringssystem i mitten av 90-talet var nyckelbiotoper en mycket liten företeelse. Det rörde sig kanske om några tiotusental hektar. Nu har det blivit 470 000 hektar.

När man förhandlade om reglerna för certifiering trodde man inte att det skulle bli en stor sak, så man gick i reglerna för FSC med på dels att man ska göra frivilliga avsättningar om 5 procent, dels att företagen inte skulle köpa virke från nyckelbiotoper. Det skapade ett moment 22, där en markägare som inte är certifierad inte kan sälja virke från en nyckelbiotop. Och observera att nyckelbiotoper inte är en skyddsform, utan det handlar, som du säger, om en inventering. Men i och med att man inte får avverka dem och inte får ersättning för dem är det ett system som behöver reformeras. Därför vill vi att man sätter sig ned och pratar om detta och hittar en lösning. Får man inte avverka ska man ha ersättning. I dag är det inte så.

Fru talman! Klockan är 13.52 den 18 december 2018, med 409 PPM i atmosfären och mindre än 25 procent av landytan i naturligt tillstånd.

Nu står vi här och diskuterar, i efterhand, en budget som har lagt ramar för framtiden. När M och KD inte hinner bereda och analysera följderna av sin ekonomiska politik känns det som om de i stället har valt att backa i tiden. Vi backar decennier bakåt i tiden, och mycket av det arbete som har gjorts för jämställdhet, medmänsklighet, kultur, miljö, klimat och natur är nu till stora delar raserat.

Jag gick in i politiken mitt under en klimatkris och en artutrotning, i en människoskapad era som kallas för antropocen, där vi människor är den största drivande faktorn, för jag har insett att det varken är kunskapen, engagemanget eller medvetenheten som saknas, utan det är den politiska viljan. Det ser vi nu svart på vitt när Moderaterna och Kristdemokraterna med stöd av Sverigedemokraterna väljer att stryka miljön från agendan.

Det finns kanske någon som sitter och tittar och tänker: Det här har väl utvärderats och diskuterats? Då vill jag säga att svaret är: Nej, det har det inte. Naturvårdsverket förlorar omkring 40 procent av sitt totala anslag, och man fick reda på det först när beslutet redan var taget. Den gröna sektorn och landsbygden kommer att drabbas hårt, med fler än 1 500 förlorade jobb och uteblivna ersättningar på grund av denna ogenomtänkta budget.

Hur ska Sverige kunna agera förebild för andra länder när vi aktivt återinför fossilsubventioner för hundratals miljoner på bekostnad av framtida generationer? Hur ska vi kunna ge hopp till de människor som protesterar varje fredag utanför riksdagen för att politiker ska lyssna på forskarna och på riktigt ställa om och prioritera miljön?

I M:s och KD:s budget försvinner hälften av anslaget till värdefull natur. Det försvinner 750 miljoner kronor från den posten. I en tid då vi måste göra mycket mer väljer de att skära ned. Hur ska vi någonsin kunna nå upp till våra nationella och internationella mål om biologisk mångfald med dessa nedskärningar?

Fru talman! Vad vi ser nu är en budget som har klubbats igenom tack vare en pakt,

som har gett den högerkonservativa skaran tillräcklig kraft att genomföra en total miljöslakt.

Detta sker i en tid då vi förlorar arter i en rasande takt, innan ens pusslet är lagt!

Men sista ordet är inte sagt.

Jag ska göra allt i min makt för att förhindra detta kontrakt.

Och, ja, det finns säkert de som säger tack för att ni sänkte deras skatt och att ni lägger er platt

för den mäktiga eliten,

men kom ihåg att den är rätt liten.

Folket som drabbas av era nedskärningar kommer knappast att hylla era destruktiva gärningar.

Det räcker inte att gynna de få procenten och leva på som om ingenting har hänt än.

Sedan jag föddes har planeten värmts upp med en halv grad.

Det här måste vi diskutera i Rosenbad.

Vi politiker måste ta ett mycket större ansvar
medan det ännu finns någonting kvar.

Mer än 935 arter har förlorats redan.

Det vi måste göra nu kan inte vänta till sedan.

Fru talman! Jag trodde nog att vi alla, oavsett parti

kunde känna grundläggande empati

för den här planeten.

Men nej, nu befinner jag mig mitt i smeten!

Jag kan bara säga att jag djupt beklagar

att det finns politiker som inte bryr sig om miljön ens i dessa dagar.

(Applåder)

Anf. 120 BETTY MALMBERG (M):

Fru talman! Vi har nu lyssnat till de olika partiernas ståndpunkter när det gäller budgeten för miljö och naturvård. Att uppfattningarna går isär förvånar säkert ingen, men det finns faktiskt ett avsnitt i budgetbetänkandet som samtliga partier är överens om. Det gäller utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning. I år handlar det alltså om övergångsregeringens redovisning.

Som ordförande i miljö- och jordbruksutskottets grupp för uppföljning och utvärdering ska jag berätta lite om detta avsnitt, som säkert kan uppfattas som mycket tekniskt och kameralt. Men faktum är att det som redovisas är värdefull information som är tänkt att ligga till grund för vårt vidare beredningsarbete i utskottet. Att följa regeringens arbete är nämligen en uppgift som samtliga riksdagens utskott ska ägna sig åt, och det finns faktiskt inskrivet i både regeringsformen och budgetlagen.

Syftet är gott. Det handlar om att utskotten ska få information om i vad mån de åtgärder som man har beslutat att satsa på och på olika sätt ta sig an leder till avsedda resultat och huruvida de lagar som vi har beslutat om har fått avsedd effekt.

Miljö- och jordbruksutskottet har jobbat systematiskt med denna uppgift ända sedan 2007. På så sätt har de tillsammans med tjänstemän vid utskottets kansli och Regeringskansliet arbetat fram många bra indikatorer som gör att vi på ett bättre sätt kan följa utvecklingen.

Hur ser det då ut i dag? Som allmän information kan jag nämna att svensk miljöpolitik utgår från 16 miljökvalitetsmål och ett så kallat generationsmål som riksdagen har beslutat om. Målen är på så sätt styrande för allt miljöarbete som Sverige bedriver nationellt, inom EU och internationellt.

Generellt bedömer regeringen, tillsammans med ansvariga myndigheter – detta är något som även Elin Segerlind nämnde – att utvecklingen går åt rätt håll bara för två målområden. Det handlar om målen Frisk luft och Bara naturlig försurning. De menar vidare att utvecklingen är negativ för fem av målen och att det inte går att se en tydlig riktning för utvecklingen av de resterande nio. Det är naturligtvis en anmärkningsvärd lägesrapport. Det indikerar också att det är av största vikt att utskottet fortsätter sitt systematiska arbete med de här frågorna.

I årets uppföljning har vi fokuserat på fyra av miljökvalitetsmålen. Det handlar om Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Giftfri miljö och Levande sjöar och vattendrag.

Några av de iakttagelser som utskottet har gjort för dessa områden vill jag särskilt nämna. Det gäller bland annat den högaktuella klimatfrågan, där vi anser att regeringen också bör redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att minska växthusgasutsläppen utomlands. Jag tänker då på utsläpp som har uppstått till följd av svensk konsumtion.

Beträffande målet om ingen övergödning är utskottet bekymrat över utvecklingen, som visar små förutsättningar för infriande. När det gäller målet om giftfri miljö gläds vi däremot åt att Sverige arbetar aktivt inom EU, eftersom vi bedömer att just det internationella arbetet betyder mycket för att vi ska kunna infria förväntningarna om detta mål.

Slutligen, när det gäller målet för levande sjöar och vattendrag, saknar vi en analys som visar på de målkonflikter som kan uppstå mellan miljö-kvalitetsmålet i fråga och strandnära byggande. Vi förutsätter därför att kommande regering möter denna förfrågan och även agerar på det tillkännagivande som riksdagen har beslutat om då det gäller vattendirektivet. Överlag vill vi från utskottet på sikt se fler konsekvensanalyser som kan ge en större insikt om hur olika åtgärder kan påverka varandra och vilka målkonflikter som då kan uppstå.

Fru talman! Jag vill slutligen framföra ett tack till samtliga partirepresentanter i utvärderingsgruppen och till de tjänstemän som har bistått oss. Jag hoppas på ett fortsatt gott samarbete.
(Applåder)

Anf. 121 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Jag har slarvat med att anmäla mig, men jag hoppas att jag hinner med allt jag vill säga på fyra minuter.

Låt mig börja med det positiva. Det verkar vara en trend att vi ska inleda med det positiva som sker, och det finns mycket positivt som händer i Sverige. På Tekniska verken i Linköping produceras nu flytande biogas. Detta är superspännande inför framtida utmaningar med tunga transporter och att byta ut fossila energibärare i industrin. Runt om i Sverige har nästan 20 000 laddpunkter installerats bara de senaste tre åren. Parken Zoo i Eskilstuna tar nu till vara djurens bajs för att använda det som biokol – ett otroligt spännande projekt.

Alla dessa satsningar enskilt ger kanske inte otroligt mycket, men det är många bäckar små. Runt om i Sverige pågår ungefär 2 000 klimatprojekt som får stöd av Klimatklivet, som är regeringens stora investeringsprogram i klimatomställningen. Det motsvarar utsläppsminskningar på 1 570 000 ton koldioxid per år. Det är alltså många bäckar små som leder till en rejält positiv climateffekt.

Nu har det nya konservativa blocket i svensk politik meddelat att det är slut på det roliga. De drar ned kraftigt på Klimatklivet, men de stannar inte där utan fortsätter med till exempel elcykelpremien, som har blivit någon form av symbol som den konservativa högern alltid pekar på när man vill skära i klimatpolitiken. Det är ironiskt eftersom elcykelpremien är en av de mest effektiva och träffsäkra satsningarna i regeringens budget. Den riktar sig direkt mot vanebilister som prompt kommer att använda sin dieselsuv eller mot gamla människor som kanske inte orkar cykla på en vanlig cykel. Det finns dokumenterat världen över att sådana satsningar har gett en tydlig climateffekt.

Man kan, påstår vissa, invända att effektiviteten per satsad krona kan ifrågasättas. Jag brukar säga att det finns lögn, förbannad lögn och nationalekonomiska beräkningar som inte förstår sig på statsvetenskapliga insikter. Detta är ett sådant exempel, där man inte förstår att vi behöver satsa mer pengar. Det är helt uppenbart att man kanske ifrågasätter effektiviteten i några av satsningarna men inte inser att klimat- och miljöbudgeten fortfarande bara utgör ungefär 1 procent av den totala statsbudgeten. Att då säga att vi ska dra ned på den är jättemärkligt. Tvärtom borde man styra om pengarna, om det nu är detta man tycker är så viktigt.

Men man stannar inte vid att genomföra en drastisk klimatslakt eller neddragning i själva budgetanslagen, utan det man gör i praktiken är att gå över till vad som kan sägas vara en brun skatteväxling, det vill säga man sänker kraftigt skatter eller tar bort skatter på det som sabbar klimatet. I en tid då vi vet att vi kommer att behöva göra mer på alla punkter för att få ned utsläppen tar man bort det enda sätt vi har att reglera utsläppen från flyget. Man drar kraftigt ned på skatten på att släppa ut fossilt.

Budgeten är spiken i kistan på den myt som finns om att det inte skulle finnas skillnader i klimatpolitiken i Sverige. Tvärtom är skillnaderna drastiska. Det rör sig om gigantiska nedskärningar och en negativ skatteväxling där det helt enkelt blir billigare att släppa ut koldioxid.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

Näringsliv

§ 8 Näringsliv

Näringsutskottets betänkande 2018/19:NU1
Utgiftsområde 24 Näringsliv (prop. 2018/19:1 delvis)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 122 JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Sverige befinner sig i ett exceptionellt politiskt läge. Aldrig tidigare har vi mer än tre månader efter ett val inte haft en regering på plats. Aldrig tidigare har en majoritet av riksdagen röstat bort en statsminister utan att ha en plan för vad som ska komma sedan. Och aldrig tidigare har vi som ett resultat därav haft en övergångsbudget på riksdagens bord.

Det innebär inte att vi kan utgå ifrån att detta är en engångsföreteelse. Så som det politiska landskapet utvecklar sig, här såväl som i vår omvärld, måste vi utgå ifrån att det kan hända igen, och vi måste inse att vi nu sätter praxis inte bara för här och nu utan kanske för lång tid framöver. Detta har varit vägledande för hur vi socialdemokrater har valt att hantera processen, såväl i Regeringskansliet som här i riksdagen.

Som ett resultat av att statsministern röstades bort fick vi en övergångsregering som administrerar i enlighet med regeringsformen. Den kan inte ta politiska initiativ, den kan inte avgå och den kan inte utlysa nyval. Men den måste lämna en budget till riksdagen inom en fastslagen tidsram. I enlighet med detta förhandlades det fram principer för hur en övergångsbudget skulle se ut, vad den skulle innehålla och vad den inte kunde innehålla, brett förankrat hos en majoritet av riksdagens partier.

Den budget som lades fram levde upp till samtliga kriterier och principer. Det var inte en budget som gav uttryck för något partis politiska viljeinriktning utan en budget som förberedde för att en ny tillträdde regering skulle ha ett så stort mandat och handlingsutrymme som möjligt att lägga fram en ändringsbudget utifrån sin politiska plattform.

Det är ganska rimligt skulle man kunna tycka utifrån det läge vi befinner oss i att en övergångsregering utan politiska befogenheter lägger fram en övergångsbudget i avvaktan på att en ny regering tillträder. Lika rimligt borde det vara att den budgeten släpps igenom. Det borde ligga i allas intresse att vi nu sätter praxis som innebär ansvarstagande och ordnade processer, och vi borde alla tycka att en ny regering, vilken det än blir, borde få äga och ta ansvar för statsbudgeten. Allt annat är fullkomligt orimligt och omdömeslöst.

Tyvärr har det visat sig att ansvarstagande och gott omdöme inte längre är något som man kan förvänta sig av alla partier i Sveriges riksdag. För trots att vi har att ta ställning till en budget som till punkt och pricka följer de principer som i stort sett alla var överens om skulle gälla för en övergångsbudget valde flera partier med Moderaterna i spetsen att ändå lägga fram egna budgetmotioner. Man gjorde det med motiveringar som "det finns samhällsutmaningar som inte kan vänta" och "vi har en övergångsregering, men vi har inte en övergångsriksdag", vilket förstås är sant men inte relevant.

Stora samhällsutmaningar hanteras inte bäst i en budgetmotion. De kräver en regering på plats som har mandat och befogenheter att agera och att ta ansvar.

I tider med en övergångsregering faller det tyngre, inte lättare, på riksdagen att vara sansad, att utöva självdisciplin och att sätta Sveriges bästa framför partipolitiskt taktikspel. Vi är, som sagt, ingen övergångsriksdag. Vi är Sveriges riksdag. Med det följer ansvaret att se till att landet kan styras.

Den process som vi nu bevittnar är tyvärr inte ett uttryck för vare sig sans och balans eller för ordning, reda och ansvar. Efter att först ha lämnat in egna motioner på temat av vad hjärtat är fullt av, bestämde sig Moderaterna och Kristdemokraterna för att det inte var stökigt nog utan att de dessutom under pågående budgetprocess skulle skriva ihop sig om ett gemensamt förslag med nya texter och nya budgettabeller. Sverigedemokraterna ville naturligtvis inte vara sämre, så de röstade först igenom Moderaternas och Kristdemokraternas ramar för att sedan, i vanlig ordning, inte ta ansvar för sitt agerande. 45 minuter efter att ramarna var klubbade i kammaren stöddes innehållet av endast 4 av utskottets 17 ledamöter. De lyckades gå från ogenomtänkt till direkt oseriöst.

Då är det största bekymret inte ens att vi nu fattar beslut som är dåligt eller obefintligt genomarbetade, där konsekvenserna för myndigheter, kommuner och individer inte är överblickbara, utan att vi med detta nu

sätter en ny praxis inte bara för hur en övergångsbudget ska hanteras utan också för hur vi respekterar överenskommelser och för vilket ansvar riksdagen tar för ordning och reda.

Fru talman! Låt mig vara tydlig. Alla partier har alltid rätt att motionera på alla förslag som kommer från en regering. Det är det ingen som ifrågasätter. Men det innebär inte att det alltid är lämpligt. Vad som är lämpligt är vad vi formerar praxis kring. Praxis förändras över tid, genom överenskommelser eller genom hur vi väljer att agera.

Låt mig vara ännu tydligare. Kritiken handlar inte heller om att riksdagen fäller regeringens budget. Det har hänt förr, och det kommer sannolikt att hända igen. Men det normala och rimliga när det händer är att regeringen har valmöjligheten att avgå eller utlysa nyval. Det är något som denna regering som bekant inte kan göra. Vi har alltså ett exceptionellt läge, något som borde ha fått alla partier att sansa sig.

Avslutningsvis ska jag säga några ord om utgiftsområde 24. De förändringar som låg i övergångsregeringens budget på området var alla ett resultat av de principer som man varit överens om skulle gälla för en övergångsbudget. De förändrade ramarna, som röstades igenom av Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna, och det nya innehållet till följd av ramarna, som sedermera bara stöddes av Moderaterna och Kristdemokraterna, är i allt väsentligt sådant som varit aviserat sedan tidigare av den förra regeringen och som således sannolikt skulle ha genomförts av en ny regering oavsett.

Jag kan konstatera att om budgetmotionerna är något att gå på, vilket man får utgå från att de är givet argumenten för vikten av att lägga fram dem, är ambitionsnivån för området näringspolitik, utrikeshandel, export och investeringsfrämjande skrämmande låg.

Vi socialdemokrater har inte väckt någon motion, då vi alltså anser att övergångsbudgeten borde ha gått igenom. Vår avsikt är att formulera vår politik på området i en ändringsbudget eller i en motion på en sådan.

Då vi inte står bakom det rambeslut som har tagits avstår vi från att delta i beslutet om anslagsfördelningen inom utgiftsområdet och hänvisar till Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets särskilda yttrande.

(Applåder)

I detta anförande instämde Patrik Engström och Åsa Eriksson (båda S).

Anf. 123 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag reagerade på några punkter i det som Jennie Nilsson sa. Hon antydde att det skulle vara oansvarigt att riksdagen fattar beslut om en enskild motion som svar på en budgetproposition. Jag tycker inte det, fru talman. I och med detta får vi fler poliser, kortare vårdköer, längre skoldagar, starkare försvar, sänkt skatt för alla som jobbar, sänkt skatt för alla pensionärer och en rad företagarreformer. Jag tycker tvärtom att det är ganska ansvarstagande.

Jennie Nilsson antydde också att detta inte skulle vara fullt berett. Vi har i näringsutskottet och i andra riksdagsutskott, tror jag, vinnlagt oss att följa de lagkrav som handlar om beredning av ärenden. Många av dessa förslag har förberetts i Regeringskansliet och kan anses vara fullt beredda. Vi var också tydliga vid näringsutskottets beredning av ärendet att det står

alla ledamöter fritt att komma med förslag, till exempel om vi skulle be någon särskild myndighet eller någon annan att komma till utskottet. Socialdemokraterna och Jennie Nilsson kom inte med sådana förslag utan stod i utskottet helt bakom att detta kan anses fullt berett i enlighet med gällande regler.

Fru talman! Slutligen handlar det om huruvida man tycker att det ska genomföras reformer eller inte. Jag kan ha respekt för att man säger att vi ska vänta, som Jennie Nilsson säger. Det är absolut en rimlig ståndpunkt. Men att antyda att detta inte skulle vara berett eller att det skulle vara oansvarigt tycker jag inte är ett tillständigt sätt i riksdagens process.

Anf. 124 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Lars Hjalmered för frågan. På samma sätt som Lars Hjalmered och Moderaterna redogör för budgeten i en helhet och listar ett antal olika förslag som skälet till att de gör detta – de stora samhällsutmaningar som de vill adressera – beskriver jag den otillräckliga beredningen utifrån ett helhetsperspektiv. Det är korrekt att det på utgiftsområde 24 inte fanns anledning att göra någon ytterligare beredning, eftersom det i budgetmotionen inte gjordes någonting som var annorlunda än det som regeringen redan hade gjort med anledning av övergångsbudgeten eller som var aviserat sedan tidigare.

Däremot har vi sett förslag på andra utskottsområden, till exempel om marginalskatteeffekter på pension på 300 procent, som har fått ändras. Det har saknats pengar på anslag, och man har fått backa fram och tillbaka i flera omgångar. Det är inte ett uttryck för ett väl berett förslag.

Med detta sagt vill jag egentligen bara konstatera att jag tycker att det är oansvarigt att göra det som man gör. Man kunde ha adresserat alla dessa samhällsutmaningar på ett ordnat sätt i en ändringsbudget från den nya regering som tillträder – allt utom skattesänkningar. Det som man nu gör är att se till att en ny regering, som inte tror att ett sjätte jobbskatteavdrag är lösningen på gängkriminalitet, för långa sjukhusköer eller brister i LSS, nu får ett starkt begränsat handlingsutrymme för att kunna hantera dessa samhällsutmaningar. Det tycker jag är ett stort problem, och jag tycker att det är oansvarigt givet det läge som vi befinner oss i. Det borde ha varit allas prioritering i nuläget att fokusera på att få en regering på plats.
(Applåder)

Anf. 125 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag har respekt för om en socialdemokrat eller någon annan säger: Låt oss vänta lite grann och återkomma senare. Det är en fullt rimlig utgångspunkt. Jag delar inte den.

Vi hade en valkampanj för inte så länge sedan då vi moderater och andra stod inför väljarna och ställde ut ett antal löften om skolan, vården, näringslivet och annat. Då tycker jag att det är en rimlig utgångspunkt att man som företrädare i riksdagen också lägger fram konkreta förslag. Det är precis det som bland andra Moderaterna har gjort. Men det är totalt fem partier som har kommit med olika typer av ändringsförslag. Det är klart att vissa justeringar måste få göras i denna beredning.

Men det är också klart och tydligt att detta för näringsutskottets del är fullt berett enligt alla gängse regler och lagar. Det innebär att man kan ställa frågan: Ska vi då vänta för att genomföra viktiga företagarreformer,

vänta med att se till att pensionärerna får skattesänkningar eller vänta med att ta tag i cancerköerna eller skolsatsningarna? Jag tycker inte det, fru talman.

(Applåder)

Anf. 126 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Problemet är att vi inte ser några stora företagarreformer i den budget som är framlagd. Det är ett problem i sig, vilket i så fall antyder att detta inte är en prioriterad politisk fråga. Vi kan också konstatera att det finns ett antal samhällsutmaningar som resten av oss ser men som bevisligen inte är samhällsutmaningar för Moderaterna och för den koalition som står bakom denna budget. Jag kan nämna klimat, miljö och jämställdhet som tydliga exempel där de till och med väljer att dra ned i detta läge. Det är egentligen inte poängen. Den stora poängen och det stora problemet är att det nu sätts en praxis som betyder att inga regler längre gäller. Det borde vara ett bekymmer för alla partier i denna riksdag, och det förtjänar kritik.

(Applåder)

Anf. 127 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Under alldeles för lång tid har vårt näringsliv blivit bortprioriterat från den politiska dagordningen. De forna regeringarnas naiva passivitet inför samhällets destruktiva utveckling har inneburit att den enskilda individen i dag har betydligt mer påtagliga problem än regelkrångel och höga marginalskatter.

När det är uppemot en tredjedel av befolkningen som känner stor oro över brottsligheten i samhället får självklart deras personliga trygghet större fokus i deras liv än hur de påverkas av en annalkande lågkonjunktur.

När kvinnor i alldeles för stor utsträckning inte vågar gå utanför dörren och våldtäktsstatistiken skjuter i höjden lär de förmodligen tänka föga på hur en skatt på investeringssparkonton påverkar deras långtidssparande.

Om granatattacker och gängskjutningar är ett återkommande fenomen i området där du bedriver din verksamhet lär du knappast tycka att onödig byråkrati är ett i sammanhanget särskilt stort problem för ditt företag.

När du som handlare tvingas fly från det utsatta område inom vilket du har verkat under decennier hamnar knappast kompetensförsörjning högt upp på din önskelista för ett gott näringslivsklimat.

Om du varje morgon oroar dig för huruvida nattliga stöldräder mot din lagerlokal har ägt rum lär du knappast bekymra dig alltför mycket över dina elkostnader.

Fru talman! Exempel likt dessa tar aldrig slut. Min poäng är att den allmänna opinionen i Sverige har värderat frågor kopplat till primärt migration och kriminalitet markant högre än de näringsrelaterade frågorna – självklart av fullt förklarliga skäl. Det har i sin tur lett till att nödvändiga reformer och åtgärder har uteblivit, men trots det har de samhällsproblem som stulit allt fokus endast blivit värre.

Givet denna bakgrund är jag glad över att Sverigedemokraterna lyckats rösta igenom en budget som åtminstone i viss utsträckning satsar resurser på brottsbekämpning och rättsväsen samtidigt som besparingar görs på migrationsområdet. Även om det är långt ifrån tillräckligt är det ett steg i rätt riktning, och jag välkomnar det. Med Sverigedemokraternas politik hade

vi förvisso kunnat ta itu med dessa problem i än större utsträckning och sakta men säkert återupprätta ett land präglat av trygghet och tillhörighet.

Fru talman! Jag vill dock hävda att det oaktat rådande omständigheter på andra områden är mer än dags att ge näringspolitiken högre prioritet för att säkerställa svensk konkurrenskraft och skapa förutsättningar för en stark tillväxt i hela landet. Sverigedemokraterna ser därför djupt allvarligt på att svensk tillväxt per capita är lägst i hela OECD, att svenskt regel-förenklingsarbete halkar efter, att det svenska handelsnettot sjunker och att vår konkurrenskraft försämras. Vår välfärd är redan i dag alldeles för eftersatt för att vi ska ha råd med försämrade tillväxtmöjligheter.

Lägg därtill, fru talman, att vi i dag är en del av en internationell och global marknad där svenska företag konkurrerar med bolag från hela världen gällande både marknadsandelar och personal. För att klara av denna globala konkurrens krävs ett gediget regelförenklingsarbete, ett slut på onödigt gold-plating och ett betydligt effektivare myndighetsväsen. Då marknaden dessutom blir alltmer kunskapsorienterad är det i längden ohållbart att Sverige är det land inom OECD där det lönar sig allra minst att utbilda sig – i alla fall om vi vill ha en möjlighet att konkurrera om internationell kompetens och därmed slippa se oss bli omsprungna av andra ekonomier.

Fru talman! De mest framgångsrika studiekamraterna jag hade på universitetet ser det knappast ens som ett alternativ att jobba i Sverige. Kanske kan de göra det i framtiden, när de önskar stadga sig, men i nuläget finner de få skäl att betala en av världens högsta marginalskatter för ett arbete som de lika väl kan utföra i ett annat land. De skattesänkningar som genomförs i och med den nya budgeten kommer förhoppningsvis att i viss utsträckning minska denna problematik. Behovet av större reformer både inom utbildningsväsendet och på arbetsmarknaden kvarstår dock.

Fru talman! Den verklighet för Sveriges näringsliv jag precis har beskrivit är allt annat än positiv, och det mesta tyder på att nästa lågkonjunktur kommer att slå hårt mot både välfärd och välstånd. Behovet av att förbättra situationen för både näringsidkare och anställda blir därför alltmer tydlig.

Givet detta känns det bra att Sverigedemokraterna aktivt bedriver en näringspolitik som huvudsakligen gagnar små och medelstora företag, samtidigt som vi gör det mer lönsamt att jobba hårt och att utbilda sig. Våra satsningar på bland annat företagsutveckling och innovation, turist-främjande och starta-eget-bidrag för yrkesverksamma lägger tillsammans med vår övriga politik grunden för ett starkare näringsliv som står bättre rustat inför nästa lågkonjunktur.

Fru talman! Sveriges näringsliv har under alldeles för lång tid blivit bortprioriterat till förmån för de problem tidigare regeringar har skapat. Med Sverigedemokraternas politik hade dessa utbredda samhällsproblem bekämpats på riktigt, och frågor om arbetsmarknad, handel och näringsliv hade förhoppningsvis snart kunnat få det fokus de förtjänar och behöver. Det förändrar dock inte det faktum att vi redan nu gör vad vi kan för att säkerställa ett gott näringslivsklimat som möjliggör hög konkurrenskraft och, i förlängningen, svensk tillväxt och svenskt välstånd.

(Applåder)

Anf. 128 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! I sitt anförande talade Tobias Andersson ganska mycket om konkurrenskraft och näringslivets möjligheter. Det slående när det gäller svensk ekonomi, svensk industri och stora delar av näringslivet är att vi är väldigt handelsberoende; det pratas ibland om att ungefär hälften av ekonomin i Sverige kommer av import och export. Vår egen inre marknad är lite för liten, och många företag ser sig nödgade att sälja till andra länder. Det man gör där grundar naturligtvis jobb, företag och skatteintäkter i Sverige.

Två tredjedelar av den svenska exporten går till EU:s inre marknad. Sverigedemokraterna vill lämna EU och den inre marknaden. Jag vill inte säga att EU är perfekt på något sätt, fru talman – vi känner alla till de kantigheter som finns – men för många företag i till exempel min egen hemstad Göteborg är det ju en fördel om man kan sälja en bilmodell till en halv miljard invånare på EU:s inre marknad än om vi har skilda regelverk. Det är likadant för många andra typer av produkter och tjänster.

Stockholms Handelskammare har låtit företaget Oxford Economics utreda vad det skulle innebära för Sverige att lämna EU, och det visade sig att det skulle kunna skada svensk ekonomi. Det skulle vara skadligt både för hushåll och för företag, och det skulle försämra för Sveriges möjligheter att bedriva handel och få investeringar. Det skulle försämra produktivitetens utvecklingen och försämra möjligheterna för svenska företag att hitta kompetens inom EU-området. Sammantaget skulle det hämma tillväxten.

Därför, fru talman, vill jag fråga Tobias Andersson: Varför vill Sverigedemokraterna kasta ut svenska företag i en osäker situation genom att förorda att vi lämnar EU och den inre marknaden?

Anf. 129 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Denna fråga har ledamoten Hjalmered ställt både till mig tidigare och under fyra års tid till min kollega. Han har förmodligen fått snarlika svar, där vi gång på gång har konstaterat det faktum att Sverigedemokraterna inte driver på för någon hård exit.

I stället är vi snarare kritiska till stora delar av EU-samarbetet, inte bara kopplat till de stora kostnader det innebär för svensk del utan även kopplat till det faktum att det begränsar svenskt självbestämmande. Vår kritik mot Europeiska unionen har dock aldrig haft sin grund i vare sig frihandel eller den inre marknaden, vilket Sverigedemokraterna är starkt positiva till. Jag är helt övertygad om att ledamoten Hjalmered är väl medveten om detta, fru talman.

Ledamoten Hjalmered beskriver dock att även Moderaterna i viss utsträckning är kritiska till EU-samarbetet. Jag vet också att Moderaterna i olika sammanhang har uttryckt kritik mot inte minst den sociala pelaren, som i allt större utsträckning har blivit en del av EU-samarbetet. Min fråga tillbaka till ledamoten Hjalmered, fru talman, måste därför bli hur det kom sig att han och de andra moderaterna i näringsutskottet inte uttryckte kritik mot det EU-förslag som nyligen låg på utskottets bord och där den sociala pelaren var en del. I förslaget exemplifierades kostnaderna kopplade till detta med att man genom strukturfonder och annat skulle finansiera till exempel boende och arbete för migranter inom Europeiska unionen.

Om ledamoten Hjalmered har haft svårt att förstå Sverigedemokraternas EU-politik har jag kanske än svårare att förstå den EU-politik som Moderaterna bedriver. Är det så att ledamoten Hjalmered tycker att Europeiska unionen borde fokusera på att ordna bostäder och arbeten åt migranter som befinner sig i EU?

Prot. 2018/19:32
18 december

Näringsliv

Anf. 130 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Svaret på Tobias Anderssons fråga är nej. Moderaterna har varit tydliga med att vi är emot den sociala pelaren. I detta konkreta fall handlar det om att huvudparten av sammanhållningspolitiken i denna del går till helt andra saker än just den sociala pelaren. Men Moderaterna är i grunden emot detta. En del av de initiativ som den förutvarande regeringen har tagit på detta område har vi varit kritiska till, och det tänker vi fortsätta att vara.

Jag går tillbaka till huvudfrågan, fru talman, som handlar om synen på EU.

Man kan möjligen drömma och säga att vi skulle lämna EU men att vi hoppas på ett väldigt generöst frihandelsavtal. Jag är dock inte säker på att det är detta som är alternativet.

Jag tycker att man kan titta både på den brittiska situationen och på vad som händer om man kraftfullt lämnar EU. Jag tror att det vore direkt skadligt för viktiga svenska företag runt om i landet, som har vant sig vid att dra nytta av den inre marknaden. Till exempel kan ett företag som utvecklar en bilmodell sälja denna till alla kunder på hela den europeiska marknaden. Jag tror att det skulle vara direkt skadligt att lämna EU på det sätt som Sverigedemokraterna förordar.

Anf. 131 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag vill återigen upplysa ledamoten Hjalmered om att Sverigedemokraterna på intet sätt driver på för att lämna Europeiska unionen. Vi är snarare frihandelsvänliga och positivt inställda till den inre marknaden, vilket ledamoten Hjalmered har hört både från mig och från andra sverigedemokrater under en längre tid. Jag får väl upprepa det nästa gång denna fråga kommer upp på bordet i kammaren, fru talman.

Det stämmer att det bara var en del av det ärende som vi hade på bordet som berörde husering av migranter genom den sociala pelaren, men det fanns fortfarande stora kostnader kopplade till detta. Jag tycker att det är bekymmersamt att det parti som ledamoten Hjalmered företräder aktivt motsätter sig den sociala pelaren men passivt låter den glida förbi i utskottet.

Anf. 132 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Jag har en fråga till Sverigedemokraternas ledamot – eller herr ledamoten.

Ledamoten talar om Sverigedemokraternas budget, men samtidigt ställde sig Sverigedemokraterna bakom Moderaternas och Kristdemokraternas budget. När vi sedan satte oss i utskottet avstod Sverigedemokraterna från att ställa sig bakom utgiftsområdet.

Detta kan jag bara läsa som att ni antingen vill skapa kaos i politiken eller har fått något i gengäld av Moderaterna och Kristdemokraterna, och då skulle jag gärna vilja veta vad det är.

Anf. 133 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Kaos i politiken har ju rått i åtminstone fyra år, och det är ett kaos som Vänsterpartiet aktivt har bidragit till att skapa.

Gällande budgeten drev Sverigedemokraterna på för vår budgetmotion i den utsträckning som gick. Däremot ansåg vi att det var fullt befogat att stödja en budgetmotion som innehöll bland annat ca 12 miljarder extra till rättsväsendet, ca 22 miljarder extra till försvaret och ytterligare miljarder till kommuner och landsting för deras välfärd.

Jag tycker att det är märkligt att det är jag som får frågan om den budget vi valde att stödja när Vänsterpartiet, som ofta försöker att framställa sig som välfärdens förespråkare och dess största förkämpar, valde att inte stödja en budgetmotion med riktade satsningar på ca 5 miljarder extra till kommunernas och landstingens välfärd.

Fru talman! Min fråga till ledamoten Varas är därmed: Varför valde Vänsterpartiet att inte stödja en budgetmotion med riktade satsningar på 5 miljarder till kommuner och landsting? Varför tycker inte ledamoten Varas att kommunerna och landstingen borde få mer pengar för att kunna säkerställa en bättre välfärd? Detta är den välfärd som ledamoten Varas parti ofta talar så väl om.

Anf. 134 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! De 5 miljarder till kommunerna som ni i Sverigedemokraterna pratar om har flera ledamöter lyft fram. Jag kan ifrågasätta dem, eftersom ni har dragit ned på både arbetsmarknadsåtgärder och utbildningsåtgärder för väldigt mycket pengar. Detta kommer bland annat att innebära att folk kommer att behöva försörjningsstöd för att klara vardagen.

Nästa fråga jag skulle vilja ställa till ledamoten är följande: Ledamoten talade om trygghet, men var för ledamoten in den ekonomiska ojämlikhet som råder i landet? Just nu råder den största ekonomiska ojämlikheten på de senaste 30 åren, och ni har ställt er bakom en budget som arbetar aktivt emot trygghet.

Anf. 135 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Föga förvånande håller jag inte med om den bild som ledamoten Varas målar upp. Tvärtom: Vår budgetmotion gick än längre, men den budgetmotion vi har röstat igenom driver på för skattesänkningar, primärt för låg- och medelinkomsttagare. Detta innebär att personer som i nuläget inte har så mycket pengar att röra sig med får mer pengar att röra sig med.

Vi har dessutom passat på att sänka skatten för pensionärerna. Jag har svårt att förstå varför ledamoten Varas, som påstås stå på de svagas sida, inte tycker att pensionärer ska få mer pengar i plånboken när skatten är betald varje månad. Varför tycker inte ledamoten Varas att de som i dag inte tjänar så mycket ska få mer pengar i plånboken när skatten är betald?

För mig och för Sverigedemokraterna är det självklart, fru talman, att vi måste säkerställa att låg- och medelinkomsttagare samt pensionärer betalar lägre skatt. Det var därför vi röstade på Moderaternas budgetmotion när vår egen hade fallit.

Fru talman! Häromveckan besökte jag Umeå tingsrätt. Det är inte någonting som jag gör varje dag, men det var ett väldigt intressant mål som jag har följt under en längre tid. Det handlar om att ägare av fjällnära skog i Västerbottens inland har stämt staten för att de inte får bruka sin skog och för att de inte heller får någon ersättning från staten för densamma.

Staten menar att detta inte handlar om pågående markanvändning. Detta uttryck är ganska nytt; Kammarkollegiet och Skogsstyrelsen började använda det 2016.

Detta har skapat mycket lidande för många skogsägare. Inte minst gäller detta Hanna och Albin, som jag träffade. De gjorde sitt livs investering när de 2012 lånade 1,6 miljoner. De trodde att de skulle kunna bruka sin skog. De hade ju tittat på skogsbruksplanen, och där hade Skogsstyrelsen pekat ut vilka områden som var möjliga att bruka. När de två år senare ville göra detsamma fick de inte det, och sedan fick de inte heller någon ersättning.

Tror ni här inne verkligen att banken bryr sig om argument som ”det här är inte pågående markanvändning” eller ”vi får inte några pengar, för vi får inte avverka”? Nej, de bryr sig inte om det; de vill ha sina pengar i alla fall.

Detta är en katastrof för Hanna och Albin men även för andra ägare av fjällnära skog – skogsbrukare och företagare. Det finns över 3 000 personer som äger fjällnära skog. Det som har hänt för dem är att markvärdet på deras skog har sjunkit drastiskt, eftersom detta naturligtvis skapar osäkerhet.

Och inte bara det: Om nu staten, mot förmodan, skulle vinna detta mål, vet ni vad som händer då? Jo, då kan det hända att detta blir ett slags praxis som kan användas i andra områden i Sverige. Staten skulle då inte behöva betala ut någon ersättning till folk som inte får bruka sin skog eftersom det inte rör sig om pågående markanvändning. Ni förstår ju själva.

Fru talman! Det är för mig helt oacceptabelt att den svenska staten ska få bete sig så här mot människor. Om man investerar i skog gör man det, antar jag, för att man ska kunna bruka den. Vad är annars vitsen? Är det meningen att vanligt folk ska vara biologer för att över huvud taget kunna köpa skog, så att man kan identifiera lavar och murklor som finns i området?

Missförstå mig rätt – självklart är det bra att bevara höga naturvärden, men då måste också skogsägaren, det vill säga företagaren, få betalt. Har inte staten råd med det ska staten inte heller lägga en våt filt över området.

Fru talman! Jag anser därför att det är problematiskt att detta har fått gå så otroligt långt. Ni i Socialdemokraterna satte inte ned foten när ni hade chansen, och jag tror att de förstår problemet. Ni hade kunnat stå upp för ägande- och brukanderätten och förtydligt regleringsbrev till berörda myndigheter när det gäller ersättning vid avsättning av skog. Dessvärre gjorde ni inte det, utan ni lade er i stället platt för Miljöpartiets politik. Dessa dubbla signaler har skapat en oro som påverkar svenskt skogsbruk och svensk skogsindustri negativt. Det är allt annat än bra eftersom skogen är ett av de fundament som Sverige står på inkomstmässigt.

Fru talman! Skogsbruk har under lång tid setts som en säker investering. Men när staten gör alltmer intrång i brukanderätten utan att ersätta enskilda skogsägare får det följdverkningar. Det gäller naturligtvis inte minst dem som drabbas, men även bankerna börjar dra öronen åt sig. För någon vecka sedan läste jag Dagens industri, som hade talat med olika typer av banker som sa att de nu kommer att inkludera det politiska läget som ett viktigt kriterium när de ska besluta om långivning för skogsfastigheter.

All den osäkerhet som drabbar skogsägare kommer att få effekter på jobb och företagande, inte minst på landsbygden. Det kan vi inte tillåta. Dessutom är skogen viktig för att ersätta olja och andra fossila råvaror, vilket är en förutsättning för att vi ska nå våra miljömål och klara klimatomställningen. Därför är det olyckligt att skogsproduktion emellanåt framställs som något slags motpol till miljön.

För att svensk skogsindustri ska må bra och för att vi ska kunna ställa om till ett mer hållbart samhälle behövs tydliga besked från en kommande regering om vad det är för skogspolitik som gäller.

Fru talman! Nu har jag pratat mycket och brinnande om skogen. Det är ett stort intresse för mig. Jag kommer från ett skogslän, Västerbotten, där skogen betyder mycket, så jag får be lite om ursäkt för att jag lägger så mycket energi på detta.

Fru talman! Jag kommer att avsluta med att säga några ord om kvinnors företagande. Det är en annan fråga som jag brinner för och som jag önskar att vi kunde tala mer om i denna kammare och även i vårt utskott.

Det är nämligen så, fru talman, att i dag är bara var fjärde företagare i Sverige kvinna. Det är inte jättebra. Betyget är ganska dåligt med tanke på att Sverige är ett av världens mest jämställda länder. Det som har bidragit till jämställdheten har också lett till att vi har färre företagare bland kvinnor. Många kvinnor började arbeta på 60- och 70-talet. De gick från att vara hemmafruar – det gäller till exempel min mamma och många andras mammor – till att gå in i offentlig sektor. Denna bransch har i princip varit stängd för företagande ända fram till 2009, då alliansregeringen införde rätten att välja utförare inom vård, skola och omsorg. Då började kurvorna för kvinnors företagande att peka uppåt, men när diskussionerna om att sätta ett vinsttak på välfärdsföretagen dök upp sjönk siffrorna igen. Det tror jag att de flesta i kammaren känner till.

Vad kan man då göra för att stimulera fler kvinnor att starta och driva företag? En sak som har blivit tydlig för mig när jag har rest runt i landet och träffat företagande kvinnor är osäkerheten med socialförsäkringssystemet. Det är något som många nämner. Det ses över nu, vilket är jättebra.

Centerpartiet föreslår också en satsning på invandrarkvinnors företagande. Det är något som Almi satsade mycket på tidigare, och jag vet att Socialdemokraterna tittade på det åtminstone i sin förra budget. Det är bra, och detta är en satsning som jag hoppas att man kommer att fokusera mer på även framöver.

Jag tycker också att man behöver sätta fokus på Ung Företagsamhet, för vi vet att många unga som börjar med detta på gymnasiet fortsätter att driva företag senare. Det gäller inte minst tjejer.

Avslutningsvis vill jag säga att vi under ett par års tid har drivit ett opolitiskt projekt här i riksdagen som kallas för Womengage. Det handlar om att man ska uppmärksamma frågan om kvinnors företagande och hur vi ska få fler kvinnor att vilja satsa på entreprenörskap. Det är inte något tycka-synd-om-projekt, utan det handlar om att vi vill att fler partier ska uppmärksamma frågan. Vi vill att det ska vara något som är partipolitiskt obundet så att det ska hålla över tid. Om fler kvinnor startar företag påverkar det dessutom svensk ekonomi positivt.

Vi kommer nu att bilda ett advisory board, en rådgivande plattform, där näringsliv och politik möts. Jag känner mig jättepeppad över detta. Jennie Nilsson från Socialdemokraterna kommer också att vara med. Det kommer att bli spännande, och jag hoppas att vi ska få återkomma och berätta mer om det här vid tillfälle. Varmt tack för att ni har lyssnat! (Applåder)

I detta anförande instämde Annika Qarlsson (C).

Anf. 137 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Den 1 juli 2017 trädde den så kallade kemikalieskatten i kraft. Redan där och då riktades kritik mot den. I en värld där e-handel blir allt enklare och vanligare upplevdes det som djupt naivt att tro att skatten skulle göra någon större skillnad, då det som konsument är lätt att ta sig runt den.

Kritikerna menade därför att skatten kanske endast skulle komma att försämra svensk konkurrenskraft utan att alls begränsa spridningen av de kemikalier man hävdade att man ville motverka. Detta förstärktes inte minst av det faktum att skatten tas ut med 10 procent även om den berörda varan är fri från de kemikalier man avsåg att begränsa.

Fru talman! Cirka ett och ett halvt år har nu gått sedan kemikalieskatten infördes, och de första utvärderingarna har börjat komma. I Svenskt Näringslivs rapport *Greenwash? En analys av svenska miljöskatters effektivitet*, slås fast att skatten är ineffektiv om syftet är att förbättra miljön. Även Handelns Utredningsinstitut har granskat kemikalieskatten och kritiserat skatteintäkterna, som det första året endast uppgick till 1,3 miljarder. Det är långt ifrån de beräknade 2,4 miljarderna. Som om inte detta vore nog räknar man dessutom med att mellan 600 och 1 400 arbetstillfällen har gått förlorade i Sverige som en konsekvens av skatten i fråga.

Fru talman! Dessvärre är Centerpartiet inte bara positivt till denna uppenbart misslyckade och missriktade skatt; man uttrycker dessutom i sin budgetmotion att man önskar vidga den till att innefatta fler varor.

Min fråga till ledamoten Lindahl gäller därför vilka argument Centerpartiet har för kemikalieskatten och dess utvidgning samt hur dessa argument kan väga tyngre än näringslivets kritik, de förlorade arbetstillfällena och de uteblivna skatteintäkterna.

Anf. 138 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten, för frågan! Jag kan inte svara direkt, för jag är inte insatt i kemikalieskattens inverkningar. Om jag minns rätt har jag fått frågan förut av en företrädare för Sverigedemokraterna, så det är en favorit i repris från detta parti. Jag måste alltså be att få återkomma i frågan.

Däremot vill jag gärna ställa en fråga tillbaka nu när jag har ledamoten på plats. Sverigedemokraterna vill gärna låta påskina att de är landsbygdens företrädare. Jag undrar över det som gäller riskkapital till landsbygden och norra Sverige. När regeringen drog tillbaka Inlandsinnovation, det vill säga de 2 miljarder som riktades till företagen i norra Sverige, i Värmland och i Dalarna, gick ni med på det. Som ledamoten kanske förstår dräller det inte direkt av riskkapital där. I stället har man flyttat det hela till ett statligt riskkapitalbolag med säte i Stockholm. 50 procent av allt riskkapital i Sverige finns här.

Jag undrar därför varför Sverigedemokraterna tyckte att det var en bra idé att flytta riskkapital som skulle ha gått till orter som behöver det så väl som dessa utsatta områden gör. Varför gick ni med på att flytta och centralisera detta till Stockholm?

Anf. 139 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Om Centerpartiet bedriver en destruktiv politik för näringslivet kommer både jag och mina kollegor att återupprepa de frågor som Centerpartiet inte har svar på i nuläget. Förhoppningsvis får vi svar någon gång när ledamoten Lindahl har valt att sätta sig in i de frågor som hon vet kan ställas.

Om ledamoten Lindahl hade läst vår utgiftsområdesmotion hade hon varit medveten om att vi riktar resurser mot till exempel Almi, som bedriver marknadskompletterande finansiering och företagsrådgivning, bland annat med tydliga krav på att man borde ha fler lokala kontor. Att vi inte skulle värna om glesbygden eller norra Sverige är alltså direkt felaktigt. Det faktum att vi dessutom lägger utökade resurser på regional tillväxt talar återigen om detta för ledamoten Lindahl.

Jag hade gärna velat ha exempel på om Centerpartiet upplever att det finns några konkreta, positiva effekter av kemikalieskatten, som man så varmt förespråkar.

Anf. 140 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! ”En destruktiv politik för näringslivet.” Problemet med Sverigedemokraterna är att ni precis som många andra är storstadsfixerade. Ni talar fint om landsbygden, men i slutänden händer det inte så mycket.

Om landsbygdens företag är så viktiga för Sverigedemokraterna, varför tillät ni att 2 000 miljoner flyttades från dessa områden till Stockholm, där det redan dräller av riskkapital? Kom inte och säg till mig att ni kommer att tillföra 2 000 miljoner i riskkapital till dessa områden, för det är inte sant.

En annan fråga som riksdagsledamoten inte heller kommer att kunna svara på men som är en karamell att suga på så här över jul är: Varför röstar ni nej till infrastruktur i hela landet, till exempel Norrbotniabanan, som är oerhört viktig för basindustrin?
(Applåder)

Anf. 141 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! I måndags firade vi 100 år av demokrati i Sverige. Om man läser om vår korta parlamentariska historia finner man att Modera-

terna vid ett flertal tillfällen ställt sig på fel sida av de demokratiska rättigheter vi känner till i dag. Därför blev jag inte förvånad över att högern valde att agera odemokratiskt i den här processen.

Men jag vill be er att lyfta blicken och titta på det som händer i Ungern just nu. Där har folket tröttnat på det fascistiska partiets lögnery och protesterar massivt på gatorna. Jag hoppas att Sverige inte får uppleva samma odemokratiska process som Ungerns folk har fått.

Jag ska ägna mitt anförande åt att titta på den ogenomtänkta och okristliga budget som ligger i dag. Jag undrar hur många jobbskatteavdrag högern är innovativ nog att införa. Stannar ni vid 100 eller 200? Antagligen blir det så många som möjligt så länge de rikaste vinner på det.

Ni väljer att slopa flygskatten trots att klimatets utmaningar inte väntar i framtiden utan är här och nu. Flygskatten är ett minimum av det vi behöver göra.

Ni slopar avdragsrätten för fackavgift. Det ska alltså bli dyrare att bli medlem i den organisation som representerar dig när det gäller bland annat löneförhandlingar och arbetsmiljö. Det är ett ideologiskt arbete för att försvaga facken, vilket är absurt när det egentligen blir enklare för arbetsgivare att förhålla sig till en gemensam arbetarorganisation.

Arbetsförmedlingen får mindre anslag och räknar med att minska personalstyrkan med 1 400 personer. Arbetsförmedlingen räknar också med att begränsa antalet introduktionsjobb för nyanlända, långtidsarbetslösa och funktionshindrade, alltså de grupper som har svårast att komma in i arbete.

Sverige har inte bara den största ekonomiska ojämlikheten där inkomstskillnaderna har ökat mest under de senaste 30 åren. Budgeten lägger därtill skattesänkningar och RUT-bidrag till de rika. Vill ni verkligen få samhället att hålla ihop?

Högern kommer att säga att det har lett till nya jobb och att så många nyttjar till exempel RUT-bidraget. Men bidraget ges främst till höginkomsttagare. Bidraget ges visserligen även till äldre, men det har sin förklaring. De äldre köper tjänsterna bara för att de inte får den hemtjänst de borde ha. Det är en rättighet som borde vara självklar oavsett storlek på plånbok.

Dessutom har arbetarna inom RUT-tjänsteföretagen de sämsta arbetsvillkoren.

I princip jobbar alltså högern aktivt med att ge bidrag till de rika, dölja det riktiga hemtjänstbehovet och subventionera branscher som har de sämsta arbetsvillkoren utan att göra något åt det.

Investeringsstödet för hyresrätter dras in. Varför? Jo, för att högern är hyresrättsfientlig.

Hyresrätten är en grym, modern tanke som går ut på att bygga billiga gemensamma bostäder som ger tak över huvudet till alla. Men nu dras uppemot 5 000 bostäder in som räknade med investeringsstöd. Det är skandal i dagens bostadssituation.

Vilket samhälle vill vi i Vänsterpartiet då se som kan gynna näringslivet? Vi vill att unga ges möjlighet att få en framtid genom en utbildning som öppnar vägar oavsett var man står eller var man bor. Det ska vara kvalitetsutbildningar där resurserna går till personalen, eleverna och material. På så sätt säkrar vi kompetensförsörjningen för framtiden.

Vi vill att nyanlända ska komma snabbt och bra in i arbete, och för det behövs arbetsmarknads- och utbildningsåtgärder – något som ni har dragit in på.

Vi vill att alla som behöver ett hem ska ha ett hem, och hyresrätten är en garant för det. Vi vill inte ha bostadslösa familjer som trängs på vandrarhem. Vi vill inte att unga som flyttar till en annan ort för jobb ska tvingas ta lån eller bo på en oseriös andrahandsmarknad. Folk ska ha annan huvudvärk än att behöva flytta runt och må dåligt på grund av bostads-situationen.

Vi vill att kollektivtrafiken ska vara en viktig komponent i hur människor tar sig fram och tillbaka till jobb, skola och fritid. Kollektivtrafiken ska vara dominerande och lättillgänglig.

Vi vill att de som väljer att bli företagare ska ha ett socialt skyddsnät, och de ska inte behöva oroa sig för att konkurreras ut av ohederliga företag. Vi vill att rimliga löner och arbetsvillkor ska gälla, och vi vill inte sänka kvaliteten på arbetslivet.

Vi vill stötta de alternativa energislagen genom att satsa på utbyggnaden av förnybara energikällor för att lyckas ställa om Sverige till ett fossiloberoende land. Det innebär inte bara att vi behöver investera mer. Det kommer även att skapa nya jobb och utveckla näringslivet. Här måste staten vara tongivande. Nya tekniker är ofta kostsamma, men genom statliga investeringar kan även små företag ta del av utvecklingen.

Slutligen: En modern arbetsdag ska vara sex timmar. Det gör att folk blir mindre sjuka, håller längre, orkar mer och har tid att ta hand om sina barn och utöva sina fritidsintressen. Med tanke på den tekniska utvecklingen är det hög tid att börja tala om arbetstidsförkortning.

Vi vill helt enkelt utveckla Sverige, inte dra isär Sverige.

Jag hänvisar till det särskilda yttrandet från S, MP och V och avstår från att delta i beslutet.

(Applåder)

Anf. 142 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Tre saker: För det första tyckte jag att det lät som att Lorena Delgado Varas sa att det som skedde här i riksdagen med budgetbeslutet var odemokratiskt. Hon får gärna förklara sig. Grundlagen är tydlig med att finansmakten ligger hos riksdagen och att det är riksdagen som bestämmer över inkomster och utgifter. Man kan möjligen ogilla beslut som fattas, men jag hoppas att hon inte menade att det var odemokratiskt.

För det andra pekade Lorena Delgado Varas med rätta på en del av de samhällsproblem vi har i Sverige med otrygghet och vårdköer. Men Sverige har alltså det minsta antalet poliser på tio år efter att Vänsterpartiet har stött Socialdemokraternas och Miljöpartiets styre. Vidare har vårdköerna fördubblats de senaste fyra åren. Vi försöker stegvis med denna budget ta tag i en del av detta.

Men, fru talman, till frågan. Inför valet intervjuades Jonas Sjöstedt i SVT. Där fick han frågor om partiprogrammet och förslagen om att avskaffa ägandet. I anslutning till detta frågade Expressen: Du vill avskaffa kapitalismen och att stora företag ska upphöra. Hur ska detta ske i praktiken? Sjöstedt svarade att det kan ske på många sätt.

Fru talman! Jag skulle vilja ställa samma fråga till Lorena Delgado Varas. Ni i Vänsterpartiet vill avskaffa kapitalism och vill även att stora företag ska upphöra. Hur ska det ske i praktiken?

Prot. 2018/19:32
18 december

Näringsliv

Anf. 143 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Kapitalismen står för en rad utmaningar som vi har i samhället. Dels driver den på konsumtionssamhället, som vi har stora problem med i dag, dels driver den på en ökning av de ekonomiska ojämlikheterna mellan olika grupper i samhället. Det skapar i sig en otrygghet, vilket vi ser i dag och som ni väldigt mycket pekar på.

Vi vill alltså inte ha ett kapitalistiskt system, eftersom det ger ett orättvist samhälle. Vi skulle kunna prata ganska mycket om ägande. Man kan prata om kollektivt ägande, till exempel att arbetare tar mer plats i ägandet, småföretag och så vidare. Det finns en rad olika sätt att driva företag i samhället utan att det ska vara kapitalistiskt.

Angående det odemokratiska som jag nämnde håller jag fast vid det. Vi har ju en övergångsregering, och när ni röstade igenom er budget tillsammans med bland annat Sverigedemokraterna blev situationen att vi i dag har en övergångsregering som är tvungen att hålla sig inom de ramar som ni röstade igenom.

Jag tycker faktiskt att det är odemokratiskt. Det här är en ny process. Vi har aldrig varit i den här situationen tidigare, och vi hade kommit överens om att övergångsbudgeten inte skulle vara en politisk budget utan bara upprätthålla myndigheterna i väntan på en regering som tar över.

Det blir en väldigt konstig situation när ansvaret för er budget läggs på en övergångsregering.

Anf. 144 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag skulle nog inte använda ordet ”odemokratisk”. Man kan möjligen, om man har en annan uppfattning, till exempel använda ord som ”olämpligt” eller liknande. Det vill säga, om riksdagen fattar ett i grunden demokratiskt beslut om en statsbudget för nästa år är det inte odemokratiskt.

Det är riktigt att vi har en övergångsregering, men vi har inte en övergångsriksdag. Vänsterpartiet eller något annat parti har alltså inte hindrats att komma med en egen budgetmotion. Man får jättegärna på goda grunder vara kritisk mot valda delar eller en helhet, men jag tycker att vi ska akta oss för att kalla det som skedde för odemokratiskt.

Jag vill komma tillbaka till frågan om ägande, för jag tycker ändå att det är intressant. Nu var det några månader sedan Jonas Sjöstedt intervjuades i SVT:s partiledarutfrågning, och då fick han frågor om man ska kunna ha till exempel privata banker, Ikea, H&M och den typen av företag. Han svajade väl lite och sa att det kanske man inte skulle behöva i det långa loppet.

Jag tycker ändå att det här handlar om principer. I en liberal ekonomi kan man ha olika ägandeformer, men frågan är: Kan man i Vänsterpartiets samhälle äga någonting och vara egen företagare?

Anf. 145 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Det är klart att man kan ha ett ägande. Det finns olika sorters företag som man kan ha, till exempel småföretag och kollektivt ägda

företag. Där ser vi lite annorlunda på det jag kallar för ett icke-kapitalistiskt samhälle.

Däremot jobbar vi såklart för ett mer rättvist samhälle med mindre ekonomiska ojämlikheter, ett samhälle med hållbara företag och en politik som möter de klimatutmaningar vi har i dag. Det ser jag inte i er budget.

Anf. 146 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Jag är liberal, och jag tycker inte att livet ska vara ett lotteri. Du ska ha möjlighet och frihet att göra det du själv vill, och tillsammans ska vi göra det möjligt.

Sverige behöver därför mer liberal politik. Liberalernas budgetmotion för 2019 innehåller bland annat reformer för sänkta skatter på jobb och företagande. Liberalerna vill att det ska löna sig att driva företag och ta risker.

Om hela Sverige ska leva måste det finnas jobb. Som liberal och tidigare företagare vet jag att bättre företagsvillkor skapar fler jobb. Fler jobb i växande företag betyder ökade skatteintäkter, vilket i sin tur finansierar exempelvis vår gemensamma välfärd.

I Sverige måste det också vara lika självklart att vara anställd som att vara självanställd. Det börjar givetvis redan i skolan. I gymnasiet jobbar Ung Företagsamhet och har en mycket viktig roll. Men samtidigt måste det börja i ännu tidigare ålder. Den svenska normen säger att du ska vara anställd. Frågar du vilken fem- eller sexåring som helst är inte företagare det som ligger top of mind, om du möjligtvis inte kommer från en företagarfamilj. Normer är till för att brytas, och denna norm är något vi måste krossa snarast.

Fru talman! Under föregående mandatperiod har en rad skattehöjningar på jobb och företagande införts, vilket försvårar för främst småföretag att växa. Vad svenska företag behöver är mindre, inte mer, inblandning av politiken och det offentliga.

Det behövs långsiktiga förutsättningar för ett mer innovativt och kreativt näringsliv. Det handlar om villkoren för entreprenörskap, företagande samt forskning och utveckling. Det handlar om att kunna attrahera rätt kompetens, om skatter och en väl fungerande infrastruktur, men det handlar också om förutsättningarna för en stabil och konkurrenskraftig elförsörjning, något som dessvärre hotas av en otillräcklig energiöverenskommelse.

Vi behöver först och främst se till att minska företagens regelbörda. I en undersökning från 2017 svarade över 60 procent av företagen att de upplever regelkrångel som en av de viktigaste frågorna att hantera. Hela 64 procent svarar att regelbördan har blivit tyngre jämfört med för två år sedan. Dessutom har Sverige tappat i den internationella rankningen över de senaste åren. Det är dags att vi gör slag i saken och startar ett aggressivt förenklingsarbete.

Svensk arbetsmarknad gynnar personer som har varit anställda länge. Dagens strikta arbetsrätt gör det riskfyllt att anställa och svårt att behålla nyckelpersoner i dåliga tider för små och medelstora företag. Vi vill därför ändra turordningsreglerna så att kompetens ska avgöra vem som behöver lämna arbetsplatsen och inte hur länge man har jobbat där.

Parallellt behövs också ett ökat arbetsrättsligt stöd för att förstärka omställningen för uppsagda personer. Därför vill Liberalerna exempelvis införa en obligatorisk a-kassa.

Fru talman! Vi lever i en snabbväxande värld där avstånden mellan länder och världsdelar minskat avsevärt i och med globalisering och digitalisering. Digitaliseringen har medfört att affärer och avtal kan ingås med blixstens hastighet med hela den fria världen som marknad. Företagets fysiska placering spelar inte så stor roll så länge internetnärvaron kan garanteras.

Med en it-strategi som inkluderar hela landet gynnas entreprenörskap i Sverige som helhet. På arbetsmarknaden kommer en fortsatt digitalisering att leda till stora strukturomvandlingar. Jobb inom industrin och tjänstesektorn kommer att försvinna och nya kommer att tillkomma. Denna utveckling är inte unik för vår tid; vi har sett motsvarigheter i tidigare industriella effektiviseringsskeenden.

Fru talman! I Sverige har vi stora problem med kompetensförsörjning. Det påverkar inte minst landsbygden som får allt svårare att hitta, locka och för den delen rekrytera kompetent personal. Men genom att avståndet mellan länder och världsdelar minskat kan företagare i Sverige hitta kompetens utanför landets gränser. Sverige ska vara ett attraktivt land som människor med viktig kompetens vill flytta till.

Arbetskraftsinvandring handlar om Sveriges tillväxt och konkurrenskraft. Ett företag i Karlstad, Make My Day, skulle leta efter personal. De hittade inte personal vare sig i Värmland eller någon annanstans i Sverige, utan de hittade den i USA. Då fick de till svar att det kunde ta uppemot ett år innan de fick igenom alla papper, vilket är högst olyckligt.

Det har blivit tydligt att regelverket måste förbättras då de så kallade kompetensutvisningarna fortsätter. Att ansöka om arbetstillstånd ska gå snabbt och enkelt, och handläggningstiderna måste kortas. Det är centralt att Migrationsverket ges tillräckliga resurser och ett tydligt uppdrag att korta handläggningstiderna för arbetstillstånd.

Fru talman! När Liberalerna var i regeringsställning drev vi på för att förbättra företagsklimatet. Sänkt bolagsskatt och införandet av RUT- och ROT-avdragen gjorde svarta jobb vita och bidrog till att fler företag växte fram.

Den politik som bedrivits under den föregående mandatperioden har dessvärre stoppat den positiva utvecklingen. Det syns när det gäller RUT-branschen, där tillväxten helt stannat av på grund av försämringar avseende RUT-avdraget. Det drabbar i många fall kvinnor, ofta utrikes födda kvinnor, eftersom de i större utsträckning än män driver företag och verkar inom RUT-branschen.

Fru talman! För oss liberaler är företagandet både ett uttryck för individens möjlighet att förverkliga sina drömmar och en grundförutsättning för vårt gemensamma samhällsbygge. Det är genom företagens möjlighet att växa som jobb skapas.

Genom att minska företagets regelbörda, se till att systemen för exempelvis sjukpenning, arbetslöshetsförsäkring och föräldrapenning likställs med att vara anställd och en moderniserad arbetsrätt skapar vi trygghet för företagare och anställda, ett starkare företagsklimat och framför allt fler jobb.

Jag står givetvis bakom Liberalernas budget och ber kammaren notera vårt särskilda yttrande. Vi kommer därför även att avstå i beslutet.

Anf. 147 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Vi har att debattera ett betänkande som inte har så stora politiska skillnader i sig. Jag tänkte därför inte spendera så mycket tid på att diskutera det. Jag ska kortfattat med några ord ändå kommentera processen för detta. I en tid då det mesta av praxisen är satt ur spel måste man hålla sig till vissa principer och vara försiktig i hur man hanterar situationen.

År 1974 ritade Arthur Laffer upp det som kom att kallas för Lafferkurvan på en servett på en middag. Det var väldigt slarvigt vet vi i efterhand med Lafferkurvan. Vi vet att den inte är särskilt klok. Det är ungefär lika slarvigt att rita en statsbudget på en servett.

Återigen handlar det inte om sak först och främst utan om principer. Övergångsregeringen var tydlig med vad man hade för grundläggande principer i framtagandet av övergångsbudgeten. Det var dessutom principer som brett förankrades i Sveriges riksdag.

Utöver principerna som skulle gälla för framtagandet av övergångsbudgeten sa man också att det finns reformer som inte riktigt kan vänta. Även dem förankrade man brett i riksdagen. Därför är ett varsamt hantlande av hela situationen att hålla sig till vissa principer som man gemensamt har diskuterat. Det är vad högern inte har gjort i det här fallet.

Jag ska ändå snudda vid vad det får för konsekvenser i sak. Bortsett från det viktigaste med principerna skapar det också förvirring och problem för bland annat näringslivet. Nu vet vi till exempel att det råder oro inom näringslivet för vad som händer med Industriklivet. Stora delar av de andra klimatinvesteringsprogrammen rycks undan från bland annat näringslivets omställningsarbete.

Många av de gröna beredskapsjobb som sker runt omkring i landet försvinner. Man monterar ned stora delar av klimatarbetet. Nu nämner jag saker som ligger utanför det här betänkandet. Jag visar på vad som blir konsekvenserna av att inte hantera situationen varligt. Det får naturligtvis konsekvenser.

Från Miljöpartiets sida kommer vi inte att delta i beslutet utan har i stället ett särskilt yttrande där vi bland annat yttrar oss om processen och vad som är rimligt att göra i det här läget.

Anf. 148 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Lorentz Tovatt sa i talarstolen att vi ska tala om principer. Låt oss göra det. Handelspolitiken är ett område för sådana.

När EU-parlamentet skulle rösta om ett handelsavtal med Ghana väddade Ghanas talman om att EU skulle godkänna handelsavtalet. Miljöpartiet röstade nej. Nobelpristagaren Aung San Suu Kyi uppmanade EU-parlamentet att godkänna EU:s förslag till ensidigt borttagande av alla tullar mot Burma med undantag för vapen. Miljöpartiet röstade nej.

En annan nobelpristagare, Malala Yousafzai, var i EU-parlamentet och uppmanade att man skulle godkänna ett handelsavtal med Pakistan. Miljöpartiet röstade nej. MP har också röstat nej till handelsavtal med Kanada, Sydkorea, häromveckan med det fattiga landet Samoa och i förra veckan också med Japan.

MP röstar alltså konsekvent nej till alla handelsavtal med rika länder och fattiga länder och även när man uppmanas och uppmuntras av såväl talmän som Nobelpristagare. Varför, Lorentz Tovatt?

Prot. 2018/19:32
18 december

Näringsliv

Anf. 149 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Lars Hjalmered, för frågan!

Vi i Miljöpartiet har i våra styrande dokument, våra principprogram och vårt partiprogram tydliga skrivningar om att vi står upp för en friare handel. Det är utgångspunkten för vår handelspolitik. Men handelspolitiken kan naturligtvis inte få dominera över alla andra politikområden.

Det vi har sett den senaste tiden på handelsområdet är att de avtal som sluts i större utsträckning än tidigare trampar in på staters självbestämmande och de grundläggande principer som styr rättsstaters beslutanderätt och liknande. Det är någonting som vi har varit skeptiska till. Det gäller inte minst att man ska kunna stämma stater om de går emot handelsavtal med demokratiskt fattade beslut.

Svaret på den generella frågan är att vi är positivt inställda till mer frihandel i världen. Vi vet att det är viktigt för fattigdomsbekämpningen och också för fredsarbetet globalt. Men när det kommer till de enskilda avtalen behöver vi göra avvägningar vad gäller demokratiskt beslutsfattande. Det gäller till exempel hur mycket man tar hänsyn till miljö och klimat i avtalen och så vidare.

Anf. 150 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Nu försökte jag göra en granskning av inte bara vad Miljöpartiet har sagt utan hur man har agerat i Europaparlamentet som är med och ger mandat och röstar fram avtal. Miljöpartiet har röstat nej till avtal med Ghana, Burma, Pakistan, Sydkorea, Kanada, Samoa och nu senast med Japan.

Man kan ha rimliga invändningar om tvistemekanismer och även, som Lorentz Tovatt säger, miljöargument. Noterbart är ändå att avtalet mellan EU och Japan såvitt jag vet är det första och det hittills enda handelsavtalet där man har en hänvisning till Parisavtalet, klimatavtalet. Man väver in det i handelsförhandlingarna. Trots det säger alltså MP nej.

Jag kan ha missat någonting. Finns det något handelsavtal med något land Miljöpartiet kan tänka sig rösta ja till?

Anf. 151 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Lars Hjalmered, för replikskiftet!

Jag svarar ungefär samma sak som jag svarade tidigare. Vi står principiellt absolut bakom en friare handel i världen. Det strävar vi också efter på olika sätt. Regeringen har de senaste fyra åren ingått en rad avtal. Jag tycker att Lars Hjalmered lite målar fan på väggen här.

Principen är fast. Vi ska ha friare handel i världen. Men jag har aldrig hört att Lars Hjalmered haft synpunkter på just detta med till exempel skiljeprocesser och miljö i avtalen. Det är någonting som Miljöpartiet har behövt ha, eftersom det inte är någon annan som har lyft fram det.

Det kommer vi att fortsätta att ha. Vi kommer inte att gå med på avtal som helt enkelt stoppar demokratiskt valda politiker att fatta beslut och gör så att företag kan stämma länder.

(forts. § 11)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.18 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.30, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.30.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 december

FöU1 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Punkt 5 (Framtida inriktning för utgiftsområdet)

1. utskottet

2. res. 2 (M)

3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

66 för res. 2

56 för res. 3

206 avstod

21 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Jakob Forssmed (KD) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

205 för utskottet

65 för res. 2

57 avstod

22 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 28 C, 27 V, 21 KD, 20 L, 15 MP

För res. 2: 65 M

Avstod: 1 S, 56 SD

Frånvarande: 5 S, 5 M, 6 SD, 3 C, 1 V, 1 KD, 1 MP

Thomas Hammarberg (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 6 (Försvarsmaktens uppgifter vid civila kriser)

1. utskottet

2. res. 4 (M, C)

Votering:

234 för utskottet

94 för res. 4

21 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 56 SD, 27 V, 21 KD, 20 L, 15 MP

För res. 4: 65 M, 29 C

Frånvarande: 5 S, 5 M, 6 SD, 2 C, 1 V, 1 KD, 1 MP

Prot. 2018/19:32

18 december

Punkt 7 (Försvarsmaktens breda roll)

1. utskottet

2. res. 5 (KD)

Votering:

306 för utskottet

21 för res. 5

22 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 65 M, 56 SD, 28 C, 27 V, 20 L, 15 MP

För res. 5: 21 KD

Frånvarande: 5 S, 5 M, 6 SD, 3 C, 1 V, 1 KD, 1 MP

Punkt 8 (Avvaktande med köp av medelräckviddigt luftvärn)

1. utskottet

2. res. 6 (V)

Votering:

302 för utskottet

26 för res. 6

21 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 65 M, 56 SD, 29 C, 1 V, 21 KD, 20 L, 15 MP

För res. 6: 26 V

Frånvarande: 5 S, 5 M, 6 SD, 2 C, 1 V, 1 KD, 1 MP

Lotta Johnsson Fornarve (V) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 10 (Upphävande av köp av Patriotsystemet och offert på annat medelräckviddigt luftvärn)

1. utskottet

2. res. 7 (SD)

Votering:

272 för utskottet

56 för res. 7

21 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 65 M, 29 C, 27 V, 21 KD, 20 L, 15 MP

För res. 7: 56 SD

Frånvarande: 5 S, 5 M, 6 SD, 2 C, 1 V, 1 KD, 1 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU3 Inrättande av försvarsgrensstaber

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Löpande rådgivning och utvärdering inför och under Försvarsmaktens omorganisation och utlokalisering)

1. utskottet

2. res. (M, C, KD, L)

Votering:

193 för utskottet

135 för res.

21 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 56 SD, 27 V, 15 MP

För res.: 65 M, 29 C, 21 KD, 20 L

Frånvarande: 5 S, 5 M, 6 SD, 2 C, 1 V, 1 KD, 1 MP

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU17 Rättelse i lagar om ändring i offentlighets- och sekretesslagen

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Punkt 8 (Mål för kulturpolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (L)

Förberedande votering:

57 för res. 1

19 för res. 2

252 avstod

21 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Joar Forssell (L) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

252 för utskottet

56 för res. 1

20 avstod

21 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 65 M, 29 C, 27 V, 21 KD, 15 MP

För res. 1: 56 SD

Avstod: 20 L

Frånvarande: 5 S, 5 M, 6 SD, 2 C, 1 V, 1 KD, 1 MP

MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård
Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 (forts. från § 8) **Näringsliv** (forts. NU1)

Näringsliv

Anf. 152 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! För inte så länge sedan träffade jag en handlare hemma i Göteborg. Han har en matbutik i en av Göteborgs förorter som är rejält brottsutsatt. I stället för att fokusera på sina matvaror och kunder har han kommit att bli närmast en säkerhetsexpert för sig själv och för sin butik men framför allt för sin personal. Med detta har det i ärlighetens namn också kommit en uppgivenhet från hans sida vad gäller det han upplever som samhällets flathet, låga straff och polisbrist.

En sådan här budgetdebatt handlar bland annat om den här matvaruhandlaren som med rätta kan känna att samhället har svikit. Vi löser inte alla problem med en budget. Men han och andra ska veta att vi med den här budgeten får fler poliser som kan vara med och återta tryggheten i Göteborg och på andra ställen. Satsningar på polis, tull och övrigt rättsväsen är för mig och för oss viktiga företagarreformer. Företagare drabbas på samma sätt som alla andra av den utbredda otryggheten.

På Lindholmen i Göteborg jobbar tusentals personer med att utveckla nya lastbilar, bilar och bussar. Varje år läggs det miljardbelopp på ny teknik och forskning. Forskning som bedrivs i dag kan ligga till grund för jobb lite längre fram.

Fordonsindustrin hemma i Göteborg påminner egentligen om annan industri och annat näringsliv i den delen att man är verkligt global. Man finns på ganska många ställen lite varstans i världen. Man säljer mycket av det man producerar till andra delar av världen. Men man är också betydelsefull på de orter där man finns runt om i landet.

Vi som politiker utvecklar såklart inte nytt stål eller nya bilar. Däremot har vi en roll och ett ansvar i fråga om vilka samlade förutsättningar fordonsindustrin eller andra branscher, som skog, kemi eller annat, får för att fortsätta verka i Sverige. Där ser vi att man möter en tuff internationell konkurrenssituation.

Jag tycker alltså att dagens budgetdebatt även handlar om fordonsutvecklarna i Göteborg och på andra ställen. De ska veta att vi satsar mer på forskning nästa år med den budget som riksdagen beslutar om. Göteborgarna ska också veta att det blir en riktad satsning till just elektrifiering av fordon, som är ett framtida och viktigt område.

Mycket fungerar bra i Sverige. Men annat manar också till eftertanke i den här globala världen. Låt mig ta två exempel, fru talman.

Det första handlar om fordonsindustrin och de autonoma självkörande fordonen. Det tog S-MP-regeringen två och ett halvt år att få fram ett regelverk som möjliggör för test av självkörande bilar i vanlig trafik. Det är inte rimligt att det ska ta så lång tid. Det är dessutom inte rimligt när regelverket i sig säger att man inte får köra snabbare än 60 kilometer i timmen, och den självkörande bilen kräver att det sitter en människa bakom

ratten och håller en hand på ratten när man testar. Som politiker måste vi fundera lite mer brett kring vilka förutsättningar vi ger sådan viktig industri för att testa och utveckla, i det här fallet, nya fordon och framför allt bli lite snabbare på det.

Det andra exemplet handlar om hamnproblemen i Göteborg. Det har varit ett återkommande ämne i den här kammaren, fru talman. Alla som har satt sig in i detta vet att det är direkt skadligt för svensk ekonomi och svensk industri. Det har lett till direkta kostnader på flera miljarder för näringslivet. Trots det har det tagit flera år att få fram förslag som kan täppa till problemen. Riksdagen är inte ens i närheten av att fatta ett beslut.

Om vi menar allvar med konkurrenskraft och svenskt näringsliv är regelverket för självkörande fordon och hamnproblemen typexempel där vi både måste fatta rätt beslut och ha förmåga att fatta beslut snabbare.

Med den här budgeten finns det särskilda principer för vilka förslag en övergångsregering har när man lämnar en övergångsbudget. Men att en övergångsregering är bunden av vissa principer fråntar inte riksdagen rätten och för den delen även ansvaret att besluta om statens budget. Det är tydligt i våra grundlagar att finansmakten ligger i riksdagen. Det är vi som ska fatta beslut om inkomster och utgifter. Sedan väljer vissa partier att avstå från att lägga egna budgetförslag. Det står dem fritt. Men jag tycker att det är rimligt att man går fram med det man har lovat i valet, på det sätt som bland andra Moderaterna har gjort. Sverige kan nämligen inte vänta på reformer.

Det är bra att vi fattar beslut om åtgärder som stärker Sverige inför utmaningar som kommer framgent. Det handlar om saker som vårdköer, trygghetskris, integration av nyanlända och näringslivets konkurrenskraft.

Några principer för oss i den här budgeten från Kristdemokraterna och Moderaterna har varit att återupprätta samhällskontraktet med fler poliser, starkare försvar, kortare vårdköer och mer pengar till kommunerna. Vi vill rusta ekonomin för enskilda och samhället genom att sänka skatten för alla pensionärer och för alla som jobbar. Det ska vara lika möjligheter i Sverige genom inte minst riktade skolsatsningar med längre skoldagar på lågstadiet, tioårig grundskola, fler karriärtjänster, utökad lovskola. Detsamma gäller för det tekniska basåret.

Vi vill också ha en långsiktigt hållbar migrationspolitik och bättre integration. Vi tycker att man ska förlänga den tillfälliga lagen och utreda framtida migrationsregler kombinerat med att nu genomföra reformer såsom tredubblat RUT-avdrag – detta för att fler nyanlända ska kunna få ett riktigt arbete.

Vad blir då effekten av den här budgeten för en enskild företagare? Ja, det kan bero på var i landet man bor och vilken bransch man verkar i. Som avslutning vill jag nämna några exempel.

För det första handlar det om 3:12-regelverket. I dag är det skattemässigt missgynnat att sälja till sitt barn jämfört med att sälja sitt företag till en extern part. Det är inte rimligt. I den här budgeten ser vi till att ändra på detta så att det blir samma skatteregler som gäller. På det sättet gynnar man familjeäggande och långsiktigt ägande.

För det andra blir det ökade pengar till väg- och järnvägsunderhåll, vilket är viktigt för ett handelsberoende land som Sverige.

För det tredje ska det göras en utbyggnad av bredband, vilket är viktigt om man ska vara företagare och verka i alla delar av landet.

För det fjärde gäller det krispaketet till det viktiga lantbruket i Sverige. Det har gått på knäna efter sommarens torka. Det är en jätteviktig insats.

För det femte handlar det om ett tredubblat RUT-avdrag som vi vet är en kostnadseffektiv och bra reform som leder till att många människor går från utanförskap till arbete.

Man löser inte allt. Det finns mycket kvar, fru talman. Men med den här budgeten blir det fler poliser, kortare vårdköer, längre skoldagar, ett starkare försvar, sänkt skatt för alla som jobbar, sänkt skatt för alla pensionärer och en serie av olika företagarreformer.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 153 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater anser att det lokala näringslivets förutsättningar är avgörande för Sveriges tillväxt. Utan företag har vi ingen välfärd. Det är inte första och troligtvis inte sista gången jag säger det i den här talarstolen.

En god välfärd förutsätter ett konkurrens- och livskraftigt näringsliv som kan skapa fler arbetstillfällen och en ökad tillväxt, såväl socialt som ekonomiskt och miljömässigt. Sverige behöver mer än någonsin ett företagsklimat som lägger grunden för fler jobb och för människor med olika slags bakgrund.

Skapandet av tillväxt handlar om att våga satsa på utvecklingen av företaget som ger arbetstillfällen och därmed en ökad konsumtion. Här krävs långsiktiga villkor och förutsättningar på lokal nivå där det offentliga samspelar med näringslivet.

Fru talman! Under föregående mandatperiod hade jag förtroendet och förmånen att vara kommunpolitiker och kommunalråd i Täby kommun i Stockholms län. Jag arbetade dagligen med att försöka förbättra företagsklimatet, se på och lyssna till företagen, samarbeta och kroka arm för att skapa goda förutsättningar. Det är först då som tillväxt kan ske. Ingenting av detta kan tas för givet. Vi politiker ska inte bara sitta och titta på och tro att detta löser sig av sig självt.

En grundförutsättning för ett gott företagsklimat är att företag har råd och möjlighet att anställa. Ett sätt var att avskaffa den särskilda löneskatten för föräldrar.

Oavsett om det gäller första anställningen eller steget att starta ett företag måste trösklarna in på arbetsmarknaden sänkas. Regelförenklingar i takt med att digitaliseringen effektiviserar måste beaktas i större utsträckning än vad som görs i dag. Det handlar om att effektivisera administrationen, vilket också i sin tur handlar om att välja arbetssätt och samtidigt välja bort. Vi kan inte fortsätta att ha ett digitalt system samtidigt med ett manuellt system för säkerhets skull. Vi kan inte fortsätta att ha dubbla system, vilket inte blir effektivt utan det blir enbart det motsatta.

Politikernas uppgift är att ta till vara medborgarnas intressen. Att vara en bra beställare, följa upp kostnader och genomföra kvalitetskontroller är därför viktiga politiska uppgifter. Produktion av individuella sociala servicetjänster bör präglas av mångfald. Den enskilde bör själv kunna välja utförare inom ramen för det bistånd som myndigheten beviljat.

Övrig offentlig verksamhet, som inte är myndighetsutövning, bör upphandlas i konkurrens. Kristdemokraterna tror på en mångfald av utförare inom vård, omsorg och skola. Aktiebolag såväl som kooperativ och allt däremellan ska få plats och möjlighet att bedriva verksamheter för personer med olika behov. De rödgröna partiernas motstånd till privata alternativ är helt obegripligt om man dessutom ser till de undersökningar som görs om medborgarnas vilja att själva kunna välja vårdgivare, förskola eller skola.

Fru talman! Näringspolitiken måste ges stabila, goda och förenklade villkor för fler växande företag. Det privata näringslivet har varit, är och kommer alltid att vara ryggraden för Sveriges välfärd.

Många goda idéer finns och behöver ytterligare utvecklas. Ibland ställs frågan om vilka regelförenklingar som detta egentligen handlar om, och då är det bra att man är konkret och ställer dessa frågor när man är ute och besöker företag. Jag har mött många olika tankar, idéer och ibland frustrationer. Företag frustreras i dag över till exempel den digitala personalliggaren som i somras infördes och som omfattade ytterligare branscher och företag. Detta är varken något i digitaliseringens tecken eller en regelförenkling för småföretag utan en styrning mot ett föråldrat sätt där effekten inte blir att man underlättar för småföretag. För att underlätta behövs lösningar på hur vi ska arbeta för att gemensamma regler ska passa in i den digitala värld som vi lever i.

En annan konkret del som är positiv och måste arbetas vidare med är Verksamt.se som kan innebära otroliga förenklingar för företag som ska etablera sig, oavsett om det är första gången eller om det är etableringar i andra kommuner i landet än där man startade. Vi måste se till att det ska vara lätt att göra rätt.

Ett annat exempel på att digitala lösningar gör det enklare att starta och driva företag samtidigt som kommunernas arbete effektiviseras är programmet Serverat. Att starta restaurang kräver många tillstånd. Syftet med Serverat är att underlätta för företagare som ska söka tillstånd samtidigt som kommunens handläggning effektiviseras.

Arbetet inleds med restaurangbranschen, men genom en ny överenskommelse mellan SKL och regeringen kommer även besöksnäringen att omfattas av detta arbete. Här jobbar Tillväxtverket, Bolagsverket, SKL och kommuner tillsammans för att kunna göra det enklare. Detta är en väg vi ska uppmuntra och som vi och Moderaterna gör i vår gemensamma budget.

Fru talman! Den förra regeringen höll tillbaka den privatägda vård- och omsorgssektorn och utbildningsföretag – som alla arbetar inom ramen för offentligt finansierade områden – genom att vilja införa vinstbegränsningar. Kristdemokraterna välkomnar alla arbetstillfällen, oavsett driftsform, om verksamheten är privat eller offentligt driven av den skattefinansierade verksamheten. Vi kristdemokrater anser att bland det viktigaste är att det offentliga är bra beställare och bra uppföljare, som jag tidigare sa, och att våra välfärdsföretag håller kvalitet, oavsett driftsform.

En av politikens viktigaste uppgifter måste vara att skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt, som ger fler jobb och välfärd. En framgångsrik och inkluderande arbetsmarknadspolitik är därmed starkt beroende av ett fungerande utbildningssystem och en näringspolitik som främjar företagande som ger jobb och skatteintäkter för att finansiera välfärden.

Vi kristdemokrater vill vara med och skapa förutsättningar för tillväxt i våra företag i den digitaliseringssera som vi lever i. Det är inte staten som anställer, utan det är företagen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 december.)

Prot. 2018/19:32
18 december

Näringsliv

§ 12 Energi

Energi

Näringsutskottets betänkande 2018/19:NU3
Utgiftsområde 21 Energi (prop. 2018/19:1 delvis)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 154 PATRIK ENGSTRÖM (S):

Fru talman! Den budget som lämnades till riksdagen den 15 november togs fram av en övergångsregering. Utgångspunkten för budgeten är 2018. Efter att riksdagen förra veckan ställde sig bakom andra utgiftsramar och beräkningar av inkomsterna än de som övergångsregeringen föreslagit avstår vi i Socialdemokraterna från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 21 och hänvisar till vårt särskilda yttrande.

Efter valet röstade mer än hälften av den nyvalda riksdagens ledamöter nej på frågan om statsministern hade tillräckligt stöd i riksdagen. Detta gjordes trots att de rödgröna partierna utgör det största blocket med 144 mandat mot de borgerliga partiernas 143 mandat. Efter tre månader av sonderingar och förhandlingar samt två statsministeromröstningar har vi fortfarande ingen regering på plats.

Jag vill fråga er som har försatt landet i denna situation: Vad är planen nu? Ni är oss svaret skyldiga.

Sverige styrs av en övergångsregering. Enligt de riktlinjer som finns bör en övergångsregering endast avgöra löpande och brådskande ärenden. När det gäller en budget som lämnas av en övergångsregering anges att den inte bör innehålla förslag som har en tydlig partipolitisk inriktning. Principerna har tagits fram efter kontakter mellan företrädare för regeringspartierna och Vänstern samt Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna.

Det är viktigt att påpeka att övergångsbudgeten inte är en permanent lösning. Den tar sig nämligen inte an de stora samhällsproblemen med nya reformer. Det är den heller inte avsedd att göra. Den finns till för att viktiga samhällsfunktioner i välfärden och hos myndigheterna ska fungera ungefär som tidigare. Det ska inte tolkas som att övergångsregeringens budget är ett uttryck för våra partiers politiska prioriteringar. I ett läge där landet leds av en övergångsregering måste riksdagsarbetet koncentreras till att få en handlingskraftig regering på plats.

Vi förväntade oss en ordnad och ansvarsfull process med övergångsbudgeten och anser att den bör passera genom riksdagen som det var tänkt när lagstiftningen antogs, men så blev inte fallet.

Moderaternas och Kristdemokraternas agerande nu med stöd av Sverigedemokraterna är inte rimligt. De passar på att driva igenom stora skattesänkningar på ungefär 15 miljarder kronor och samtidigt göra kraftiga nedskärningar på bland annat arbetsmarknadspolitik, bostadsbyggande och klimat- och energinvesteringar. Det är också helt orimligt att en övergångsregering, som inte kan avgå om den inte får igenom sin budget, ska uppdras att verkställa andra partiers ekonomiska politik.

När en ny regering är på plats får partierna i riksdagen lägga fram sin egen ekonomiska politik, som regeringsbildare, förhandlingspart eller opposition. Det är det enda rimliga.

Fru talman! Låt mig säga några ord om övergångsbudgeten. Övergångsregeringens förslag till budgetram för utgiftsområde 21 ligger på nästan 3,6 miljarder, som ska ge ett bättre och stabilare energisystem. Utöver detta redovisas Svenska kraftnäts investeringsplan på 11 miljarder för åren 2019–2021.

Jag kan konstatera att Moderaternas och Kristdemokraternas budget är 445 miljoner lägre än övergångsregeringens förslag till budget. Jag noterar också att Sverigedemokraterna kraftigt ville sänka anlaget för utgiftsområdet med 755 miljoner.

Fru talman! Energi- och klimatrådgivning ska bort eller minska. Planeringsstödet till solceller ska tas bort eller minska, och stödet till vindkraft ska också tas bort. Är det så vi bygger ett bättre och stabilare energisystem?

Det innebär att kommunernas arbete med energi- och klimatrådgivning försvåras i en tid då många människor vill vara med och bidra till lägre energiförbrukning och efterfrågar råd och hjälp. Det innebär också att planeringsstödet för vindkraft minskas från 85 miljoner till 15 miljoner.

Flera av de kommuner som får vindkraftsetableringar är små landsbygdskommuner. Ett minskat stöd riskerar att hämma deras planeringsförsättningar, och därmed minskar investeringsviljan. Om man halverar stödet innebär det också att den solcellsrevolution som svept över landet nu kommer att avstanna.

Solcellsmarknaden ökade med 50 procent under 2017. Det har blivit populärt att investera i solceller på grund av att priserna sjunkit. Regeringen har förenklat regelverket och har satsat på ekonomiskt stöd till solenergi. Många vill helt enkelt vara med och bidra till ett mer klimatsmart samhälle.

De nedskärningar som nu föreslås riskerar inte bara att bryta den positiva utvecklingen utan också att minska möjligheterna för Sverige att nå målet om 100 procent förnybar elproduktion.

Fru talman! Avslutningsvis: Låt oss nu fokusera på att få en handlingskraftig regering på plats!
(Applåder)

I detta anförande instämde Mattias Jonsson (S) och Birger Lahti (V).

Anf. 155 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Ledamoten Engström och jag har tidigare diskuterat exempelvis leveranssäkerhet. Patrik och Socialdemokraterna har avvisat tankarna om en sådan och fokuserar i stället på mål som till exempel 100 procent förnybart. Detta har ju inte någon koppling till att kunna tillse att vi har ett kraftsystem som får effekt när kraften efterfrågas.

För Sverige, som är en framstående industrination, är det viktigt att det finns en stabil och robust kraftförsörjning. Industrin ska inte behöva fundera över om det blåser ute eller om solen lyser när den kanske vill valsa stål.

Även ledamoten Engström har en bakgrund inom den elintensiva industrin. Det blir därför en lite märklig koppling. Det socialdemokraterna uteslutande satsar på är väderberoende kraftslag som inte kommer att vara behjälpliga i effektbalansen eller kraftbalansen vintertid. Den kommer heller inte att hjälpa till att säkerställa att vi har en god effektförsörjning under årets alla timmar.

Svenska kraftnät pekar på att med den utveckling som man driver på för kommer det under året i stället att råda stor brist på effekt under väldigt många timmar. I praktiken kommer det att vara omöjligt att bedriva elintensiv industri i landets södra delar.

Fru talman! Jag vill därför fråga om Socialdemokraterna inte är oroliga över den utveckling som vi ser när det gäller effektbrist och hur det påverkar möjligheterna för basindustrin att verka i Sverige.

Anf. 156 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Precis som Mattias Bäckström Johansson säger har jag en bakgrund inom stålindustrin. Jag förstår mycket väl vikten av att ha ett robust elsystem med hög leveranssäkerhet och goda överföringsmöjligheter. Samtidigt måste priserna naturligtvis vara konkurrenskraftiga. Utan detta riskeras en stor del av de jobb som finns i basindustrin i Sverige. Vi har därför en energiöverenskommelse, som tar höjd för detta.

På något sätt vill Mattias Bäckström Johansson ge sken av att det råder elbrist i Sverige. Jag tittade så sent som vid lunchen hur det ser ut i dag. Jo, i dag exporterar vi el. Det gör vi nästan alla dagar under året. Fram till åtminstone mitten av november exporterade vi el alla dagar utom 16. Att det skulle råda en akut brist på el eller effekt just nu ser jag inte.

Samtidigt har Mattias Bäckström Johansson en viktig poäng. Det här kan bli ett problem i framtiden, och det måste vi naturligtvis vara vaksamma inför och ta höjd för.

Men tror man på något vis att vi ska reglera elmarknaden igen? Vi har ju en elmarknad utifrån ett marknadsperspektiv – tillgång och efterfrågan. Då vill jag fråga Mattias Bäckström: Vill Mattias Bäckström återreglera elmarknaden i sådana fall? Är det detta han eftersträvar eftersom han gång på gång tar upp frågan om effektbrist?

Anf. 157 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Det är just det som är problemet inom energiområdet. Man säger att det är en avreglerad marknad, där vi ska ha de marknadsmekanismer som slår igenom. Men det som ledamot Engström lyfte upp var just att det återkommande är bidrag, subventioner och olika former av stöd som

sätter marknaden ur spel. Ja, det är dessa marknadssnedvridande moment som vi vill ta bort för att vi ska kunna få en riktig marknad.

Man kan koppla det till effektfrågan. Det går alldeles utmärkt att till exempel ha en marknad för effekt. Det behöver inte vara åtgärder på produktionssidan. Det kan likaväl vara åtgärder på användarsidan.

Men, återigen, väderberoende elkraft kommer att försvåra för svensk basindustri att verka i Sverige. Vi har i Sverige en av få komparativa konkurrensfördelar för den svenska industrin i och med att det har varit ett väldigt robust och stabilt kraftsystem. Vi kan se att det blir allt mindre robust.

När det gäller att kunna säkerställa att vi har el de dagar då det inte blåser eller då solen inte lyser är frågan: Vilken elproduktion ska vi ha de dagarna, så att inte dessa företag ska behöva flytta till andra länder?

Anf. 158 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Vi har inte ett nationellt energisystem, utan vi har ett europeiskt energisystem. Det må vara så att det blir mer väderberoende, men om vi är sammankopplade med andra länder har vi stora möjligheter att hantera dessa frågor.

Jag fick lite information från Svensk Vindenergi häromveckan. De har investeringsplaner på i runda slängar 40 miljarder kronor de närmaste åren. Anledningen till att man satsar så mycket är energiöverenskommelsen. Den har gjort att vi har lockat till oss investerare på energiområdet. 40 miljarder är alltså marknaden beredd att lägga in för ett robust och förnybart energisystem i Sverige. Det tycker jag säger någonting om vikten av att hålla i, vara uthållig och ha överenskommelser över blockgränserna. (Applåder)

Anf. 159 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag utgiftsområde 21 Energi. Det är ett område där det har hänt väldigt mycket och där det kommer att hända väldigt mycket framöver.

Den historiska kontexten är att vårt energisystem har förvandlats ordentligt sedan vårt samhälle och vår industri i allt högre grad började elektrifieras. I början av 1970-talet var uppemot 80 procent av vår primära energitillförsel just fossilbaserad. Det är en andel som har tryckts tillbaka alltmär. Numera utgör den endast drygt en fjärdedel. Det är en utveckling som innebär att vi har minskat vår fossila andel under denna period med närmare 70 procent. Det är en resa som är tämligen unik i en global kontext.

Lyssnar man enbart på den politiska debatten i denna kammare är det lätt att tro att det just är förnybart som är den dominerande energikällan globalt och att det kommer att lösa sig om vi endast ökar våra ansträngningar lite till och kommer med ytterligare stöd och subventioner. Men så ser verkligheten inte ut.

På global nivå var den fossila energitillförseln ungefär densamma som den var i Sverige i början av 70-talet. Men där slutar i praktiken likheterna, för globalt sett har nivån mer eller mindre varit konstant under dessa decennier fram till i dag. Den har minskat ytterst marginellt, från ungefär 85 procent ned till 80 procent.

Fru talman! Det är därför som man på global och europeisk nivå pratar just om en energiomställning för att ändra på detta, då en stor del av världens länders energisystem är fossilbaserad. Närmare 75 procent av utsläppen av växthusgaser i dessa länder kommer från deras energisystem.

Men i Sverige kommer endast drygt en tiondel av våra utsläpp därifrån. Trots detta faktum lyfter man behovet av en energiomställning även här. Det gör man trots att vi i praktiken saknar möjlighet till ytterligare utsläppsminskningar inom vårt energisystem.

Det är givetvis tragiskt att inte mer har hänt på global nivå, vilket har varit direkt skadligt för människors hälsa, då rationella alternativ har funnits. Vi i Sverige har bevisat att det är möjligt.

Det är basen av planerbar kraftproduktion, såsom vattenkraft och kärnkraft, som har möjliggjort en integration av tämligen stora mängder väderberoende kraftproduktion utan att man egentligen har behövt göra avkall på leveranssäkerhet eller elkvalitet.

Detta borde vara förlagan till hur andra länder utvecklar sina energisystem – och vi borde vårda detta här i Sverige på ett bra sätt. Men i stället ser vi främst ideologiska skygglappar som gör att man inriktar sig på fluffiga mål om exempelvis 100 procent förnybart. Det är ett mål som nu ser ut att kunna leda till såväl ökade utsläpp som en sämre leveranssäkerhet.

Det som vi kan se är att marginalerna i kraftbalansen under vintertid har eroderat fullständigt bara under de tio senaste åren. Det är mer än 5 000 megawatt som har försvunnit i marginal för att vi själva ska klara av vår egen effektförsörjning.

Det är även på det sättet att inför den vinter som vi nu befinner oss i var det första gången någonsin som Svenska kraftnät i sina prognoser räknade med att Sverige inte skulle klara av sin egen elförsörjning utan import. Det är förvisso någonting som vi normalt sett begagnar oss av – vi importerar el även under vintern. Men då ska man komma ihåg att vi i dessa prognoser även räknar med att vi ska köra de oljeeldade kondenskraftverken fullt ut, vilka är allt annat än förnybara.

Vi kommer också, som en följd av den förda politiken, att öka vårt beroende av import från kolkraftsproduktion i våra grannländer. Som om inte det vore nog väntar, jämte det besvärande utgångsläget, ytterligare nedläggningar runt hörnet – för Ringhals 1 och 2 under de två närmaste åren. Prognosmässigt kommer det att föra oss tillbaka i tiden. Man får nästan gå tillbaka till början av 1970-talet för att hitta motsvarande effektbrist i prognoserna.

Samtidigt kan vi se väldigt oroväckande tecken på att svängmassan i kraftsystemet börjar tyna ordentligt, då allt fler större synkrongeneratorer lämnar kraftnätet.

Vid tre tillfällen i somras var bristen så pass påtaglig att Oskarshamn 3, som utgör den största maskin som är inkopplad i vårt synkrona kraftsystem, var tvungen att, på order från Svenska kraftnät, reglera ned med 100 megawatt. Detta är någonting som är otroligt bekymmersamt när vi ser en alltmer avtagande kvalitet på den el som finns i kraftsystemet.

Fru talman! Arbetet inom energipolitiken under denna mandatperiod måste fokusera på de tillkortakommanden som den förda politiken har lett fram till. Ingången måste vara att kommande generationer ska kunna få ta del av ett robust kraftsystem som kännetecknas av hög elkvalitet och god

driftssäkerhet, vilket ska möjliggöra att Sverige också i framtiden är en konkurrenskraftig industrination.

Det problem som finns med den förda energipolitiken är att den helt saknar styrning mot leveranssäkerhet eller mot att effekt ska tillföras då behovet är som störst.

Vårt förslag är att Sverige ska sätta upp ett mål för leveranssäkerheten, vilket den framtida energipolitiken ska styra mot. Det kan vara åtgärder såväl på produktionssidan som på användarsidan. Men samtliga övriga partier i denna kammare förkastade ett sådant mål för leveranssäkerheten under den förra mandatperioden och har återkommande röstat ned de förslag som vi har lagt fram.

Vår förhoppning är att ingången till ett sådant mål ska mjukna, och detta är något som kan såväl utredas som införas under den mandatperiod som vi nu är inne i.

Gällande insatserna inom utgiftsområdet har Sverigedemokraterna sökt stöd för slopade subventioner och slopat stöd för vindkraft samt solkraft, vilket är ett steg mot en mer fungerande elmarknad där marknads-snedvridande stöd fasas ut.

Vi har ökat ambitionerna inom energiforskningen med ett särskilt anslag för en forskningsreaktor för fjärde generationens kärnkraft, där det finns potential att återanvända det sedan tidigare använda kärnbränslet. Det skulle göra det mer resurseffektivt och minska såväl mängden högaktivt avfall som tiden för slutförvar.

I de anslag som nu återfinns i utskottets förslag till betänkande går det att konstatera att huvuddragen ligger i linje med en sverigedemokratisk politik. Statens kostnader för investeringsstöd till solceller sänks kraftigt. Premien om 70 miljoner kronor till kommuner som installerar vindkraft föreslås tas bort helt. Dessutom öppnas det antligen för att energiforskningsanslaget även ska kunna gå till kärnenergiforskning. Det här är någonting som Sverigedemokraterna drivit på hårt för i den här kammaren sedan vi kom in och som nu ser ut att bli verklighet. Det går att konstatera att man även inom energipolitiken börjar ta ordentliga steg i vår riktning, vilket är ytterst glädjande och en bra början på denna mandatperiod.
(Applåder)

Anf. 160 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! I dag debatterar vi energibudgeten. Det var M:s och KD:s budget som vann här i kammaren. Vi i Centerpartiet har inte deltagit i beslutet. Som brukligt deltar vi därmed inte heller i beslutet i utskottet utan har i stället ett särskilt yttrande. Det är den praxis som den här kammaren har. Det hade varit rimligt om samtliga partier i riksdagen hållit sig till den praxisen och de gemensamma spelregler vi har för att skapa stabilitet i beslutsfattandet.

Tidigare i dag debatterades miljöbudgeten. Nu är det energibudgeten. Det är två frågor som är svåra att separera. Vi har haft flera tidigare talare som pratat om just klimatfrågan. Det beror på att klimatfrågan är en energifråga.

Men energifrågorna är otroligt mycket mer. När elbilar rullar på våra gator är det en hälsofråga, eftersom partikelutsläppen minskar och medellivslängden ökar här i Sverige. När förnybara drivmedel ersätter fossila är det en säkerhetsfråga, eftersom vi kan tillverka det förnybara här i stället

för att importera det fossila från Putin. Låga elpriser och en diversifierad användning av olika typer av elproduktion är en konkurrensfråga och en näringslivsfråga för de svenska företagen. När de gröna näringarna blir framtidens oljeschejker är det en fråga för hela landet. Energifrågorna är allt detta och ska behandlas som allt detta, inte reduceras till bara en del.

De beslut som togs i kammaren gör mig ledsen och besviken. Jag är besviken över den budget som gick igenom. Den drar ned på stora satsningar utan att ha alternativ. Man skrotar en flygskatt utan att ersätta den med den så viktiga kvotplikten, som är betydligt effektivare. Just när elbilsförsäljningen börjar komma igång tar man bort ett ladda-hemma-stöd som vi i Centerpartiet lyckats pressa regeringen att införa.

Solcellsstödet halverar man på papperet, men i praktiken kommer inga nya ansökningar att beviljas, eftersom det redan står så många i kön. Med till exempel 10 procent sol i systemet hade vi haft en helt annan konkurrenssituation efter den här torra sommaren. Vi hade haft lägre elpriser, eftersom vi hade kunnat behålla vatten i vattenmagasinen. Det är en företagarfråga. Mer hemmaladdning för elbilarna är en hälsofråga. Jag saknar de satsningar som behövs på förnybara drivmedel och på hur vi ska få igång produktionen här i Sverige. Regeringen har inte levererat i fråga om att dra ut kvotplikten så att den gäller hela vägen fram till 2030. Men man kan inte heller ta bort de satsningar som finns på att få till produktionen här.

De här budgetbesluten gör mig också väldigt ledsen därför att regeringen – det må vara en övergångsregering nu – inte har klarat av de stora strukturförändringar som behövs de senaste fyra åren. Då räcker det inte att säga att den budget som man lägger fram nu inte symboliserar allt man vill göra. Det här är ju faktiskt regeringens budget i förlängningen. Hade vi haft ett grönt avdrag – direkt på fakturan precis som med ROT och RUT – för solceller, hemmaladdning eller hemmabatterier hade vi inte haft den här situationen. Då hade det varit enkelt. Man hade inte behövt stå i kö, inte behövt vänta. Olika typer av stöd hade kunnat fasas ut på ett försiktigt sätt.

Kärleken till bidrag och att få styra över blanketter och handläggare är alldeles för stor i den här regeringen, även om det är en övergångsregering. En grön omställning måste vara enkel, smidig och lönsam. Så har inte de senaste årens blankettpolitik fungerat.

Jag är också besviken på regeringens ovilja att se behovet av transporter på gummihjul. Kilometerskatter och motstånd mot biodrivmedel får övertrumfa både klimatpolitik och säkerhetspolitik. Det är inte okej. Äganderätten i skogen hotas, vilket gör att vi inte kan ta ut de där grejerna och göra förnybara plaster och drivmedel och bygga mer i trä. Sällan når blicken utanför Stockholms tullar. Ut i skogen, dit järnvägen inte går! Ut på landsbygden, där bussen slutade stanna för ett decennium sedan! Ut i det företagsamma Sverige, som ser möjligheterna i den gröna omställningen men inte får chansen på grund av stelbenta strukturer, inte bara i miljöfrågan utan lika mycket vad gäller skatter och arbetsmarknad! Där har regeringen misslyckats totalt.

Men de här budgetbesluten gör mig också väldigt övertygad om att Centerpartiets politik behövs. De gör mig än mer beslutsam. Vi behöver det där gröna avdraget som gör det enkelt att vara med och ställa om. Vi behöver slippa en del blanketter, så att företagare kan ge samma erbjudande till ett helt kvarter utan att vara beroende av att folk klarar av att göra

vissa ansökningar. Vi behöver en grön bilbonus som gör att det blir mer lönsamt att köpa en elbil, biogasbil eller vätgasbil.

Men vi behöver också saker på användarsidan som gör att de här grejerna inte exporteras. När det gäller elbilar är det Norge. Gasbilarna har försvunnit ned till Tyskland och Nederländerna under flera år. Ändå har regeringen inte gjort någonting. Man är inte intresserad av att underlätta med trängselskattsnedsettningar, gratis parkering eller annat. Det här är ett problem för klimatpolitiken i verkligheten.

Centerpartiet har också en elektrifieringsstrategi för att få till mer transporter med el. Det gäller inte bara personbilar, utan även sådant som båtar. De lätta båtar som går på el betalar i dag mer energiskatt än de som går på diesel. Det är helt orimligt.

Vi vill också ha minskade utsläpp från transportsektorn. Det handlar om bränslebytet och reduktionsplikten. Detta måste till i hela transportsektorn, inklusive flyget. Vi måste få till den där bioekonomin. Det är ju dit vi ska, till en cirkulär ekonomi som tar vara på det gröna kolet. Den gröna kolatomen ska ersätta den svarta.

Vi måste även få till en rejäl effektivisering. Här gör Centerpartiet stora satsningar. Det är satsningar som behövs för omställningen – för klimatet, för säkerhetspolitiken, för hälsopolitiken och för näringslivet. Satsningarna gör också att vi får tillväxt – välfärdsökningar om man så vill. Det är enda sättet att ställa om. Det är så vi får andra länder som USA, Indien och Kina att ställa om och vilja följa efter Sverige. Vi må vara små, men när andra länder ser att det här går vill de följa efter, och det är då vi levererar inte bara politiken utan också tekniken. Det skapar jobb, företagande och arbetstillfällen här. Det är så vi får fler svenska företag. Det är så vi får mer svensk folkhälsa och ett bättre säkerhetsläge. Det är också så vi räddar både energin och klimatet.

Anf. 161 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Näringsutskottets betänkande nr 3 handlar som bekant om utgiftsområde 21 Energi. Jag börjar mitt anförande på samma sätt som i debatten om regional tillväxt: Vi står bakom ställningstagandena gällande resultatredovisningen och bedömningarna av de tillkännagivanden som ligger på bordet.

Vad gäller anslagsfördelningar har Vänsterpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet ett särskilt yttrande och väljer att inte delta i beslutet. Samma sak händer här som med utgiftsområde 19 Regional tillväxt: Endast 4 av 17 ledamöter deltar i beslutet vad gäller anslagsfördelningen.

Jag kan inte låta bli att påminna de övriga reservanter som inte deltar i beslutet: Det var ju ni som antingen aktivt röstade för den högerbudget som vann gehör eller släppte fram den, när ni hade en egen budget. Så att helt fränsäga sig ansvaret är ju lite grann som att ge pyromanen tändstickorna och sedan förvånas över att denne använder dem till att tända på.

Fru talman! Den här debatten skulle egentligen ha handlat om vad vi skulle vilja göra med pengarna som hjälper till i utvecklingen på energiområdet. Men nu har vi en övergångsregering, och vi har kommit överens om att budgeten ska rikta in sig på löpande eller brädslande ärenden. Vidare anges att en övergångsregering inte bör lägga fram propositioner som är politiskt kontroversiella eller har en tydlig partipolitisk inriktning. Vi

valde att följa dessa riktlinjer, som de flesta partierna också hade ställt sig bakom.

Man hade kommit överens om att budgeten för 2019 bör utformas med utgångspunkt i budgeten för 2018 i väntan på att en ny regering tillträder och kan lämna de förslag till ändringar som följer av dess politiska inriktning. Det är när en sådan proposition läggs fram av en nytillträdd regering som det är rimligt att motionera som oppositionsparti.

Att Vänsterpartiet haft bra budgetsamarbete med regeringen och att vi utgör regeringsunderlag för ett vänsterblock gör också att vi väljer att stödja övergångsbudgeten.

Fru talman! Att vi har olika syn på vad som kommer att hända i energisektorn är ju helt klart och förståeligt. Men att man även här väljer att skapa oreda och förvirring, både hos dem i befolkningen som velat bidra med solceller och i kommuner som arbetat aktivt för vindkraftsetableringar och så vidare, är för mig oseriöst och definitivt inte i enlighet med ledorden om vuxna i rummet.

Att vi i Sverige är beroende av ett bra och robust elenergisystem är väl känt för alla riksdagspartier. Vi är ett exportberoende land, där priset på elenergi många gånger är avgörande för hur konkurrenskraftiga våra basindustrier ter sig på den globala marknaden.

Svenskt Näringsliv skrämmar politikerna med kommande stora utmaningar som effektbrist, höga elpriser och så vidare. Då är ju allt som det brukar vara. Jag köper oron till viss del. Vi måste ha elenergi varje sekund, även när topparna i förbrukning är som högst, och då kan det vara vindstilla. Men att man inte vågar tro på en utveckling som gör att vi i Sverige skulle kunna fixa det med förnybara energikällor gör att jag tänker: Var finns det så bra förutsättningar som hos oss?

Vindkraften är i dag det billigaste nybyggda energislag som står oss till buds. Dessutom går utvecklingen av solceller med hisnande fart, och priserna bara sjunker. All den forskning som pågår om vad vi kan göra med våra industrier i omvandlingen till utsläppsfri produktion gör i alla fall mig lättad inför framtiden.

Att vi har byggt ut flera av våra älvsystem och gjort det hela möjligt med dessa volatila energislag är ju något av en gudagåva, som någon skulle ha uttryckt det.

Jag läste en gammal bok, *Några minnen och erinringar från Riksdagsmännens resa genom norra Sverige år 1921*. Där uttrycktes ungefär att dessa stora vattendrag och forsar är en gudagåva. Det var en bra och lärande historia om dessa gubbar, som det faktiskt var 1921, och deras resa. Vad som däremot inte var rolig läsning var när rasismen gjorde sig påmind i synen på ortsbefolkningen. Jag citerar ur boken: "Här i Abisko såväl som vid de öfriga stationer där vi stannade vårt tåg mötte oss de små 'fula' lapparna och utbjödo sitt småkraf till inköp".

Beslutsfattare besökte alltså norra Sveriges rikedomar och beundrade statens gränslösa egendomar som "vänta på användning och tillvaratagande", som det beskrevs. Men de hade inte en tanke på vilka det var som betalade det högsta priset för intrånget, och de förlöjligade utseendet på ortsbefolkningen. Snacka om kolonialismen i ett nötskal!

Man ska komma ihåg att till exempel Harsprångets kraftstation inte var utbyggd än men att beslutsfattarna imponerades av forsens maktighet när

de fick uppleva och se den på nära håll. En påminnelse till oss som debatterar energifrågorna här: Det är just denna kraftstation, den i Harsprångets fall i Luleälven, som i nio av tio fall reglerar att vi håller 50 hertz i transmissionen.

Givetvis är detta historia nu. Men låt oss vara förnuftigare i dag, och låt oss inte glömma historien – oavsett vad den beskriver.

Vad vill jag säga med det här? Jo, givetvis att om etableringar på landsbygden gör intrång hos dem som bor och verkar där bör de som gör intrånget, oavsett om det handlar om vindsnurra eller om vattenkraft, rimligtvis ge någon liten del av produktionsvinsterna till kommunen eller regionen där vinsterna skapas. Härigenom blir många utmaningar som vi står inför mycket lättare att få samsyn i, och onödiga konflikter undviks.

Fru talman! Detta var lite utanför själva anslagsdebatten, men det kunde ha vävts in om vi hade fått på plats en regering och höll på att debattera en regeringsbudget.

Anf. 162 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Ledamot Lahti lyfter upp kritik mot oss om de marknads-snedvridande stöd och subventioner som vi i vår utgiftsområdesmotion väljer att ta bort.

När det gäller stödsystemen anför man att vindkraft är ett av de billigaste kraftslag som finns. Det gör det ju ännu mer bakvänt – man skickar subventioner och stöd till det mest lönsamma. Redan i dag går tre av fyra elcertifikat till vindkraften. I andra sammanhang skulle det framstå som märkligt att rikta stöd härifrån kammaren till de mest vinstgivande företagen. Det är kanske inte dem vi i första hand måste stödja.

Däremot lyftes planeringsstödet för vindkraften upp. Även tidigare i debatten har man talat sig varm för det. Det är 70 miljoner kronor som fördelas till kommunsektorn om man lyckas få till etableringar av vindkraft. I debatten låter det som om det skulle vara väldigt avgörande för det arbete man bedriver i kommunerna. Jag kan tycka att det inte riktigt står i proportion till verkligheten.

Fru talman! Jag skulle vilja fråga ledamot Lahti hur många av Sveriges 290 kommuner som har fått ta del av detta stöd under det år som det har funnits.

Anf. 163 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Mattias Bäckström Johansson, för engagemanget att ta replik!

Jag tror att du har rätt i att vindkraften är det klart billigaste kraftslaget vad gäller nyproduktion. Men det som gör att man får stöd är investeringsviljan, som Patrik Engström var inne på. Den är enorm i Sverige.

Om vi ska kunna fasa ut två reaktorer, som Mattias Bäckström Johansson var inne på, gäller det givetvis att vi får en stor utbyggnad av alternativen. Vindkraften är det billigaste, och att den får stöd gör att investeringsviljan är stor. Jag tror att den är behövlig. Det finns utmaningar, men tekniken går framåt med lagring och så vidare. Det finns andra tekniker som gör att vi kommer att klara av detta, och vi har en bra vattenkraftsproduktion.

När det gäller de 70 miljonerna i investeringsstöd har jag inte kollat hur mycket som har gått ut. Det är synd att man inte har siffrorna i huvudet.

Jag vet inte vilka kommuner som fick del av det, men tanken är att de kommuner där etablering sker ska kunna ge information om vad det innebär. Jag tror att pengarna är viktiga.

Ni vill att kärnkraften ska utvecklas. Jag vill fråga dig en sak, Mattias Bäckström Johansson. Jag kanske går på tunn is eftersom du är kunnig inom området, men berätta för mig! Hur mycket närmare är vi en fjärde generationens reaktor i dag än vi var för 30 år sedan? Jag får sådana konstiga vibbar. Tekniken fanns redan för jättelänge sedan, men det har inte hänt så mycket. Hur mycket närmare skulle du säga att vi är denna teknik i dag än vi var för 30 år sedan?

Anf. 164 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Tyvärr har jag bara en minut på mig, men jag kan konstatera att den första kärnkraftsreaktorn som producerade el och användes för framställning av el var en fjärde generationens reaktor. Anledningen till att man inte utvecklat tekniken mer sedan dess är att uran har varit billigt och är ett lättillgängligt ämne som finns i vår jordskorpa. Men det finns redan i dag reaktorer som kör med inblandning av tidigare använt kärnbränsle, och tekniken går framåt.

Jag tänkte återkomma till att ledamoten Lahti satt med i Energikommisionen. Som konstateras i det underlag vi hanterade där har just storskalig vattenkraft, kärnkraft och landbaserad vindkraft rätt snarlik produktionskostnad, oavsett kapitalkostnaden, om man tittar på vad driftskostnaden ligger på.

När det gäller planeringsstödet för vindkraft är det bara 10 av Sveriges 290 kommuner som har tagit del av det. Jag tror inte att det är fler riktade statsbidrag som Sveriges kommuner och landsting behöver.

Anf. 165 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Mattias Bäckström Johansson, för det svar du hann ge! Jag tolkar ditt svar gällande hur mycket närmare vi är som att det, precis som du sa, var ungefär den tekniken man körde på. Men det har hänt mycket litet på området när det gäller hur mycket närmare vi är en lösning för att kunna köra med avfallet, vilket skulle förkorta lagringen. Jag tycker därför att det vore att backa in i framtiden om man från svensk sida skulle börja med en jätteforskning om ett fjärde generationens reaktorsystem, när vi har förnybara energislag som är billiga.

Jag håller med om det du säger om Energikommisionen, men har du tänkt på en sak? Även jämfört med de siffror vi hade i Energikommisionen gällande kapitalkostnad för vindkraft och kärnkraft har det redan blivit, tror jag, 20 öre billigare per kilowattimme. Kapitalkostnaden för vindkraft har hela tiden gått ned och gör det säkert dagligen.

Anf. 166 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Sverige är ett av få länder i världen som har visat att det går att ställa om elproduktionen och eliminera utsläppen av klimatgaser. Tack vare vattenkraft, kärnkraft och investeringar i vind har Sverige en säker, effektiv elproduktion med konkurrenskraftiga priser och små utsläpp av växthusgaser. De flesta av Europas länder är i stället dessvärre fortsatt beroende av kol och fossilgas. Sveriges klimatsmarta och stabila elproduktion vill Liberalerna värna och utveckla.

Fru talman! Vi ser med oro på den ökade effektutmaningen till följd av mer förnybar elproduktion, samtidigt som klimatsmart och stabil kärnkraft stängs ned. Kommande vintrar kommer tillgången på el inte att kunna garanteras. Stabil elproduktion i form av kärnkrafts el försvinner utan att tillräckliga åtgärder vidtagits för att garantera fortsatt leveranssäkerhet. Bristande leveranssäkerhet är inte en acceptabel utveckling för ett samhälle som blir alltmer elberoende.

Svenska kraftnät och ett antal andra aktörer försöker på alla sätt öka medvetenheten om kommande effektbrist under speciellt kalla dagar. Den senaste vintern var den första utan Oskarshamn 1. Ringhals 2 stängs den sista december 2019, och Ringhals 1 stängs året därpå. En betydande andel stabil elproduktion försvinner utan att tillräckliga åtgärder vidtagits för att garantera fortsatt leveranssäkerhet.

Vad innebär detta konkret? Ett effektunderskott drabbar framför allt mellersta och södra Sverige vintertid. När elen försvinner under kortare eller längre perioder riskerar skadorna för både industri och hushåll att bli stora. Otillräcklig elproduktion leder inledningsvis till instabilitet och högre elpriser. För samhällsekonomin uppstår skador redan när tillgången på el börjar upplevas som opålitlig. Det kommer även att bli nödvändigt att oftare använda effektreserven, vilket bland annat betyder att oljekraftverket i Karlshamn behöver startas.

Dessutom kommer vårt behov av att importera el att öka; det innebär oftast smutsig el. Visserligen importeras och exporteras el dagligen. Problemet uppstår när vi stänger ned klimatsmart elproduktion och gör oss mer beroende av import av el, som många gånger produceras med hjälp av kol eller gas. Dessutom förväntar vi oss att våra grannländer har el att exportera just den kalla, mörka timme då vi behöver den som mest.

Liberalerna anser att det behövs ett leveranssäkerhetsmål. Svenska elkonsumenter behöver veta vad de kan förvänta sig av sina elleverantörer. Hur ofta ska vi förvänta oss strömbavbrott? Hur stor variation i spänning och frekvens ska industrin planera för vid nyinvesteringar? Ska elintensiv industri över huvud taget våga investera i Sverige?

Liberalerna menar att bristande leveranssäkerhet inte är en acceptabel utveckling för ett samhälle som blivit mer beroende än någonsin av en stabil elförsörjning. Dagens höga elkvalitet är en svensk konkurrensfördel som måste värnas.

Liberalerna har länge efterfrågat en konsekvensanalys när det gäller vad stängningar av reaktorer betyder för leveranssäkerheten och för energiimportberoendet samt vilka konsekvenser de har för klimatet.

Liberalerna kunde inte heller stå bakom energiöverenskommelsen, som hade ett tydligt fokus på att på alla sätt öka andelen förnybar el. För oss var det oklart vilket mål man hade i sikte, då svensk elproduktion faktiskt har varit i det närmaste helt fri från klimatpåverkan sedan tidigt 80-tal. Nu behövs ett leveranssäkerhetsmål som beaktar samhällets behov och utgår från elförsörjningens betydelse för vår konkurrenskraft som industriation.

Fru talman! Man behöver inte älska kärnkraft. Man behöver inte ens vara lite kär i den. Men har man lite klimatångest borde man i alla fall ha lite pirr i magen och lyssna till FN:s klimatpanel IPCC. Så sent som för bara någon vecka sedan lyfte de ännu en gång att kärnkraften i världen behöver öka rejält om den globala uppvärmningen ska kunna begränsas.

IEA, Internationella energirådet, gör samma bedömning och säger att utslutning av kärnreaktorer är en lyx vi inte kan unna oss.

Men ska vi bygga ut kärnkraften mer måste frågan om hur det radioaktiva avfallet ska hanteras tas på största allvar. Fjärde generationens kärnkraftsreaktorer har potential att sänka utsläppen av koldioxid, samtidigt som avfallet kan bearbetas och användas som bränsle. För klimatets skull bör förslaget från våra ledande tekniska universitet att bygga en svensk forskningsreaktor genomföras. Om vi verkligen tar klimatrapporterna på allvar måste vi också inse att kärnkraften är en nyckelspelare för att uppnå klimatmålen.

Men forskning behöver även ske på andra områden. Genom en ökad andel förnybar energi ökar behovet av lagring och flexibilitet i energisystemet. Liberalerna föreslår vidare mer resurser på forskning och innovation kring energilagring och batterier. Kontentan är att fler dörrar måste hållas öppna för att säkerställa ett hållbart energisystem i framtiden.

Fru talman! Liberalerna välkomnar givetvis alla former av fossilfri elproduktion. Elproduktion som baseras på sol och vind är självklart bra men inte helt problemfri, framför allt eftersom produktionen inte kan garanteras i väderberoende elproduktion. För en liberal är det självklart att utbyggnaden ska drivas på av marknaden och ske när den behövs och där den behövs. Förnybar energi ska vara ett medel för att uppnå billig och miljövänlig elproduktion och inte vara ett mål i sig.

Vi ser gärna olika regelförenklingar för att underlätta utvecklingen av förnybart, samtidigt som rimliga avvägningar görs mot andra centrala samhällsintressen. Det kan exempelvis handla om viktiga miljö- och naturintressen eller om försvarets behov. I stället för att införa kortsiktiga, krångliga och marknadsstörande subventioner vill vi förenkla reglerna för fossilfri och småskalig elproduktion.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag poängtera att Liberalernas fokus ligger på att minska utsläppen, både i Sverige och i vårt närområde, samtidigt som vi kan behålla en stabil elproduktion med konkurrenskraftiga priser som är till fördel för svenska hushåll och svensk industri. Vi håller oss neutrala gällande energislag, så länge de är fossilfria.

Jag kan heller inte nog poängtera vår oro för den ökade effektutmaningen till följd av mer förnybar elproduktion, samtidigt som klimatsmart och stabil kärnkraft stängs ned. Kommande vintrar kommer tillgången på el inte att kunna garanteras. Och i det stora hela behöver vi dessutom mer marknad i stället för subventioner.

Jag står givetvis bakom Liberalernas budget och ber kammaren notera vårt särskilda yttrande. Vi kommer därför att avstå vid beslutet.

Anf. 167 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Arman Teimouri, för ditt anförande! Du ska få enkla frågor som jag hoppas få svar på.

Anser du att planeringen för kärnkraft är säker? Jag tänker på Olkiluoto 3 i Finland. När projektet inleddes var planen att den skulle kosta 3 miljarder euro. Nu är man uppe i 10 miljarder euro, och den är inte färdig än. Om jag inte minns fel skulle den ha varit i drift 2014 eller något sådant, men den är fortfarande inte i drift. Anser du att planeringen har varit bra, eller vad beror det på att den kan slå så fel – från 3 miljarder euro till 10 miljarder, och den är fortfarande inte färdig?

Du sa visserligen inte att du älskar kärnkraften, men du kanske tycker om den i alla fall. Då undrar jag: Hur mycket kostar en nyproducerad reaktor innan den är i drift? Du sa själv att man måste ha konkurrenskraftiga elpriser för vår industri och vår befolkning i stort. Vad är din bild: Hur mycket kostar elenergin från en nyproducerad kärnkraftsreaktor?

Anf. 168 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamot Lahti! Kostnaderna och investeringarna är det marknaden som bestämmer över. Det är inte vi i politiken som ska avgöra vad en reaktor ska kosta.

Vad jag däremot kan konstatera är att det finns ett behov av kärnkraft, något som IPCC står bakom. Är det något vi ska lyssna på är det de internationella råden, som har koll på läget.

Vad reaktorn ska kosta i slutläget är en fråga för marknaden, inte för oss i politiken.

Anf. 169 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, ledamot Teimouri, för svaret! Jag håller med om att det inte är vi som ska besluta. Men du brinner ju för kärnkraften och menar att den i stort sett ska gå före vindkraften. Du säger att den är så viktig. Du måste väl ha någon idé om varför den är konkurrenskraftig eftersom du försvarar den? Den bild jag ger dig handlar först och främst om hur osäker kostnaden för att bygga kärnkraft är. I Finland gick kostnaden från 3 miljarder euro till 10 miljarder euro, och den är fortfarande inte färdig. Hur mycket tror du att den kommer att kosta?

Jag håller med om att det är en fråga för marknaden, men marknaden ger de signaler som jag berättade om för dig. Var hamnar priset?

Anf. 170 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamot Lahti! Vad den kommer att kosta i slutändan kan jag inte svara på. Det är ungefär som att fråga: Hur långt är ett rep?

Är marknaden beredd att göra en investering och ser att det går tror jag att det är fullt möjligt, men det är alltså marknaden som måste bestämma detta, och det är någon som ska bygga den i slutändan. Om du lyssnar på klimatrapporterna och FN:s klimatpanel vet du också att de ser kärnkraften som en viktig del i att uppnå klimatmålen. Detta måste vi utgå från, inte från vad vi tycker annars.

Anf. 171 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag är glad över att vi i den här kammaren har en bred energiöverenskommelse mellan flera partier. Jag tycker också att de breda dragen i det betänkande vi nu debatterar speglar detta. Det finns några undantag, men överlag är jag glad över den samsyn som finns i svensk energipolitik och som handlar om att vi ska ta oss mot ett system med 100 procent förnybar elproduktion och mer satsningar på vind, sol och så vidare.

Jag tänkte uppehålla mig just vid solen. Den är nämligen en förträfflig energikälla. Inte minst ger den våra kroppar energi genom den mat vi äter – en energi som bäst kan användas genom att vi trampar oss på cykel till jobbet. Men den kan också försörja hela jorden med elproduktion. Om man

bara hade tagit upp en liten del av all den solenergi som träffar jorden skulle man i teorin kunna uppbåda energi för hela jordens behov.

Utöver detta kan man säga att solen i ett 100 procent förnybart energisystem också kompletterar vinden. Rickard Nordin var inne på detta: Om vi hade haft mer sol i systemet hade vi inte varit så nära en kris den gångna sommaren. Solen och vinden kompletterar ju varandra vad gäller högttryck och lågttryck.

Globalt sett har det skett väldigt stora förändringar i positiv riktning när det gäller solenergi under de senaste åren. Teknikutvecklingen har varit otrolig, och det är väldigt kul att se hur mycket mer som har installerats och, inte minst, att priset på solenergi har gått ned så mycket. I länder som Indien, Chile och Tyskland samt på Arabiska halvön har det skett drastiska prisfall bara de senaste åren. Mycket av detta beror på kombinationen av tydlig politik och en privat marknad som är intresserad av att investera.

Men man ska alltså inte glömma politiken här, och jag vill särskilt nämna Tysklands Energiewende. Det finns många politiker som har skällt på Tyskland och menat att Energiewende har varit ett slöseri med skattemedel och liknande. Det som dessa politiker missar är att politik är mer än nationalekonomi. Politik är ofta nationalekonomi kombinerat med insikten om statsvetenskap och människors beteende och marknadens utveckling över tid. Då vet man att alla energikällor historiskt sett har varit kraftigt beroende av subventioner i ett inledande skede.

Man vet också att stora investeringar leder till en teknikutveckling, som i sin tur leder till ett prisfall. Tyskland är kanske det bästa exemplet på detta när det gäller den förnybara energirevolutionen som världen är inne i. Regeringens samordnare för Fossilfritt Sverige, Svante Axelsson, brukar säga att om du träffar en tysk ska du passa på att krama hen. Det som Tyskland har gjort med sin energiomställning är naturligtvis att få fram mer förnybar energi till Tyskland, men det prisfall som har skett på förnybar energiproduktion världen över är till stor del Tysklands förtjänst. Detta glömmar man lätt. När nu fattiga länder har råd och möjlighet att investera i ren, förnybar energiproduktion beror det mycket på de investeringar som har gjorts i Tyskland.

Det finns några länder som har släpat efter i utvecklingen. Sverige är faktiskt ett av dem, tyvärr. Men det gäller bara fram till nu. Samma typ av utveckling som vi har sett globalt sker nämligen nu i Sverige. Det vill säga att investeringarna ökar exponentiellt och att prisutvecklingen är positiv. Det beror återigen delvis på politiska reformer. Den regering som nu har suttit i fyra år har gjort en rad reformer, både regelförenklingsreformer och ekonomiska incitament för att gynna solenergin. Det handlar dels om att vi tycker att solenergin i sig själv är en väldigt bra energikälla, dels om att vi vill komma närmare målet om 100 procent förnybar elproduktion.

På regelområdet har vi sett till att man inte behöver anmäla för att få elmätaren utbytt. Kontakter med myndigheter generellt har förenklats. Man behöver inte längre söka bygglov för att sätta upp solceller på sitt tak. Det är en helt central reform. Men behöver inte heller registrera moms för att sälja överskottselen.

Bland de ekonomiska incitamenten ska särskilt nämnas skattereduktioner för överskottselen. Vi har infört ett särskilt stöd till lagring, något som kommer att vara helt centralt ju närmare vi kommer målet om 100 procent

förnybar elproduktion. Det sista och kanske viktigaste ekonomiska incitamentet är solcellsstödet. Allt detta har som sagt lett till en väldigt viktig utveckling i Sverige, nämligen en exponentiell ökning av den totala installerade solkapaciteten i Sverige.

Därför är det nu tråkigt att se att högerpartierna går fram med nästan en halvering av stödet. Det är väldigt tråkigt att den positiva utvecklingen nu kommer att bromsas som en följd av de konservativa högerpartiernas politik på området. Detta är väldigt tråkigt.

Jag ska bara kort titta in i framtiden. Vi är som sagt på god väg nu när det gäller ny kapacitet i systemet vad gäller vind och sol, men vi kommer att behöva göra mer, inte minst ur ett systemperspektiv. Vissa partier har valt att göra en stor sak av leveranssäkerhet och mål för sådan. För mig är detta lite väl planeekonomiskt för att jag ska vara trygg med att formulera mig på det sättet. Däremot vore det kul att titta närmare på ett mål för flexibilitet i systemet, det vill säga inte någon form av statlig planeringspolitik. Det tycker jag att vi får lämna i dåtiden; vi vet att det inte funkar särskilt bra.

För att vi ska nå ett mål för flexibilitet och gå mot en mer flexibel elmarknad behövs att vi får igång systemtjänster och marknaden för sådana. Vi behöver få igång en mycket större energieffektivisering än vad vi har haft. Vi behöver få till lösningar för svängmassa, som finns på många olika håll. Nere på kontinenten finns syntetisk svängmassa i nästan alla vindkraftverk som har satts upp. Och vi behöver stänga elcertifikatssystemet i balans så snart som möjligt.

Jag har nu nämnt några av de saker som jag ser som viktiga framöver i den generella utvecklingen av elmarknaden, för att denna ska bli mer flexibel och klara av ett 100 procent förnybart elsystem.

Miljöpartiet kommer inte att delta i beslutet, utan vi hänvisar i stället till vårt särskilda yttrande.

(Applåder)

Anf. 172 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Vi debatterar utgiftsområde 21 Energi.

Tillgången till bra, driftsäker, billig och klimat- och miljövänlig energi är en viktig politisk fråga. Det är ett område där det sker mycket utveckling just nu men också ett område där en stor del av världens konflikter rör sig. Det kommer att förändra maktpositionen mellan länder när man ställer om från gammalt fossilt bränsle till förnybart.

Tillgång till energi är för samhället grundbulten för många av de bekvämligheter och den värme vi behöver men också för alla våra transporter av människor, varor och tjänster. Tillgången till energi är även avgörande för den goda levnadsstandard vi har i Sverige. Den största delen av vår värdefulla exportindustri är både energikrävande och helt beroende av att energitillgången är säkrad.

Av vår energiförbrukning går 40 procent till bostäder och service, 37 procent till vår industri och 23 procent till inrikes transporter. Alla energibesparingar och övergångar till bra klimat- och miljöalternativ spelar därför roll. Enerkipolitik rör nästan allt.

Trots att Sverige är ett industriland, med både tung gruvindustri och skogsindustri, har vi betydligt lägre utsläpp av koldioxid än andra indu-

striländer. Vår industri är väl medveten om sitt ansvar för att minska förbrukningen och hitta nya metoder i sina processer – processer som drar mindre energi – och att effektivisera energianvändningen. Sverige har också en energiproduktion med låga koldioxidutsläpp beroende på att vi har vattenkraft, kärnkraft och vindkraft.

År 2017 var ett rekordår vad avser användningen av både biobränslen och vindkraft samtidigt som användningen av fossilt bränsle minskade. Vindkraften står i dag för hela 11 procent av den svenska energiproduktionen. Kärnkraften står fortfarande för den största delen av vår energiproduktion. Efter kärnkraften kommer faktiskt biobränslen, och på tredje plats kommer råolja och petroleum. Biobränslen ökar i samma takt som oljeprodukterna minskar.

Den största förnybara energikällan i dag är biobränsle, som nu har en klart större användning än olja. Från att tidigare mest ha använts som bränsle för uppvärmning har biobränsle de senaste åren ökat sin andel av drivmedlen. Det är i dag annars transportsektorn som använder mest petroleumprodukter. Där är det fortfarande 68 procent, men biodrivmedel ökar stadigt.

Det händer massor av positiva saker på energiområdet i Sverige.

Den svenska energipolitiken utgår från energipolitiken i EU. Det finns tuffa mål att nå på energiområdet, och Sverige har en bra utveckling på området. Vi ska minska både energianvändningen och utsläppen av växthusgaser med 20 procent till år 2020 – mål satta inom EU. Det långsiktiga målet är ännu ambitiösare: 100 procent förnybart 2040. Redan i dag kommer 58 procent av den svenska elen från förnybara källor.

Även solcellerna ökar markant. Mellan 2016 och 2017 ökade antalet nätanslutna solcellsanläggningar med drygt 52 procent. Det finns i dag över 15 000 installerade anläggningar med en total effekt på 231 megawatt. Därför är det inte kraftigt subventionerade solcellsutbyggnader som är den viktiga ekonomiska satsningen, något som Riksrevisionen och Konjunkturinstitutet också påpekat. Det blir inte bästa nytta för de satsade skattepengarna.

Solcellspriserna har sjunkit nästan till en tredjedel sedan 2010. Där emot kostar det fortfarande att installera. Därför är sänkningen i vår budget av de subventionerade bidragen från 30 till 15 procent en rimlig neddragning. Dessutom kommer lika många att få tillgång till bidraget när det halveras. Man kan också använda sig av ROT-avdrag för att installera solceller, men man kan inte kombinera de båda avdragen. Med ROT-avdraget blir det möjligt för många att satsa på solceller. Det blir dessutom i längden lönsamt för den enskilde att installera. Vi anser inte att man ska subventionera något som faktiskt flyger på egna vingar. Skattemedlen ska användas där de behövs mest.

Vidare vill vi i vår budget minska statliga pengar till energirådgivning ute i våra kommuner. Vi anser att man kan rationalisera den funktionen genom mer information på nätet och att den personliga rådgivningen inte ska vara så stor att den behöver kosta så mycket. Kommunerna kan samordna energirådgivningsinformation och göra den mer effektiv.

De utmaningar som skulle ge stor effekt framöver är bättre infrastruktur för småskalig elproduktion från solceller, då dagens elnät är mycket anpassat efter storskalig elproduktion, hur vi ställer om transporterna till el, biobränsle alternativt vätgas, vilket är de energiformer som i dag finns

i frontlinjen, och hur vi skapar balans och flexibilitet i ett elsystem som styrs av naturkrafter som sol och vind; det bästa vore om kraften gick att lagra.

Också skattemedel i energisektorn ska användas resurseffektivt. Bara så kan vi skapa en bra energipolitik.
(Applåder)

I detta anförande instämde David Josefsson (M).

Anf. 173 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Som jag lyfte upp i mitt anförande är vi redan inne i en tämligen unik situation i modern tid, med en förestående effektbrist, och situationen ser ut att bli ännu värre runt hörnet med nedläggning av Ringhals 1 och 2.

Vattenfall har i dag bara ekonomiska mål, och besluten som sådana kan sägas vara ekonomiskt rationella, då det är mer lönsamt att bygga ny elproduktion med lägre tillgänglighet. Det finns politiskt beslutade subventioner som möjliggör just detta. Det är också det som är kärnan i problemet inom energipolitiken: att marknaden i mångt och mycket är politiskt reglerad genom olika marknadssnedvridande moment i form av subventioner.

Här tycker vi sverigedemokrater att det finns all anledning, när staten nu har ett energibolag, att fundera på om man ska använda det till att försämrade leveranssäkerheten ytterligare i kraftsystemet och även försämrade förutsättningarna för just elintensiv industri att kunna verka i Sverige, vilket riskerar att få ännu större konsekvenser ur ett samhällsekonomiskt perspektiv när industri och arbetstillfällen lämnar Sverige.

Fru talman! Därför skulle jag vilja fråga om Moderaterna är öppna för att ge Vattenfall ägardirektiv att beakta andra behov än just de ekonomiska målen, till exempel kopplat till leveranssäkerhet.

Anf. 174 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Att vi har en säker leverans av energi är enormt viktigt. Precis som Mattias Bäckström Johansson påstod är en stor del av våra industrier enormt energikrävande, och de är energikrävande vid vissa tidpunkter. Det är inte hela dygnet, och det är inte alla dagar om året. Det kan inträffa samtidigt som vi har en köldknäpp. Detta är ett dilemma.

Om man inte ska detaljstyra är det ändå viktigt att man på företagsnivå försöker ta itu med dessa problem. Men vi får naturligtvis inte ställa våra industrier utan driftssäker energi. Det är självklart viktigt. Detta är kanske någonting som vi behöver beakta. Jag säger inte att vi har tänkt så. Men det kommer också väldigt mycket annan energi. Det talas till och med om att man kanske kan ha vindkraftsparker som kan lagra vätgasenergi som kan användas vid toppar. Kärnkraften kommer därför kanske inte i framtiden att vara det enda utjämnande energislaget.

Anf. 175 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag ska tolka svaret från ledamoten Lotta Olsson som ett nja eller ett svagt ja i sammanhanget. Från vårt håll kan vi tycka att det är lite märkligt när staten har ett energibolag om man bara ska titta på de ekonomiska målen. Det blir kanske lite bakvänt. Om detta bolag

då kan bidra till att försämrade leveranssäkerheten kan det vara bra för företaget rent företagsekonomiskt sett men dåligt för landet. Då tycker vi inte att det är en bra idé att man har detta bolag under dessa former. Givetvis borde man använda förutsättningarna. Här finns det två anläggningar där den tekniska livslängden inte har passerats men som man på rent ekonomiska grunder väljer att lägga ned, vilket då försämrar leveranssäkerheten.

Det finns absolut alternativ. Det handlar om kostnader. Anledningen till att man inte använder just vätgas är att man då får omvandla den i ett led från el till vätgas och till el igen. Det är betydligt mycket dyrare än att köra dessa anläggningar vidare.

Anf. 176 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Det händer enormt mycket, som sagt, i dessa branscher. Både skogsindustrin och den tunga industrin gör enormt mycket nu. Jag blir faktiskt förvånad när jag lyssnar på dem hur mycket som är på gång.

Många har ett enormt energikunnande och kunnande om hur man balanserar dessa olika kraftslag. Det kan räcka att man ställer om till olika tidpunkter på dygnet. Det kan vara så att om vi kör tvättmaskiner, en del av våra anläggningar eller våra industrier på en annan tid på dygnet kan det räcka. Jag tror därför inte att man ska måla upp problemen till att börja med utan se vad man kan göra utan att öka energiuttaget. Det går nämligen att göra väldigt mycket, och det händer väldigt mycket på detta område.

Anf. 177 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Mycket i energipolitiken är vi helt överens om över blockgränserna, vilket jag naturligtvis tycker är bra. Men det finns naturligtvis skillnader, och det är väl tur det. Ett område där det finns politiska skillnader gäller stödet till solceller. Bedömare säger att vi i det framtida energisystemet kanske behöver 5–10 procent solel. Det kanske är en rimlig nivå, vad vet jag. Det får framtiden utvisa.

Hur det än är riskerar den solcellsrevolution som ändå har pågått i landet att avstanna genom att det nu görs kraftiga neddragningar av stödet till solel. Vi fick information förra veckan i utskottet vid beredning av detta ärende. Det visar sig att kön för solcellsstöd motsvarar 900 miljoner kronor.

Jag har en fråga till Lotta Olsson och Moderaterna. Ni drar ned solcellsstödet med 440 miljoner kronor. Vad har ni för besked till dem som kommer att drabbas av detta, till dem som blir utan detta stöd eller som får ett halverat stöd?

Anf. 178 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Att man ska bli utan stöd är egentligen en hypotetisk fråga, eftersom man också kan använda ROT-avdrag. För en normalvilla kostar det i genomsnitt 100 000 kronor att installera solenergipaneler. Då skulle stödet minska från 30 000 kronor till 15 000 kronor. Detta är 15 000 kronor som man på sikt kommer att tjäna på att man får ett mer energieffektivt hus. Jag ser inte riktigt den stora problembild som Patrik Engström ser. Jag tycker också att vi ska vara enormt betänksamma när vi använder skattemedel.

Denna utveckling är på gång, och priserna har gått ned till en tredjedel sedan 2010. Äger man en villa, ett radhus eller en friggebod vet man att

man måste titta långsiktigt när man investerar i bra och smarta saker. Jag kan därför inte riktigt se detta dilemma. Solcellerna är här, och det rullar på.

Ska dessutom de som jobbar med installationer och så vidare användas på ett bra och effektivt sätt och inte bara ha jobb under några få år när alla installerar utan kanske ha en lite bättre långsiktig prognos för arbete är detta bra.

Dessutom har vi ännu inte så bra infrastruktur när det gäller solceller. Det kan bli ett problem.

Ursäkta, Patrik Engström, men jag ser faktiskt inte dilemmat på samma sätt. Dessutom kommer människor att få lite mer pengar kvar i plånboken om de jobbar. Då kan de väl investera dem i solceller.

Anf. 179 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Vi ska absolut vara rädda om skatte-medlen. Det anser jag ingår i uppdraget.

I min bostadsrättsförening var vi på väg att satsa på solceller. Men av olika anledningar blev det inte av. Det kanske var tur, för det var i somras som detta beslut skulle fattas. Det var alltså ett beslut som skulle ha fattats enligt vad som gällde då. Det är detta som är den stora utmaningen tycker jag personligen, nämligen att villaägare och andra fastighetsägare har gjort en kalkyl på en investering på exempelvis 100 000 kronor. Och helt plötsligt, från en dag till en annan, ändras förutsättningarna ganska radikalt. Jag förstår om de blir mycket upprörda nu.

Lotta Olsson, vad är beskedet till dem som har satsat på detta?

Anf. 180 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Beskedet är att det ändå finns rätt så generösa ROT-avdrag, och många kommer ändå att få solcellsstöd. Jag tycker absolut att man ska investera i solceller.

Jag tycker att det är mycket konstigt om en bostadsrättsförening, en villaägare, en bilägare eller någon som har en ekonomi över huvud taget inte tekniskt något som de faktiskt inte vet någonting om för framtiden. Jag vågar inte göra investeringar om jag inte vet att jag ska få stöd och om jag inte har råd.

Mitt råd är att man kanske ska vänta lite grann och ta en del av jobb-skatteavdraget och spara det för att satsa på solceller. Det lönar sig nämligen på sikt. Pengarna kommer tillbaka om man investerar dem. Dessutom är inte räntorna så höga just nu.

Anf. 181 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack för ditt anförande, Lotta Olsson! Det var en sak jag reagerade på. Jag tryckte inte på knappen för att begära replik förrän du sa att skattepengar ska användas där de gör bäst nytta. Jag vill fråga om det.

Vi står här i dag eftersom ni fick igenom en budget för ramarna i stället för övergångsregeringens förslag till budget, som bara skulle vara tillfällig tills vi har en regering på plats. I budgeten trycker ni in att ni tycker att trädgårdsarbete är så viktigt att man ska kunna göra avdrag för 75 000 per år för trädgårdsarbete. Tycker du att det är rätt, Lotta Olsson? Du var så noga med att skattepengar ska användas där de gör bäst nytta. Berätta för

mig hur du kan försvara avdrag för 75 000 för trädgårdsarbete! Hur kan det vara så viktigt att få in det i en sådan här budget?

Prot. 2018/19:32
18 december

Anf. 182 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag kan försvara avdrag för kostnader för trädgårdsarbete. Sedan tror jag inte att någon kommer att dra av för 75 000 bara på trädgårdsarbete, utan det är vad man totalt får göra avdrag för.

Det finns många gamla människor som bor kvar i sina hus och som kanske inte kan sköta allt i sin trädgård även om de sköter vissa delar. Det finns också många som kan utföra det jobbet och som kanske annars inte har ett jobb. Människor kommer att få betala med sin privata ekonomi för att anställa en person som de annars kanske inte skulle anställa. Jag tror att vi på många sätt får ut att de personer som behöver köpa tjänsten kan ha råd att göra det. De som har riktigt god ekonomi kommer att kunna köpa tjänsten ändå; det här gäller många gånger dem som kanske inte skulle unna sig att betala för trädgårdsarbete. Jag tycker alltså absolut att man kan försvara detta.

Det är dessutom så att de som utför det här jobbet kommer att betala skatt, som också går till det offentliga. Det kommer även att minska antalet som anställer utan att betala vita pengar, och det är något vi alla har nytta av – att skattepengarna kommer in i stället för att bara inte finnas.

Anf. 183 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack för svaret, Lotta Olsson!

Jag ser fram emot en utvärdering av vilka som har använt sig av detta efter ett år. Jag är övertygad om att det precis som alla andra ROT-avdrag kommer att träffa dem som är högst i rankningen – de som tjänar mest, är mest välbärgade och använder ROT-avdragen mest. Ni säger att skattepengar ska användas där de gör mest nytta, Lotta Olsson, men du övertygar i alla fall inte mig. Vilka det skulle vara som har en sådan trädgård att de behöver använda sig av hjälp för 75 000 får vi se, men jag ser fram emot en utvärdering av vilka som har använt sig av dessa ROT-avdrag – precis man gjort när det gäller alla andra ROT-avdrag.

Jag vill säga något kort om solenergin. Där stryper ni, därför att det görs av andra skäl också. Där kunde ni ha haft samma svar som när det gäller trädgårdsarbete.

Anf. 184 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tror inte att någon kommer att dra av för 75 000 kronor när det gäller trädgården, men man kanske behöver andra tjänster. Kanske behöver ens gamla mamma andra tjänster. Man kanske vill ha städning, och man kanske vill att någon hjälper en att flytta. Sedan har man ett träd som ska beskäras, men man vågar inte stå på stegen. Det kommer vi också att tjäna en del pengar på, eftersom man då inte trillar ned från stegen för att man beskär sina träd själv. Den som har jobbat på sjukhus vet att det händer väldigt mycket konstiga saker när människor försöker göra sådant de inte längre orkar.

Jag tror ändå på detta. Jag tror att det är vanligt folk som kommer att använda det här. Är man multimiljonär spelar det här avdraget inte så stor roll, utan det handlar om att vanliga personer ska kunna använda sig av ett

Energi

tjänsteutbud de annars inte skulle kunna använda sig av. Folk får dessutom jobb. Jag tror på de idéerna.

Anf. 185 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Det var många som begärde replik. Om mitt inlägg var smalt var Lotta Olssons inlägg brett, vilket jag uppskattar. Självklart ska man ha även det perspektivet på hela energisektorn.

Jag tänkte säga att jag delar Lotta Olssons engagemang och entusiasm för bioenergin. Vi vet att bioråvara kommer att spela roll i de olika delarna av den energiomställning vi är inne i. Däremot är jag inte lika superoptimistisk, om jag ska kalla det så, kring detta. En viktig anledning till det är att vi har ett väldigt stort energibehov i västvärlden och ett ökande energibehov i de stora delar av världen som nu blir rikare, och frågan är egentligen var man ska få all bioråvara ifrån.

Man kan ta flyget som exempel. Vi svenskar är bland dem som flyger mest hela världen. Om man frågar till exempel SAS om de skulle klara av en inblandning av 1 procent bioenergi i sitt fossila bränsle, det vill säga biojet, svarar de att det inte hade gått. Det finns så många olika sektorer som är ute efter den här råvaran: Vi har textilbranschen, som vill göra mer inom detta, och vi har hela kemibranschen. Vi har en väldigt stor och ökande efterfrågan på drivmedel för vägtransporter. Nu ser vi också att utbudet av palmoljebaserade drivmedel slår igenom på bred front här i Sverige, vilket är väldigt oroväckande.

Jag undrar därför: Har Moderaterna beräkningar som visar att vi faktiskt kommer att klara av det här med den bioråvara som finns i världen? Det är min fråga.

Anf. 186 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Tack för jätteintressanta frågor, Lorentz Tovatt!

Personligen tror jag att omställningen till bioenergi kommer att vara en övergångsfas, även om den kanske kommer att vara under ett antal år. Jag tror nämligen att det om vi tittar tillräckligt långt in i framtiden kanske är solenergi, vind och sådana kraftslag som kommer att vara så utvecklade att vi kan klara oss helt på dem. Däremot kommer vi alla troligen att vilja ha kläder på oss, så jag tror att vår skog i framtiden kommer att användas till klädindustrin i stället. Men innan vi är där och innan teknikutvecklingen har kommit så långt tror jag att vi måste gå igenom den här fasen och växla ut det fossila. Det är också så att vi måste använda kärnkraften; även om det inte är en framtidsbransch måste vi under överskådlig tid använda även den om vi ska klara klimatfrågan.

Någonstans tror jag alltså att vi lurar oss själva när vi tror att vi har hittat den optimala lösningen på energiproblemet i dag. Det kommer att komma enormt mycket. Jag har till och med sett att man skulle kunna ha solceller i stället för plåt på bilar, och de skulle då sköta hela energiförsörjningen för bilen. Det kanske kan bli så på flygplan också. Jag tror alltså väldigt mycket på teknikutveckling och att vi måste vara lika smarta när det gäller att ta bort sådant som är omodernt som när det gäller att ta in det nya. Vi måste vara öppna och verkligen se teknikutvecklingen och använda dess potential till fullo.

Många länder kommer heller inte att ha gått den långa väg som vi har gjort. Precis som att man i Afrika går direkt till mobiltelefoni utan att gå

via kopparledning kommer många länder att hoppa på den senaste tekniken direkt. Jag ser faktiskt väldigt optimistiskt på det här området.

Prot. 2018/19:32
18 december

Anf. 187 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack för svaret, Lotta Olsson! Återigen delar jag Lotta Olssons inställning vad gäller att det slutgiltiga målet egentligen, kan man säga, är elektrifiering.

Det jag ville visa genom min fråga var dock att politiken inte riktigt hänger ihop här. För att återigen ta flygandet som exempel: Om alla i hela världen skulle flyga lika mycket som vi svenskar gör, vad skulle krävas för att ha 100 procent förnybar energi i flygplanstankarna? Jo, det skulle kräva att vi odlade upp varenda yta som finns på jordklotet. Det säger någonting om behovet av energi.

Därför är den viktigaste frågan här egentligen varför Moderaterna nu har lagt fram en budget där man tar bort de åtgärder som finns för att dämpa energiefterfrågan, till exempel en flygskatt. Det är det enda sättet vi har att faktiskt dämpa behovet av energi till transporterna inom flyget.

Anf. 188 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Allt hänger ihop. Jag tror inte på den totala romantiseringen av vår järnväg; det kostar 1 miljard att bygga en mil järnväg, och det tar väldigt lång tid innan du har hämtat hem de resurserna och kostnaderna, både pengamässigt och vad gäller miljön.

Hittar vi ett bra bränsle – och just i dag är det biobränsle – där man kan hoppa från A till B med flyg i stället för att göra en massa åverkan på vägen kommer det att vara en väldigt bra lösning för långa transporter. Det gäller inte pendling till jobbet – det tror jag inte på – men om man ska flyga från övre Norrland till Stockholm finns det inget som kommer att konkurrera. Det är väldigt svårt att se i dag. Jag kan inte se det.

Anf. 189 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater anser att en trygg och säker energiförsörjning är en viktig motor i vår ekonomi och avgörande för vår välfärd. Svenska företag och konsumenterna ska kunna lita på att det finns en stabil och pålitlig elförsörjning. Långsiktiga spelregler och stabila villkor på elmarknaden är av stor vikt för svenska jobb och svensk konkurrenskraft.

Energipolitiken ska möjliggöra för kommande generationer att leva och verka i ett hållbart samhälle. Vi vill se en mångfald av förnybar energi inom industrin, energieffektiviseringar och mer investeringar i långsiktiga och hållbara energislag.

Från flera håll hörs larmrapporter om Sveriges elförsörjning. Vi kristdemokrater tycker att det är dags att ta denna oro på största allvar. Sveriges brister i energiförsörjningen riskerar att få allvarliga konsekvenser. Affärsverket Svenska kraftnät varnade tidigare i år för större effektbrist kommande vinter, vilket får kostsamma konsekvenser för konsumenterna. Det rörliga elpriset är nu på den högsta nivån sedan 2011. Effektbristen väntas öka även nästa år, och en bidragande orsak är att reaktorerna Ringhals 1 och 2 kommer att stängas år 2020 respektive 2019.

Fru talman! När stora brister i elförsörjningen gång på gång påpekas och oron blivit en del av industrins vardag påverkar det framtidstron i så

Energi

hög grad att vi behöver vidta åtgärder. Industrin står för tusentals arbetstillfällen som är viktiga för Sveriges välbefinnande, precis som övriga branscher är.

Fler företag gör i dag en omställning och går mot en elektrifiering och digitalisering. Om inget görs kommer fler företag att tvingas ompröva huruvida Sverige ger dem de bästa förutsättningarna. Det har stor betydelse vilka signaler vi skickar till investerare inför nyetableringar av exempelvis data- och serverhallar. Därför behöver vi se till att ta oron på allvar, för klimatets skull.

Sveriges elbehov kommer att öka – och det betydligt – om vi ska fortsätta att utveckla samhället och minska oljeberoendet och samtidigt klara klimatmålen. Planeringen för ökad elanvändning bör utgå från ett elbehov på minst 200 terawattimmar 2045, vilket är 40 terawattimmar mer än i dag, om alla åtaganden ska kunna uppfyllas. Här behövs alla icke-fossila energislag. Ett utbyggt elnät är också helt avgörande.

Fru talman! Med energiöverenskommelsen som utgångspunkt behöver Sverige återuppta planeringen av nya kärnreaktorer. Sverige borde samarbeta med andra kärnkraftsländer, både i Europa och i andra världsdelar, för att utveckla ett fåtal standardiserade kraftverk med en rimlig prislapp och byggtid. Ny kärnkraft är en viktig fråga, inte bara för Sverige utan framför allt på en global nivå. Enligt FN:s klimatpanel IPCC är kärnkraft nödvändigt för att klara klimatmålen. I dag är det Ryssland och Kina som bygger flest reaktorer. Här har västländerna ett gemensamt ansvar att vara med.

Sverige behöver sätta press på våra grannländer Tyskland, Polen, Danmark och Finland att utveckla sin kolkraft. Dessa länder har kolkraft motsvarande 80 kärnkraftsreaktorer. Förutom att kolkraften är enormt klimatförstörande bidrar den årligen till hundratals människors för tidiga död genom astma, cancer och andra sjukdomar orsakade av koleldning. Om dessa kolkraftverk inte stängs blir det Sverige gör för klimatet närmast meningslöst.

Sverige behöver också, tillsammans med våra grannländer, sätta ett mål för leveranssäkerheten. I dag är ingen ansvarig för att det långsiktigt finns el i nätet, vilket gör att alla agerar kortsiktigt. El är inte vilken vara som helst; därför ska aktörerna på elmarknaden avkrävas långsiktighet.

Jag får ofta frågan om hur 100 procent förnybar energi går ihop med kärnkraft, som vi har med i energiöverenskommelsen. Som målet är formulerat inkluderas kärnkraft. Jag refererar återigen till FN:s klimatpanel, som pekar ut behovet av 500 nya kärnkraftsreaktorer i världen om vi ska nå klimatmålen.

Vi kristdemokrater anser att kärnkraften i linje med energiöverenskommelsen ska utvecklas, inte avvecklas. Vattenkraften ska värnas. Elanvändningen behöver öka för klimatets skull. Vind- och solenergi kommer att byggas ut, och mål för leveranssäkerhet måste tas fram.

Fru talman! Kristdemokraterna vill se en mångfald av förnybar energi inom transportsektorn, industrin, uppvärmningen och elproduktionen. Vi strävar efter ett energisystem som innehåller såväl storskaliga som småskaliga element anpassade till det lokala och industriella behovet.

Varje kraftslag har sina fördelar och nackdelar, och det är dessa olika kraftslag som ger en robust och hållbar energiförsörjning. Den stora utma-

ningen är att långsiktigt säkra och tillhandahålla el till internationellt konkurrenskraftiga priser och att se till att det tillkommer forskning och nya tekniker inom olika energiområden, vilket kommer att vara centralt framöver för att ha ett stabilt el- och energisystem.

Solenergi är en viktig klimatsmart del i vårt energisystem. Svensk solenergiforskning är mycket framstående, och solenergin har en stor utvecklingspotential i Sverige.

Solcellsmarknaden fortsätter att växa. En av anledningarna till ökningen kan vara den skattereduktion som infördes under 2015. Kostnaden för att installera solceller har minskat, vilket innebär att det vore önskvärt att minska stödet från 30 till 15 procent av investeringskostnaden. Detta skulle göra så att solenergibranschen kan stå på egna ben i framtiden. En avveckling av stöd ska ske succesivt och kontrollerat.

Det är tack vare kombinationen av kärnkraft, vattenkraft, biokraft och vindkraft som Sverige är det land inom EU som har lägst klimatutsläpp i sin elproduktion.

Kristdemokraterna värnar målet om att Sverige ska ha en hållbar och resurseffektiv energiförsörjning och inga nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären 2050. Vi behöver därför intensifiera arbetet med klimat- och energifrågorna på såväl nationell som internationell nivå för att uppnå dessa klimatmål.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.
(Applåder)

Anf. 190 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna är ju med i energiöverenskommelsen, och jag förutsätter att man har för avsikt att fortsätta vara det.

Camilla Brodin talade väldigt mycket om kärnkraft i sitt anförande. Kärnkraften har tjänat oss väl, men den har ju sina uppenbara brister.

Birger Lahti tog upp det finska exemplet. Enligt mina uppgifter är de tio år försenade med det bygget.

I England, där man också kanske har slarvat med energifrågorna, har man priser för nyproducerad kärnkraftsel som är helt fasansfulla.

Detta ska vi inte glömma när vi diskuterar energifrågorna. Samtidigt är det ju nämligen så att priset för att producera vindkraftsel bara sjunker och sjunker och är betydligt lägre. När man talar med Svensk Vindenergi säger de apropå den prognos de har för de närmaste åren – att investera drygt 40 miljarder i produktion av ny vindkraft – att den nya produktionen kommer att motsvara den produktion som uteblir från två stängda kärnkraftverk.

Min fråga till Camilla Brodin blir därför: Måste det vara kärnkraft i det nya energisystemet, eller kan det vara så att ny vindkraft mycket väl kan motsvara produktionsbortfallet från eventuella kärnkraftverk i framtiden?

Anf. 191 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Patrik Engström, för frågorna! Energiöverenskommelsen ska vi inte lämna, och jag pratar gärna om både kärnkraft, vindkraft, solkraft och alla olika kraftslag.

Jag tror att vi måste se till att jobba vidare med energiöverenskommelsen och lyssna på de klimatrappporter som IPCC nu har kommit med. Man

ser att hela världen behöver och står inför en elektrifiering om vi ska klara klimatmålen, och vi behöver mer energi. Då är kärnkraftverk en del.

Jag tror också att vi måste gå mot en standardisering av kärnkraftverk och att vi är med och bygger så att byggtiden kan dras ned och att man gör detta till konkurrenskraftiga priser. Det gäller inte enbart i Sverige, utan vi ska också jacka tag i andra kärnkraftsländer och se till att kärnkraften blir en exportvara och inte enbart hamnar i Sverige – just för att vi ska kunna klara klimatmålen.

Anf. 192 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag blev lite lugnare. Jag tycker personligen fortfarande att kärnkraften har tjänat oss väl men att den har sina uppenbara brister när det gäller säkerhet och byggkostnader.

Varför då inte titta på det nya, exempelvis vindkraft, som har haft en helt magisk utveckling och som mycket väl kan kompensera för det bortfall som kärnkraften står inför? Det skulle bli både billigare och säkrare, enligt mitt sätt att se det.

Jag hoppas att Kristdemokraterna inte förväntar sig att politiken ska gå in och kräva något. Jag hoppas att de inte vill ha politiska beslut som säger någonting om att ägarna för kärnkraftverken ska fortsätta att driva sin verksamhet.

Anf. 193 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, Patrik Engström, för de fortsatta frågorna! Vindkraft ska vi absolut ha; det säger vi inte nej till. Men vi måste ta effektbristen och de signaler vi ser från olika håll, framför allt från industrin, på allvar.

Vi kommer inte att klara av att leverera denna el just nu. Därför behövs våra kärnkraftverk. Vi tror inte att vinden kommer att kunna ersätta dem helt i dag. Men vi kommer att behöva alla energislag om vi ska kunna klara av att leverera vår energi i framtiden.

Jag tror att alla dessa energislag behövs, och vi behöver hitta ett sätt att se till hur alla energislag kommer att kunna överleva även i framtiden.

Anf. 194 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Camilla Brodin, för ditt anförande! Det blir intressant att höra ditt svar när jag ställer frågan: Tänker Kristdemokraterna lämna energiuppgörelsen?

Det du säger är att Sverige ska anta ett mål för ny kärnkraft. I energiuppgörelsen säger ni att man inte ska stoppa etableringen av nya reaktorer på befintliga platser men att en sådan ska ske utan stöd. Du säger nu att vi ska ha konkurrenskraftiga priser på elenergi.

Som har framgått av debatten vill vi också fasa ut stöden successivt från sol och vind, för de behövs inte i framtiden. I dag kan man producera landbaserad vindkraft för 34 öre per kilowattimme. De exempel jag har tagit är från Olkiluoto 3. Den är inte färdig än, men som det ser ut i dag kommer priset när det gäller kapitalkostnaden för att leverera att vara på drygt en spänn. Det vet jag säkert, men jag vet inte med hur mycket mer. Reaktorn är som sagt inte ens färdig, så priset kan hamna på 1,50 eller 2 spänn innan det är klart.

Berätta för mig om ditt konststycke! Du ska ha konkurrenskraftiga priser, du är med i energiöverenskommelsen, där det talas om att det ska ske

utan stöd, och du vill ha en plan för ny kärnkraft i Sverige. Berätta för mig hur det konststycket går ihop!

Prot. 2018/19:32
18 december

Anf. 195 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Birger Lahti! Precis som jag sa till ledamoten Patrik Engström kommer vi inte att lämna energiöverenskommelsen. Den säger att det ska vara 100 procent förnybart och kärnkraft.

Vi ser att vi måste ta larmrapporterna på allvar, och vi kan inte blunda inför det faktum som vi ser framför oss: Om Sverige ska kunna vara med och leverera el i framtiden för att klara klimatmålen måste vi ställa om. Här kommer uppgifter med ny teknik där vi måste se till att vi har alla olika energislag på plats för att kunna göra detta helt leverenssäkert.

När det gäller exakta kronor och ören för just kärnkraft, vindkraft, solkraft och så vidare har inte jag svaren här i dag. Men jag vet att det kan gå.

Energi

Anf. 196 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Camilla Brodin, för svaren! Men då läser jag er uppgörelse annorlunda än vad du gör. Du talar om 100 procent förnybart *och* kärnkraft. Ni säger att man ska ha möjlighet att bygga kärnkraft om det sker utan stöd. Men du säger i ditt anförande att Sverige ska anta en plan för ny kärnkraft och att vi ska ha konkurrenskraftiga priser.

För mig är i alla fall 34 öre betydligt billigare än drygt en spänn. Jag får inte ihop matematiken, men du kanske har några uppgifter som jag inte har. Jag ser fram emot hur du ska lyckas med konststycket.

Vad gäller effekten finns det massor av tekniker som går framåt, så jag är övertygad om att vi kommer att fixa detta med en europeisk gemensam energimarknad. Patrik var också inne på detta, och jag tror att detta lyckas.

Men berätta för mig hur du ska lyckas med både och! Ni är med i överenskommelsen, och du säger att man ska en plan. Som det låter för mig pratar du lite grann om planekonomi.

Anf. 197 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Jag tror att vi får ta en fortsatt diskussion om hur vi ska kunna hitta en elförsörjning och en energiförsörjning som håller över tid. Detta är inte någonting som man trollar fram i en handvändning.

Däremot har jag just läst en rapport som har släppts om att det är svårt att få tag i material för sol- och vindkraft. Hur ska vi kunna säkra att vår elleverans kommer att kunna klaras av i framtiden när vi inte vet hur säkra alla övriga energislag är? Vi kan inte förlita oss på det som finns i dag, utan vi måste hela tiden hålla oss à jour med hur ny teknik utvecklas och hur ny kärnkraft utvecklas. Här satsar vi på forskning framöver, så jag tror på att vi kommer att hitta en bred överenskommelse i detta.

Anf. 198 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Jag ska först bara säga att det är härligt att höra Camilla Brodins engagemang för klimatet. Så fort hon pratar kärnkraft är det ett brinnande engagemang för klimatet, och nytt för denna gång var dessutom luftkvalitet. Det hade naturligtvis varit otroligt härligt med samma engagemang i dessa frågor i övrigt, inte minst vad gäller till exempel dieselbilar, nas fruktansvärda avgaser i stadsmiljö som gör att våra barn får astma.

Men jag är glad så länge det finns ett engagemang kopplat till energifrågorna.

Jag tänkte ställa en fråga. Jag har noterat – med viss förvirring, kan jag lägga till – Kristdemokraternas svängningar hit och dit den senaste tiden vad gäller kärnkraftsfrågan. Det har nu länge, under ganska många år, i Sverige varit lagligt att driva vidare de reaktorer vi har i Sverige. Det har dessutom varit lagligt att bygga nya. Ändå har marknaden varit tydlig, inte minst de senaste åren. Vattenfalls beslut om Ringhalsreaktorerna är fattat på marknadsmässiga grunder. Det är ett beslut som Vattenfalls styrelse tar och som vi politiker inte har något med att göra.

Det är intressant med KD:s nya syn på detta. Vet ni något som Vattenfall eller vi här inne inte känner till om de marknadsmässiga förutsättningarna att driva vidare dessa två reaktorer? Det vore jättekul att höra om Camilla Brodin har någon information som Vattenfalls styrelse kanske inte har.

Anf. 199 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Lorentz Tovatt.

Det var många frågor och påståenden. Vi ingår båda i energiöverenskommelsens genomförandegrupp. Du talade först om luftkvalitet, och jag tror och hoppas att även ni vill övergå till en elektrifiering av hela transportsektorn så att vi kan nå klimatmålen. Att det då behövs mer el och att vi behöver alla energislag är vi överens om.

Vattenfall har tagit beslut om att stänga ned Ringhals 1 och 2. Men efter det beslutet har effektskatten tagits bort, och vi har fått en ny klimatlag på plats. Parisavtalet och IPCC:s nya rapport om fler kärnkraftverk i världen för att kunna klara av klimatmålen måste tas i beaktande när vi rör oss framåt i dessa frågor. Vi kan inte ta beslut och tro att det ständigt ska vara så, utan vi måste ta till oss ny teknik.

Men att jag skulle sitta på mer information än Vattenfall, där har du fel.

Anf. 200 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Camilla Brodin för svaret.

Låt mig tydliggöra en sak. IPCC:s rapport bygger på olika prognoser. På samma sätt som Internationella energirådet tar de fram prognoser för vad de ser som olika vägar framöver, och det finns prognoser som visar att vi skulle kunna ha ett elsystem utan kärnkraft. Det där med kärnkraften är alltså ett litet missförstånd som har förekommit i debatten och som ni borde rätta till.

Jag fick inte riktigt svar på frågan som handlar om marknadsmässigheten. Vattenfall har även i nutid varit tydligt med att det inte finns någon marknadsmässig grund för att driva vidare dessa två kärnkraftsreaktorer.

Frågan är då: Ser Camilla Brodin framför sig stora statliga subventioner?

Dessutom har KD börjat tala om att bygga nytt. Vem ska göra det? Finns det över huvud taget någon marknadsmässig grund för det?

Anf. 201 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Jag upprepar: För att vi ska kunna nå klimatmålen måste vi ställa om till en elektrifiering i takt med att vi digitaliseras, robotiseras

och så vidare. Tänk bara på hur många olika apparater vi har hemma som vi laddar varje dag; det är allt ifrån det lilla till det stora. Vi ser att vi kommer att behöva mer el i framtiden, och därför behövs våra kärnkraftsreaktorer.

Vi måste tro på alla våra energislag och inte ge signalen att detta ska fasas ut, för då kommer vi inte att klara av att nå klimatmålen i tid, vilket vi måste.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 december.)

Prot. 2018/19:32
18 december

Energi

§ 13 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2018/19:31 Riksrevisionens rapport om nytt signalsystem för järnvägen

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse skulle förlängas till och med *fredagen den 18 januari 2019*.

Utbildningsutskottets betänkanden

2017/18:UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

2018/19:UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 17.54.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 6 anf. 24 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 6 anf. 50 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 95 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 142 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 10 och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om ersättare	1
§ 3 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 4 Ärenden för bordläggning	1
§ 5 Rättelse i lagar om ändring i offentlighets- och sekretesslagen.....	2
Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU17	2
(Beslut fattades under § 10.)	2
§ 6 Kultur, medier, trossamfund och fritid	2
Kulturutskottets betänkande 2018/19:KrU1	2
Anf. 1 CHRISTER NYLANDER (L)	2
Anf. 2 ARON EMILSSON (SD) replik	4
Anf. 3 CHRISTER NYLANDER (L) replik	5
Anf. 4 ARON EMILSSON (SD) replik	5
Anf. 5 CHRISTER NYLANDER (L) replik	5
Anf. 6 LAWEN REDAR (S).....	5
Anf. 7 LOTTA FINSTORP (M) replik	8
Anf. 8 LAWEN REDAR (S) replik.....	8
Anf. 9 LOTTA FINSTORP (M) replik	9
Anf. 10 LAWEN REDAR (S) replik.....	9
Anf. 11 ARON EMILSSON (SD) replik	9
Anf. 12 LAWEN REDAR (S) replik.....	10
Anf. 13 ARON EMILSSON (SD) replik	10
Anf. 14 LAWEN REDAR (S) replik.....	11
Anf. 15 ARON EMILSSON (SD).....	11
Anf. 16 LAWEN REDAR (S) replik.....	14
Anf. 17 ARON EMILSSON (SD) replik	14
Anf. 18 LAWEN REDAR (S) replik.....	15
Anf. 19 ARON EMILSSON (SD) replik	15
Anf. 20 CHRISTER NYLANDER (L) replik	15
Anf. 21 ARON EMILSSON (SD) replik	16
Anf. 22 CHRISTER NYLANDER (L) replik	16
Anf. 23 ARON EMILSSON (SD) replik	17
Anf. 24 PER LODENIUS (C)	17
Anf. 25 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	19
Anf. 26 LOTTA FINSTORP (M) replik	21
Anf. 27 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	22
Anf. 28 LOTTA FINSTORP (M) replik	22
Anf. 29 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	23
Anf. 30 ARON EMILSSON (SD) replik	23
Anf. 31 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	24
Anf. 32 ARON EMILSSON (SD) replik	24
Anf. 33 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	24
Anf. 34 TREDJE VICE TALMANNEN.....	25
Anf. 35 ANNA SIBINSKA (MP)	25
Anf. 36 LOTTA FINSTORP (M) replik	27
Anf. 37 ANNA SIBINSKA (MP) replik.....	27

Anf. 38	LOTTA FINSTORP (M) replik.....	27
Anf. 39	ANNA SIBINSKA (MP) replik	28
Anf. 40	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	28
Anf. 41	ANNA SIBINSKA (MP) replik	28
Anf. 42	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	29
Anf. 43	ANNA SIBINSKA (MP) replik	29
Anf. 44	TREDJE VICE TALMANNEN	29
Anf. 45	LOTTA FINSTORP (M).....	29
Anf. 46	LAWEN REDAR (S) replik.....	32
Anf. 47	LOTTA FINSTORP (M) replik.....	32
Anf. 48	LAWEN REDAR (S) replik.....	33
Anf. 49	LOTTA FINSTORP (M) replik.....	33
Anf. 50	VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik.....	33
Anf. 51	LOTTA FINSTORP (M) replik.....	34
Anf. 52	VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik.....	34
Anf. 53	LOTTA FINSTORP (M) replik.....	34
Anf. 54	ROLAND UTBULT (KD)	35
Anf. 55	VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik.....	36
Anf. 56	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	37
Anf. 57	VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik.....	37
Anf. 58	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	37
Anf. 59	LAWEN REDAR (S) replik.....	38
Anf. 60	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	38
Anf. 61	LAWEN REDAR (S) replik.....	38
Anf. 62	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	39
Anf. 63	ANNICKA ENGBLOM (M).....	39
Anf. 64	VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik.....	41
Anf. 65	ANNICKA ENGBLOM (M) replik	41
Anf. 66	VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik.....	41
Anf. 67	ANNICKA ENGBLOM (M) replik	42
	(Beslut fattades under § 10.).....	42
§ 7	Allmän miljö- och naturvård	42
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2018/19:MJU1	42
Anf. 68	HANNA WESTERÉN (S)	42
Anf. 69	MARTIN KINNUNEN (SD)	45
Anf. 70	MAGNUS EK (C)	46
Anf. 71	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	48
Anf. 72	MAGNUS EK (C) replik.....	49
Anf. 73	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	49
Anf. 74	MAGNUS EK (C) replik.....	50
Anf. 75	ELIN SEGERLIND (V)	50
Anf. 76	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	52
Anf. 77	MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	54
Anf. 78	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	54
Anf. 79	MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	55
Anf. 80	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	55
Anf. 81	TINA ACKETOFT (L)	55
Anf. 82	MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	57
Anf. 83	TINA ACKETOFT (L) replik	57
Anf. 84	MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	57
Anf. 85	TINA ACKETOFT (L) replik	58

Anf. 86	MARIA GARDFJELL (MP).....	58
Anf. 87	MARIA MALMER STENERGARD (M) replik	60
Anf. 88	MARIA GARDFJELL (MP) replik	60
Anf. 89	MARIA MALMER STENERGARD (M) replik	61
Anf. 90	MARIA GARDFJELL (MP) replik	61
Anf. 91	MAGNUS EK (C) replik	61
Anf. 92	MARIA GARDFJELL (MP) replik	62
Anf. 93	MAGNUS EK (C) replik	62
Anf. 94	MARIA GARDFJELL (MP) replik	63
Anf. 95	MARIA MALMER STENERGARD (M)	63
Anf. 96	HANNA WESTERÉN (S) replik.....	65
Anf. 97	MARIA MALMER STENERGARD (M) replik	65
Anf. 98	HANNA WESTERÉN (S) replik.....	65
Anf. 99	MARIA MALMER STENERGARD (M) replik	66
Anf. 100	MARIA GARDFJELL (MP) replik	66
Anf. 101	MARIA MALMER STENERGARD (M) replik	66
Anf. 102	MARIA GARDFJELL (MP) replik	67
Anf. 103	MARIA MALMER STENERGARD (M) replik	67
Anf. 104	ELIN SEGERLIND (V) replik.....	67
Anf. 105	MARIA MALMER STENERGARD (M) replik	67
Anf. 106	ELIN SEGERLIND (V) replik.....	68
Anf. 107	MARIA MALMER STENERGARD (M) replik	68
Anf. 108	TREDJE VICE TALMANNEN.....	69
Anf. 109	MAGNUS MANHAMMAR (S).....	69
Anf. 110	MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	71
Anf. 111	MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	71
Anf. 112	MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	72
Anf. 113	MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	72
Anf. 114	MATS NORDBERG (SD).....	73
Anf. 115	MARIA GARDFJELL (MP) replik	75
Anf. 116	MATS NORDBERG (SD) replik.....	75
Anf. 117	MARIA GARDFJELL (MP) replik	76
Anf. 118	MATS NORDBERG (SD) replik.....	76
Anf. 119	REBECKA LE MOINE (MP).....	77
Anf. 120	BETTY MALMBERG (M).....	78
Anf. 121	LORENTZ TOVATT (MP)	79
	(Beslut fattades under § 10.)	80
§ 8	Näringsliv.....	80
	Näringsutskottets betänkande 2018/19:NU1	80
Anf. 122	JENNIE NILSSON (S)	80
Anf. 123	LARS HJÄLMERED (M) replik	82
Anf. 124	JENNIE NILSSON (S) replik	83
Anf. 125	LARS HJÄLMERED (M) replik	83
Anf. 126	JENNIE NILSSON (S) replik	84
Anf. 127	TOBIAS ANDERSSON (SD).....	84
Anf. 128	LARS HJÄLMERED (M) replik	86
Anf. 129	TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	86
Anf. 130	LARS HJÄLMERED (M) replik	87
Anf. 131	TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	87
Anf. 132	LORENA DELGADO VARAS (V) replik.....	87
Anf. 133	TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	88

Anf. 134 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	88	Prot. 2018/19:32
Anf. 135 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik.....	88	18 december
Anf. 136 HELENA LINDAHL (C)	89	
Anf. 137 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik.....	91	
Anf. 138 HELENA LINDAHL (C) replik.....	91	
Anf. 139 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik.....	92	
Anf. 140 HELENA LINDAHL (C) replik.....	92	
Anf. 141 LORENA DELGADO VARAS (V).....	92	
Anf. 142 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	94	
Anf. 143 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	95	
Anf. 144 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	95	
Anf. 145 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	95	
Anf. 146 ARMAN TEIMOURI (L)	96	
Anf. 147 LORENTZ TOVATT (MP)	98	
Anf. 148 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	98	
Anf. 149 LORENTZ TOVATT (MP) replik	99	
Anf. 150 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	99	
Anf. 151 LORENTZ TOVATT (MP) replik	99	
(forts. § 11).....	99	
Ajournering.....	100	
Återupptaget sammanträde.....	100	
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 december.....	100	
FöU1 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets		
krisberedskap.....	100	
FöU3 Inrättande av försvarsgrensstaber	102	
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens		
 sammanträde.....	102	
KU17 Rättelse i lagar om ändring i offentlighets- och		
sekretesslagen.....	102	
KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och		
fritid.....	102	
MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	103	
§ 11 (forts. från § 8) Näringsliv (forts. NU1).....	103	
Anf. 152 LARS HJÄLMERED (M).....	103	
Anf. 153 CAMILLA BRODIN (KD)	105	
(Beslut skulle fattas den 19 december.).....	107	
§ 12 Energi.....	107	
Näringsutskottets betänkande 2018/19:NU3	107	
Anf. 154 PATRIK ENGSTRÖM (S).....	107	
Anf. 155 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)		
replik.....	109	
Anf. 156 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	109	
Anf. 157 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)		
replik.....	109	
Anf. 158 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	110	
Anf. 159 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	110	
Anf. 160 RICKARD NORDIN (C)	112	
Anf. 161 BIRGER LAHTI (V).....	114	
Anf. 162 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)		
replik.....	116	

Anf. 163 BIRGER LAHTI (V) replik	116
Anf. 164 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	117
Anf. 165 BIRGER LAHTI (V) replik	117
Anf. 166 ARMAN TEIMOURI (L)	117
Anf. 167 BIRGER LAHTI (V) replik	119
Anf. 168 ARMAN TEIMOURI (L) replik	120
Anf. 169 BIRGER LAHTI (V) replik	120
Anf. 170 ARMAN TEIMOURI (L) replik	120
Anf. 171 LORENTZ TOVATT (MP)	120
Anf. 172 LOTTA OLSSON (M).....	122
Anf. 173 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	124
Anf. 174 LOTTA OLSSON (M) replik.....	124
Anf. 175 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	124
Anf. 176 LOTTA OLSSON (M) replik.....	125
Anf. 177 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	125
Anf. 178 LOTTA OLSSON (M) replik.....	125
Anf. 179 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	126
Anf. 180 LOTTA OLSSON (M) replik.....	126
Anf. 181 BIRGER LAHTI (V) replik	126
Anf. 182 LOTTA OLSSON (M) replik.....	127
Anf. 183 BIRGER LAHTI (V) replik	127
Anf. 184 LOTTA OLSSON (M) replik.....	127
Anf. 185 LORENTZ TOVATT (MP) replik.....	128
Anf. 186 LOTTA OLSSON (M) replik.....	128
Anf. 187 LORENTZ TOVATT (MP) replik.....	129
Anf. 188 LOTTA OLSSON (M) replik.....	129
Anf. 189 CAMILLA BRODIN (KD).....	129
Anf. 190 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	131
Anf. 191 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	131
Anf. 192 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	132
Anf. 193 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	132
Anf. 194 BIRGER LAHTI (V) replik	132
Anf. 195 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	133
Anf. 196 BIRGER LAHTI (V) replik	133
Anf. 197 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	133
Anf. 198 LORENTZ TOVATT (MP) replik.....	133
Anf. 199 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	134
Anf. 200 LORENTZ TOVATT (MP) replik.....	134
Anf. 201 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	134
(Beslut skulle fattas den 19 december.).....	135
§ 13 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	135
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 17.54.	135